IAN MCEWAN

KEFARET

CAN

ROMAN

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
PÜREN ÖZGÖREN

Ian McEwan

KEFARET

Can Yayınları: 1305
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 558

Atonement, Ian McEwan
© Ian McEwan, 2001
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2002
Bu eserin Türkçe yayın hakları Aslı Karasuil Ajans aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: 2005
2. basım: Nisan 2008

Yayına Hazırlayan: Pınar Savaş

Kapak Tasarımi: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Serap Bertay
Düzelti: Fulya Tükel

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Eko Matbaası

ISBN 978-975-07-0357-7

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Ian McEwan
KEFARET

ROMAN

İngilizce aslından çeviren
PÜREN ÖZGÖREN

CAN YAYINLARI

IAN McEWAN'IN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI

AMSTERDAM'DA DÜELLO / *roman*
SONSUZ AŞK / *roman*

Ian McEwan, 1948 yılında Aldershot, İngiltere'de doğdu. Babası subay olduğu için çocukluğunu Singapur ve Tripoli'de geçirdi. 1967 yılında, İngiltere'de, Sussex Üniversitesi'nde edebiyat okumaya başladı, daha sonra East Anglia Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptı. Kırk yaşına vardığında yirmiden fazla kısa öykü, üç kısa roman, televizyon için üç öykü ve bir senaryo yazmıştı bile. 1975 yılında kısa öyküleri yayınlanan yazar, Somerset Maugham Ödülü'nü kazandı. 1978 yılında yayınlanan *The Cement Garden* adlı romanı büyük yankı uyandırdı. *Yabancı Kucak* adlı romanı 1981 Booker Ödülü'ne aday gösterildiyse de eleştirmenlerin kanılarının aksine ödülü alamadı; bu durum edebiyat çevrelerinde tartışma konusu oldu. 1987 yılında *The Child in Time* adlı romanı ile bu kez Whitbread Ödülü'nü aldı. Daha sonra *Suçsuz* ve *Kara Köpekler* adlı kitapları yayınlanan yazar nihayet 1998 yılında *Amsterdam'da Düello* adlı romanıyla edebiyat çevrelerince 1981 yılında kendisine verilmesi gerektiği iddia edilen Booker Ödülü'nü kazandı. *Kefaret*, yayınlandığı bütün ülkelerde aylarca liste başında kaldı. Müzik konusunda da bilgili olan McEwan müziğini Michael Berkeley'in bestelediği nükleer enerji karşıtı *Or Shall We Die* adlı bir oratoryonun sözlerinin de yazarıdır. Evli ve üç çocuk babası olan yazar halen Oxford'da yaşıyor.

Püren Özgören, 1984'ten bu yana, aralarında Yukio Mişima'nın Bereket Denizi Dörtlemesi, Henry Miller'ın *Çılgın Üçlü*, Lawrence Durrell'ın *Kara Defter*, Ernest Hemingway'in *Cennet Bahçesi*, Toni Morrison'ın *Cennet* ve *Sevilen*, Susan Sontag'ın *Amerika'da*, Halit Hüseyni'nin *Uçurtma Avcısı*, Janet Wallach'ın *Çöl Kraliçesi* adlı kitaplarının da bulunduğu pek çok yapıtı dilimize kazandırdı.

Annalena'ya

"Sevgili Bayan Morland, kapıldığınız kuşkuların korkunçluğunu lütfen bir düşünün. Bu yargıya nasıl varabildiniz? Yaşadığımız ülkeyi ve çağı düşünün. İngiliz olduğumuzu, Hıristiyan olduğumuzu anımsayın. Kavrama yeteneğinizden, tartıya vurma duyunuzdan, çevrenizde olup bitenleri gözlemleme gücünüzden yararlanın. Aldığımız eğitim bizi böyle bir acımasızlığa mı hazırladı? Yasalarımız zulmetme suçuna göz mü yumuyor? Bu suç, toplumla edebiyatın iç içe geçtiği, her insanın gönüllü casuslarla kuşatıldığı, yolların ve gazetelerin her şeyi teşhir ettiği böyle bir ülkede, habersizce işlenebilir mi? Sevgili Bayan Morland, bunları nasıl düşünebildiniz?"

Koridorun sonuna ulaşmışlardı; kız utanç gözyaşları içinde odasına kaçtı.

Jane Austen, *Northanger Manastırı*

Birinci Bölüm

Bir

Briony'nin iki gün içinde bir fırtına gibi kâğıda döktüğü, uğruna kahvaltıyı ve öğle yemeğini kaçırdığı oyun: Afişleri, biletleri kendisi tasarlamış, katlanır bir paravanı yan yatırıp bilet gişesine dönüştürmüş, para kutusunu kırmızı krepon kâğıdıyla kaplamıştı. Hazırlıklar tamamlanmış, geriye yalnızca bitmiş metnin üzerinde düşünmek ve Kuzey'den gelecek olan kuzenlerini beklemek kalmıştı. Ağabeyi ertesi gün geliyordu, dolayısıyla prova yapmak için yalnızca bir günleri vardı. Bazen ürpertici, bazen de umutsuzca hüzünlü olan oyun bir yüreğin masalıydı; kafiyeli bir giriş, sağduyu üzerine kurulmayan bir aşkın lanetli sonunu anlatıyordu. Kadın kahramanın, Arabella'nın, kötücül, yabancı bir konta duyduğu pervasız tutku mutsuzlukla cezalandırılır: Arabella dünyayı hiçe sayarcasına, nişanlısıyla birlikte gittiği kıyı kasabasında koleraya yakalanır. Sevgilisi, herkes tarafından terk edilmiş bir halde, tavan arasındaki bir odada yatarken, içindeki mizahı keşfeder; olayların gülünç yanını görebilmektedir. Talih perisi ona ikinci bir şans tanır – onu tedavi eden fakir doktor aslında, yoksullara yardım etmeyi seçen, kılık değiştirmiş bir prenstir. Onun tarafından iyileştirilen Arabella, bu kez akıllıca bir seçim yapar ve ödül olarak da hem ailesiyle barışır hem de doktor prensle "aydınlık, rüzgârlı bir bahar gününde" evlenir.

Bayan Tallis kızının yazdığı yedi sayfalık *Arabella'*

nın Sınanması'nı yatak odasında, tuvalet masasında okudu; yazar kolunu onun omzuna doladı, okuyup bitirmesini bekledi. Briony annesinin yüzündeki duyguları, anlam değişikliklerini dikkatle gözledi; Emily Tallis de onu kaş çatmalar, bastırılan kahkahalar, değerbilen gülümsemeler ve bilge, onaylayan baş sallamalarla sevindirdi. Kızını kucakladı, kucağına oturttu (ah, bebekliğinden beri tanıdığı ve ondan hâlâ kopmamış, henüz kopmamış olan bu sıcak, pürüzsüz, küçük beden), oyunun "olağanüstü" olduğunu söyledi ve kızın sıkı, helezon biçimindeki kulağına fısıldadı: Evet, bu sözcüğü, giriş holündeki bilet gişesinin yanında duran resim sehpasına takacağı afişte aynen kullanabilirdi.

Briony o an farkında değildi elbette, ama bu, tasarısının başarısını doyasıya tadabildiği tek andı. Alıp alabileceği tek doygunluk; gerisi yalnızca hayaller ve hayal kırıklıklarıydı. Yaz akşamlarının karanlığında, odasındaki ışık söndükten sonra, dört yanı örtülü yatağının nefis loşluğuna sığınmış, oyununun sahnelenmesiyle ilgili, yüreğini güm güm attıran parlak, özlem dolu fanteziler kurmuştu; oyun sırasında yaşanacak, başrolünü mutlaka Leon'un oynadığı, küçük piyesleri bile tasarlamıştı. Bir tanesinde, Arabella'nın sürüklendiği yalnızlığı ve umutsuzluğu izlerken, Leon'un o ablak, iyi niyetli yüzü acıyla kasılıyordu. Bir başkasında, elinde bir kokteyl kadehi, kentte son zamanlarda pek moda olan bir havuzun başında, birtakım arkadaşlarına övünen sesi duyuluyordu: Evet, yazarı kız kardeşim Briony Tallis, adını mutlaka duymuşsunuzdur. Üçüncüsünde, perde son kez kapanırken Leon havaya zafer dolu bir yumruk savuruyordu; oysa ortada ne bir perde vardı ne de perde hazırlayacak zaman. Briony oyunu kuzenleri için değil, ağabeyi için yazmıştı; amacı Leon'un eve dönüşünü kutlamak, hayranlığını kazanmak ve onu kayıtsızca, peş peşe yaşamına soktuğu kız arkadaşlarından uzaklaştırıp evleneceği doğru kadına yönlendirmekti; işte bu kadın, Leon'u taşra yaşa-

mına dönmeye razı edecek ve tatlı bir dille Briony'den nedimesi olmasını isteyecekti.

Briony, dünyanın dört dörtlük bir yer olmasını isteyen, bu tutkuyla yanıp tutuşan çocuklardandı. Ablasının odası açık kitaplar, katlanmamış giysiler, yapılmamış yatak, boşaltılmamış küllüklerden oluşan, karman çorman bir türlüyken, Briony'nin odası, ruhunu ele geçirmiş olan düzen cinine adanmış bir tapınaktı: derin bir pencere pervazına yerleştirilmiş, bildik hayvanlardan oluşan maket çiftlik; hepsi de aynı yöne (sahiplerine) bakan, her an şarkı söylemeye başlayacakmış gibi görünen hayvanlar. Tavuklar bile zapturapt altına alınmış, avludaki çitin içine, güzelce hapsedilmişti. İşin doğrusu, üst kattaki yatak odaları içinde tek tertipli olanı, Briony'nin odasıydı. Çok odalı bebek evindeki dik sırtlı bebekler, duvarlara değmeme konusunda kesin buyruk almıştı sanki; tuvalet masasındaki çeşitli, başparmak büyüklüğündeki figürler (kovboylar, dalgıçlar, insan kılıklı fareler) düzgün ve aralıklı dizilişleriyle, emir bekleyen bir halk ordusuydu.

Düzenli, derli toplu bir ruhun başlıca özelliklerinden biri, minyatür sevgisidir. Bir başka özelliği de, sırlara olan düşkünlüğüdür: Değerli, cilalı bir dolabın, zekice tasarımlanmış olan köşebağı menteşesine basıldığında, gizli bir çekmece açılıyordu; Briony minik bir kilidi bulunan güncesini ve kendi uydurduğu bir şifreyle yazdığı not defterini burada saklıyordu. Mektupları, posta kartları ise altı gizli rakamla açılan oyuncak bir kasadaydı. Yatağının altında, yerinden oynamış bir parkenin altına gizlenmiş eski, teneke bir para kutusu vardı. İçinde de dört yıl öncesinden, dokuzuncu yaş gününden bu yana biriktirdiği hazineleri: mutasyona uğramış, çift başlı bir meşe palamudu, pırıltılı kristallerden oluşan doğal bakır sülfürü parçası, bir panayırdan alınma yağmur duası, bir sincabın yaprak hafifliğindeki kafatası.

Ama bütün bu gizli çekmeceler, kilitlenebilen günceler, şifreler o yalın gerçeği örtemiyordu: Briony'nin sakla-

ması gereken tek bir sırrı bile yoktu. Uyumlu, düzenli bir dünya saplantısı Briony'ye düşüncesizce davranma, yanlış yapma gibi olasılıklar tanımıyordu ki. Kargaşa ve yıkım ona göre fazlasıyla karmaşıktı; ayrıca doğasında acımasızlık yoktu. Yalnız bir çocuk olmanın yanı sıra, Tallis evinin görece yalıtılmışlığı –en azından uzun yaz tatillerinde– arkadaşlarıyla genç kızlara özgü entrikalar, ilginç serüvenler yaşamasını engelliyordu. Yaşamında yeterince ilginç ya da gizlemeye değecek kadar utanç verici hiçbir şey yoktu; yatağının altında bir sincap kafatası sakladığını kimse bilmiyordu, bilmek isteyen de yoktu zaten. Yine de, bunların hiçbiri Briony için aman aman bir üzüntü kaynağı değildi – ya da yalnızca geriye bakıldığında, bir çözüm yolu bulunduktan sonra öyle görünüyordu.

İlk öyküsünü on bir yaşındayken yazdı – yarım düzine halk masalına öykünen, daha sonra kendisinin de fark ettiği gibi, dünyaya ilişkin o can alıcı bilgiden, okurda saygı uyandıran o bilgelikten yoksun, aptalca bir girişim. Ama bu ilk acemice deneme ona, hayal gücünün sırlar için başlı başına bir kaynak olduğunu göstermişti: Bir öyküye başladığı andan itibaren, ondan artık kimseye söz edilemezdi. Sözcüklerle rol yapmak öyle denenmemiş, öyle kırılgan, öyle utandırıcı bir şeydi ki, kimsenin bilmesine izin verilemezdi. "*Daha sonra*" ve "*dedi*" gibi sözcükleri yazmak bile onu ürkütüyor, düşsel birinin duygularını çok iyi bildiğini ileri sürerken, kendini budala gibi hissediyordu. Bir kişiliğin zaaflarını yazdığı an, kendini gözler önüne sermesi kaçınılmazdı; okur mutlaka onun kendisini betimlediğinden kuşkulanacaktı. Peki ama, bundan başka hangi yetkeye sahip olabilirdi ki? Bir öykü bittikten, bütün yazgılar sonuca ulaştıktan, olay örgüsünün her iki ucu sıkıca düğümlendikten sonra, en azından bu açıdan, dünyadaki bütün öteki bitmiş öykülere benzediğini hisseder ve ancak o zaman dokunulmazlık kazandığı duygusuna kapılırdı; artık sayfaların kenarını delmeye, bölümleri sicimlerle bağlamaya, kapağı bir re-

simle ya da boyayarak süslemeye, tamamlanmış eseri annesine ya da eğer evdeyse, babasına göstermeye hazırdı.

Çabaları yüreklendiriliyordu. İşin aslı, ailenin bebeğinin tuhaf, farklı bir kafa yapısı olduğuna inanan, sözcükler konusunda ne kadar hünerli olduğunu anlayan Tallisler onun her yazdığını coşkuyla karşılıyordu. Sözlüklere, kavramlara gömüldüğü o uzun öğle sonlarında, biraz toy ama akılda kalan cümle dizilişleri üretiyordu: Bir hainin cebine gizlediği bozukluklar "ketumdu"; araba çalarken yakalanan bir serseri "utanmaz bir dürüstlükle ağlıyor", safkan aygırına binmiş kadın kahraman geceyi "gelişigüzel" deliyordu; kralın çatılmış kaşları, hoşnutsuzluğunun "hiyeroglifiydi". Briony'yi öykülerini kütüphanede, yüksek sesle okumaya zorluyorlardı; bu sessiz kızın böyle gözü pek bir oyuncuya dönüşüvermesi hem ana-babasını hem de ablasını şaşırtıyordu; boştaki koluyla gösterişli devinimler yapması, farklı seslere öykünürken kaşlarını kaldırıp indirmesi, zaman zaman başını okuduğu öyküden kaldırıp dinleyicilerini tek tek süzmesi, bir masalcı olarak büyü yayarken, ailesinden, hakkı olduğuna inandığı, mutlak bir dikkat istemesi.

İlgileri, övgüleri ve apaçık hoşnutlukları olmasaydı bile Briony yazmaktan geri durmazdı. Öte yandan, kendisinden önceki pek çok yazar gibi, bütün onaylamaların illa da yararlı olmadığını keşfetmekteydi. Örneğin, Cecilia'nın heyecanı biraz abartılı gibiydi; bu coşkuda biraz lütfeden, biraz da gereksizce burnunu sokan bir hava vardı; ablası, sicimle bağlanan her öykünün kütüphanedeki rafa, Rabindranath Tagore'la Quintus Tertullianus'un arasına konmasını istiyordu. Bu bir şakaysa, Briony görmezden gelecekti. O artık yolunu seçmişti, doyumu başka düzlemlerde buluyordu; öykü yazmak salt gizlilik gerektirmiyor, minyatürleştirme zevkini de doyasıya tattırıyordu. Yalnızca beş sayfada koskoca bir dünya, üstelik maket çiftlikten çok daha eğlenceli bir dünya kurabilirdin. Şımarık bir prensin çocukluğunu yarım sayfada

güzelce anlatmak olasıydı; ay ışığında, uyuyan köylerden dörtnala geçmek ritmik, vurgulu, tek bir cümleydi; âşık olmak tek bir sözcükle özetlenebilirdi: *bakışmak*. Yeni bitmiş bir öyküyü tutarken, sayfaların içerdikleri yaşamla titrediğini hissederdi – düzen tutkusunun doyurulduğunu da; başıbozuk bir dünyayı düzene sokmak onun elindeydi. Kadın kahramanın yaşamındaki bir bunalım, dolu taneleri, kasırgalar ve fırtınalarla örtüştürülürken, düğünler genellikle parlak bir ışık ve hafif esintilerle kutsanırdı. Düzen tutkusu aynı zamanda adalet ilkelerini de biçimlendiriyordu; bir yuvanın sürüp gitmesini sağlayan ana motorların, ölümle evliliğin işlenme biçimine gelince; evlilik son sayfaya saklanan bir ödülken, ölüm ahlaksal belirsizliği yüzünden bir yana bırakılıyordu.

Leon'un onuruna yazdığı oyun, tiyatro alanına ilk adım atışıydı; bu geçişin oldukça zahmetsiz olduğunu gördü. "Dedi"lerden kurtulmak, havayı, baharın gelişini ya da kadın kahramanın yüzünü tanımlamaktan kurtulmak, rahatlatıcıydı. Güzelliğin çok kısa bir paragraf oluşturduğunu keşfetmişti. Oysa çirkinliğin sonsuz çeşitlemeleri vardı. Bir oyundaki diyaloglara, neredeyse hiçliğe indirgenen evren "tertipliliğin" ta kendisi olup çıkıyor, bunu telafi etmek için de, ağızdan çıkan her şey duygusal bir aşırılıkla, sonuna ünlem işareti koymayı gerektirecek bir abartıyla veriliyordu. *Arabella'nın Sınanması* bir melodram sayılabilirdi, ama yazarın bu terimi duymasına daha çok vardı. Metnin amacı kahkaha değil, dehşet uyandırmaktı, bir de ferahlama ve ders alma (aynen bu sırayla); Briony'nin tasarısını gerçekleştirmek için harcadığı çabalar (afişler, biletler, gişe) öyle masum, öyle yoğundu ki, onu başarısızlığa karşı aşırı kırılgan bir hale getirdi. Leon'a yeni bir öyküyle de "hoş geldin" diyebilirdi, ama Kuzeyli kuzenlerinin uzunca bir süre kalmak üzere buraya geldikleri haberi onu yüreklendirmiş, yeni bir edebiyat biçimine sıçramaya kışkırtmıştı.

Oysa Briony'yi asıl ilgilendirmesi gereken gerçek, on beş yaşındaki Lola'yla dokuz yaşındaki ikizlerin (Jackson'la Pierrot) evlerinde sürüp giden acı bir iç savaştan kaçan sığınmacılar olduğuydu. Annesinin, kız kardeşi Hermione'nin düşüncesizce davranışlarını eleştirdiğini, üç çocuğun durumuna hayıflandığını, mücadele etmek yerine Oxford'daki Tüm Ruhlar Koleji'ne sığınan kişiliksiz, kaçak eniştesi Cecil'i suçladığını, kendi kulaklarıyla duymuştu. Annesiyle ablasını son gelişmeleri, rezaletleri, suçlama ve karşı suçlamaları didiklerken dinlemişti; kuzenlerinin kalış süresinin belirsiz olduğunu, bu konukluğun ders yılının başına kadar uzayabileceğini biliyordu. Evde bu üç çocuğa yetecek bol yer olduğu, Quinceylerin canlarının istediği kadar kalabileceği söyleniyordu; tek koşul, ana-babalarının (eğer çocukları aynı anda görmeye karar verirlerse), kavgalarını Tallis evinden uzak tutmalarıydı. Briony'nin odasına yakın olan iki oda güzelce temizlendi, yeni perdeler asıldı, öteki odalardan getirilen eşyalarla döşendi. Başka zaman olsaydı, Briony bu hazırlıklara katılırdı, ama hazırlıklar tam da iki gün süren yazma nöbetine ve evin ön tarafındaki inşaatın başlangıcına denk gelmişti. Boşanmanın üzücü bir şey olduğunun farkındaydı, ama onu uygun bir konu olarak görmediği için, üzerinde kafa yormadı. Tersine çevrilemeyecek, dünyasal bir çözülmeydi, anlatıcıya hiçbir fırsat sunmuyordu; kısacası, düzensizlik diyarına aitti. Aslolan evlilikti, daha doğrusu düğündü: karşılığında elde edilen erdemin resmi, yasal temizliği, debdebeli törenin ve ziyafetin heyecanı, ömür boyu sürecek bir birleşme sözünün baş döndürücü önemi. İyi bir düğün, henüz düşünülemez olanın, açıkça dile getirilemeyenin sunumuydu: cinsel mutluluk. Kasaba kiliseleri ya da büyük kent katedrallerinde, onaylayan ailelerin ve dostların oluşturduğu bütün bir toplumun tanıklığında, Briony'nin erkek ve kadın kahramanları masum doruklarına ulaşır, daha ileriye gitmeleri gerekmezdi.

Eğer boşanma bütün bunların alçakça bir karşıtıysa, terazinin öteki kefesine, yani ihanet, hastalık, hırsızlık, saldırı ve yalancılığın yanına atılabilirdi. Onda, iç karartıcı bir karmaşanın ve ardı arkası kesilmeyen bir çekişmenin donuk yüzü vardı. Tıpkı silahların modernleştirilmesi, Habeşistan Sorunu ve bahçıvanlık gibi, o da edebiyata uygun bir konu değildi. Cumartesi sabahı, Briony uzun bir bekleyişin ardından, yatak odasının penceresinin altındaki çakıl taşlarını ezen tekerleklerin sesini nihayet duyduğu, kâğıtları kapıp aşağıya koştuğu, holü bir solukta geçip göz kamaştırıcı öğle ışığına çıktığı zaman, bavullarıyla birlikte tek atlı hafif arabanın yanına toplaşmış, şaşkın, genç konuklara bağırmasının nedeni duyarsızlık değil, fazlasıyla kendine odaklanmış, sanatsal hırstı: "Rolleriniz hazır, hepsi yazıldı! İlk gösteri yarın! Prova beş dakika sonra başlıyor!"

Ama annesiyle ablası derhal araya girdi ve zamanın biraz daha gevşek kullanılmasını sağladı. Konuklar (üçü de sarımsı kızıl saçlı, çilli) önce, Hardman'ın oğlu Danny'nin taşıdığı bavullarla birlikte odalarına götürüldü, sonra mutfakta soğuk bir şeyler içirildi, ev gezdirildi, havuzda yüzüldü, ardından da güney bahçesinde, asmaların gölgesinde öğle yemeği yendi. Bütün bu zaman boyunca Emily ve Cecilia Tallis'in konukları rahatlatmak amacıyla, hiç durmadan, mırıl mırıl konuşup durmasını Briony doğru bulmadı. Üç yüz otuz kilometre yol tepip yabancı bir eve gelmiş olsaydım, bırakın zekice soruları ve takılmaları, salt seçme özgürlüğümün yüzlerce farklı biçimde dile getirilmesi bile beni bunaltırdı, diye düşündü. İnsanların çoğu, aslında çocukların en çok istedikleri şeyin yalnız bırakılmak olduğundan habersizdi. Yine de, Quinceyler eğleniyormuş ya da kendilerini özgür hissediyormuş gibi davranmayı başardılar, buysa *Arabella'nın Sınanması* için iyiye işaretti: Bu üçlünün, canlandıracakları karakterlere hiç mi hiç benzemeseler de, rol yapmayı becerdiği açıktı. Öğle yemeğinden önce

Briony kimseye sezdirmeden provaların yapılacağı boş odaya (çocuk odasına) girdi, boyalı, tahta zeminde bir aşağı bir yukarı yürüyerek, rol dağıtımındaki seçeneklerini tarttı.

Her şey bir yana, saçları en az Briony'nin saçları kadar koyu olan Arabella'nın çilli bir ana-babadan doğmuş olması, yabancı, çilli bir kontla kaçması, çilli bir hancıdan bir tavan arası odası kiralaması, çilli bir prense âşık olması ve çilli bir topluluğun önünde, çilli bir rahip tarafından evlendirilmesi, mümkün değildi. Ama bu koşullarda, aynen böyle olması gerekiyordu. Kuzenlerinin rengi, örtbas edilemeyecek kadar canlıydı – işin doğrusu, alev alev yanıyorlardı! Oysa Arabella'nın *çilsiz* oluşu, farklılığının bir işaretiydi – ya da, Briony'nin yazı diliyle, onun 'hiyeroglifi'. Arabella yanlış bir dünyada geziniyor olsa da, ruhunun arılığından kimse kuşkulanamazdı. İkizlerle ilgili bir başka sorun da benzerlikleriydi; bir yabancı tarafından ayırt edilmeleri olanaksızdı. Kötü niyetli kontun yakışıklı prensin tıpatıp eşi olması ya da her ikisinin birden Arabella'nın babasına *ve* rahibe böylesine benzemesi olacak iş miydi? Prens rolü Lola'ya verilebilir miydi? Jackson'la Pierrot akranlarının çoğu gibi söyleneni yapacak, hevesli çocuklara benziyordu. Peki ya ablaları; o bir erkeği oynamayı kabul eder miydi? Kızın yeşil gözleri vardı; yüz kemikleri belirgin, yanakları çukurdu; suskunluğunda güçlü bir iradeye ve çabuk sinirlenen bir mizaca işaret eden, kolayca kırılabilecek bir gevreklik seziliyordu. Bu rol için onu düşündüğünü Lola'ya hissettirmesi bile bir bunalıma yol açabilirdi; ayrıca Jackson *Evrensel Dua Kitabı*'nı okurken, Briony mihrabın önünde bu kızın elini tutmayı becerebilir miydi?

Oyuncularını çocuk odasında toplaması, öğleden sonra beşi buldu. Üç tabureyi yan yana dizdi, kendisi de çok eski bir mama iskemlesine tünedi – Briony'ye bir tenis hakeminin yüksekte oturma üstünlüğünü sağlayan bir boş vermişlik. İkizler tam üç saattir, hiç ara vermeden

yüzdükleri havuzdan gönülsüzce çıkıp geldiler. Ayakları çıplaktı, yere su damlatan mayolarının üstüne birer gömlek geçirmişlerdi. Karman çorman saçlarından enselerine su sızıyordu; tirtir titriyor, ısınmak için dizlerini sallayıp duruyorlardı. Suda bu kadar çok kalmak derilerini ağartmış, buruşturmuştu; çocuk odasındaki görece loş ışıkta çilleri simsiyah görünüyordu. Aralarında oturan ablaları, sağ dizinin üzerine attığı sol bacağıyla, bolca sürdüğü parfümü ve yeni değiştirdiği, renkliliğini daha da vurgulayan, yeşil, çizgili elbisesiyle, onların tam tersine, kusursuz bir dinginlik sergiliyordu. Ayağındaki sandaletlerden, bileğine taktığı ince zincirle parlak kırmızıya boyadığı ayak tırnakları görünüyordu. Bu tırnakların görüntüsü Briony'nin içinde, göğüs kafesinin hemen çevresinde bir sıkışma duygusu uyandırdı, aynı anda da Lola'dan prensi oynamasını istemeyeceğini anladı.

Herkes oturmuştu, oyun yazarı konuyu kısaca özetlemeye, yarın akşam kütüphanede, yetişkinlerden oluşan bir seyirciye oynamanın coşkusunu uyandırmaya hazırlandı. Ama ilk konuşan Pierrot oldu:

"Tiyatrodan da, o tür şeylerden de nefret ederim."

"Onlardan ben de nefret ederim; süslenip püslenmekten de," dedi Jackson.

Öğle yemeğinde, Pierrot'nun üç yaşındayken rahatsız ettiği bir köpek tarafından ısırıldığı ve sol kulak memesinden üçgen biçiminde, küçük bir parça koptuğu, bunun da ikizleri ayırmayı kolaylaştırdığı konuşulmuştu.

Lola uzaklara baktı. Briony haklı olarak sordu: "İnsan tiyatrodan nasıl nefret edebilir?"

"Sırf gösteriş." Pierrot bu apaçık gerçeği dile getirirken omuzlarını silkti.

Briony oğlanın doğru bir noktaya değindiğinin farkındaydı. Oyunlara (ya da kendi yazdığı oyuna) bayılmasının nedeni de buydu zaten; herkes ona hayran kalacaktı. Oğlanları süzdü; onun hırsını anlamaları olanaksızdı; taburelerinin altında biriken su, parkelerdeki çatlakların

arasına sızmadan önce, küçük gölcükler oluşturuyordu. Bağışlayıcılık, ses tonunu yumuşattı. "Sizce Shakespeare yalnızca gösteriş mi yapıyordu?"

Pierrot ablasının kucağının üstünden Jackson'a baktı. Bir savaş adına benzeyen, okula, kendinden emin yetişkinlere özgü bir esinti taşıyan bu adı bir yerlerden, hayal meyal anımsıyordu ama emin değildi; ikizler yüreklenmek için mutlaka birbirlerine gereksiniyorlardı.

"Öyle yaptığını herkes biliyor."

"Kesinlikle."

Lola araya girdi; konuşurken önce Pierrot'ya bakıyor, sözünün yarısında Jackson'a dönüp cümlesini öyle bitiriyordu. Briony'nin ailesinde, Bayan Tallis'in her iki kızına da aynı anda söylemesi gereken hiçbir sözü olmazdı. Briony şimdi bu işin nasıl yapıldığını görmekteydi.

"Bu oyuna katılacaksınız, aksi halde şamarı yersiniz, daha sonra da Bizimkilere anlatırım."

"Bize vurursan, asıl *biz* Bizimkilere anlatırız."

"Ya bu oyuna katılırsınız ya da Bizimkilere söylerim."

Tehdit sayısının pazarlık yoluyla ikiden bire inmesi, gücünü azaltmadı. Pierrot alt dudağını kemirdi.

"Neden mecburmuşuz?" Soru yelkenlerin indirildiğini gösteriyordu; Lola uzandı, oğlanın ıslak, yapış yapış saçlarını kabartmaya çalıştı.

"Bizimkilerin ne dediğini unuttunuz mu? Bu evde konuğuz, öyleyse nasıl davranacağız? Evet, nasıl davranacağız? Söyleyin bakalım."

İkizler çok da alışık olmadıkları sözcüğü neredeyse tökezleyerek, bir ağızdan söylediler: "Te-erbiyeli."

Lola, Briony'ye döndü, gülümsedi. "Lütfen bize oyunundan söz et."

Bizimkiler. Bu çoğul sözcüğün içine hapsolan kurumsallaşmış güç uçup gitmek üzereydi, hatta belki de çoktan uçmuştu, ama henüz itiraf edilemezdi; en küçüklerden bile cesur davranmaları bekleniyordu. Briony birden bencilliğinden utandı; kuzenlerinin *Arabella'nın Si-*

nanması'nda rol almak istemeyebileceği hiç aklına gelmemişti. Onlar da kendi sınavlarından geçmiş, kendi felaketlerini yaşamıştı, şimdiyse onun evinde konuktular ve kendilerini *borçlu* hissediyorlardı. Daha da kötüsü, Lola bu oyuna istemeyerek de olsa katılacağını açıkça belirtmişti. Kısacası, savunmasız Quinceyler baskı altındaydı. Briony ise içini kemiren, tatsız bir düşünceyle boğuşuyordu: Burada bir yönlendirme yok muydu; Lola kendi adına bir şeyi, düşmanca ya da yıkıcı bir şeyi dışa vurmak için ikizleri kullanıyor olamaz mıydı? Briony karşısındaki kızdan iki yaş küçük olmanın ezikliğini, koskoca iki yılın kıza kazandırdığı bilgeliği olanca ağırlığıyla hissetti; yazdığı oyun şimdi gözüne zavallı, utanılacak bir şey gibi görünüyordu.

Lola'nın bakışlarını görmezden gelmeye çalışarak, metni kısaca özetledi; konunun saçmalığı daha şimdiden onu boğmaya başlamıştı bile. Kuzenlerinde bir gala gecesinin heyecanını yaratacak yüreği kalmamıştı.

Sözü biter bitmez, Pierrot atıldı: "Kontu ben oynamak istiyorum. Kötü biri olmak istiyorum."

Jackson ekledi: "Ben bir prensim. Her zaman bir prenstim."

Briony'nin içinden onları kendine çekip küçük suratlarını öpmek geldi, ama "Pekâlâ," demekle yetindi.

Lola bacağını indirdi, eteğini düzeltti, odadan çıkmaya hazırlanır gibi, ayağa kalktı. Hüzünlü ya da uysal bir iç çekişle, "Onu sen yazdığın için, Arabella olacaksın sanırım..." dedi.

"Ah, yo," dedi Briony. "Hayır. Hiç de değil."

Hayır diyordu, ama evet demek istiyordu. Arabella'yı elbette kendisi oynayacaktı. Karşı çıktığı şey, Lola'nın kullandığı 'için' sözcüğüydü. Arabella rolünü, oyunu kendisi yazdığı için değil, aklından başka bir olasılık geçmediği için, Leon'un onu böyle görmesini istediği için, Arabella *olduğu* için üstlenecekti.

Ama hayır demişti; Lola sözünü tatlı tatlı sürdürdü:

"Bu durumda, onu oynamamda bir sakınca var mı? Gayet iyi canlandıracağımdan eminim. İşin doğrusu, ikimize bakıldığında..."

Cümlenin sonunu havada bıraktı; yüzündeki dehşeti gizlemeyi de, konuşmayı da beceremeyen Briony öylece bakakaldı. Elinden kayıp gidiyordu, farkındaydı, ama onu geri getirmek için söylenebilecek hiçbir şey gelmiyordu aklına. Lola elde ettiği üstünlüğe sımsıkı yapışmak için Briony'nin suskunluğundan yararlandı:

"Geçen yıl çok uzun süren bir hastalık geçirdim, dolayısıyla o kısmı da çok iyi beceririm."

O kısmı da? Briony bu kendinden büyük kızla başa çıkamıyordu. Kaçınılmaz olanın acısı, zihnini bulandırdı.

İkizlerden biri, gururla ekledi: "Ayrıca, okuldaki piyeste de oynadın."

Arabella'nın çilli biri olmadığını onlara nasıl anlatacaktı? Teni solgun, saçları koyuydu; fikirleri, Briony'nin fikirleriydi. Peki ama, yuvasından uzak düşmüş, ailesi parçalanmış kuzinini nasıl geri çevirirdi? Lola onun aklından geçenleri okumuş olmalı ki, son kozunu, reddedilemeyecek ası sürdü:

"Lütfen evet de. Bu *aylardır* başıma gelen tek iyi şey olacak."

Evet. Diliyle bu sözcüğü bir türlü dışarıya itemeyen Briony, başını olur anlamında salladı, aynı anda da, kendi kendini yok ettiğini gösteren bir boyun eğişin kasvetli ürpertisinin derisine yayıldığını, sonra bir balon gibi şişip havalandığını, zonklamalarıyla odayı kararttığını hissetti. Çekip gitmek, yalnız kalmak, kendini yüzüstü yatağına atmak istiyordu; bu ânın bıraktığı iğrenç tadı özümsemek, ortaya çıkaracağı sonuçları şimdiden, çöküntü başlamadan önce irdelemek istiyordu. Gözlerini kapatıp yitirdiği, vazgeçtiği şeyi enine boyuna düşünmesi ve kendini yeni düzene hazırlaması gerekiyordu. Tek sorun Leon değildi; annesinin onun için, Arabella'nın düğünü için aradığı, şeftalimsi krem rengi satenden, an-

tika gelinlik ne olacaktı? Şimdi onun Lola'ya verilmesi gerekecekti. Annesi nasıl olur da, onu bunca yıldır tüm kalbiyle seven kızına sırt çevirirdi? Kuzininin bedenini sımsıkı, kusursuzca saran elbiseyi gören, annesinin kalpsiz gülümsemesine tanık olan Briony'ye tek bir mantıklı seçenek kalacaktı: kaçıp gitmek, ağaçların altında, böğürtlen yiyerek yaşamak, hiç kimseyle konuşmamak, bir kış sabahı, gündoğumunda, sakallı bir ormancı tarafından, dev boyutlu bir meşenin altına kıvrılmış, çok güzel ve ölü, yalınayak bulunmak – ya da belki, şu pembe kurdeleli bale pabuçlarıyla...

Kendine doyasıya acıyabilmek için yalnız kalması gerekiyordu, ayrıca içini en çok sızlatacak ayrıntılara ancak yalnızken hayat verebilirdi, ama Lola ondan onay alır almaz (başın hafif bir hareketi yaşamı nasıl da değiştiriveriyordu!) eğilmiş, yerde duran elyazması desteyi almıştı; ikizler taburelerinden indiler, Briony'nin bir gün önce temizleyip yer açtığı odanın ortasına, ablalarının yanına seğirttiler. Tam da şu anda çekip gitmeyi göze alabilir miydi? Lola, bir eli yanağında, oyunun ilk sayfalarını karıştırarak odada bir aşağı bir yukarı geziniyor, alçak sesle açılış cümlelerini okuyordu. Sonra, giriş bölümünden tek bir sözcüğün bile çıkartılmayacağını bildirdi, erkek kardeşlerine Arabella'nın ana-babasını oynayacaklarını söyledi, tiyatro hakkında bilinmesi gereken her şeyi biliyormuş gibi, ilk sahneyi tanımlamaya girişti. Lola'nın egemenliğe el koyma biçimi acımasızdı, üstelik Briony'nin kendine acımasını anlamsızlaştırıyordu. Öte yandan, bu durum yok oluşun, yok edilişin tadını daha da artırabilirdi belki? Briony'ye Arabella'nın annesi rolü bile verilmemişti; odadan çıkıp gitmenin ve kendini karanlık yatağına gömmenin tam sırasıydı. Ama kendinden başka hiçbir şeyi umursamayan Lola'nın hoyratlığını, bencilliğini görmek, kendi duygularının bırakın suçluluk uyandırmayı, dikkate bile alınmayacağını anlamak, Briony'ye direnme gücü verdi.

Briony'nin sürdürdüğü, çoğunlukla sevimli, korunaklı yaşamda, herhangi birine karşı çıkması, onunla gerçek anlamda yüzleşmesi gerekmemişti. İlk kez anlıyordu: Haziran başında yüzme havuzuna dalmak gibiydi; bunu yapabilmek için gereken tek şey, kendini zorlamaktı, o kadar. Yüksek tabureden kayıp kuzinine doğru ilerlerken, yüreği münasebetsizce atmaya, solukları sıklaşmaya başladı.

Metni Lola'dan aldı ve her zamankinden çok daha tiz, hışırtılı bir sesle şöyle dedi: "Sen Arabella'ysan, ben de yönetmenim. Teşekkür ederim; girişi ben okurum."

Lola çilli elini ağzına götürdü. "Özür dileriiim!" diye çığırdı. "Yalnızca bir an önce başlamak istedim de."

Nasıl bir karşılık vereceğini bilemeyen Briony, Pierrot'ya döndü, "Arabella'nın annesine pek benzemiyorsun," dedi.

Lola'nın önerdiği rol dağıtımına karşı çıkması, oğlanların da buna gülüşmesi, güç dengesini değiştirmişti. Lola kemikli omuzlarını abartıyla silkti, pencereye gidip gözlerini dışarıya dikti. Belki o da, odadan kaçmaya yönelik, baştan çıkarıcı bir dürtüyle boğuşuyordu.

İkizlerin güreşmeye başlamasına, Lola'nın da başının ağrımak üzere olduğunu bildirmesine karşın, prova her nasılsa başladı. Briony giriş dizelerini okurken odaya çöken sessizlik yoğundu.

Bu, yabancı bir erkekle kaçan
fevri Arabella'nın öyküsüdür.
İlk çocuklarının izin almadan, haber bile vermeden
Eastbourne'a kaçacağını duyan ana-babanın
çektiği üzüntüdür...

Arabella'nın annesiyle babası, malikânenin dövme demirden yapılma kapısında yan yana durmaktadır; baba kararını bir kez daha düşünmesi için kızına yalvarır, işe yaramadığını görünce de, gitmesini yasaklar – çaresizce.

Üzgün ama inatçı kahramanımız onun tam karşısındadır, kont da yanındadır, yakındaki meşeye bağlanmış olan, toprağı eşeleyen atlar harekete geçmek için sabırsızlanmaktadır. Babanın yoğun duyguları, sesini titretir:

> Sevgili, biricik kızım, öyle genç ve güzelsin ki,
> ama çok da toysun.
> Dünyanın ayaklarının altında olduğunu sanabilirsin,
> oysa bir anda kabarıp seni içine alabilir.

Briony oyuncularını yerleştirdi, Jackson'ın koluna girdi; Lola'yla Pierrot birkaç adım ötede, el ele duruyordu. Oğlanlar göz göze gelince kıkır kıkır gülmeye başladılar, kızlar onları hemen susturdu. Yeterince sorun çıkmıştı zaten; ama Briony bir fikirle onun uygulanışı arasında yatan uçurumu, Jackson elindeki kâğıttan okumaya başlayınca gördü: Oğlan kaskatı, tekdüze bir sesle konuşuyor, her sözcüğü bir ölüm listesindeki adlardan birini okur gibi söylüyordu; "deneyimsiz" sözcüğünü defalarca yinelenmesine karşın bir türlü telaffuz edemiyor, son cümleyi her seferinde unutuyordu: "Oysa bir anda kabarıp seni içine alabilir." Lola'ya gelince; cümlelerini doğru ama kayıtsızca söylüyor, bazen, hiç yeri yokken, aklından geçen bir şeye gülümsüyordu: Yetişkin zihninin başka yerde olduğunu herkes anlamalıydı.

Kuzeyden gelen kuzenler bunu, Briony'nin eserini güzelce katletmeyi tam yarım saat sürdürdüler; ablası Cecilia'nın gelip ikizleri banyoya götürmesi, Briony için bir lütuf oldu.

İki

Cecilia Tallis kucağında çiçekler, kısmen gençliğin ve bu parlak günün coşkusundan, kısmen de içinde tomurcuklanan sigara gereksiniminden, patikada neredeyse koşarcasına ilerliyordu; ırmağı izleyen bu dar yol yosunlu, tuğla duvarlı, eski gölcüğün yanından geçip kıvrılarak meşe ormanına dalıyordu. Onu böyle acele ettiren şeylerden biri de, finallerden sonra yaz haftalarının üst üste yığılan hareketsizliğiydi; eve döndüğünden beri yaşamı yerinden kıpırdamamış, bu güzel günse onu sabırsız, yerinde duramaz hale getirmişti.

Ağaçların serin, yüksek gölgesi bir kurtuluştu; bir heykel gibi biçimlendirilmiş ağaç gövdelerinin şaşırtıcı karmaşıklığı büyüleyiciydi. İki kanadı öpüşen demir kapıyı, alçak çitin dibindeki açelyaları geride bıraktı, ineklerini otlatması için yerel bir çiftçiye kiralanan açık park alanını geçti, istinat duvarının arkasından dolanıp gösterişli çeşmenin önünde durdu: Bernini'nin, Roma'daki Barberini Meydanı'nda bulunan Triton[1] heykelinin yarım ölçekli kopyası.

Deniz kabuğunun içine rahatça çömelmiş olan kaslı figürün üflediği, helezon biçimindeki kabuklu borudan fışkıran su, basıncın cılızlığı yüzünden yalnızca beş santim kadar yükselebildikten sonra heykelin başına dökülüyordu; taş lülelerin ve güçlü omurganın oluklarının

[1] Yunan mitolojisinde yarısı erkek yarısı balık olan deniz tanrısı. (Ç.N.)

arasından süzülen su, geride ışıl ışıl parlayan, koyu yeşil bir leke bırakıyordu. Kuzeyde, yabancı bir iklimde, yuvasından oldukça uzaktaydı ama sabah ışığında çok güzeldi; tanrının oturduğu, kenarları kıvrımlı istiridyeyi taşıyan dört yunus da öyle. Cecilia yunusların üzerini, Triton'un baldırlarını kaplayan, beklenmedik pullara baktı, sonra bakışlarını eve çevirdi. Oturma odasına ulaşmanın en kısa yolu çimenliği, ardından terası geçmek ve Fransız tarzı, kapı gibi açılan, uzun pencerelerin birinden içeri girmekti. Ama çocukluk, şimdi de üniversite arkadaşı olan Robbie Turner çimenliğe diz çökmüş, bir çiçek tarhına tohum ekmekteydi; Cecilia'nın içinden onunla konuşmak gelmiyordu. En azından, şu anda. Robbie buraya geldi geleli, kafayı bahçe düzenlemesine takmıştı, ama tek saplantısı bu değildi. Son zamanlarda tıp okumaktan söz ediyordu, buysa edebiyat bölümünden mezun olmuş biri için oldukça iddialı bir tavırdı. Hatta küstahçaydı, çünkü parası Cecilia'nın babasından çıkacaktı.

Çiçekleri tazelemek için, çeşmenin özgün yapıtla aynı boyda olan, derin, soğuk havuzuna soktu, sonra da Robbie'ye görünmeden, hızlı adımlarla evin ön tarafına seğirtti – aslında, dışarıda birkaç dakika daha oyalanabilmek için bir gerekçe, diye düşündü. Sabah ışığı, daha doğrusu hiçbir ışık Tallis evinin çirkinliğini örtemiyordu; kırk yıllık, parlak turuncu tuğladan yapılma, bodur, kurşun pervazlı, baronlara yaraşır Gotik yapı, bir gün Pevsner (ya da onun ekibinden biri) tarafından yazılan bir makaleyle, "boşa harcanmış bir fırsatlar trajedisi" olarak, modern ekolün daha genç yazarlarından biri tarafından da "fazlasıyla albenisiz" diye eleştirilecekti. Burada daha önce, 1880 sonlarında yanıp kül olan Adam tarzı bir ev vardı. Ondan geriye yalnızca yapay göl, onun ortasındaki ada, araba yoluna bağlanan iki taş köprü kalmıştı; bir de suyun kıyısında, yıkılmak üzere olan, kum, kireç ve çimento karışımı, küçük ada tapınağı. Cecilia'nın, babadan kalma hırdavat dükkânını büyüten ve

aldığı bir dizi patentle (asma kilit, kol demiri, kilit köprüsü ve kapı mandalı) aile servetini yaratan büyükbabası, sağlam, güvenli ve işlevsel olana duyduğu derin hayranlığı yaptırdığı yeni eve yansıtmıştı. Öte yandan, sırtını öndeki girişe dönen ve gözlerini araba yolunun aşağısına çeviren biri, seyrek ağaçların gölgesinde şimdiden toplaşmaya başlaya frezyaları görmezden gelebilirse, çok hoş bir manzarayla karşılaşırdı; bu görüntüden yayılan o sonsuz, değişmez dinginlik Cecilia'nın kesinlikle emin olmasını sağladı: Yakında harekete geçmek zorundaydı.

İçeriye girdi, siyah-beyaz çiniyle kaplı holü hızla geçti (yankılı ayak sesleri ne kadar tanıdık, ne kadar sıkıcıydı), oturma odasının kapısına gelince, soluklanmak için durdu. Zambak, söğüt dalı ve süsenlerden oluşan karman çorman buketten sandaletli ayaklarına damlayan serin damlalar onu kendine getirdi. Aradığı vazo, hafif aralık duran uzun pencerenin önündeki kiraz ağacından yapılma, Amerikan malı masanın üzerindeydi. Pencerenin güneydoğuya bakması, sabah güneşinin paralel çizgiler halinde içeri süzülüp pudra mavisi halıya vurmasını sağlıyordu. Solukları durulmuş, sigara içme isteğiyse iyice artmıştı, ama kapının eşiğinden ayrılamadı; görüntünün kusursuzluğu onu bir an için çarpmıştı: Neo-Gotik sayılabilecek şöminenin karşısına dizilmiş, rengi solmuş, üç Chesterfield koltuk, şöminenin içinde sergilenen, kışa özgü ayakotu çelengi, çalınmayan, akortsuz klavsen, gül ağacından yapılma, kullanılmayan nota sehpaları, turunculu mavili, püsküllü kordonlarla gevşekçe toplanmış, kalın, kadife perdeler, onların çerçevelediği manzaranın görünen bölümleri – bulutsuz bir gökyüzü, zemindeki çatlaklarından papatya ve koyungözlerinin fışkırdığı, sarı ve gri benekli teras. Terastan birkaç basamakla inilen, bir ucunda Robbie'nin hâlâ çalıştığı çimenlik, elli metre ilerideki Triton Çeşmesi'ne kadar uzanıyordu.

Bütün bunlar (ırmak, çiçekler, son günlerde çok en-

der yaptığı koşu, meşe gövdelerinin zarif kaburgaları, yüksek tavanlı salon, ışığın geometrisi, kıpırtısızlığın yatıştırdığı kulaklarındaki zonklama) ve bildik olanın nefis bir biçimde yabancılaşması, hoşuna gitmişti. Bir yandan da, eve her dönüşünde hissettiği can sıkıntısı yüzünden, belli belirsiz bir suçluluk duymaktan kendini alamıyordu. Cambridge'den buraya, ziyareti süresince ailesine kesintisiz bir beraberlik borçlu olduğuna ilişkin, bulanık bir inançla gelmişti. Ama babası kentte kalmıştı, annesiyse migreniyle boğuşmadığı zamanlar bile, uzak, hatta soğuk görünüyordu. Cecilia annesinin (kendi odası kadar dağınık, pis olan) odasına pek çok kez çay tepsisi götürmüş, içten, mahrem sohbetler yapabileceklerini ummuştu. Oysa Emily Tallis onunla yalnızca eve ilişkin küçük sorunları paylaşmakla yetinmiş ya da sırtını yastıklara dayayıp yüzünde o loş odada anlaşılması olanaksız bir anlamla, solgun bir suskunluk içinde çayını yudumlamıştı. Briony'nin aklı fikri yazdığı fantezilerdeydi – geçici bir heves sandıkları şey, kızı sımsıkı kuşatan bir saplantıydı şimdi. Cecilia onlara bu sabah merdivende rastlamıştı: Kız kardeşi kuzenlerini, daha dün gelen, zavallı şeyleri önüne katmış yukarıya, çocuk odasına götürüyordu; bu akşam gelmesi beklenen Leon'a (ve arkadaşına) sergilemek istediği oyuna çalıştıracaktı. Çok az zaman kalmıştı, üstelik ikizlerden biri daha şimdiden, yaptığı bir yaramazlık yüzünden Betty tarafından mutfağın yanındaki küçük kilere kapatılma cezası almıştı bile. Cecilia'nın içinden onlara yardım etmek gelmiyordu – hava çok sıcaktı, ayrıca ne yaparsa yapsın, tasarının felaketle sonuçlanacağı belliydi; Briony oyundan çok fazla şey bekliyordu, hiç kimse, özellikle de kuzenler onun taşkın beklentilerini karşılayacak nitelikte değildi.

Cecilia günlerini dağınık odasında, yatağına uzanıp sigara dumanına gömülmüş bir halde, çenesini eline dayayıp karıncalanan, tutulan koluna aldırmamaya çalışarak Richardson'ın *Clarissa*'sını okuyarak geçiremeyece-

ğinin farkındaydı. Bir soyağacı oluşturmak, aileyi en azından alçakgönüllü bir hırdavat dükkânı açan büyükbüyükbabasına kadar deşelemek için isteksizce işe koyulmuş, çiftçilik batağına gırtlağına kadar gömülen atalara, kafa karıştıran, kuşkulu soyadı değiştirmelere, kilise kayıtlarına geçirilmeyen, bir başka deyişle resmileşmeyen evliliklere rastlamıştı. Burada kalamazdı; bir plan yapmak zorunda olduğunu biliyor ama hiçbir şey yapmıyordu. Bir sürü olasılık vardı ama hiçbiri ücil görünmüyordu. Hesabındaki para azdı, tutumlu davranırsa onunla bir yıl kadar geçinebilirdi. Leon onu sürekli yanına, Londra'ya çağırıyordu. Üniversite arkadaşları iş bulmasına yardım edeceklerini söylüyorlardı – sıkıcı bir iş, elbette, ama hiç olmazsa bağımsızlığını kazanırdı. Anne tarafında ilginç teyzeleri, dayıları vardı; onu görmekten her zaman mutlu olurlardı; bunlardan biri de, Lola'yla oğlanların annesi olan, çılgın Hermione Teyzesi'ydi, ama o şu anda, radyo işinde çalışan âşığıyla birlikte Paris'teydi.

Cecilia'yı engelleyen yoktu; çekip gitse kimse aman aman umursamazdı. Onu tutan şey, uyuşukluk değildi – bazen, sinir bozacak kadar hareketli, telaşlıydı. Yalnızca çekip gitmesinin engellendiği, burada ona ihtiyaç duyulduğu duygusundan hoşlanıyordu. Zaman zaman kendini, sırf Briony'nin hatırına ya da annesine yardımcı olmak için kaldığına inandırıyor, bunun bu evdeki son konukluğu olduğunu, dolayısıyla sonuna kadar kalması gerektiğini düşünüyordu. İşin aslı, bir bavul hazırlayıp sabah trenine binme fikri onu heyecanlandırmıyordu. Sırf gidiyor olmak için gitmek. Burada rahatı yerinde, bıkkın bir halde oyalanmak, belli belirsiz bir zevk ya da zevk umudu içeren bir kendini cezalandırma biçimiydi; çekip giderse kötü bir şey olabilirdi ya da –daha da kötüsü– iyi bir şey, kaçırmayı asla istemeyeceği bir şey olabilirdi. Ayrıca Robbie vardı; yapmacık, mesafeli tavırları ve salt Bay Tallis'e açtığı büyük tasarılarıyla Cecilia'yı çileden çıkaran Robbie. O ve Robbie, birbirlerini yedi yaşından

beri tanıyorlardı; şimdi, konuşurken çekingenleşmeleri Cecilia'yı rahatsız ediyordu. Suçun daha çok delikanlıda olduğunu bilmesine karşın (burnu mu büyümüştü nedir?), bunun, başını alıp gitmeden önce halletmesi gereken bir sorun olduğunun farkındaydı.

Açık camlardan içeri tezeğin hafif, derimsi kokusu geliyordu: çok soğuk günler dışında hiç kaybolmayan, yalnızca bir süreliğine buradan uzaklaşmış olanların alabildiği koku. Robbie el küreğini bırakmış, bir sigara sarmak için doğrulmuştu; Komünist Parti günlerinden kalma bir alışkanlıktı – parti, gelip geçici heveslerinden biri olmuştu, tıpkı insanbilime duyduğu merak ve Calais'den İstanbul'a yürüyerek gitme planları gibi. Cecilia'nın sigaralarıysa iki kat yukarıda, sayısız ceplerden birindeydi.

Salona girdi, çiçekleri vazoya soktu. Vazo bir zamanlar Clem Amca'ya aitti; savaştan sonra düzenlenen cenaze törenini (daha doğrusu, ikinci kez gömülüşünü) çok iyi anımsıyordu: kasaba kilisesinin avlusuna giren top arabası, alayın bayrağına sarılmış olan tabut, havaya kalkan kılıçlar, mezarlıkta çalınan boru ve beş yaşındaki bir çocuk için en unutulmaz olanı, yani babasının hıçkıra hıçkıra ağlayışı. Clem onun tek kardeşiydi. Genç teğmen vazoya sahip oluşunun öyküsünü, eve yolladığı son mektuplardan birinde anlatmıştı. Fransa'ya gönderilen irtibat subaylarından biriydi ve Verdun'ün batısındaki küçük bir kasabayı bombalanmadan önce, son dakikada boşaltmakla görevlendirilmişti. Yaklaşık elli kadın, çocuk ve yaşlı kurtarıldı. Daha sonra, belediye başkanıyla öteki yetkililer Clem Amca'yı yeniden kasabaya davet ettiler, yarısı yıkılmış bir müzeye götürdüler. Vazo, parçalanmış bir cam kutudan alındı ve bir şükran ifadesi olarak kendisine sunuldu. Kolunun altında bir Meissen porseleniyle savaşmak ne kadar zor olsa da, bu armağanı geri çevirmesi olanaksızdı. Bir ay sonra, Teğmen Tallis, bir çiftliğe emanet ettiği vazoyu geri almak için ırmağı yürüyerek geçti, aynı gece, gece yarısı birliğine döndü. Savaşın son

günlerinde devriye nöbetine gönderilince, vazoyu saklaması için bir dostuna verdi. Vazo yavaş yavaş, bir biçimde, alayın karargâhına döndü, Clem Amca'nın cenaze töreninden birkaç ay sonra da Tallis evine teslim edildi.

Yabani çiçekleri düzenlemeye çalışmak anlamsızdı. Er geç kendi simetrilerine dönüyorlardı, ayrıca süsenlerle zambakların arasına aşırı bir düzenle yerleştirilen söğüt dalları, genel görüntüyü bozuyordu. Cecilia doğal, karmaşık bir görüntü elde etmek için birkaç dakika uğraştı. Bir yandan da dışarı çıkmayı, Robbie'nin yanına gidip gitmemeyi tartıyordu. Böylece üst kata çıkmaktan kurtulurdu. Sıcaktan bunalmıştı, rahatsızdı; içinden, şöminenin üstündeki büyük, altın yaldızlı aynada kendine çekidüzen vermek geçti. Ama Robbie arkasını döndüğü an (sırtı eve dönük duruyor, sigarasını tüttürüyordu), salonun içini görebilirdi. Sonunda Cecilia'nın işi bitti, doğruldu. Leon'un arkadaşı Paul Marshall şimdi çiçeklerin tıpkı toplandığı gibi, kayıtsız, gelişigüzel bir tavırla vazoya sokulduğuna inanacaktı. Düzenlemeyi, suyu doldurmadan önce yapmanın anlamsız olduğunu biliyordu, ama vazoyu görünce dayanamamış, çiçekleri sağa sola oynatmaktan kendini alamamıştı; insanlar her şeyi doğru, mantıklı bir düzen içinde yapmazlardı ki – özellikle de yalnızken. Annesi konuk odasına çiçek konmasını istemiş, Cecilia da bu görevi seve seve üstlenmişti. Su doldurmak için gidilecek yer, mutfaktı. Ama Betty akşam yemeğini hazırlıyor, çevreye korku saçıyordu. Korkup sinenler yalnızca Pierrot'yla Jackson değildi; köyden yardıma gelenler de aynı durumdaydı. Arada bir yükselen boğuk, öfkeli bir haykırış, ocağa gereksiz bir güçle çarpılan bir tavanın şangırtısı ta oturma odasından duyuluyordu. Cecilia şu anda oraya girerse, annesinin belirsiz, puslu talimatlarıyla Betty'nin gazabı arasında arabuluculuk yapmak zorunda kalacaktı. Dışarıya çıkıp vazoyu çeşmeden doldurmak, çok daha akıllıcaydı.

Cecilia on beş-on altı yaşlarındayken, babasının Victoria ve Albert Müzesi'nde çalışan bir arkadaşı gelip vazoyu incelemiş, çok beğenmişti. Özgün Meissen porseleniydi, büyük sanatçı Höroldt'un eseriydi ve 1726 yılında yapılmıştı. Bir zamanlar Kral August'un malı olduğu kesindi. Tallis evindeki öteki parçalardan (çoğunlukla Cecilia'nın büyükbabası tarafından toplanmış olan ıvır zıvır) kat kat değerli olmasına karşın, Jack Tallis vazonun, erkek kardeşinin anısına mutlaka kullanılmasını istiyordu. Camlı bir dolaba tıkılıp kalmayacaktı. Savaşı sağ salim atlatabildiyse, Tallislerin elinden de kurtulabilir, dedi. Karısı karşı çıkmadı. İşin doğrusu, manevi değeri bir yana, maddi değeri ne kadar yüksek olursa olsun, Emily Tallis vazodan hoşlanmıyordu. Şatafatlı bitkiler ve inanılmaz kuşlarla dolu bir bahçede, masanın çevresine toplanmış, rengârenk, minicik Çinlileri fazla cırtlak ve boğucu buluyordu. Çin'e özgü her şey onu bunaltırdı zaten. Cecilia ise, arada bir, Sotheby's'de kaça satılır acaba, diye merak etmenin dışında, vazoyu pek önemsemezdi. Vazoya gösterilen saygının Höroldt'un çok renkli emaye ustalığı ya da iç içe geçen, vazoyu çepçevre dolanan, mavili yaldızlı yaprak ve dal süslemeleriyle ilgisi yoktu; o Clem Amca için, onun kurtardığı yaşamlar, gece yarısı geçtiği ırmak ve Ateşkese yalnızca bir hafta kala gelen ölümü için değerliydi. Çiçekler, özellikle de yabani çiçekler, bu anıya uygun bir methiye olacaktı.

Cecilia serin porseleni iki eliyle kavradı, bir ayağını uzatıp Fransız pencereyi ardına kadar açtı. Parlak ışığa çıkarken, ısınan taştan yükselen koku, dostça bir kucaklaşma gibiydi. İki kırlangıç çeşmenin üstünde dönüp duruyor, bir ispinozun, dev boyutlu Lübnan servisinin dipdiri gölgesinden gelen cıvıltısı havayı deliyordu. Çiçekler hafif esintide sallandı, Cecilia'nın yüzünü gıdıkladı; terası geçti, çakıl taşlı patikaya inen, her an çökecekmiş gibi görünen üç basamağı dikkatle indi. Geldiğini duyan Robbie hemen ona döndü. "Dalıp gitmişim," dedi, açıkla-

ma yaparcasına.

"Şu Bolşevik sigaralarından bir tane de bana sarar mısın?"

Robbie elindeki izmariti attı, çimenlikte duran ceketindeki teneke kutuyu aldı ve onunla birlikte çeşmeye doğru yürümeye başladı. Bir süre konuşmadılar.

Sonra Cecilia içini çekti: "Ne kadar güzel bir gün."

Robbie ona neşeli bir kuşkuyla bakıyordu. Aralarında bir şey vardı; Cecilia, havaya ilişkin yavan bir yorumun bile kulağa ahlaksızca geldiğini kabullenmek zorunda kaldı.

"*Clarissa* nasıl?" diye sordu delikanlı, sigara saran parmaklarına bakarak.

"Sıkıcı."

"Öyle dememelisin."

"Keşke bir an önce üstesinden gelse."

"Geliyor zaten. Kitap giderek güzelleşiyor."

Yavaşladılar, sonra, sardığı sigarayı yalayabilmesi için durdular.

"Her an Fielding'i okumaya başlayabilirim," dedi Cecilia.

Aptalca bir şey söylediği duygusuna kapıldı. Robbie uzağa, parkın karşı tarafındaki ineklere ve ırmak vadisini izleyen, Cecilia'nın bu sabah koşarak daldığı meşe ormanına uzanan patikaya bakıyordu. Yoksa Cecilia'nın onunla şifreli konuştuğunu, aslında bol kanlı, şehvetli şeylere duyduğu düşkünlüğü ima ettiğini mi düşünüyordu? Bu bir hataydı elbette; Cecilia'nın canı sıkılmıştı, ama aklına durumu düzeltecek hiçbir şey gelmiyordu. Gözlerini beğeniyorum, diye düşündü; bu gözlerdeki birbirine karışmayan, güneş ışığında daha da belirginleşen, tane tane görünen turuncu ve yeşil benekleri. Bu kadar uzun boylu olmasından da hoşlanıyordu. Bir erkekte ilginç bir bileşimdi bu: zekâ ve iriyarılık. Cecilia'nın aldığı sigarayı yakmaktaydı.

"Ne demek istediğini anlıyorum," dedi Robbie, çeş-

meye kadar olan son birkaç metreyi alırlarken. "Fielding çok daha hayat dolu, ama Richardson'la karşılaştırıldığında, ruhsal açıdan çok kaba saba olabiliyor."

Cecilia vazoyu çeşmenin taş tabanına inen, eğri büğrü basamaklara koydu. Şu anda istediği son şey, on sekizinci yüzyıl edebiyatına ilişkin bir üniversite münazarasına katılmaktı. Fielding'i kesinlikle kaba bulmadığı gibi, Richardson'ın iyi bir ruhbilimci olduğunu da düşünmüyordu, ama bu tuzağa düşmeyecek, fikirlerini savunmaya, tanımlamaya ve karşı saldırıya geçmeye girişmeyecekti. Bundan bıkmıştı, ayrıca Robbie inatçı ve sıkı bir tartışmacıydı.

Onu yanıtlamak yerine, "Leon bugün geliyor, biliyor muydun?" dedi.

"Evet, duydum. Harika bir şey bu."

"Yanında bir arkadaşını getiriyor; Paul Marshall'ı."

"Çikolata milyoneri. Ah, hayır! Sense ona çiçek hazırlıyorsun!"

Cecilia gülümsedi. Kıskanç olduğu gerçeğini saklamak için kıskançlık rolü mü yapıyordu? Bu erkeği anlayamaz olmuştu. Cambridge'de birbirlerinden kopmuşlardı. Kolaylarına gelmişti. Konuyu değiştirdi.

"Babam doktor olmak istediğini söylüyor."

"Düşünüyorum," dedi Robbie.

"Öğrencilik yaşamına bayılıyorsun anlaşılan."

Delikanlı gözlerini bir kez daha kaçırdı, ama bu kez yalnızca birkaç saniyeliğine, yeniden döndüğünde Cecilia bu yüzde belli belirsiz bir kızgınlık görür gibi oldu. Sesi tepeden bakar gibi mi çıkmıştı? Robbie'nin gözlerindeki yeşil, turuncu benekleri bir kez daha gördü; oğlan çocuklarının cam bilyelerini andırıyordu. Ama konuştuğunda sesi son derece canayakındı.

"Bu tür şeylerden hiç hoşlanmadığını biliyorum, Cee. Ama okumadan nasıl doktor olunur?"

"Söylemeye çalıştığım şey de bu zaten. Bir altı yıl daha. Neden?"

Robbie alınmamıştı. Abartılı yorumlar yapan, erkeğin yanında gerginleşen, kendisiydi; bu haliyse en çok kendisinin canını sıkıyordu.

Robbie onun sorusunu ciddiye aldı. "Manzara bahçıvanı olarak kimse bana iş vermez. Öğretmen olmak ya da orduya katılmak istemiyorum. Oysa tıp çok ilgimi çekiyor..." Aklına bir şey gelmiş gibi, cümlesini kesti. Sonra, ekledi: "Dinle, babana borcumu geri ödeyeceğime söz verdim. Anlaşmamız böyle."

"Ben kesinlikle onu kastetmemiştim."

Nasıl olur da paradan söz ettiğini sanırdı? Gerçekten düşüncesizlikti. Babası Robbie'nin eğitimini daha ilk günden üstlenmişti. Buna karşı çıkan olmuş muydu? Cecilia az önce boş yere kaygılandığını düşünmüştü, ama şimdi kaygılanmakta haklı olduğunu görüyordu: Son zamanlarda Robbie'nin davranışlarında sinir bozucu bir şey vardı. Her fırsatta kızı terslemenin bir yolunu buluyordu. İki gün önce, ön kapının zilini çalmıştı, buysa çok garipti, çünkü eve istediği gibi girip çıkma özgürlüğü vardı. Cecilia'yı aşağıya çağırtmış, kapının dışında, yüksek, neredeyse resmi bir sesle, bir kitap ödünç alıp alamayacağını sormuştu. Bu sırada Polly elleriyle dizlerinin üzerinde, giriş holündeki çinileri siliyordu. Robbie hiç de kirli olmayan botlarını gösterişli devinimlerle çıkartmış, sonra, birden aklına gelmiş gibi, çoraplarını da sıyırmış ve gülünç bir abartıyla, parmak uçlarına basarak ıslak zeminde ilerlemişti. Her hareketi, Cecilia'yı uzakta tutacak biçimde tasarımlanmıştı. Hizmetçinin, bir ayak işi için büyük eve gelen oğlunu oynuyordu. Birlikte kütüphaneye gittiler, aradığı kitabı buldu; Cecilia ona birlikte kahve içmeyi önerdi. Öneriyi titrek bir sesle geri çevirişi, rolünün bir parçasıydı – Cecilia'nın tanıdığı en kendinden emin insanlardan biriydi. Kız kendisiyle alay edildiğinin farkındaydı. Bozguna uğramış bir halde kütüphaneden ayrılıp üst kata çıkmış, *Clarissa*'yı alıp yatağına uzanmış ve tek bir sözcüğü anlamadan okumaya

başlamıştı; içindeki öfke ve şaşkınlık giderek büyüyordu. Dalga mı geçiliyor yoksa cezalandırılıyor muydu? Hangisi daha kötüydü, peki? Cambridge'de başka bir çevreyi yeğlediği, bir hizmetçinin kızı olmadığı için cezalandırılıyor, seçtiği eğitim dalı yüzünden alaya alınıyordu – daha yüksek dalların kapıları kadınlara açıkmış gibi.

Sigara hâlâ elinde olduğu için, vazoyu beceriksizce kaldırdı, havuzu çevreleyen alçak duvara dikkatle koydu. Önce çiçekleri çıkarmak daha mantıklı olurdu elbette, ama şu anda çok sinirliydi. Elleri sıcak, kuruydu, porseleni çok daha sıkı kavraması gerekiyordu. Robbie sessizdi ama yüzündeki anlamdan (dudaklarını aralamayan, zorlama, gergin bir gülümseme), söylediği şeye pişman olduğu belliydi. Buysa Cecilia'yı avutmadı. Bu günlerde ne zaman konuşsalar, hep aynı şey oluyordu; ikisinden biri mutlaka yanlış bir şey söylüyor, sonra da sözünü geri almaya çalışıyordu. Sohbetlerinin akışı kolay, dengeli değildi; rahatlama şansı sunmuyordu. Tam tersine, dikenlerle, tuzaklarla ve Cecilia'nın (asıl suçlanması gerekenin Robbie olduğunu bilmesine karşın) ondan olduğu kadar kendinden de soğumasına neden olan, biçimsiz virajlarla doluydu. Kız değişmemişti, oysa delikanlının değiştiğine hiç kuşku yoktu. Kendisiyle Tallislerin, ona tam anlamıyla kucak açan, her ihtiyacını karşılayan bu ailenin arasına mesafe koyuyordu. Sırf bu nedenle (geri çevireceğinden emin olduğu, bunun da kendisini sinirlendireceğini şimdiden bildiği için) Robbie'yi bu akşamki yemeğe davet etmemişti. Cecilia, istediği mesafeyi ona verecekti.

Kuyruklarıyla Triton'un çömeldiği istiridyeyi taşıyan dört yunustan, Cecilia'ya en yakın olanın açık ağzı, yosundan tıkanmıştı. Birer elma büyüklüğündeki yuvarlak, taş gözleri yanardöner yeşildi. Heykel öbeğinin kuzeye bakan yüzeyi, baştan aşağı mavimsi yeşil bir cilayla kaplanmıştı ve bu, bazı açılardan, özellikle loş ışıkta bakıldığında, bol kaslı Triton'un gerçekten de suyun derin-

liklerindeymiş gibi görünmesine yol açıyordu. Bernini' nin amacı, hiç kuşku yok ki, suyun geniş istiridyenin tırtıklı kenarlarından alttaki havuza müzikal bir sesle dökülmesini sağlamaktı. Ama tazyik zayıf olduğu için su, deniz kabuğunun altına doğru hiç ses çıkarmadan sızıyordu; kabuğun altındaki damlama noktalarına yapışmış olan fırsatçı salyangozlar, kireçtaşı mağaralarındaki sarkıtları andırıyordu. Havuzdaki su yaklaşık bir metre derinliğinde ve berraktı. Zemindeki soluk, krem rengi taşa vuran kırılmış güneş ışığının oluşturduğu dalgalı, beyaz kenarlı üçgenler bir ayrılıyor bir birleşiyordu.

Cecilia'nın niyeti alçak duvarın üstünden eğilmek, elindeki vazoyu hafifçe eğip bir kenarını suya sokmaktı, ama tam bu sırada, hatasını tamir etmek isteyen Robbie ona yardım etmeye kalkıştı.

"Bana versene," dedi elini uzatarak. "Sen çiçekleri al, suyu ben doldururum."

"Becerebilirim, sağ ol." Kız vazoyu havuza doğru uzatmıştı bile.

Ama Robbie, "Bak, tuttum bile," dedi. Dediğini yaptı, vazonun ağzını işaret ve başparmaklarının arasına sıkıca kıstırdı. "Sigaran ıslanacak. Sen çiçckleri al."

Erkeksi, acil bir yetke katmaya çalıştığı bir buyruktu bu. Ve Cecilia'yı vazoya daha da sıkı yapışmaya itti. Vazoyu içindeki çiçeklerle birlikte suya daldırmanın, yaratmak istediği o doğal etkiye katkıda bulunacağını açıklamaya ne zamanı vardı, ne de hevesi. Ellerinin baskısını artırdı, erkekten kurtulmak için bedenini öteki yana çevirdi. Ama Robbie kolayca savuşturulacak biri değildi. Vazonun ağzından bir parça, kuru bir dalın çatırtısını andıran bir sesle koptu, iki üçgen parçaya ayrıldı, parçalar suya düştü ve eşzamanlı bir zıplamayla havuzun dibine yuvarlandı; birbirinden birkaç santim uzakta, kırılmış ışıkta titreşerek durdu.

Cecilia'yla Robbie itişip kakışmalarının tam ortasında donup kaldılar. Gözleri karşılaştı; kızın bu turunculu

yeşilli, küskün karışımda gördüğü şey, şok ya da suçluluk değil, bir tür meydan okuma, hatta zaferdi. Kazanın önemiyle yüzleşmeden önce kırık vazoyu kızdan alıp basamaklara koyacak kadar da aklı başındaydı. Bu ciddi suçun asıl yükünü Robbie'ye yüklemenin o karşı konulamaz, hatta nefis tadı Cecilia'nın içini yalayıverdi. Babasının biricik kardeşi, ölmüş amcası, boşa gitmiş savaş, onca tehlikeyi göze alıp ırmağın geçilişi, vazonun parayı kat kat aşan değeri, kahramanlık ve iyilik, vazonun tarihini oluşturan ve Höroldt'un dehasına uzanan, onun da ötesinde, porseleni yeniden bulan simyacıların ustalığına kadar inen bütün o yıllar.

"Seni sersem! Bak ne yaptın!"

Robbie önce suya, sonra kıza baktı, bir eliyle ağzını örterken, başını çaresizce salladı. Bu hareketiyle bütün sorumluluğu üstleniyordu, ama Cecilia bu tepkinin yetersizliği yüzünden ondan nefret etti. Robbie yeniden suya baktı, içini çekti. Bir an, kızın suya girmeye hazırlandığını sandı, onu durdurmak istercesine elini kaldırdı, ama hiçbir şey söylemedi. Onun yerine, gömleğinin düğmelerini çözmeye başladı. Kız onun ne yapmaya hazırlandığını hemen anladı. Kabul edilemezdi. Eve gelmiş, ayakkabılarını, çoraplarını çıkartmıştı – eh, öyleyse ona gösterecekti. Ayağındaki sandaletlerden kurtuldu, bluzunun düğmelerini açtı, çıkardı, eteğinin fermuarını indirdi, eteği sıyırdı, havuzu çevreleyen alçak duvarın üzerine çıktı. Delikanlı elleri kalçalarında kalakalmış, iç çamaşırlarıyla basamakları inen kızı seyrediyordu. Yardım önerisini de, her türlü kendini bağışlatma girişimini de reddetmek, kızın ona biçtiği cezaydı. Suyun hiç beklemediği kadar soğuk olduğunu anlayıp soluğunu tutuvermesi, Robbie'ye kesilen cezaydı. Soluğunu tuttu, suya daldı; saçları yüzeye bir yelpaze gibi yayıldı. Kendini boğması, Robbie'nin cezası olacaktı.

Birkaç saniye sonra her iki elinde birer porselen parçasıyla sudan çıktı; Robbie onun havuzdan çıkmasına

yardım etmeyecek kadar akıllıydı. Kırılgan, beyaz su perisi, başından aşağıya (bol kaslı Triton'dan çok daha başarılı bir biçimde) dökülen sularla, kırık parçaları vazonun yanına dikkatle yerleştirdi. Islak kollarını ipek bluzunun yenlerinden geçirirken biraz zorlansa da, çabucak giyindi, düğmeleri iliklenmemiş bluzunu eteğinin içine soktu. Sandaletlerini alıp kolunun altına sıkıştırdı, kırık parçaları eteğinin cebine soktu, sonra da vazoyu aldı. Devinimleri yırtıcı, zalimdi; delikanlıyla göz göze gelmedi. O artık yoktu, yok olmuştu; bu da bir başka cezaydı. Robbie sersemlemiş bir halde, öylece durdu, uzaklaşan, çıplak ayaklarıyla çimenliği geçen kızın ardından baktı; rengi koyulaşan gür saçları bir sağ omzuna bir sol omzuna doğru sallanıyor, bluzunu ıslatıyordu. Sonra döndü, kızın gözden kaçırdığı bir parça var mı diye, suyu inceledi. Görmek güçtü, çünkü suyun yüzeyi hâlâ yatışmamıştı, kızın öfkesinden geride kalan ruh, suyu çalkalamayı sürdürüyordu. Suyu sakinleştirmek ister gibi, avucunu yüzeye bastırdı. Bu arada kız eve girdi, gözden kayboldu.

Üç

Giriş holündeki afişe göre, *Arabella'nın Sınanması*, ilk provanın hemen ertesi günü oynanacaktı. Bunun anlamıysa, yazar-yönetmenin işine yoğunlaşması için yeterince zamanı yok demekti. Çalışmaların başladığı ilk öğleden sonra, daha oyuncu seçiminde sorun çıkmıştı. Aynı gece, Arabella'nın durumu kesinlikle onaylamayan babası, yani Jackson, yuvasından ayrı düşen üzgün çocukların pek çoğu gibi yatağını ıslattı ve o günlerdeki cezalandırma anlayışına uygun olarak, çarşaflarıyla pijamalarını alıp aşağıya, çamaşır odasına gönderildi, mesafeli ve katı davranması tembihlenen Betty'nin gözetiminde, hepsini kendi elleriyle yıkaması sağlandı. Bunu çocuğa bir ceza gibi sunmadılar; amaç, gelecekteki her hatanın zahmetli, yorucu bir görevle sonuçlanacağını oğlanın bilinçaltına işlemekti; ama göğüs hizasına gelen taş lavaboya doğru eğilmiş, sabunlu sular çıplak kollarından yukarıya, gömleğinin kıvrılmış yenlerine doğru tırmanırken, ölü bir köpek kadar ağırlaşan çarşafla boğuşan oğlan bunu ağır bir ceza olarak görüyor, iradesini uyuşturan bir felaket yaşadığına inanıyordu. Briony arada bir aşağıya inip gelişmeleri denetledi. Yardım etmesi yasaktı; Jackson'a gelince, bugüne kadar bir mendil bile yıkamamıştı elbette; iki kez sabunlu sudan geçirme, sayısız durulama, iki ucundan burarak, güçbela sıkma girişimleri, ardından mutfakta bir bardak su ve bir dilim tereyağlı ekmekle,

titreyerek geçirdiği on beş dakika, prova süresinden tam iki saat çalmış oldu.

Betty sabah sıcağından kaçıp bir bardak birasını almak için mutfağa gelen Hardman'a, bu havada ağır, kızartmalı bir akşam yemeği hazırlamanın yetip de arttığını, oğlana uygulanan davranışıysa fazla sert bulduğunu söyledi; ona kalsa oğlanın kıçına birkaç şaplak indirir, sonra da çarşafları iki dakikada yıkayıverirdi. Bu Briony'nin de işine gelirdi, çünkü gün elinden kayıp gidiyordu. Annesi, görevin tamamlandığını kendi gözleriyle görmek için aşağıya inince, taraflar özgürlüklerine kavuştuklarını, Bayan Tallis ise adını koyamadığı bir suçluluk duygusu hissetti; öyle ki, Jackson alçak sesle havuzda yüzmek için "lütfen" izin isteyip kardeşinin de ona katılıp katılamayacağını sorunca, isteği derhal kabul edildi, Briony'nin itirazları duymazdan gelindi – zavallı çocuğa bu tatsız işkenceleri uygulayan oydu sanki. Böylece havuzda yüzüldü, sonra sıra öğle yemeğine geldi.

Çalışmaları Jackson'sız sürdürdüler, ama o ilk ve önemli sahneyi (Arabella'nın çekip gidişini) yeterince çalışıp kusursuzlaştıramamak yıpratıcıydı; Pierrot'nun aşağılarda bir yerdeki kardeşinin yazgısına duyduğu kaygıysa rezil, yabancı kontun elini kolunu bağlıyordu. Jackson'ın başına gelen her şey, Pierrot'nun da geleceğiydi. Oğlan ikide bir koridorun sonundaki tuvalete taşınıp durdu.

Çamaşırhaneye yaptığı son ziyaretten dönen Briony'ye sordu: "Dayak yedi mi?"

"Henüz değil."

Tıpkı kardeşi gibi Pierrot'nun da cümleleri her türlü anlamdan yoksundu. Sözcükleri inişsiz çıkışsız, peş peşe sıralıyordu:

"Pençelerimden-kurtulabileceğini-mi-sanıyorsun." Eksiksiz ve doğru.

"Bu bir soru," diyerek araya girdi Briony. "Anlamıyor musun? Sesin cümlenin sonunda yükselmeli."

"Nasıl yani?"

"İşte, aynen böyle. Şu anda yaptığın gibi. Pesten başlayıp tiz bir sesle bitiriyorsun. Bir *soru* soruyorsun!"

Oğlan yutkundu, derin bir soluk aldı, bir deneme daha yaptı; bu kez sesi her sözcüğün son hecesinde yükseldi.

"Sonunda... ses cümlenin sonunda yükselecek!"

Yine o tekdüze sıralama duyuldu, tek fark, son hecedeki kırılma, pesten tize ani sıçramaydı.

Lola o sabah çocuk odasına, kendini ta iliklerine kadar nasıl hissediyorsa öyle, yani bir yetişkin kisvesine bürünmüş olarak geldi. Pamuklu kumaştan, pilili, kalçalarda bollaşan, geniş paçalı bir pantolonla kısa kollu, kaşmir bir kazak giymişti. Olgunluğun diğer işaretleriyse, üzeri minik incilerle kaplı, kadife tasma, ensede toplanıp zümrüt bir tokayla tutturulmuş kızıl bukleler, çilli bileğine geçirdiği üç gümüş bilezik ve her hareketinde çevreye saçtığı gülsuyu kokusuydu. Güya dizginlemeye çalıştığı o sözde alçakgönüllü, lütfeden hava, her zamankinden daha belirgindi. Briony'nin önerilerine serinkanlılıkla uyuyor, gece boyunca ezberlediği anlaşılan sözlerini söylüyor, yönetmenin yetki alanına kesinlikle girmeksizin küçük kardeşini tatlılıkla yüreklendiriyordu. Cecilia, hatta belki de annesi, oyunda rol alarak küçüklerle biraz zaman geçirmeye karar vermişti de sıkıldığını belli etmemeye çalışıyordu sanki. Tek eksik, o pürüzlü, çocuksu coşkunun şu ya da bu biçimde dışavurumuydu. Briony dün akşam kuzenlerine bilet gişesini ve para kutusunu gösterdiği zaman, ikizler burada da görev yapabilmek için birbirleriyle didişmiş, Lola'ysa kollarını kavuşturup duruma uygun, yetişkin övgülerde bulunmuş, yarım ağız gülümsemişti; öyle donuk bir gülümsemeydi ki, Briony onun alay edip etmediğini saptayamamıştı.

"Ne kadar harika. Bütün bunları akıl etmen ne kadar zekice, Briony. Hepsini gerçekten de kendin mi yaptın?"

Briony yaşça büyük kuzininin kusursuz terbiyesinin arkasında yıkıcı bir art niyet yattığından kuşkulanıyor-

du. Belki de Lola oyunu masum bir biçimde katletmeyi ikizlere bırakmıştı; kendisiyse geride durup gözlemlemekle yetinecekti.

Bu kanıtlanamayan kuşkular, Jackson'ın çamaşırhanede alıkonuluşu, Pierrot'nun berbat oyunculuğu ve havanın inanılmaz sıcaklığı Briony'yi bunaltıyordu. Danny Hardman'ın kapının eşiğinden onları seyrettiğini fark edince, canı daha da sıkıldı. Oğlana git demek zorunda kaldı. Lola'nın kayıtsızlığını kıramıyor, Pierrot'yu gündelik konuşma dilinin vurgularını kullanmaya razı edemiyordu. Sonra, bir anda, kendini çocuk odasında yalnız buluverince rahatladı. Lola saçlarını düzeltmek istediğini söylemiş, erkek kardeşi de koridorda tuvalete ya da daha ötelere doğru uzaklaşmıştı.

Briony yere oturdu, sırtını duvara tutturulmuş, uzun oyuncak dolaplarından birine dayadı, oyunun sayfalarıyla yüzünü yelpazeledi. Evde tam bir sessizlik vardı – aşağıda ne bir konuşma ne bir ayak sesi, ne de borularda en küçük bir uğultu; açık camların birindeki aralığa sıkışıp kalan bir kelebek mücadeleyi bırakmış, sıcak hava dışarıdaki akışkan kuş cıvıltılarını buharlaştırmıştı. Briony dizlerini yukarıya, göğsüne çekti; beyaz muslin elbisesinin kıvrımlarıyla o tanıdık, okşanası, kırışık derili dizleri görüş alanını kapadı. Keşke bu sabah elbisemi değiştirseydim, diye düşündü. Görünümüme daha çok özen göstermeliyim; Lola gibi. Bunu yapmaması, çocukçaydı. Ama bu özen öyle yorucuydu ki. Sessizlik kulaklarında tısladı, görüşü belli bularsız bulanıklaştı – kucağında kavuşturduğu elleri hem hiç olmadığı kadar büyük hem de uzak görünüyordu; ellerine çok çok uzaklardan bakıyordu sanki. Bir elini kaldırdı, parmaklarını esnetti ve bazen yaptığı gibi, kendi kendine sordu: Nasıl oluyor da bu şey, bu tutma, kavrama makinesi, kolunun ucundaki bu etli örümcek onu dinliyor, buyruklarına kesinkes boyun eğiyordu? Yoksa onun da kendine ait, küçük bir yaşamı var mıydı? Bir parmağını büktü, sonra yeniden açtı. Mu-

amma, parmağın hareket etmesinden bir an öncesindeydi; Briony'nin amacı gerçekleşmeden hemen önce, kıpırdamakla kıpırdamamak arasındaki o ayrım ânında. Bir dalganın kırılması gibiydi. Kendimi onun tam doruk noktasında bulabilsem, diye düşündü, kendi gizimi de çözebilirim – beni gerçekten yöneten parçamın gizini.

Provalar düzen duygusunu altüst ediyordu. Oysa Leon'u etkilemenin çok daha basit bir yolu vardı: sırf onun için bir öykü yazmak, sayfaları eline tutuşturmak ve okurken onu izlemek. Başlıktaki harfler, resimli kapak, *bağlanmış* sayfalar – bir oyun yazmaya karar verdiği zaman geride bıraktığı o temiz, sınırlı ve denetlenebilir yazı biçimini özlemesi için salt 'öykü' sözcüğünü düşünmesi bile yeterliydi. Bir öykü dolaysız ve yalındı, kendisiyle okur arasına herhangi bir şey girmesine izin vermiyordu; öyküde kişisel hırsları ve yetersizlikleriyle aracılara, zamanın baskısına, kaynak sınırlamalarına yer yoktu. Bir öyküde herhangi bir şeyi dilemen, sonra da onu kâğıda dökmen yeterliydi, böylece dünyaya sahip olabilirdin, oysa bir oyunda elindekilerle yetinmek zorundaydın: Briony'nin elinde at yoktu, köy yolları yoktu, deniz kıyısı yoktu. Perdesi bile yoktu.

Çocuk odasının ardına kadar açık camlarından birine yaklaşmış, dışarıya bakıyordu; gördüğü şeyi ancak birkaç saniye izledikten sonra algılayabildi. Karşısındaki sahne, en azından uzaktan bakıldığında, bir ortaçağ şatosuna kolayca uyarlanabilirdi. Triton Çeşmesi'nde, havuzun istinat duvarının yanında duran ablası, onun tam karşısında da Robbie Turner. Delikanlının duruşunda oldukça resmi bir hava vardı; ayaklar açık, baş geride. Bir evlenme teklifi. Bu, Briony'yi şaşırtmazdı. Sıradan bir oduncunun boğulmaktan kurtardığı prensesle evlenişini anlatan bir öykü yazmamış mıydı? Gördüğü sahne buna tıpatıp uyuyordu. Yoksul bir temizlikçinin oğlu olan, babasının nerelerde olduğu bilinmeyen, Briony'nin babası tarafından okutulan, bir manzara bahçıvanı olmayı düşünürken tıp

okumaya karar veren Robbie Turner, Cecilia'ya evlenme teklif edecek kadar cüretli biriydi. Akla son derece yatkın bir gelişmeydi. Gönül serüvenlerinde, sınırlar arasındaki bu tür sıçramalara sıkça rastlanmıyor muydu?

Ama Briony'nin kavramakta asıl zorlandığı şey, Robbie'nin tam bu sırada elini emredercesine kaldırması oldu; Cecilia'nın karşı çıkmaya cesaret edemediği bir buyruk veriyordu sanki. Kızın ona direnememesi inanılır gibi değildi. Erkeğin ısrarıyla soyunmaya başladı, üstelik büyük bir hızla. Bluzunu çıkardı, eteğini yere bıraktı, üzerinden atlayıp geçti; Robbie elleri kalçalarında, sabırsızca onu seyrediyordu. Kızın üzerinde anlaşılmaz bir gücü mü vardı? Tehdit? Gözdağı? Briony ellerini yüzüne götürdü, pencereden hafifçe uzaklaştı. Gözlerimi kapatabilirim, diye düşündü; böylece kendimi ablamın utanç dolu görüntüsünden kurtarabilirim. Ama bu olanaksızdı, çünkü sürprizler sürüyordu. Neyse ki iç çamaşırlarını çıkartmayan Cecilia havuza, beline kadar gelen suya girdi, burnunu parmaklarının arasına kıstırdı... bir an sonra da görünmez oldu. Şimdi bir tek Robbie kalmıştı, bir de çakıl taşlarının üzerindeki giysiler; onların gerisinde de sessiz park ve uzak, mavi tepeler.

Olay dizilişi mantıksızdı – boğulmayı izleyen bir kurtarma sahnesinin, evlenme teklifinden önce gelmesi gerekmez miydi? Briony kafa yormayı kesti, hiçbir şey anlamadığını kabullendi ve yalnızca izlemeye karar verdi. Görülmemenin, iki kat yukarıda olmanın ve engelsiz güneş ışığının sayesinde yetişkinlerin davranışlarına, henüz hiçbir şey bilmediği ayin ve geleneklerine tanık olmanın ayrıcalığını tattı. Anlaşıldığı kadarıyla, bütün bunlar olağan kabul ediliyordu. Ablasının başının suyu yarıp yüzeye çıkması (Tanrı'ya şükür!), Briony için masal şatolarının ve prenseslerin sonunun geldiğine ilişkin ilk, cılız işaretti – artık yalnızca şimdi ve burada olup bitenlerin, çok iyi tanıdığı bu iki sıradan insanın arasında yaşananların tuhaflığı vardı; bir insanın karşısındakini ez-

mesi, onu yanlış anlaması, her şeyi baştan sona yanlış yorumlamak ne kadar da kolaydı. Cecilia havuzdan çıkmıştı; eteğini giydi, sonra da ıslak teni yüzünden biraz zorlanarak, bluzunu. Ansızın döndü, çeşmenin gölgede kalan duvarında duran, Briony'nin daha önce fark etmediği, içi çiçek dolu vazoyu aldı ve eve doğru yürümeye başladı. Robbie'yle aralarında tek sözcük bile geçmemiş, Cecilia erkekten yana bir kez olsun bakmamıştı. Delikanlı şimdi suya bakıyordu; sonra o da (hiç kuşkusuz, kendinden hoşnut bir halde) harekete geçti, evin yan tarafına doğru uzaklaştı. Sahne birden boşalıvermişti; Cecilia'nın havuzdan çıkınca durduğu yerdeki ıslak toprak parçası, olup bitenin tek kanıtıydı.

Briony sırtını bir duvara verdi, görmeyen gözlerini çocuk odasında gezdirdi. Büyülü, dramatik duygulara kapılmaya, tanık olduğu şeyi salt onun için betimlenen bir tablo, salt ona verilen, gizemli bir ahlak dersi olarak görmeye eğilimliydi. Öte yandan, kendisi pencereden bakmasaydı bile, sahnenin yine de yaşanacağını çok iyi biliyordu, çünkü olup bitenin onunla hiçbir ilgisi yoktu. Bu bir masal değildi, gerçekti; kurbağaların prenseslere seslenmediği, tek iletilerin insanların yolladığı iletiler olduğu, yetişkinler dünyasıydı.

Çocuk odasında kuzenlerinin dönmesini beklerken, çeşmenin başında yaşanana benzer bir sahne yazabileceğini, buna gizli bir gözlemci olarak kendisini de katabileceğini düşündü. Altmış yıl sonra, henüz on üç yaşındayken kalemiyle koskoca bir edebiyat tarihini nasıl katettiğini anlatacak, Avrupa halk masalları geleneğinden türettiği öykülerle başlayıp yalın ahlak düsturları içeren oyunlara geçtiğini, sonunda da, 1935 yılındaki o sıcak dalgasında, bir sabah, kendi başına keşfettiği o yansız, ruhbilimsel gerçekçiliğe nasıl ulaştığını yazacaktı.

Ama şu an, öyküye başlanacak zaman değildi. Briony'nin sorumluluk duygusu en az düzen güdüsü kadar güçlüydü; başlattığı şeyi bitirmek zorundaydı; prova-

lar sürdürülmeliydi, Leon gelmek üzereydi, ev halkı bu akşam bir gösteri bekliyordu. Çamaşırhaneye inip Jackson' ın çilesinin bitip bitmediğine bir kez daha bakacaktı. Öyküyü işi bittikten sonra yazabilirdi.

Dört

Cecilia'nın aklının vazonun gerçekten onarıldığına yatması, akşamı buldu. Yapıştırılan vazo bütün öğleden sonrayı kütüphanede, güneye bakan bir pencerenin önündeki sehpanın üzerinde, güneşte kuruyarak geçirmişti, şimdi cilalı yüzeyde, bir atlastaki ırmaklar gibi kıvrılan, birbirine yaklaşan üç ince çizgi kalmıştı. Kimse anlamayacaktı. İki eliyle tuttuğu vazoyla birlikte kütüphaneden geçerken, kulağına kapının hemen dışından gelen, hafif bir ses çarptı; zemindeki çinilerde gezinen çıplak bir ayağın sesini andırıyordu. Robbie Turner'ı (biraz zorlanarak da olsa) düşünmemeyi başardığı saatlerin ardından, onun eve dönmesi ve çoraplarını bir kez daha çıkarması, Cecilia'ya yapılmış bir hakaretti. Bu küstahlığa ya da alaycılığa derhal son verme kararlılığıyla koridora çıktı ve karşısında yüzünden keder akan kız kardeşini buldu. Gözkapakları şiş, pembeydi, baş ve işaretparmaklarının arasına kıstırdığı alt dudağını çekiştiriyordu: Briony'nin, ciddi bir ağlama nöbetine işaret eden, eski bir alışkanlığı.

"Ah, canım! Neyin var?"

Kızın gözleri kuruydu; biraz aşağıya, vazoya doğru baktı, sonra ablasının yanından geçti, neşeli, rengârenk harflerle oyunun adını duyuran afişin yapıştırıldığı resim sehpasına gitti; oyunun birkaç can alıcı sahnesi suluboyayla, Chagall benzeri bir kurguyla başlığın çevresi-

ne serpiştirilmişti: el sallayan, gözü yaşlı ana-baba, sahile uzanan, ayın aydınlattığı yol, hasta yatağındaki kadın kahraman, düğün. Afişin karşısında durdu, sonra şiddetli, çaprazlama bir çekişle kâğıdın yarısından fazlasını yırttı, yere fırlattı. Cecilia vazoyu yere koydu, hemen o yana seğirtti, diz çöktü, kız kardeşinin üzerine çıkıp tepinmeye hazırlandığı kâğıt parçasını çekip aldı. Briony'yi kendi kendini mahvetmekten ilk kurtarışı değildi.

"Kardeşim. Sorun, kuzenler mi?"

Kız kardeşini avutmak istiyordu, çünkü ailenin bebeğini kucaklamaya, bağrına basmaya oldu bitti bayılırdı. Briony küçükken sık sık kâbus görürdü (geceyi delen o korkunç çığlıklar); Cecilia hemen odasına koşar, onu uyandırırdı. *Geri dön*, diye fısıldardı. *Yalnızca düş görüyorsun. Geri dön.* Sonra onu kendi yatağına taşırdı. Şimdi de, kolunu Briony'nin omzuna dolamak istedi, ama kız alt dudağını çekiştirmeyi kesmiş, ön kapıya doğru uzaklaşmıştı bile; bir eliyle, Bayan Turner'ın o öğleden sonra cilaladığı, aslan başı biçimindeki, büyük, pirinç kapı kulpunu kavradı.

"Kuzenler birer budala. Ama tek sorun o değil. Öyle..." Sesi zayıfladı; kısa bir süre önce öğrendiği şeyi açıklayıp açıklamamakta kararsızdı.

Cecilia üçgen biçimindeki yırtık kâğıdı eliyle düzeltti, küçük kardeşinin nasıl da değiştiğini düşündü. Keşke Briony ağlasa, oturma odasındaki ipek kaplı, uzun kanepeye götürülmeyi ve ablası tarafından avutulmayı kabul etseydi. Bu tür okşamalar, yatıştırıcı fısıltılar, irdelemekten özenle kaçındığı, çeşitli, zıt akışlı duygularla dolu, sinir bozucu bir günün sonunda Cecilia'ya da iyi gelecekti doğrusu. Briony'nin derdine tatlı sözcüklerle, yumuşacık okşamalarla ortak olmak, Cecilia'nın zedelenen denetleme duyusunu onarabilirdi. Oysa küçük kızın mutsuzluğunda kendi kendine yettiğini, yardım istemediğini gösteren bir şey vardı. Briony ona sırtını döndü, kapıyı ardına kadar açtı.

"Peki ama, neyin var?" Cecilia kendi sesindeki yalvaran tınıyı duyabiliyordu.

Kardeşinin gerisinde, gölün epeyce uzağında, araba yolu parkın içinden kıvrılarak geçiyor, engebeli arazide bir daralıp bir genişliyordu; yolun birbirine iyice yaklaştığı bir noktada, her şeyi çarpıtan, eğri büğrü gösteren sıcağın biçimsizleştirdiği, bir an büyüyen, titreşen, sonra uzaklaşmış gibi görünen, küçücük bir karaltı vardı. Hardman olmalıydı; otomobil kullanmayı öğrenemeyecek kadar yaşlandığını, konukları tek atlı faytonla getireceğini söylemişti.

Briony fikrini değiştirdi, yüzünü ablasına döndü. "Hepsi hataydı. Yanlıştı..." Soluğunu tuttu, bakışlarını kaçırdı; Cecilia, sözlükten alınma bir sözcüğün ilk kez kullanılmak üzere olduğunu sezdi. "Yanlış *genre*!"[1] Sözcüğü Fransızca telaffuzuna uygun olduğuna inandığı biçimde, tek heceli olarak söylemiş ama dilini ustaca kıvırıp "r" harfini çıkartmayı beceremeyişti.

"*Jean* mı?" diye seslendi Cecilia onun arkasından. "Sen neden söz ediyorsun, kuzum?"

Ama Briony yumuşak, beyaz tabanlarıyla kor gibi yanan çakıl taşlarının üzerinde sekerek uzaklaşmaya başlamıştı bile.

Cecilia mutfağa gidip vazoyu doldurdu, sonra lavaboda duran çiçekleri almak için yatak odasına çıktı. Pencereden bakınca, Briony'nin adaya ulaşan köprüyü geçtiğini, ot bürümüş kıyıda ilerlediğini gördü; adadaki tapınağı çevreleyen ağaçların arasında gözden yitmek üzereydi. Daha ileride, Hardman'ın yanında, arabacı peykesinde oturan, şapkalı iki karaltıyı seçebiliyordu. Aynı anda, daha önce fark etmediği, üçüncü bir karaltı gördü; araba yolunun kenarında, geniş adımlarla faytona doğru ilerliyordu. Evine dönmekte olan Robbie Turner'dı, hiç kuşkusuz. Erkek yaklaşan konukları görünce durdu; bir

[1] (Fr.) Tarz, tür. (Ç.N.)

an dış çizgileri gelenlerin çizgilerine karışır gibi oldu. Cecilia sahneyi gözünün önünde canlandırabiliyordu: omuzlara indirilen, erkeksi yumruklar, hoyratça itişmeler. Erkek kardeşi Leon'un, Robbie'nin yaptığı terbiyesizlikten habersiz oluşu, canını sıktı; öfkeli bir iç çekişle pencereden uzaklaştı, bir sigara bulabilmek için odasını aramaya koyuldu.

Yalnızca bir paket sigarası kalmıştı; onu, bütün o dağınıklığı sinirle, dakikalarca, didik didik ettikten sonra banyoda, yere atılmış, mavi ipek elbisesinin cebinde buldu. Hole inen basamaklarda sigarasını yaktı; babası evde olsaydı, böyle bir şeye asla cesaret edemezdi.

Hole tepeden bakan geniş sahanlığa ulaştığında, Leon, Paul Marshall'la birlikte, ardına kadar açık olan ön kapıdan geçmekteydi. Bavulları taşıyan Danny Hardman hemen arkalarındaydı. Dışarıda durmuş, elindeki beş poundluk banknota bakan yaşlı Hardman'ı görebiliyordu. Çakıl taşlarından yansıyan ve kapının üstündeki, yelpaze biçimindeki pencereden süzülen akşamüstü ışığı, giriş holünü bir sepya fotoğrafın sarımsı turuncu tonlarıyla dolduruyordu. Erkekler durup şapkalarını çıkardılar, gülümseyerek onu beklediler. Cecilia bazen, bir erkekle ilk karşılaştığında yaptığı gibi, merak etti: Evleneceği kişi bu muydu; yaşamının sonuna kadar (minnetle ya da derin, yoğun bir pişmanlıkla) anımsayacağı o özel an, bu muydu?

"Sis-Celia!"[1] diye haykırdı Leon. Kucaklaşırlarken Cecilia kumaşın altındaki kalın dolmakalemin köprücükkemiğine bastırdığını hissetti, kumaş kıvrımlarına sinmiş pipo kokusunu aldı; her ikisi de içini, erkekler kolejindeki odalara yapılan ziyaretlere özgü, genellikle kibar ve uyuşuk, ama bazen, özellikle de kışın, oldukça neşeli geçen beş çaylarına ilişkin uçucu bir geçmiş özlemiyle doldurdu.

[1] Söylenişleri benzer olan İngilizce *sister* (kız kardeş) sözcüğüyle Cecilia'nın karışımı, bir sözcük oyunu. (Ç.N.)

Paul Marshall onun elini sıktı, hafifçe eğildi. Yüzündeki düşünceli anlamda gülünç bir yan vardı. Açılış cümlesi fazla geleneksel ve sıkıcıydı.

"Hakkınızda çok şey duydum."

"Ben de sizin." Anımsayabildiği tek şey, ağabeyiyle birkaç ay önce yaptığı telefon görüşmesiydi; bugüne kadar hiç bir Amo gofreti yiyip yemediklerini ya da yiyip yemeyeceklerini konuşmuşlardı.

"Emily yatıyor."

Aslında bunu söylemesine gerek yoktu. Daha çocukken bile, annelerinin migreninin tuttuğunu parkın ta karşı ucundan anlarlardı – yatak odasındaki pencerelerin karartılma biçiminden.

"Peki ya, Babalık? Hâlâ kentte mi?"

"Belki daha sonra gelir."

Cecilia, Paul Marshall'ın dikkatle kendisine baktığının farkındaydı, ama ona dönmeden önce, söyleyecek bir şeyler bulması gerekiyordu.

"Çocuklar bir piyes hazırlıyor ama görünüşe bakılırsa, beceremeyecekler."

"Göl kıyısında gördüğüm küçük kız, kardeşiniz olmalı," dedi Marshall. "Isırganotlarını pataklamakla meşguldü."

Leon, Hardman'ın oğlu bavullarla geçebilsin diye, kenara çekildi. "Paul'ü nereye yerleştiriyoruz?"

"İkinci kata." Cecilia başını yana yatırmış, doğrudan genç Hardman'a seslenmişti. Oğlan merdivene ulaşmıştı bile; durdu, her iki elinde de deri bir bavul, onların toplaştığı yere, kareli çinilerle kaplı boşluğa döndü. Yüzünde uyuşuk bir bönlük vardı. Son zamanlarda çocukların çevresinde dolanıp durduğu, Cecilia'nın gözünden kaçmamıştı. Lola'ya ilgi duyuyor olabilirdi. On altısındaydı, artık çocuk sayılmazdı. Yanaklarındaki tombulluk gitmiş, dudaklarının çocuksu, dolgun kıvrımı incelip uzamış, bu ağza masum bir acımasızlık gelmişti. Sepya ışık, alnındaki yeni fışkırmışa benzeyen sivilce topluluğunun

iticiliğini yumuşatıyordu. Cecilia sabahtan beri kendini garip hissettiğini, her şeyi bir tuhaf gördüğünü düşündü; her şey çoktan geçmişte kalmıştı da, tam kavrayamadığı bir ölüm-sonrası cilvesiyle, gözüne çok daha canlı ve parlak görünmeye başlamıştı sanki.

Danny'ye sabırla açıkladı: "Çocuk odasının yanındaki büyük oda."

"Venus Hala'nın odası," dedi Leon.

Venus Hala, Kanada'nın özerk Kuzey Toprakları'nda neredeyse yarım yüzyıl boyunca hemşirelik yapmış olan, ailece önemsenen bir kişilikti. Aslında kimsenin halası değildi, Bay Tallis'in merhum ikinci kuzeninin teyzesiydi, ama emekli olduktan sonra gelip ikinci kattaki odaya yerleşmesini kimse sorgulamadı; çocukluklarının ayrılmaz bir parçası olan bu iyi huylu, yatalak kadın, Cecilia on yaşındayken, sessizce göçüp gitmişti. Bir hafta sonra da Briony doğmuştu.

Cecilia konukları oturma odasına götürdü; oradaki Fransız pencerelerden geçip dışarıya çıktılar, gül tarhını geride bırakıp ahırların arka tarafındaki yüzme havuzuna yöneldiler; havuzun dört yanı uzun, sık kamışlarla çevriliydi, giriş için tünel benzeri bir açıklık bırakılmıştı. Daha alçak olan kamışların altından geçerken başlarını eğdiler, sıcaktan kavrulan, göz kamaştıran, beyaz taşlarla kaplı bir terasa çıktılar. Suyun kıyısından oldukça uzağa, gölgeye, beyaza boyalı, demir bir masa konmuş, masanın üzerindeki buzlu punç sürahisinin ağzı bir tülbentle örtülmüştü. Leon çadır bezinden yapılma, katlanır koltukları açtı; yüzleri havuza dönük, ellerinde punç kadehleri, yarım halka oluşturarak oturdular. Leon'la Cecilia'nın arasında oturan Marshall derhal sohbetin idaresini ele aldı ve tam on dakika süren bir konuşma yaptı. Dokuz aydır her günü, uyanık olduğu her ânı, yeni bir girişimin tutsağı olarak, yönetim kurulu odasıyla üretim merkezleri arasında mekik dokuyarak, fabrikaları arşınlayarak geçirmişti; şimdi kentten uzaklaşmak, bu sakin,

temiz havayı solumak harikaydı. Clapham Park'ta büyük bir ev almıştı, ama zaman bulup da evin tadını çıkaramıyordu. *Rainbow Amo* çikolatasının piyasaya sürülüşü bir zafer olmuştu, yine de sayısız dağıtım felaketi yaşanmış, işler yeni yeni rayına oturmuştu; reklam kampanyası bazı yaşlı piskoposları kızdırınca, yenisi hazırlanmıştı; sonra sıra başarının yarattığı sorunlara gelmişti: inanılmaz satışlar, üretim miktarının yeniden düzenlenmesi, mesai ücretleri için çekişmeler, ikinci bir fabrika için yer aranması, çocuklar gibi tatlı dille kandırılması, gönüllerinin yapılması gereken dört sendika. Ve şimdi, her şey tam meyve vermeye başlamışken, daha büyük, daha zorlayıcı bir yatırım için kollar sıvanmıştı: "Amo'yu Geçir!" sloganıyla piyasaya sürülecek olan, ambalajı hâki renk, "Ordunun Amo'su" gofreti; temel kavram, Bay Hitler'in sesi kesilmediği takdirde, Silahlı Kuvvetler'e yapılan harcamanın süreceği varsayımına dayanıyordu; gofretin, askerin standart tayın paketine dahil edilebileceği söyleniyordu, bu durumda, hele bir de genel seferberlik ilan edilirse, beş fabrikaya daha ihtiyaç duyulacaktı. Öte yandan, yönetim kurulunda Almanya'yla bir uzlaşma sağlanması gerektiğine ve zaten sağlanacağına inananlar vardı ve Ordunun Amo'sunun ölü bir yatırım olacağını öne sürüyorlardı; üyelerden biri Marshall'ı savaş kışkırtıcısı olmakla suçlayacak kadar ileri gitmişti, ama o ne kadar bitap düşerse düşsün, hangi iftiraya uğrarsa uğrasın, hedefinden de, hayalinden de caymayacaktı. Kendini "buralarda" bulmanın, doğru dürüst soluk alabilmenin ne kadar harika olduğunu yineleyerek, sözlerini bitirdi.

Konuşmasının ilk birkaç dakikasında onu gözleyen Cecilia midesine zevkli bir yatışma duygusunun çöktüğünü hissetti ve böyle yarı yakışıklı, böyle müthiş zengin ve böyle inanılmaz aptal biriyle evlenmenin insanı nefis, neredeyse erotik bir biçimde yok edebileceğini düşündü. Karısını koca yüzlü çocuklara boğardı: silahlara, futbola

ve uçaklara düşkün, gürültücü, taş kafalı oğlanlara. Başı Leon'a dönük olan erkeği yandan süzdü. Çene çizgisinin hemen üstüne kadar uzanan, sarkık bıyığı konuşurken titriyordu. Kaşından fırlayan birkaç kalın, siyah tel özgürce kıvrılıyordu; kulak deliklerinden de fışkıran, benzeri siyah sürgünlerin tıpkı kasık kılları gibi kıvırcık, dolaşık olduğunu görünce, gülmesi tuttu. Paul Marshall'ın derhal berberini uyarması gerekiyordu.

Bakışlarını hafifçe kaydırarak Leon'un yüzüne dikti, ama ağabeyi kibarca arkadaşına bakıyordu; kız kardeşiyle göz göze gelmemeye kararlıydı. Çocukken, ana-babalarının yaşlıca akrabalar için düzenlediği pazar yemeklerinde, yüzlerindeki o "anlamla" birbirlerine işkence ederlerdi. Bunlar, antika gümüş takımların çıkarıldığı, korkulu bir saygıyla dolu davetlerdi; ailenin anne tarafından gelme, saygıdeğer büyük-amcalar, teyzeler, büyükanne ve büyükbabalar Kraliçe Victoria döneminden kalma tutucu insanlardı: yabancılaşmış, uçarı bir ülkede yirmi yıldır yolunu şaşırmış gibi, huysuzca dolanan, yitik bir kabilenin üyeleri; sırtlarında siyah pelerinleriyle çıkagelen, çağa ayak uyduramayan, haşin insanlar. On yaşındaki Cecilia'yla on iki yaşındaki ağabeyini ürkütüyorlardı; bu iki çocuğun bir gülme krizine tutulması, an meselesiydi. Yüzdeki bu anlamı gören kişi kapana kısılmış demekti; yüzüne bu anlamı vereninse bağışıklığı vardı. Bu güç çoğunlukla, yüzünde sinsi, alaycı bir ciddiyet bulunan Leon'a aitti; dudaklarını aşağıya doğru sarkıtırken gözlerini yuvalarında fırıl fırıl döndürürdü. En masum sesiyle Cecilia'dan tuzu uzatmasını isterdi, kız tuzluğu uzatırken başını başka yöne çevirip derin soluklar alsa da, ağabeyinin yüzünün ne halde olduğunu bilmesi tam doksan dakikalık, sessiz, kıkırtılı bir işkencenin başlaması için yeterliydi.

Cecilia ağabeyini bir kenara çekip Bay Marshall'ın kulaklarından kasık kılları fışkırdığını söylemek için yanıp tutuşuyordu. Marshall onu savaş kışkırtıcılığıyla suç-

layan adamla yönetim kurulu odasındaki yüzleşmesini anlatmaktaydı. Cecilia saçlarını sıvazlayacakmış gibi elini hafifçe kaldırdı. Bu devinim Leon'un dikkatini çekti, Cecilia'ya baktı ve bu yüzde on küsur yıldır görmediği "anlamı" gördü. Dudaklarını sıktı, başını çevirdi, gözlerini çok ilginç bir şey görmüş gibi, ayakkabısına dikti. Marshall, Cecilia'ya dönerken, Leon bir eliyle yüzünü örttü ama omuzlarındaki titremeyi kız kardeşinden saklayamadı. Neyse ki Marshall sözünü bitirmek üzereydi.

"...insanın soluk alabildiği..."

Leon hemen ayağa fırladı. Havuzun kenarına gitti, tramplenin yanına bırakılmış ıslak, kırmızı bir havluyu dikkatle inceledi. Sonra onların yanına döndü; elleri ceplerindeydi, kendini oldukça toplamış görünüyordu. "Gelirken yolda kime rastladık, bil bakalım?" diye sordu kardeşine.

"Robbie'ye."

"Onu akşam yemeğine davet ettim."

"Leon! Olamaz!"

Leon'un şakacılığı üzerindeydi. Belki de, az önceki olayın öcünü almak istiyordu. Arkadaşına döndü: "Temizlikçi kadının oğlu devlet lisesini bitirir, Cambridge bursu kazanır, Cee'yle aynı yıl üniversiteye başlar. Cee onunla üç yıldır doğru dürüst konuşmuyor! Okul arkadaşlarına *yaklaşmasına* bile izin vermiyor."

"Önce bana danışmalıydın."

Cecilia'nın canı gerçekten sıkılmıştı, bunu fark eden Marshall yatıştırmak istercesine araya girdi: "Oxford'da devlet lisesinden gelme birkaç çocuk tanıyorum, kimileri son derece zeki. Ama dünyaya kızgın, içerlemiş bir halleri oluyor, bunu da biraz aşırı buluyorum doğrusu."

Cecilia sordu: "Sigaran var mı?"

Erkek gümüş bir tabakadan ona sigara ikram etti, bir tane Leon'a fırlattı, bir tane de kendine aldı. Şimdi üçü de ayaktaydı, Cecilia, Marshall'ın çakmağına doğru eğildi, Leon, "Birinci sınıf bir beyni var," diye sürdürdü sö-

zünü. "Ne yapmaya çalıştığını, çiçek tarhlarıyla filan ne diye uğraştığını anlayamıyorum."

Cecilia gidip tramplene oturdu, rahatlamış bir görüntü sergilemeye çalıştı, ama sesi gergindi. "Tıp okumayı düşünüyor. Leon, keşke onu yemeğe çağırmasaydın."

"Babalık kabul etti mi?"

Cecilia omuz silkti. "Dinle, bence hemen evine gitmeli, akşam buraya gelmemesini söylemelisin."

Leon havuzun sığ tarafına geçmişti; hafif hafif sallanan, yağlı, mavi yüzeyin üstünden kardeşine baktı.

"Böyle bir şeyi nasıl yaparım?"

"Nasıl yapacağın umurumda bile değil. Bir bahane uydur."

"Aranızda bir şey geçmiş."

"Hayır, geçmedi."

"Seni rahatsız mı ediyor?"

"Tanrı aşkına!"

Sinirle kalktı, üç yivli sütunun desteklediği, açık bir yapı olan çardağa doğru ilerledi. Tam ortadaki sütuna yaslandı, sigarasını tüttürerek, ağabeyini süzerek öylece durdu. İki dakika önce suç ortağıydılar, şimdiyse araları açılmıştı – çocukluk gerçekten de hiç silinmiyordu. Paul Marshall ikisinin arasında duruyor, onlar konuşurken başını bir tenis maçı izler gibi, bir o yana, bir bu yana çeviriyordu. Yansız, biraz da meraklı bir hali vardı; bu atışmadan hiç de rahatsız olmuşa benzemiyordu. Eh, diye düşündü Cecilia, en azından bir tane olumlu yanını buldum.

"Çatalı bıçağı tutmayı beceremez sanıyorsun," dedi Leon.

"Leon, kes artık! Onu davet etmen çok yersiz."

"Ne saçmalık!"

Bunu izleyen sessizliği bozan tek şey, suyu süzen pompanın tekdüze vızıltısıydı. Cecilia'nın yapabileceği, Leon'a yaptırabileceği hiçbir şey yoktu; tartışmanın anlamsızlığı birden kafasına dank etti. Tembel tembel sigarasını içerek ılık taşların üzerinde gezinmeye, karşısın-

daki sahneyi seyretmeye koyuldu – klorlu suyun yandan bakıldığında kısalmış gibi görünen, kalın dilimi, bir şezlonga yaslanmış traktör tekerleğinin içteki siyah lastiği, renk tonları arasında yok denecek kadar az fark bulunan, krem rengi, keten takım elbiseler giymiş iki erkek, yeşil kamışlara doğru yükselen mavimsi gri duman. Her şey kesilip oyulmuş, sonra da birleştirilmiş gibiydi; içinde bir kez daha aynı duygu uyandı: Bunlar çok uzun zaman önce olup bitmişti ve bütün yansımalarıyla, en minicikten en dev boyutlusuna kadar bütün sonuçlarıyla, çoktan yerli yerine oturmuştu. Gelecekte ne olursa olsun, ne kadar yüzeysel, tuhaf ya da sarsıcı olaylarla karşılaşırsa karşılaşsın, hepsinde de Cecilia'yı hiç şaşırtmayan, bildik bir nitelik olacak, Cecilia –ama yalnızca kendine– şöyle diyecekti: Ah, evet, elbette. Anlamalıydım.

Neşeli bir sesle sordu: "Aklımdan ne geçiyor, biliyor musun?"

"Ne?"

"Hadi içeri girelim, sen de bize şöyle cicili bicili bir içki hazırla."

Paul Marshall ellerini öyle bir çırptı ki, ses sütunların arasında ve çardağın arka duvarında uzun uzun yankılandı. "Çok iyi yaptığım bir şey var," diye çığırdı. "Ezilmiş buz, rom ve erimiş sütsüz çikolatayla hazırlanıyor."

Öneri, Cecilia ile ağabeyinin bir süre bakışmasına yol açtı, bu da kırgınlığın sonu oldu. Leon yola düşmüştü bile, Cecilia'yla Marshall onu izlediler; sık kamışların arasındaki açıklığa yaklaşırken, "Daha acı bir şeyi yeğlerim. Hatta ekşi..." dedi Cecilia.

Marshall gülümsedi, açıklığa varan ilk o olduğu için durakladı, kızın geçmesine yardım etmek için, bir salonun girişinde durur gibi, elini uzattı; Cecilia geçerken onun koluna hafifçe sürtündüğünü hisseder gibi oldu.

Ama bir yaprak da olabilirdi.

Beş

Briony'nin provaları terk etmesinin nedenini tam olarak ne Lola anladı ne de ikizler. Hasta yatağı sahnesine çalışıyorlardı; iyi kalpli doktor kimliğindeki prensin, Arabella'yı tavan arasındaki odada ilk ziyaret edişiydi; gayet de iyi gidiyordu, daha doğrusu, her zamankinden daha kötü değildi, ikizler sözlerini eskisinden daha beceriksizce söylemiyorlardı. Lola'ya gelince; yere uzanıp kaşmir kazağını kirletmek istemediği için kendini bir iskemleye bırakmış, yönetmen de buna karşı çıkmamıştı. Kız o uzak, mesafeli uysallığa öyle kusursuzca bürünmüştü ki, kınanması olanaksız görünüyordu. Briony tam Jackson'a sabırlı talimatlar verirken durakladı, kendi kendini düzeltir gibi kaşlarını çattı, sonra da çıkıp gitti. Yaratıcılıkla ilgili herhangi bir değişim ânı yaşanmamıştı; ortada ne bir kızgınlık belirtisi vardı ne de kızı ayağa fırlatan bir öfke. Arkasını dönmüş, odadan çıkmıştı; tuvalete gider gibi. Bütün tasarının sona erdiğini anlayamayan ötekiler, onu beklemişti. İkizler ellerinden geleni yaptıklarına inanıyorlardı; özellikle Tallis evinde hâlâ bir yüzkarası olduğunu hisseden Jackson, Briony'yi hoşnut ederek adını temize çıkartma yolundaki ilk adımı atabileceğini düşünüyordu.

Beklerken, oğlanlar tuğla biçimindeki bir tahta parçasıyla futbol oynadılar, ablaları da bir şarkı mırıldanarak camdan dışarıyı seyretti. Aradan uzunca bir zaman

geçince, Lola koridora çıktı, öteki uca, kullanılmayan bir yatak odasının açık kapısına doğru yürüdü. Buradan araba yolunu ve karşıdaki gölü görebiliyordu; gölün üzerinde, öğleden sonranın bu yakıcı sıcağında bembeyaz titreşen, fosforlu bir sütun uzanıyordu. Sütun gözünü aldığı için, ada tapınağının arkasında suyun hemen kıyısında duran Briony'yi neden sonra seçebildi. İşin aslı, suyun içinde duruyor da olabilirdi – bu parlak ışıkta anlamak güçtü. Geri dönmeye niyeti yok gibiydi. Lola tam odadan çıkmak üzereyken, gözüne yatağın yanında duran, erkeksi görünüşlü, ten rengi, deri bavul çarptı; kalın bantları vardı, üzerine yapıştırılmış olan etiketler solmuştu. Bavul ona babasını anımsatmıştı, yaklaştı, burnuna bir tren vagonunun hafif, isli kokusu çalındı. Başparmağını kilitlerden birine koydu, bastırdı. Parlak maden serindi; parmağı madende ufak, hızla küçülen, nemli lekeler bıraktı. Kilidin yüksek bir çınlamayla yerinden fırlayan mandalı, Lola'yı ürküttü. Mandalı yuvasına itti, hızla odadan çıktı.

Bunu kuzenler için belirsiz bir zaman dilimi izledi. Lola havuzun boş olup olmadığına bakmaları için ikizleri aşağıya gönderdi; yetişkinler havuzdayken oğlanlar kendilerini rahat hissetmiyordu. Cecilia'nın iki erkekle birlikte havuzda olduğunu haber vermek üzere döndüler, ama Lola çocuk odasında değildi. Kendi minik yatak odasındaydı, bir pencere pervazına dayadığı el aynasında saçlarına çekidüzen veriyordu. Oğlanlar onun dar yatağına uzandılar, birbirlerini gıdıklamaya, güreşmeye başladılar, bir yandan da avaz avaz uluyorlardı. Lola onları kendi odalarına göndermeye yeltenmedi. Ortada piyes filan kalmamıştı, havuz da uygun değildi; bu başıboş zaman, morallerini bozuyordu. Yuva özlemi içlerine çökmüştü; Pierrot acıktığını söyledi – akşam yemeğine saatler vardı, şimdi mutfağa inip yiyecek bir şeyler istemek, uygun kaçmazdı. Ayrıca oğlanlar mutfağa girmeye yanaşmıyordu, çünkü merdivende rastladıkları, gaddar bir

yüzle onların odalarına kırmızı, muşamba çarşaflar taşıyan Betty'den ödleri kopuyordu.

Az sonra üç kardeş kendilerini yeniden çocuk odasında buldular; yatak odaları sayılmazsa, bir tek bu odaya girmeye hakları olduğunu hissediyorlardı. Yerlerde sürüklenmekten yıpranmış, mavi tahta parçası bıraktıkları yerdeydi, her şey eskisi gibiydi.

Öylece dikilirlerken, Jackson, "Burayı sevmiyorum," dedi.

Bu yorumun yalınlığı, kardeşini harekete geçirdi; bir duvara gitti, süpürgelikte ilginç bir şey bulmuş olmalı ki, ayağının ucuyla dürtüklemeye koyuldu.

Lola kolunu onun omzuna doladı, şöyle dedi: "Kaygılanacak bir şey yok. Yakında evimize döneceğiz." Kolu annesinin kolundan çok daha ince ve hafifti; Pierrot hıçkırmaya başladı, ama sessizce, çünkü yabancı bir evde terbiyeli davranmak zorunda olduğunun hâlâ farkındaydı.

Jackson'ın da gözleri dolmuştu, ama konuşmayı becerebiliyordu. "Yakında değil. Mahsus öyle söylüyorsun. Eve dönemeyiz ki zaten..." Cesaretini toplamak için durakladı. "Boşandılar!"

Pierrot'yla Lola donup kaldılar. Sözcük çocukların önünde asla kullanılmadığı gibi, onların ağzından da bir kez olsun dökülmemişti. Sözcükteki ünsüz harfler, düşünülemeyecek bir müstehcenliği çağrıştırıyor, ıslıksı harfler ailenin utancını fısıldıyordu. Görünüşe bakılırsa, ağzından çıkan şey en çok Jackson'ı afallatmıştı, ama olan olmuştu; onu yüksek sesle söylemek, eylemin (artık o eylem her neyse) kendisi kadar büyük bir suçtu sanki. Olup biteni, Lola da içinde olmak üzere, hiçbiri doğru dürüst bilmiyordu. Jackson ablasının, bir kedinin gözleri gibi kısılmış, yeşil gözleriyle kendisine doğru geldiğini gördü.

"Bunu ne *cüretle* söylersin?"

"Ama doğru," diye mırıldandı; bakışlarını kaçırdı. Başının belada olduğunu ve bu belayı hak ettiğini bili-

yordu; tam sıvışmak üzereyken, Lola onun kulağına yapıştı, yüzünü kendi yüzüne yaklaştırdı.

"Bana vurursan," diye atıldı Jackson, "Bizimkilere söylerim." Ama bu başvuru kaynağını kendi eliyle yok etmişti: Yitik, altın bir devrin yerle bir olmuş totemiydi o artık.

"O sözcüğü bir daha asla, *asla* kullanmayacaksın! Duyuyor musun?"

Oğlan utanç içinde başını salladı, Lola onu bıraktı.

Bu sarsıntı oğlanların gözyaşlarını kurutmuştu; her zaman ortamı yumuşatmaktan yana olan Pierrot, neşeli bir sesle sordu: "Şimdi ne yapacağız?"

"Ben de kendime sürekli bunu sorarım." Kapının eşiğinde dikilen, beyaz takım elbiseli, uzun boylu erkek ne zamandır oradaydı; Jackson'ın söylediği şeyi duymuş muydu? Lola'nın ona herhangi bir yanıt vermesini engelleyen, onu karşısında buluvermenin şaşkınlığı değil, bu düşünce oldu. Ailenin başına geleni biliyor muydu? Ama şu anda yapabilecekleri bir şey yoktu; belki yanıtı daha sonra öğrenebilirlerdi. Erkek yaklaştı, elini uzattı: "Paul Marshall."

En yakındaki Pierrot hiçbir şey söylemeden onunla tokalaştı, sonra aynısını kardeşi yaptı. Sıra kıza gelmişti: "Lola Quincey," dedi. "Bunlar da Jackson'la Pierrot."

"Hepinizin de ne kadar harika adları var böyle. Peki ama, ikinizi nasıl ayıracağım?"

"Beni genellikle daha şirin bulurlar," dedi Pierrot. Aile arasında bir şakaydı; babaları aynı soruyu soran yabancıları bu karşılıkla güldürürdü. Ama erkek gülümsemedi bile. "Kuzey'den gelen kuzenler olmalısınız," dedi.

Başka neler bildiğini duymak için, gergince beklediler, çocuk odasının çıplak zemininde ilerleyen adamı izlediler; durdu, yerdeki tahta parçasını alıp havaya fırlattı ve ustaca bir el hareketiyle yakaladı.

"Koridorun sonundaki odada kalıyorum."

"Biliyorum," dedi Lola. "Venus Hala'nın odası."

"Aynen. Onun eski odası."

Paul Marshall, hasta Arabella tarafından kullanılan iskemleye oturdu. Gerçekten de meraklı bir yüzdü bu; yukarıya, kaşlara doğru çekiliyormuş gibi görünen yüz hatları ve Umutsuz Dan'in çenesine benzeyen, iri, boş bir çene. Acımasız bir yüzdü ama genç adamın hali tavrı sevimliydi; Lola bu bileşimi çekici buldu. Erkek gözlerini Quinceylerin üzerinde gezdirirken, pantolonunun kırışıklıklarını düzeltti. Adamın siyah beyaz, deri ayakkabıları Lola'nın ilgisini çekmişti; kızın onları hayranlıkla süzdüğünü fark eden erkek bir ayağını zihnindeki bir ritme uyarak, hafif hafif sallıyordu.

"Oyunun iptal edilmesine üzüldüm."

İkizler ona yaklaştılar; bilinçaltının eşiğinden yükselen bir ses onlara safları sıklaştırmalarını fısıldıyordu: Bu adam provalar hakkında onlardan daha bilgili olduğuna göre, daha bir sürü şey biliyor olabilirdi. Asıl dertlerini bütün içtenliğiyle dile getiren, Jackson oldu: "Anababamızı tanıyor musun?"

"Bay ve Bayan Quincey'yi mi?"

"Evet!"

"Onları gazetede okumuştum."

Oğlanlar bunu sindirebilmek için sessizce ona baktılar; dilleri tutulmuş gibiydi, çünkü gazete demenin, çok ciddi, çok önemli haber demek olduğunu biliyorlardı: depremler, tren kazaları, hükümetin, ulusların günbegün yapıp ettikleri, Hitler'in İngiltere'ye saldırması durumunda silaha daha çok para harcamanın gerekip gerekmeyeceği. Kendi felaketlerinin bu Tanrısal olaylarla aynı kefeye konması onları dehşete düşürmüş ama çok da şaşırtmamıştı. Doğrulanan gerçeğin çınlaması havada asılı kaldı.

Lola kendini toparlamak için, ellerini kalçasına dayadı. Yüreği acı verecek biçimde, deli gibi atıyordu; konuşmak zorunda olduğunu biliyor ama kendine güvenemiyordu. Anlayamadığı bir oyunun oynandığını düşün-

dü; yakışıksız bir davranışın, hatta bir hakaretin söz konusu olduğundan emindi. Konuşmaya başlayınca sesi gidiverdi; durup genzini temizlemesi ve yeniden başlaması gerekti.

"Onlar hakkında ne okudun?"

Erkek kalın, birbirine geçmiş kaşlarını kaldırdı, alçak sesle, gevelercesine, "Ah, bilemiyorum. Hiçbir şey," dedi. "Saçma sapan şeyler işte."

"O zaman, çocukların önünde bundan söz etmezseniz sevinirim."

Bir zamanlar, birinden duyduğu bir cümle olmalıydı; efendisinin büyülü sözcüklerini fısıldayan bir mürit gibi, körü körüne bir imanla yinelemişti.

İşe yaradı. Marshall hatasını anlayıp yüzünü buruşturdu, ikizlere doğru eğildi: "Şimdi beni iyi dinleyin. Herkesin de çok iyi bildiği gibi, annenizle babanız sizi çok seven, sürekli sizi düşünen, olağanüstü insanlar."

Jackson'la Pierrot başlarını ciddi ciddi sallayarak onayladılar. İşi biten Marshall, yeniden Lola'ya döndü. Leon ve Cecilia'yla salonda yuvarladığı iki kadeh sert cinin ardından odasını bulmak, eşyalarını yerleştirmek ve akşam yemeği için üzerini değiştirmek niyetiyle üst kata çıkmıştı. Ayakkabılarını çıkartmadan dört direkli, dev boyutlu karyolasına uzanmış, taşranın sessizliği, içkiler ve akşamüstü sıcağının etkisiyle hafif bir uykuya dalmıştı; düşünde dördü de kendinden küçük olan kız kardeşlerini görmüştü; yatağının çevresinde dolanıyor, bir yandan boş boş gevezelik ederken, bir yandan da onun giysilerine dokunup çekiştiriyorlardı. Uyanmış, göğsünün, boğazının yandığını, erkekliğinin gereksizce uyarıldığını hissetmiş, kısacık bir an, nerede olduğunu çıkaramamıştı. Yatağın kenarında oturmuş su içerken, kulağına bazı sesler çalınmıştı; düşünde duyduğunu sandığı sesler, bunlar olabilirdi. Parkeleri gıcırdayan koridorda ilerleyip çocuk odasına girince, üç çocuk görmüştü. Şimdi, kızın neredeyse genç bir kadın olduğunu fark ediyor-

du: kendinden emin ve zorba, bilezikleri ve bukleleriyle, boyalı tırnakları ve kadife tasmasıyla, Pre-Raphaelite resim üslubuna özgü, küçük bir prenses.

"Giyim konusunda ne kadar da zevklisiniz," dedi. "Bu pantolon size gerçekten çok yakışmış."

Kız mahcup olmaktan çok sevinmişti; parmaklarını dar kalçalarının çevresinde kabaran kumaşta hafifçe gezdirdi. "Annem beni bir gösteriyi izlemek için Londra'ya götürdüğünde, Liberty's'den aldık."

"Hangi gösteriydi?"

"*Hamlet*." Aslında London Pavillion'da bir pantomim matinesi izlemişler, Lola oyun sırasında çilekli içkisini elbisesine dökmüştü; Liberty's yolun hemen karşısındaydı.

"En sevdiklerimden biridir," dedi Paul. Kimya mezunu olan delikanlının oyunu izlememiş ve okumamış olması, kızın şansıydı. Ama erkek şairane bir dille, "Olmak ya da olmamak," demeyi becerdi.

"İşte sorun bu," diye tamamladı Lola. "Ben de sizin ayakkabılarınızı çok beğendim."

Erkek ayağını kıvırdı, ince işçiliği inceledi. "Evet. Turl'deki Ducker'dan. Ayağının tahta kalıbını çıkartıyorlar, bir rafta sonsuza kadar saklıyorlar. Bodrumda böyle binlerce kalıp var; çoğunun sahibi de çoktan ölmüş."

"Ne kadar korkunç."

"Acıktım," dedi Pierrot yeniden.

"Ah, pekâlâ," dedi Paul Marshall, cebine pat pat vurarak. "Yaşamımı neyle kazandığımı bilebilirseniz, size bir şey göstereceğim."

"Şarkıcısınız," dedi Lola. "Değilseniz bile, çok hoş bir sesiniz var."

"Çok kibarsın ama yanıldın. Biliyor musun, bana en sevdiğim kardeşimi anımsatıyorsun..."

Jackson araya girdi: "Bir fabrikada çikolata yapıyorsun."

Pierrot kardeşinin fazlaca övgü toplamasını engelledi: "Havuzda konuşurken duyduk."

"Bu bir tahmin değil, o zaman."

Marshall cebinden, yağ geçirmez bir kâğıda sarılı, üç santime on iki santim boyutunda, dikdörtgen biçiminde bir çikolata paketi çıkardı. Kucağına koydu, kâğıdı özenle açtı ve incelemeleri için havaya kaldırdı. Kibarca yaklaştılar. Pürüzsüz, koyu yeşil bir kabuğu vardı; Marshall tırnağıyla kabuğa vurdu.

"Şeker kaplama, gördünüz mü? İçinde sütlü çikolata var. Her koşulda nefistir; erise bile."

Elini biraz daha kaldırdı, avucunu iyice sıktı; gofreti tutan parmaklarının titrediğini görebiliyorlardı.

"Ülkedeki her askerin erzak çantasında bundan bir tane bulunacak. Standart tayın."

İkizler bakıştı. Bir yetişkinin tatlıyla ne işi olabilirdi? Pierrot, "Askerler çikolata yemez," dedi.

Kardeşi ekledi: "Onlar sigara içer."

"Ayrıca, çocuklar dururken neden onlara bedava çikolata dağıtılacakmış?"

"Çünkü onlar vatanları için savaşacak."

"Babamız savaş çıkmayacağını söylüyor."

"Eh, yanılıyor."

Marshall'ın sesinde belli belirsiz bir hırçınlık vardı, Lola yatıştırmak istercesine atıldı: "Belki de çıkar."

Erkek ona gülümsedi. "Buna 'Ordunun Amo'su' diyoruz."

"*Amo amas amat*,"[1] dedi kız.

"Aynen."

"Satın aldığımız her şeyin neden 'o' harfiyle bittiğini anlamıyorum," dedi Jackson.

"Çok sıkıcı," dedi Pierrot. "Polo ve Aero, örneğin."

"Oxo ve Brillo."

Paul çikolatayı Lola'ya uzatırken, "Anladığım kadarıyla çikolatayı istemiyorlar," dedi.

Kız ağırbaşlı bir tavırla paketi aldı, sonra ikizlere "siz

[1] (Lat.) Seviyorum, seviyorsun, seviyor. (Ç.N.)

kaşındınız" diyen bir bakış fırlattı. Kızın haklı olduğunu biliyorlardı. Yalvarmaları için artık çok geçti. Ablalarının, dıştaki kaplamanın çevresini yalayan, yemyeşil kesilen dilini seyrettiler. Paul Marshall iskemlesinde geriye yaslanmış, yüzüne doğru kaldırıp bir çan kulesi gibi kavuşturduğu ellerinin arasından, dikkatle kızı süzüyordu.

Bacak bacak üstüne attı, sonra bacağını indirdi. Sonra, derin bir soluk aldı. "Isır şunu," dedi, yavaşça. "Isırman gerek."

Kızın lekesiz dişlerini gömdüğü şeker tabakası gürültüyle çatırdadı, önce alttaki beyaz kabuk, ardından da koyu renk çikolata göründü. Tam o sırada, aşağıdan bir kadının seslendiğini duydular, aynı ses az sonra, daha ısrarcı bir tınıyla, hemen koridordan geldi; sesi tanıyan ikizlerin arasında ani, şaşkınlık dolu bir bakışma geçti.

Lola ağzı Amo dolu, kahkahalarla güldü. "Betty sizi arıyor. Banyo zamanı! Hadi, çabuk. Hemen gidin."

Altı

Emily Tallis öğle yemeğinden sonra, kız kardeşinin çocuklarıyla Briony'nin karnının iyice doyduğundan ve verdikleri sözü tutup en az iki saat havuza yaklaşmayacaklarından emin olunca, sıcağın göz kamaştırıcı, beyaz parlaklığından kaçıp serin, karartılmış odasına sığındı. Ağrısı yoktu, henüz başlamamıştı, ama yaklaşan tehdidi hissediyor ve şimdiden geri çekiliyordu. Gözünün önünde ışıltılı noktacıklar, minik iğne uçları uçuşuyordu; biri görünen dünyanın aşınmış kumaşını kaldırmış, çok daha parlak bir ışığa doğru tutmuştu sanki. Beyninin sol üst köşesinde bir ağırlık, tam oraya kıvrılmış uyuyan, iri cüsseli bir hayvanın ağırlığı vardı; ama şakağına dokunup biraz bastırınca, yaratık gerçek uzamın koordinatlarından siliniverdi. Şimdi beyninin sağ üst köşesindeydi; Bayan Tallis parmak uçlarında yükseldiğini, sağ elini tam oraya götürdüğünü hayal etti. Asıl önemli olan, onu kışkırtmamaktı; bu tembel yaratık kenarlardan merkeze doğru ilerlediği an, bıçak keskinliğindeki sancılar her türlü düşünceyi kökünden söküp atacak ve o akşam Leon'la ve aileyle birlikte sofraya oturmak olanaksızlaşacaktı. Yastıksız yatağa uzandı; ulaşabileceği bir yerde bir bardak suyla okuyamayacağını çok iyi bildiği bir kitap duruyordu.

Evden, parktan bir duman gibi yükselen, çevre arazilere uzanan, çiftlikleri, kasabaları boğan korkunç sıcağı

düşündü; Leon'la arkadaşını getiren kızgın rayları, trenden inince binecekleri, camları açık, içi cayır cayır yanan, siyah tepelikli faytonu düşündü. Akşam için kızarmış et hazırlanmasını istemişti, ama bu sıcakta yenemeyecek kadar ağır bir yemekti. Genleşen evin çatırdadığını duydu. Yoksa kuruyan ve duvarlara doğru çekilen kirişlerin, tahta kazıkların sesi miydi? Her şey çekiyor, küçülüyordu. Leon'un hedefleri, örneğin. Babasının torpil önerisini, belki bir devlet dairesinde, düzgün bir iş fırsatını tepmiş, özel bir bankanın, hafta sonlarını iple çeken, en küçük memuru olmayı yeğlemişti. Eğer bu kadar tatlı huylu, halinden hoşnut, başarılı, dostlarla çevrili bir genç olmasaydı, Bayan Tallis ona kızabilirdi. Oğlu, doyumsuzluk ya da hırs nedir bilmeyen, çok yakışıklı, çok sevilen bir gençti. Bir gün eve Cecilia'nın evleneceği bir arkadaşını getirecekti; tabii Girton'da geçirdiği üç yıl, kızın gelin olma şansını ortadan tamamen kaldırmadıysa – bekâr kalma iddiaları, gizli gizli içtiği sigaralar, daha sona ermemiş bir döneme duyduğu gereksiz özlem, Yeni Zelanda'dan gelme şu şişko, gözlüklü kızlarla kurduğu gruba (yoksa ona çete mi deniyordu?) olan aşırı düşkünlüğü.

Emily siyah kürklü yaratığın kıpırdandığını hissedince, düşüncelerini hemen büyük kızından uzaklaştırdı ve kuruntulu doğasının filizlerini en küçük çocuğuna uzattı. Zavallı, sevgili Briony, o yumuşacık, küçük şey, yürekten yazdığı oyunla dikbaşlı, gergin kuzenlerini oyalamak için elinden geleni yapıyordu. Onu sevmek, insanı yatıştırıyordu. Peki ama, onu başarısızlıktan, Emily'nin kısa bir süre önce, zekice bir manevrayla evliliğinden kurtulan ve herkesi bir sinir krizi geçirdiğine inandıran kız kardeşinin, yani Hermione'nin yeniden doğmuş hali olan, daha bu yaşta böylesine gelişkin ve içten pazarlıklı davranan Lola'dan nasıl korumalı? Yo, Hermione'yi düşünmeyi de göze alamazdı. Onun yerine, karanlıkta sessiz soluklar alıp vererek yatacak, kulaklarını açıp evin durumunu, olup biteni kestirmeye çalışacaktı.

Provalara son verilmiş, Briony suratını asıp uzaklaşmıştı; ikizler aylak aylak geziniyordu, Lola'ya gelince; eğer gerçekten de Emily'nin düşündüğü gibi annesinin bir eşiyse, şu anda gayet sakindi ve zaferinin tadını çıkarıyordu büyük bir olasılıkla.

Bir ara içi geçmiş olmalı ki, çocuk odasından gelen tekdüze bir erkek sesi ve ona karşılık veren çocuk sesleriyle uyandı. Leon olamazdı; yeni kavuştuğu kız kardeşinden şimdilik ayrılması olanaksızdı. Odası çocuk odasının az ilerisinde bulunan Bay Marshall olmalıydı; Lola'dan çok ikizlerle konuşuyor galiba, diye düşündü Emily. Oğlanların arsızlık edip etmediğini merak etti, çünkü sosyal yükümlülükleri ikiye bölünmüş gibi davranıyorlardı. Betty'nin basamakları çıktığını, bir yandan da oğlanlara seslendiğini duydu; bu sabah Jackson'a verilen cezanın etkisiyle, sesi gereğinden de sert mi çıkıyordu ne?

Doğruldu, bir dirseğine dayanarak uzandı, su bardağını aldı. İşkenceci hayvan uzaklaşmaya başlamış gibiydi; karyolanın başucundaki tahtaya iki yastık yerleştirmeyi, sırtını yastıklara dayayıp oturmayı başardı. Yaratık sıvıştığına göre, rahatça plan yapabilir, planlarını gözden geçirip yenileyebilir, daha düzgün bir sıralama yapabilirdi. Ev halkını sakinleştirecekti; buradan, yatak odasındaki bu hastalıklı loşluktan baktığında, ev ona nüfusu az ama sorunlu bir kıta gibi görünüyordu; bu bol ağaçlı, engin düzlüklerden yükselen, kavgaya hazır, tartışmacı unsurlar Bayan Tallis'ten kesintisiz bir dikkat talep ediyor, onun itirazlarını çürütecek savları, karşıt savları peş peşe sıralıyordu sanki. Emily boş hayallere kapılmazdı: Eski planlarında (anımsayabildiği kadarıyla, elbette), zamana yenik düşen tasarılarında, olaylara ateşli, aşırı iyimser bir müdahale eğilimi vardı. Evet, filizlerini evdeki her odaya gönderebilirdi, ama geleceğe gönderemezdi. Ayrıca son tahlilde, asıl özlemini çektiği, ulaşmaya çalıştığı şeyin, kendi iç huzuru olduğunu biliyordu; çıkarlarıyla

sevecenliğini birbirinden ayırmamakta fayda vardı. Yavaşça doğruldu, bacaklarını yataktan aşağıya sallandırdı, terliklerini ayaklarına geçirdi. Perdeleri açmak için henüz erken olabilirdi, bu tehlikeyi göze alamazdı; başucu lambasını yaktı, koyu camlı gözlüğünü el yordamıyla arandı. Önce nereye bakacağına karar vermişti bile.

Yedi

Adanın üzerine, 1780'lerin sonunda Nicholas Revett üslubunda yapılan tapınağın bir ilgi odağı, pastoral kusursuzluğu artıran, göz alıcı bir unsur olması amaçlanmıştı; herhangi bir dinsel amacı yoktu. Suyun kıyısına oldukça yakındı; ilginç yansısı suya vurabilsin diye, suya doğru uzanan bir yükseltinin üzerine kurulmuştu; bazı açılardan bakıldığında, tapınağın çevresinde boy atmış olan karaağaçlarla meşeler, sütun dizisini ve onların üzerindeki alınlığı çekici bir biçimde, az çok gizliyordu. Ama yakından, tapınağın çok daha hüzünlü bir hali vardı: Epeyce hasar görmüştü; ıslak bir rotayı izleyerek yükselen nem, duvar sıvasından iri parçalar kopartmıştı. On dokuzuncu yüzyılda, boyanmamış çimentonun yardımıyla beceriksiz onarım çalışmaları yapılmış, rengi kahverengiye dönen çimento yapıya lekeli, hastalıklı bir görüntü vermişti. Yer yer ortaya çıkan, çoktan çürümeye başlayan tirizlerin içi görülebiliyordu; açlıktan ölen bir hayvanın kaburgaları gibi. Kubbe biçiminde bir çatıyla kaplı, yuvarlak salona açılan çift kanatlı kapı çoktan sökülmüştü; taş zemin yapraklarla, yaprak gübresiyle, kuş pisliği ve binaya girip çıkan hayvanların dışkısıyla kaplıydı. Kral George dönemine özgü, güzelim pencerelerin Leon'la arkadaşları tarafından, yirmili yıllarda taşa tutulan camlarından eser kalmamıştı. Bir zamanlar içinde heykeller bulunan duvar oyukları –pis, bozulmuş örüm-

cek ağları sayılmazsa– artık boştu. Tek eşya, köyün kriket sahasından buraya taşınan tahta bir sıraydı; yine genç Leon'la o korkunç sınıf arkadaşlarının marifeti. Bankın bacakları kopartılmış, camları kırmakta kullanılmıştı; şimdi dışarıda yatıyor, ısırganotları ve asla bozulmayan cam kırıklarıyla birlikte, yavaşça toprağa karışıyordu.

Duruma uygun ve eylemi haklı gösteren bir öykü olmayınca, ısırganotlarını uzun uzadıya dövmek, kamçılamak zordu; işte, dışarıdan bakıldığında yalnızca sıkkın, öfkeli bir kız gibi görünen Briony'nin kendini bu işe iyice kaptırmasını, içinin gaddarca bir hoşnutlukla dolmasını sağlayan da bu öyküydü. İnce, uzun bir kestane dalı bulmuş, soyup tertemiz etmişti. Yapılacak işi vardı; kolları sıvadı. Kendisiyle övündüğü her halinden belli, başını işveyle eğmiş, orta yapraklarınıysa masumca karşı çıkan eller gibi dışa çevirmiş, uzun ısırgan: Bu, Lola'ydı. Ağlamaklı bir sesle merhamet dilense de, doksan santimlik kamçı şiirsel bir vınlamayla onu tam dizlerinden ikiye ayırdı ve değersiz bedenini havaya savurdu. İşlem, burada bırakılamayacak kadar doyurucuydu; böylece, bundan sonraki birkaç ısırgan da Lola oldu; eğilmiş, komşusunun kulağına bir şeyler fısıldayan, kamçıyı o iğrenç yalanlarla dolu ağzının ortasına yedi; sonra sıra, ötekilerden ayrı duran, başını havaya dikmiş, zehirli bir komplo hazırlayana geldi. Az ileride, çevresini saran genç hayranlarına hava atan ve Briony'yle ilgili dedikodular yayan bir tane daha vardı. Ne yazık ki hayranlarının da onunla birlikte ölmesi gerekiyordu. Sayısız günahına karşın (kibir, doyumsuzluk, açgözlülük, işbirliğine yanaşmama), olanca arsızlığıyla yeniden doğrulunca, her günahının bedelini bir yaşamla ödedi. Son hainliği, Briony'nin ayaklarına yuvarlanmak ve parmaklarına batmak oldu. Lola yeterince ölünce, sıra ikizlerin yetersizliği yüzünden kurban edilen üç çift taze ısırgana geldi – suç cezasız kalamazdı; ceza tarafsızca uygulanmalı, çocuklara iltimas geçilmemeliydi.

Oyun yazmak da bir ısırganotuydu şimdi; daha doğrusu, bir sürü ısırgan: yararsızlığı, boşa harcanan zaman, zihinlerde yarattığı karmaşa, "mış" gibi yapmanın olanaksızlığı. Tiyatro eseri, sanat bahçesinde boy atan yabani bir ottu ve yok edilmeliydi.

Az sonra kendini eyleme iyice kaptırdı ve kamçısını sallayış ritmini, gazete haberlerine göre değiştirmeye başladı. Eh, bu işi gelecek yıl ülkesini Berlin Olimpiyatları'nda temsil edecek ve kesinlikle altın madalya kazanacak olan Briony Tallis'ten daha iyi kim yapabilirdi ki?

Birden arkasından gelen fayton sesini duydu; atın toynakları ilk köprüyü dövüyordu. Leon. Sonunda! Leon'un gözlerini üzerinde hissetti: Uluslararası seçkinlerden biri olup çıkan bu kişi, daha üç ay önce, Waterloo İstasyonu'nda son kez gördüğü, küçük kız kardeşi miydi? Briony olanca aksiliğiyle arkasına dönüp bakmamakta direndi; Leon onun artık kimsenin (onun bile) fikrine aldırmayan, bağımsız biri olduğunu anlamalıydı. O, sanatının dehlizlerinde kaybolmuş, olağanüstü bir ustaydı. Ayrıca, Leon'un arabayı durdurup kıyıya koşacağı kesindi; bu iyi niyet, bu sevecenlik Briony'yi işinden alıkoyabilirdi.

Gündüz gözü, dünyayı unutup hayal kurmanın bedeliyse, her seferinde yaşanan bu dönüş ânıydı; var olanla, üstelik şu anda eskisinden de kötü görünenle yeniden buluşma ânı. Az önce, akla yatkın ayrıntılarla daha da zenginleşen hayal gücü, gerçeğin kaskatı kütlesiyle karşılaşınca, gelip geçici bir budalalık olup çıkıyordu. Geri dönmek olanaksızdı. *Geri gel*, diye fısıldardı ablası, onu bir kâbustan uyandırırken.

Dışarıda kalmak Briony'yi yormuştu, ama içeri girmeye henüz hazır değildi. Yaşamda bu ikisinden başka bir seçenek gerçekten de yok muydu: içerisi ya da dışarısı? İnsanların gidebileceği başka bir yer yok muydu? Sırtını ada tapınağına döndü, tavşanların çayırların arasında açtığı kusursuz patikayı geçip köprüye doğru yavaşça ilerledi. Önünde, alçalan güneşin aydınlattığı bir

böcek bulutu vardı; böcekler görünmeyen, esnek bir ipin ucundaymış gibi, rasgele, aşağı yukarı hareket ediyordu – gizemli, cilve dolu bir dans ya da Briony'yi bir anlam bulmaya çağıran, katıksız bir esrime. Gemleyemediği bir direnme arzusuyla köprüye ulaşan dik, kaygan yokuşu tırmandı, araba yoluna ulaşınca durdu ve başına önemli bir şey gelinceye kadar burada durup beklemeye karar verdi. Böylece varoluşa meydan okuyacaktı – hiç kıpırdamayacak, akşam yemeği için, onu çağıran annesi için bile yerinden ayrılmayacaktı. Dingin ve dikbaşlı, köprüde öylece bekleyecekti; ta ki olaylar, onun fantezileri değil, gerçek olaylar meydan okurcasına karşısına dikilip onun değersizliğini ortadan kaldırıncaya kadar.

Sekiz

Akşama doğru, gökyüzünün batısındaki yüksek bulutlar gittikçe koyulaşan, ince, sarı bir yaldız tabakası oluşturdu; sonra, saatler ilerledikçe kalınlaştı, sonunda süzülmüş, turuncu bir kızartı halinde park alanındaki dev boyutlu ağaçların tepesine çöktü; yapraklar cevizimsi kahverengiye dönüştü; yaprak örtüsünün arasından yer yer seçilen dallar şimdi yağlı siyahtı; kurumuş otlarsa gökyüzünün renklerini almıştı. Kendini olmayacak renklere adamış bir Fovist,[1] hayalinde bir manzara canlandırsaydı, tıpatıp buna benzerdi; özellikle göğün ve toprağın kırmızımsı bir tazelik aldığı, yaşlı meşelerin tombul gövdelerinin iyice kararıp mavileştiği bu ânı. Alçalan güneş eski gücünü yitirse de, ısı artmış gibiydi, çünkü bütün gün az çok ferahlatmış olan esinti dinmişti; şimdi hava durgun ve ağırdı.

Robbie Turner küvette doğrulup dizlerini hafifçe bükse ve boynunu kıvırsaydı, tavana lehimlenmiş olan çatı penceresinden bu manzaranın küçük bir bölümünü görebilirdi. Müştemilatın güneye bakan, eğimli çatısının altındaki küçük yatak odası, banyosu ve ikisinin arasına sıkışmış olan, "çalışma odam" dediği aralık bütün gün sıcaktan kavrulmuştu. Robbie eve dönünce bir saat kadar

[1] Adlarını Fransızca *les fauves*, yani vahşiler, vahşi hayvanlar sözcüğünden alan bir grup ressamın 1900'lerde yaygınlaştırdığı, doğalcı biçimleri yadsıyan, çarpıcı, göz alıcı renkleri yücelten resim üslubu. (Ç.N.)

ılık suda yatmış, kanının, hatta belki de düşüncelerinin suyu ısıttığı duygusuna kapılmıştı. Tepesinde, üçgen biçimindeki camdan görünen gökyüzü bu sınırlı tayf dilimi içinde değişir, sarıdan turuncuya dönerken, kendisi de içindeki yabancı duyguları eledi ve bazı anılara tekrar tekrar döndü. Hiçbir anının rengi solmadı. Zaman zaman, bir başka ayrıntıyı anımsadığında, suyun birkaç santim altındaki karın kasları, elinde olmadan kasılıveriyordu. Cecilia'nın kolunun üst tarafındaki bir su damlası. Islak. Sutyenine, iki tepeciğin ortasına işlenmiş, yalın bir papatya. Birbirinden ayrık, küçük göğüsleri. Sırtında, yarısı sutyen askısının altında kalan bir ben. Havuzdan çıkınca, külotunun güya gizlediği, üçgen biçimindeki siyahlık. Islak. Robbie onu görmüş, bir kez daha bakmıştı. Leğen kemiğinin kumaşı gerip deriden uzaklaştırma biçimi, belini çukurlaştıran kıvrım, teninin şaşırtıcı beyazlığı. Eteğine doğru uzanınca, kayıtsızca kalkan ayağının tabanı; gittikçe küçülen, güzelim ayak parmaklarının altına yapışmış olan, toprak parçacıkları. Kalçasında çeyrek peni büyüklüğünde bir başka ben, baldırında da morumsu bir şey vardı – bir doğum lekesi ya da bir yara izi. Kusurlar değil. Süslemeler.

Kızı çocukluğundan beri tanıyordu ama ona alıcı gözle hiç bakmamıştı. Cambridge'de bir keresinde, Yeni Zelandalı, gözlüklü bir kız arkadaşıyla birlikte Robbie'nin odasına gelmişti; Robbie'nin yanında da Downing'den gelen bir arkadaşı vardı. Bir saati gergin şakalar ve peş peşe yakılan sigaralarla tüketmişlerdi. Arada bir yolda karşılaşıyor, gülümsüyorlardı. Cecilia her seferinde tedirgin görünürdü – yanından geçip giderken, arkadaşlarına fısıldıyor muydu: temizlikçimizin oğlu. Robbie bu duruma hiç mi hiç aldırmadığını sergilemekten hoşlanırdı. Bir keresinde bir arkadaşına, şu giden, annemin patronunun kızı, demişti. Kendini savunabileceği politikaları, bilimsel temellere dayanan sınıf kuramları ve oldukça zorlama bir özgüveni vardı. Ben neysem oyum. Cecilia

bir kız kardeş gibiydi; neredeyse görünmez biri. O ince, uzun yüz, o küçük ağız... Robbie kızı şöyle uzun uzadıya düşünseydi, "biraz at yüzlü gibi" derdi. Oysa şimdi bunu sıra dışı bir güzellik olarak yorumluyordu; bu yüze oyulmuş, alabildiğine dingin bir şey vardı; özellikle elmacık kemiklerinin eğimli yüzeyine, burun deliklerinin vahşi açıklığına ve bir gül goncasını andıran dolgun, parlak dudaklarına. Gözleri koyu renk ve dalgındı. Heykelsi bir görüntüydü, ama devinimleri hızlı, sabırsızdı – delikanlının elinden öyle ansızın çekivermeseydi, o vazo hâlâ sapasağlamdı. Yerinde duramaz gibiydi; Tallis evinden sıkıldığı, kendini kapana kısılmış hissettiği belliydi; yakında çekip gidecekti.

Robbie'nin onunla er geç konuşması gerekecekti. Sonunda küvetten çıktığında titriyordu, büyük bir değişim geçirmekte olduğundan emindi. Çırılçıplak çalışma odasından geçti, yatak odasına girdi. Yapılmamış yatak, fırlatılıp atılmış giysiler, yerdeki havlu; odanın ekvatora özgü sıcağında, insanı güçten düşüren bir şehvet. Yatağa yüzüstü uzandı, yüzünü yastığa gömdü ve inledi. Kızın, artık ulaşılmaz olma tehlikesi taşıyan çocukluk arkadaşının tatlılığı, zarifliği. Öyle soyunuvermek – evet, değişik görünme adına yapılmış bu sevimli girişimde, küstah olma çabasında abartılı, zorlama bir yan vardı. Şu anda yakıcı bir pişmanlıkla kıvranıyor olmalıydı; delikanlıya ne yaptığını bilemezdi. Eğer kırılan vazo yüzünden Robbie'ye hâlâ kızgın değilse, bütün bunlar sorun değildi, kurtarılabilirdi. Ama Robbie onun öfkesini de seviyordu. Yan tarafa yuvarlandı; sabit, görmeyen gözlerinin önünde bir film fantezisi canlandırdı: Kız onun yakasına küçük yumruklar attıktan sonra, hafif bir hıçkırıkla onun güvenli kollarına sığınıyor, erkeğin onu öpmesine izin veriyor; onu bağışlamamıştır, yalnızca pes etmiştir. Robbie bu sahneyi defalarca izledikten sonra, gerçeğe döndü: Cecilia ona kızgındı, akşam yemeğine katılacağını öğrenince öfkesi daha da artacaktı. Orada, o delici ışıkta,

yeterince hızlı düşünüp Leon'un davetini geri çevirememişti. "Olur" sözcüğü ağzından öylesine dökülüvermişti; şimdiyse kızın gazabıyla yüzleşmesi gerekecekti. Giysilerini nasıl bir çırpıda, karşısında duran kişi bir çocukmuş gibi, aldırışsızca çıkarıverdiğini anımsayınca, sesinin aşağı kattan duyulacağını umursamaksızın, yeniden inledi. Elbette. Şimdi açıkça görüyordu. Amaç, onu aşağılamaktı. İşte, tartışılmaz gerçek karşısındaydı. Aşağılama. Cecilia'nın istediği, buydu. Tatlılık filan söz konusu değildi; ayrıca Robbie onu küçümsemeyi göze alamazdı, çünkü kız güçlüydü; Robbie'yi bulunduğu derinliklerden çıkartıp yeniden gömecek kadar güçlü.

Öte yandan, belki de (sırtüstü döndü) kızın öfkesine inanmamalıydı. Biraz fazla tiyatrovari değil miydi? Evet, kesinlikle başka bir şey anlatmak istemişti – öfkeden kudururken bile. Erkeğe ne kadar güzel olduğunu göstermek, onu kendine bağlamak istemişti. Peki ama, Robbie umut ve arzunun körüklediği bu bencilce yoruma güvenebilir miydi? Güvenmek zorundaydı. Bacak bacak üstüne attı, ellerini ensesinde kavuşturdu; derisinin kurudukça serinlediğini hissetti. Freud olsa ne derdi? Bir öfke gösterisinin ardına gizlenen bir teşhircilik, bilinçaltı bir kendini sergileme arzusu. Acınası bir umut! İşin aslı, bir hadım etme töreni, bir infazdı; bu işkencenin (şu anda öyle hissediyordu) nedeni, o saçma sapan vazoyu kırdığı için erkeğe kestiği cezaydı. Onu bir daha asla görmemeliydi. Onu bu gece görecekti. Başka seçeneği de yoktu – yemeğe gidiyordu.

Sonunda yataktan indi, yarım yamalak giyinip çalışma odasına gitti; ona nasıl bir mektup yazması gerektiğini düşünerek, daktilosunun başına geçti. Tıpkı yatak odasıyla banyo gibi, çalışma odası da müştemilatın sivri çatısı tarafından ezilmişti; ikisinin arasına sıkışmış, bir seksene bir elli büyüklüğünde, bir koridordan azıcık büyük bir odacık. Öteki odalarda olduğu gibi burada da, kaba saba çam kirişlerin arasına açılmış bir çatı penceresi vardı. Bir

köşeye yürüyüş malzemeleri yığılmıştı – botlar, demir uçlu tırmanma bastonu, deri sırt çantası. İskemlesini geriye yatırdı, yaşamını gözden geçirir gibi, masasını inceledi. Bir uçta, eğimli duvara yaslanmış, üst üste yığılmış, sınavlara hazırlandığı şu son birkaç aydan kalma dosyalar, ders kitapları vardı. Bu notlara ihtiyacı kalmamıştı, ama onlar büyük uğraşları, büyük başarıları simgeliyordu ve Robbie kendini henüz onları atmaya hazır hissetmiyordu. Onların yanında yürüyüş haritalarının bir bölümü duruyordu; Kuzey Galler, Hampshire, Surrey ve vazgeçilen İstanbul yürüyüşleri. İnce, uzun yarıklı camıyla bir de pusula vardı; bir zamanlar yanına harita almadan yaptığı Lulworth Körfezi yürüyüşünde onu kullanmıştı.

Pusulanın az ilerisinde, Auden'in *Şiirler*'i, Housman'ın *Shropshireli Delikanlı*'sı. Masanın öteki ucunda bir sürü tarih kitabı, kuramsal inceleme ve manzara bahçıvanlığıyla ilgili elkitapları. *Criterion* dergisinden gönderilen, bizzat Bay Eliot tarafından imzalanmış, matbu bir "ne yazık ki kullanamayacağız" yazısının altında, daktiloya çekilmiş on şiir. Robbie'nin oturduğu yerin yakınında ise, yeni ilgi alanına ilişkin kitaplar vardı. Kendi çizimleriyle dolu, ikiye katlanmış kâğıt destesinin yanında duran *Gray'in Anatomisi* açıktı.

Masanın kenarına çeşitli fotoğraflar dizilmişti: *On İkinci Gece*'nin, kolejin çimenliğine dizilmiş oyuncu kadrosu; aralarında Malvolio rolünde, çapraz dizbağlı Robbie. Bir grup fotoğrafı daha vardı; Lille yakınlarındaki yatılı okulda kalan, ders verdiği otuz Fransız çocukla kendisi. *Belle époque*[1] tarzı, bakır pasıyla hafifçe renklendirilmiş, metal çerçevede, ana-babasının bir fotoğrafı duruyordu: Grace ve Ernest, düğünden üç gün sonra. Arkalarında bir arabanın (onların değildi elbette) resme bir ucundan giren ön kapısı; daha uzakta da, tuğla bir duvarın üzerinde yükselen bir kır evi. Kocasının ailesiyle

[1] (Fr.) Yirminci yüzyılın ilk yılları; güzel dönem. (Ç.N.)

şerbetçiotu toplayarak, çiftliğin avlusunda duran bir Çingene karavanında uyuyarak geçirilen iki hafta için, harika bir balayıydı, derdi Grace. Babası yakasız bir gömlek giymişti. Boynundaki eşarp ve pamuklu pantolonunun beline doladığı urgan, şakacı Çingene çeşnileri olmalıydı. Kafası, yüzü yuvarlaktı ama insanda neşeli biri izlenimi bırakmıyordu, çünkü fotoğraf makinesine sunduğu gülümseme, dudaklarını aralayacak kadar içten değildi, ayrıca genç gelinin elini tutmamış, kollarını göğsünde kavuşturmuştu. Kadınsa tam tersine ona yaslanmış, başını omzuna dayamıştı; iki eliyle beceriksizce erkeğin dirseğine yapışmıştı. Her zaman iyimser ve güleryüzlü olan Grace, her ikisinin de yerine gülümsüyordu. Ama istekli eller ve iyi niyet yeterli olmayacaktı. Ernest'in aklı başka yerlerde gibiydi; yedi yaz sonrasına, Tallislerin bahçıvanlığını bırakacağı, hiç eşya almadan, mutfak masasına bir veda notu bile bırakmadan müştemilattan çıkacağı, onu ömürlerinin sonuna kadar merak edecek olan karısıyla altı yaşındaki oğlunu terk edeceği akşama doğru çoktan yola çıkmıştı sanki.

Bahçe tasarımıyla ilgili kitapların arasından, Tallislerin kütüphanesinden ödünç aldığı *Versailles* kitabını çekti. Cecilia'nın onun yanındayken huzursuz olduğunu ilk ayrımsadığı gündü. Ön kapıda eğilip iş ayakkabılarını çıkartınca, çoraplarının durumunu görmüş (hem burun hem de topuk kısmında delikler; üstelik pis bir koku) ve ani bir dürtüyle, onları da sıyırmıştı. Kızın peşi sıra, sessizce holü geçerken ve kütüphaneye yalınayak girerken, kendini tam bir budala gibi hissetmişti. Aklı fikri, oradan mümkün olduğunca çabuk ayrılmaktaydı. Mutfaktan sıvışmış, Danny Hardman'ı gönderip evin ön tarafındaki ayakkabılarıyla çoraplarını aldırmıştı.

Cecilia on sekizinci yüzyılda, Le Nôtre'un dâhisi diye yüceltilen bir Danimarkalı tarafından Versailles Sarayı'na yapılan sulama sistemine ilişkin bu incelemeyi okumuş olamazdı. Robbie bu sabah, bir sözlüğün yardı-

mıyla beş sayfa okumuş, sonra pes etmiş ve çizimlere bakmakla yetinmişti. Kıza (daha doğrusu herhangi birine) uygun bir kitap değildi, ama Cecilia kitaplıktan eliyle alıp Robbie'ye uzatmıştı ve deri kapağın bir yerlerinde parmak izleri vardı. Kendine engel olamadı, kitabı burnuna yaklaştırdı, derin derin kokladı. Toz, eski kâğıt, kendi elindeki sabunun kokusu, ama kızdan kalma hiçbir şey. Bu ileri aşamaya, aşk nesnesini fetiş haline getirme noktasına nasıl gelmişti? Bu duygu ona sinsi sinsi tırmanmayı nasıl başarmıştı? Freud, özellikle *Cinsellik Üzerine Üç Deneme* adlı eserinde bu konuda mutlaka bir şeyler söylemiş olmalıydı. Tıpkı Keats, Shakespeare, Petrarka ve ötekiler gibi. *Gülün Romantizmi*'nde anlatıldığı gibi. Robbie belirtileri içten içe alay ederek tam üç yıl incelemiş, onları yalnızca edebi gelenekler olarak görmüştü, oysa şimdi, tek başına oturmuş, kızın izlerine tapınıyor (bir mendile değil, parmak izlerine!), soylu bayanın aşağılayan tavrı yüzünden, kendini kolu kanadı kırılmış gibi hissediyordu – çöpe atılan bir armağana hayıflanmak için ormanın kıyısına sığınmış, kırmalı, farbelalı, kuştüylü bir aristokrat.

Her şeye karşın, daktilosuna bir kâğıt geçirince, altına bir kopya kâğıdı koymayı unutmadı. Tarihi attı, selamlama sözcüklerini yazdı, doğrudan söze girip "yakışıksız ve düşüncesizce davranışı yüzünden" basmakalıp bir özür diledi. Sonra, durakladı. Herhangi bir duygu belirtisi gösterecek miydi; gösterecekse, nereye kadar?

"Eğer bu bir gerekçeyse, son zamanlarda senin yanında sersemce davrandığımı fark ettim. Demek istediğim, daha önce kimsenin evine yalınayak girmemiştim. Sıcaktan olmalı!"

Bu kendini korumaya yönelik, şakacı tavır fazla hafif kaçmamış mıydı? Üşüttüğünü ileri süren, veremli biri gibi davranıyordu. Daktilonun merdanesini çevirip tekrar başa döndü, yeniden yazdı: "Bu bir gerekçe sayılmaz, biliyorum, ama son zamanlarda senin yanındayken

kendimi gerçekten de bir budala gibi hissediyorum. Evinde yalınayak gezinerek neyi kanıtlamaya çalışıyordum acaba? Ayrıca, antika bir vazonun kulpuna yapışıp çekmek de neyin nesiydi?" Durdu, ellerini tuşlara dayadı, onun adını bir kez daha yazma dürtüsüne direnebilmek için, bir süre bekledi. "Cee, bütün suçu sıcağa yükleyebileceğimi sanmıyorum!" Şakacılık şimdi melodrama ya da sızlanmaya doğru yol alıyordu. Davranışlarını sorgulayan cümlelerde ıslak, yapış yapış bir hava vardı; hele o ünlem işareti, derdini ancak bağırarak anlatabileceğine inananların ilk sığınağı değil miydi? Bu işareti bir tek annesinin mektuplarında hoş görebilirdi; Grace iyi bir şaka yaptığı zaman, bunu vurgulamak için yan yana beş tane ünlem koyardı. Merdaneyi çevirdi, "x" tuşuna defalarca bastı. "Cecilia, sıcağı suçlayabileceğimi sanmıyorum." Şimdi mizah silinmiş, yerine bir kendine acıma unsuru sızmıştı. Ünlem işareti artık eski yerine dönebilirdi. Onun tek görevi sesi yükseltmek değildi, hiç kuşkusuz.

Bu ilk müsveddenin onarımıyla bir on beş dakika daha uğraştı, sonra yeni bir sayfa taktı ve temize çekti. Can alıcı cümleler şimdi şöyleydi: "Delirdiğimi düşünüyorsan, sana kızmam – evinizde yalınayak dolaşmam, antika vazonuzu kırmam. Gerçek şu ki, senin karşısında kendimi bir sersem, bir ahmak gibi hissediyorum. Cee, bu yüzden sıcağı suçlayabileceğimi de hiç sanmıyorum! Beni bağışlayacak mısın? Robbie." İskemlesinde geriye yaslandı, *Anatomi* kitabının son günlerde sık sık açılan sayfasına bakarak, birkaç dakika derin derin düşündü; sonra öne eğildi ve daha kendini durdurmasına kalmadan, yazmaya koyuldu: "Düşlerimde en mahrem yerlerini öpüyorum; o tatlı, ıslak organını. Gündüzleri, bütün gün, beynimde seninle sevişiyorum."

Olan olmuştu – mahvolmuştu. Mektup mahvolmuştu. Sayfayı daktilodan çekip aldı, yan tarafa koydu ve kişisel bir katkının duruma uygun düşeceğinden emin,

mektubu elyazısıyla yazdı. Saatine bakınca, yola çıkmadan önce ayakkabılarını cilalaması gerektiğini anımsadı. Başını kirişe çarpmamaya dikkat ederek masadan kalktı.

Pek çokları bunu münasebetsizlik olarak görse de, Robbie toplum içinde hiçbir huzursuzluk hissetmezdi. Bir keresinde Cambridge'de, bir akşam yemeğinde masaya çöken ani suskunlukta, Robbie'den hoşlanmayan biri, ona oldukça yüksek bir sesle ana-babasını sormuştu. Robbie adamın gözünün içine bakmış, tatlı bir dille, peş peşe sıralamıştı: Babası uzun zaman önce alıp başını gitmişti; annesi evlere temizliğe gidiyor, arada bir gelirine katkıda bulunmak için de medyumluk yapıyordu. Sesinde sorgucusunun cahilliğini hoş gören, canayakın bir tını vardı. Robbie içinde bulunduğu koşulları ayrıntılarıyla açıkladıktan sonra, sözünü karşısındakinin ana-babasını sorarak bitirmişti. Biri, Robbie'yi dünyadan koruyan şeyin, masumluğu ya da cahilliği olduğunu söyledi; yanan kömürle dolu bir odayı bir uçtan ötekine geçebilen şu kutsal sersemlerden farksızdı. Oysa gerçek, Cecilia'nın da bildiği gibi çok daha yalındı. Robbie çocukluğunu müştemilatla ana ev arasında özgürce dolaşarak geçirmişti. Jack Tallis onun hamisi, Leon'la Cecilia da en iyi arkadaşlarıydı – en azından liseye kadar. Üniversiteye başlayıp da tanıştığı insanların çoğundan daha zeki olduğunu keşfedince, mutlak bir özgürlüğe kavuşmuştu. Kendini beğenmişliğini bile sergilemesi gerekmiyordu artık.

Grace Turner oğlunun çamaşırlarını yıkamaktan mutluydu (yirmi üç yaşındaki tek evladına sıcak yemekler dışında, sevgisini başka nasıl gösterebilirdi ki?), ama Robbie ayakkabılarını kendi eliyle cilalamayı yeğliyordu. Siyah, sağlam ayakkabılarını aldı, altında takım elbisesinin pantolonu, üzerinde beyaz bir yelek, çoraplı ayaklarıyla kısa merdivenin basamaklarını indi. Oturma odasının kapısından başlayan küçük hol, ön girişin buzlu camlı kapısında son buluyordu; camdan süzülen kırmızımsı turuncu ışık, bej ve zeytin yeşili duvar kâğıdını

ateşli bal peteği desenleriyle süslüyordu. Bu dönüşüme şaşarak, bir eli kapının kulpunda durakladı, sonra odaya girdi. Odadaki hava nemli, ılıktı; biraz da tuzlu. Bir fal seansı yeni bitmiş olmalıydı. Annesi divana uzanmış, ayaklarını kaldırmıştı; kilim desenli terlikleri ayaklarının ucundan sarkıyordu.

"Molly buradaydı," dedi, doğrulup otururken. "Kendisine de büyük bir sevinçle söylediğim gibi, her şey yoluna girecek."

Robbie mutfaktan cila kutusunu aldı, annesinin en yakınındaki koltuğa oturdu, üç gün öncesinin *Daily Sketch* gazetesini halının üzerine yaydı.

"Aferin sana," dedi. "Sesinizi duyunca doğruca banyoya çıktım."

İşini bir an önce bitirip yola koyulması gerektiğini biliyordu, ama arkasına yaslandı, uzun bacaklarını uzatıp gerindi, esnedi.

"Sabahtan beri yabani ot yoluyorum! Yaşamım ne hale geldi böyle?"

Sesi kederli değil, şakacıydı. Kollarını kavuşturdu, gözlerini tavana dikti; bir ayağının iri başparmağıyla öteki ayağının altını kaşıdı.

Annesi onun başının üstündeki boşluğa bakıyordu. "Aa, hadi ama! Bir şeyler olmuş. Neyin var? Sakın 'bir şeyim yok' deme."

Grace Turner, Ernest'in çekip gitmesinden bir hafta sonra Tallislerin temizlikçisi olmuştu. Jack Tallis, genç bir kadını çocuğuyla birlikte sokağa atacak biri değildi. Köyden, Turnerlerın oturduğu müştemilata ihtiyacı olmayan, yeni bir bahçıvan/tamirci buldu. O sıralarda Grace'in bir-iki yıl daha kulübede kaldıktan sonra ya taşınacağı ya da yeniden evleneceği varsayılıyordu. İyi huyu ve toz almadaki, parlatmadaki ustalığı onu sevilen biri yaptı (aile arasında, kafayı cilaya taktığını söyler, ona takılırlardı); Grace'i kurtaran ve Robbie'yi en iyi şekilde büyütmesini sağlayan da, altı yaşındaki Cecilia'yla sekiz

yaşındaki Leon'un ona duyduğu derin sevgi oldu. Okul tatillerinde Grace'in altı yaşındaki oğlunu yanında getirmesine izin verilirdi. Robbie çocuk odasında ve çocukların girmesine izin verilen öteki odalarda, alanlarda oynayarak büyüdü. Leon birlikte ağaçlara tırmandığı oyun arkadaşıydı, Cecilia ise elini güvenle tutan, ona kendini alabildiğine bilge hissettiren, küçük kız kardeş. Birkaç yıl sonra Robbie yerel devlet lisesinde burs kazanınca, Jack Tallis onun formasının ve ders kitaplarının parasını ödeyerek uzun sürecek bir hamiliğin ilk adımını attı. Bu, Briony'nin doğduğu yıldı. Zor doğumu Emily'nin uzun hastalığı izledi. Grace'in yardımseverliği, konumunu sağlamlaştırdı: O yılın (1922) Noel günü, silindir şapkalı, külot pantolonlu Leon elinde babasının verdiği yeşil zarf, karlı araziyi geçip müştemilata geldi. Bir avukat tarafından yazılan mektup Grace'e, kulübenin mülkiyet hakkının bundan böyle ona ait olduğunu ve Tallislerle ilişkisinin bu durumu değiştirmeyeceğini bildiriyordu. Ama Grace çalışmayı sürdürdü; çocuklar büyüyünce de temizliğe, benzersiz cilalama görevine ağırlık verdi.

Ernest'e ilişkin kuramı, kocasının ne yapıp edip bir başka adla cepheye gittiği, bir daha da geri dönmediğiydi. Aksi halde, oğluna böylesine ilgisiz kalması, insanlık dışıydı. Kulübeden ana eve yürürken kendine ayırdığı o üç-beş dakika boyunca, sık sık yaşamındaki zararsız kazaları anardı. Ernest'ten hep biraz korkmuştu. Evliliği sürseydi, sevgili dâhi oğluyla bu minik evde baş başa yaşama mutluluğunu tadamayacaktı belki de. Ya da Bay Tallis başka türlü biri olsaydı... Geleceğe bir şilinlik göz atmak için ona gelen kadınların bir kısmı kocaları tarafından terk edilmiş, daha büyük bir kısmının kocası da cephede can vermişti. Bu kadınların çetin, acılı bir yaşamı vardı; kendisinin de onlardan biri olmasına ramak kalmıştı.

"Hiçbir şey," diye yanıtladı Robbie annesini. "Kesinlikle hiçbir sorunum yok." Fırçayı, cila kutusunu alırken

ekledi: "Molly'nin geleceği parlak, demek?"

"Beş yıl içinde yeniden evlenecek. Ve çok mutlu olacak. Kuzeyden gelen, nitelikli biriyle."

"Eh, bunu hak etti doğrusu."

Aralarına huzurlu bir sessizlik çöktü; Grace onun sarı bir toz beziyle ayakkabılarını parlatışını izledi. Düzgün elmacık kemiklerinin yanındaki kaslar bu devinimle seğiriyor, kolunun ön tarafındaki kaslarsa usul usul dalgalanıyor, derinin altındaki karmaşık bir mekanizmaya uyarak kıpırdıyordu. Ona böyle bir evlat verdiğine göre, Ernest'te doğru bir şeyler var demekti.

"Dışarı mı çıkıyorsun?"

"Gelirken yolda Leon'a rastladım. Yanında arkadaşı vardı, bilirsin, şu çikolata kralı. Bu akşam yemeğine katılmam için ısrar ettiler."

"Ah, bense bütün öğleden sonramı gümüşleri parlatarak geçirdim. Ve konuk odasını hazırlayarak."

Robbie ayakkabılarını aldı, ayağa kalktı. "Kaşığımdaki yansıma bakacak ve orada senin yüzünü göreceğim."

"Hadi oradan. Gömleklerin mutfakta asılı."

Delikanlı cila kutusunu aldı, götürüp yerine bıraktı, çamaşır telinde duran üç gömleğin içinden krem rengi, keten gömleğini seçti. Salondan geçip yukarıya çıkmaya hazırlandı, ama Grace onunla biraz daha zaman geçirmek istiyordu.

"Bir de şu Quincey çocukları çıktı. Oğlanlardan biri yatağını ıslatmış. Zavallı kuzucuklar."

Robbie kapının eşiğinde durakladı, omuzlarını silkti. Onları öğle sıcağında, havuzun çevresinde avaz çığlık koştururken görmüştü. Araya girmeseydi, tekerlekli el arabasını doğruca suya süreceklerdi. Danny Hardman da oradaydı; çalışması gerekirken durmuş, çocukların ablasını dikizliyordu.

"Atlatırlar," dedi.

Evden bir an önce çıkmanın sabırsızlığıyla, basamakları üçer üçer tırmandı. Yatak odasına daldı, çabucak

giyindi; dolabının kapağındaki aynanın karşısında saçlarını briyantinle yatıştırıp tararken ahenksizce ıslık çalıyordu. Hiç müzik kulağı yoktu, bir notanın ötekinden yüksek mi, pes mi olduğunu bile ayıramazdı. Artık geceye hazırdı; kendini heyecanlı ve –tuhaf ama– kuş gibi hafiflemiş hissediyordu. Durum bundan daha kötüye gidemezdi ya. Kendi yeterliliğinden hoşnut bir halde, yöntemli bir biçimde, çok tehlikeli bir yolculuğa ya da askeri bir serüvene hazırlanır gibi, o alışıldık, küçük işlemleri yineledi: Anahtarlarını buldu, cüzdanına on şilinlik bir banknot yerleştirdi, dişlerini fırçaladı, çukurlaştırdığı avucunu ağzına dayayıp nefesini kokladı, masadan aldığı mektubu katlayıp bir zarfa koydu, tabakasına sigara doldurdu, çakmağını kontrol etti. Aynanın karşısında kendisini son kez denetledi. Dişetlerini inceledi, yan dönüp profilini süzdü, en sonunda da omzunun üstünden geriye, genel imgesine baktı. Ceplerini yokladı, basamakları koşarcasına indi, annesine seslenerek veda etti; çiçek tarhlarının arasından geçip kazıklı çitteki kapıya ulaşan, tuğla döşeli, dar patikaya çıktı.

İleriki yıllarda bu ânı sık sık düşünecek, meşe ormanına bir köşesinden dalıp ana araba yoluna çıkan kestirme yolda, sonra da göle ve eve doğru kıvrılan patikadaki yürüyüşünü anımsayacaktı. Geç kalmamıştı ama adımlarını yavaşlatmayı beceremiyordu. Hem bu anla birebir örtüşen hem de biraz daha ilintisiz keyifli duygular, bu dakikaların doygunluğuna karışıyordu: yavaşça solan akşam alacası, kuru otların ve pişmiş toprağın kokularıyla dolu, ılık, kıpırtısız hava, bahçede çalışarak geçirdiği günün gevşettiği eklemleri, banyonun yumuşattığı cildi, temiz gömleğin ve sırtındaki tek takım elbisesinin teması. Kızı görme beklentisi ve korkusu bir tür cinsel zevkti; bir de, bu duyguyu kuşatan, daha doğrusu kucaklayan genel bir sevinç: Canını yakabilirdi, son derece yakışıksızdı, sonu kötüye varabilirdi, ama ne olursa olsun, âşık olmanın nasıl bir şey olduğunu mutlaka öğrenmesi gere-

kiyordu. İşte, onu asıl heyecanlandıran şey, buydu. Mutluluğunu artıran yardımcı unsurlar da vardı elbette; okul birincisi olduğunu anımsamak ona hâlâ doyum sağlıyordu – yılın en iyisi olduğu söylenmişti. Şimdi de Jack Tallis, desteğinin süreceğine ilişkin güvence vermişti. Ansızın, kesinkes emin oldu: Onu taptaze bir serüven bekliyordu, kesinlikle bir sürgün değil. Tıp okumak doğru, yerinde bir karardı. Aslında iyimserliğinin kaynağını açıklayamıyordu – mutluydu, dolayısıyla başaracaktı.

Bütün duygularını özetleyen ve daha sonra, neden hep bu ânı anımsadığını açıklayan, tek bir sözcük vardı. Özgürlük. Tıpkı eklem yerleri gibi, yaşamı da alabildiğine özgürdü.

Ağaçların arasından çıktı, patikanın araba yoluyla kesiştiği noktaya ulaştı. Azalan ışık, parkın esmer genişliğini daha da büyütüyor, gölün karşı kıyısındaki pencerelerden yansıyan yumuşak, sarı kızartı evi neredeyse görkemli ve güzel gösteriyordu. Oradaydı, belki yatak odasında, akşam yemeği için hazırlanıyordu – evin arka tarafında, ikinci katta. Çeşmeye bakan. Eve karışık, tatsız duygularla girmemek için, kızla ve gündüzle ilintili bu canlı, kıpır kıpır düşünceleri kafasından uzaklaştırdı. Ayakkabılarının kalın tabanları asfalt yolda dev bir duvar saati gibi, gürültüyle çınlarken, zamanı düşünmek için kendini zorladı; kendisini bekleyen o büyük birikimi, harcanmamış bir geleceğe sahip olmanın ayrıcalığını. Kendini hiç bu kadar (kaygı verecek kadar) genç hissetmemiş, öykünün bir an önce başlaması için böyle bir iştahı, sabırsızlığı daha önce hiç tatmamıştı.

Bu dingin, sıcak yaz akşamında içindeki coşkunun ritmine uyan adımları daha da hızlandı. Önünde, yüz metre kadar ileride köprü vardı; köprünün üzerinde de, yolun karanlığına tezat oluşturan, beyazlı bir karaltı; ilk bakışta korkuluk duvarının soluk taşlarından biriymiş gibi görünüyordu. Ona dikkatle bakmak, dış çizgilerinin çözülüp dağılmasına yol açtı, ama biraz daha yaklaşınca,

bulanık bir insan bedenine dönüştü. Yüzünün bu yana mı yoksa arka tarafa mı dönük olduğu, buradan seçilemiyordu. Hiç kıpırdamıyordu; galiba Robbie'ye bakıyordu. Robbie birkaç saniye, bir hayaletle karşı karşıya olduğunu düşünerek kendisiyle dalga geçmeye çalıştı, ama doğaüstü güçlere inanmazdı – köydeki Normandiya kilisesinin patronu, o olağanüstü verici varlığa bile. Artık görebiliyordu; bu bir çocuktu, dolayısıyla Briony olmalıydı; bu beyaz elbiseyi gündüz onun sırtında görmüştü. Şimdi kızı açıkça görebiliyordu, elini kaldırdı, seslendi: "Benim, Robbie!" Ama kız hâlâ kıpırdamıyordu.

Yaklaşırken, aklına bir şey geldi: Mektubun eve kendisinden önce girmesi, çok daha iyi olacaktı. Aksi halde onu Cecilia'ya birilerinin yanında vermek zorunda kalacak, belki de, buraya geldiğinden beri ona epeyce soğuk davranan Bayan Tallis tarafından görülecekti. Ya da belki Cecilia ondan uzak duracak, Robbie mektubu verme fırsatını hiç bulamayacaktı. Oysa mektubu Briony'den alırsa tek başına okur, rahatça düşünecek zamanı olurdu. Fazladan birkaç dakika, Cecilia'yı yumuşatabilirdi.

"Senden bir iyilik istesem, yapar mısın?" diye sordu Briony'ye, yanına gelince.

Kız başını olumlu anlamda salladı, bekledi.

"Bir koşu eve gidip bu mektubu Cee'ye verir misin?"

Konuşurken, zarfı kızın eline tutuşturdu, o da tek sözcük etmeden aldı.

"Birkaç dakikaya kadar ben de geliyorum," demek için söze başladı, ama Briony çoktan arkasını dönmüş, koşarak köprüyü geçiyordu bile. Sırtını korkuluk duvarına dayadı, bir sigara çıkardı, kızın bir görünüp bir yiten, alacakaranlıkta hızla solan karaltısına baktı. Bir kız için güç bir yaş, diye düşündü hoşnutlukla. On iki miydi yoksa on üç mü? Birkaç saniyeliğine onu gözden yitirdi, sonra, arkadaki koyu ağaç kütlesinin daha da belirginleştirdiği beyaz elbiseyi yeniden gördü; adayı bir uçtan ötekine geçmekteydi. Küçük kız bir an yine görünmez oldu;

sonra yeniden ortaya çıktı; işte o zaman, Robbie kızın ikinci köprünün öteki ucunda belirdiğini, araba yolundan ayrılıp çimenliği oldukça kısaltan kestirme yola doğru ilerlediğini gördüğü zaman, kesinlikle emin oldu ve dehşetten donup kaldı. Araba yoluna doğru hızla seğirten Robbie'nin ağzından istem dışı, sözcüksüz bir haykırış döküldü; sendeledi, koşmayı sürdürdü, sonra, kovalamanın yararsızlığını anlayıp durdu. Briony'yi artık göremiyordu, ama yine de, avuçlarını birleştirip ağzına götürdü, adını haykırdı. Bu da yararsızdı. Öylece duruyor, kızı görmek için gözlerini zorluyordu (yararı olacakmış gibi); yanılmış olma umuduyla, belleğini de zorluyordu çaresizce. Ama yanılmıyordu. Eliyle yazdığı ve *Gray'in Anatomisi*'nin açık sayfasına (İç Organlar bölümü, sayfa 1546, vajina) koyduğu mektup. Daktiloda yazıp daktilonun yanına bıraktığı mektup. İşte, katlayıp zarfa koyduğu, yanına aldığı mektup buydu. Freud'vari, ukalaca yorumlara hiç gerek yoktu; açıklama gayet yalın ve dolaysızdı: Zararsız mektup, 1236 sayılı (arsızca yayılmış, sefih kasık kıllarıyla süslü) çizimin üzerinde yatarken, açık saçık müsvedde masanın üzerinde, kolayca uzanabileceği bir yerdeydi. Bir kez daha Briony'ye seslendi, ama kızın ön kapıya çoktan ulaşmış olduğunu biliyordu. Gerçekten de, birkaç saniye sonra, kızın dış çizgilerini çevreleyen uzak, koyu sarı dörtgen genişledi, durakladı, sonra daraldı, daraldı ve kız eve girip kapı arkasından kapanırken de, tamamen silindi.

Dokuz

Cecilia son yarım saatte iki kez yatak odasından çıkmış, merdivenin başındaki yaldız çerçeveli aynadaki yansısına bakmış, gördüğü şeyi kesinlikle beğenmeyip giysisini değiştirmek için yeniden odasına dönmüştü. İlk seçimi, tuvalet masasındaki aynanın da doğruladığı gibi, zekice kesimi sayesinde belli bir biçim kesinliği kazanmış, siyah, ipek elbiseydi. Gözlerinin koyu rengi, elbisenin yarattığı güçlü izlenimi artırıyordu. Bu etkiyi bir sıra inciyle dengelemek yerine, anlık bir esinle, boynuna saf, siyah kehribar kolyesini taktı. Dudak boyasının kavisi daha ilk uygulamada kusursuzdu. Üç kanatlı aynasında, başını defalarca bir o yana bir bu yana çevirerek, çeşitli açılardan incelediği görüntü içine sindi; yüzü fazla uzun değildi – ya da bu akşam değildi. Annesi ona mutfağa gelmesini söylemişti, Leon'un da oturma odasında onu beklediğini biliyordu. Yine de, tam çıkmak üzereyken tuvalet masasına dönüp dirseklerine parfüm sürecek zamanı buldu (ruh durumuna uygun, şakacı bir dokunuş), sonra yatak odasının kapısını arkasından çekti.

Ama merdiven başındaki, doğruca karşısına dikildiği boy aynası, bir cenaze törenine gitmeye hazırlanan yaslı, sofu bir kadını yansıtıyordu – daha da kötüsü, şu kibrit kutusunda saklanan böceklerden birini, kara kabuklu bir canlıyı. Boynuzlu bir böcek! Belki de gelecekteki, seksen beş yaşındaki hali: matem giysilerine bü-

rünmüş bir dul. Hiç oyalanmadı – topuklarının üzerinde (onlar da siyahtı) hızla döndü, yatak odasına daldı.

Kuşkucuydu, çünkü insan zihninin ne oyunlar oynadığını biliyordu. Bu akşamı nerede ve nasıl geçireceğini de; kendini mutlaka rahat, güvenli hissetmeliydi. Siyah ipek elbiseyi sıyırdı, yere bıraktı, ayağında yüksek topuklu ayakkabıları, üzerinde iç çamaşırlarıyla dolabını, çekmecelerini araştırmaya koyuldu; dakikaların hızla akıp gittiğinin farkındaydı.

Gerçekten sevdiği tek bir elbisesi vardı ve giymesi gereken elbise oydu. Elindeki pembe elbiseyi yere, siyahın üzerine attı, giysi yığınını hor görürcesine çiğneyip geçti ve askıya uzandı: son sınavlardan sonra satın aldığı, yeşil, sırtı açık gece elbisesi. Aşağıdan yukarıya doğru çekerken, verev kesimli kumaşın kararlı bir okşamayla ipek kombinezonuna sürtünüşü hoşuna gitti, kendini kaypak, ele geçmez hissetti; kaygan ve güvendeydi; onu boy aynasında karşılamak için sudan fırlamış bir deniz kızıydı bu. İnci kolyesini taktı, siyah, yüksek topuklu ayakkabılarına dokunmadı, saçını, makyajını şöyle bir gözden geçirdi, biraz daha parfüm sürdü, sonra kapıyı açtı ve korku dolu bir çığlık attı. Birkaç santim önünde bir yüz ve havaya kalkmış bir yumruk vardı. İlk algıladığı sersemletici görüntü, Picasso'vari, radikal bir görüş açısıydı: acılı, ıslak bir kızıllıkta birbirine karışmış gözyaşları, fal taşı gibi açılmış, şiş gözler, ıslak dudaklar, kızarmış, sümkürülmemiş bir burun. Kendini topladı, ellerini karşısındaki kemikli omuzlara koydu, sol kulağı görebilmek için, bedeni yavaşça çevirdi. Bu Jackson'dı ve onun kapısını vurmaya hazırlanıyordu. Öteki elinde gri bir çorap vardı. Cecilia geri çekilirken, oğlanın sırtında ütülü, gri bir kısa pantolonla beyaz bir gömlek olduğunu ama ayaklarının çıplak olduğunu fark etti.

"Ufaklık! Neyin var?"

Oğlan bir an konuşamadı. Elindeki çorabı kaldırdı, koridora doğru salladı. Cecilia dışarıya uzanınca, az ileri-

de duran Pierrot'yu gördü; o da yalınayaktı, elinde bir çorap tutuyor, onlara bakıyordu.

"Birer çorabınız var, demek?"

Oğlan başını salladı, yutkundu, sonunda konuşabildi: "Bayan Betty hemen aşağıya inip çayımızı içmezsek tokadı yiyeceğimizi söylüyor, ama yalnızca bir çift çorabımız var."

"Ve bu yüzden birbirinize düştünüz?"

Jackson başıyla doğruladı.

Cecilia koridorda oğlanlarla birlikte onların odasına doğru ilerlerken, önce biri sonra da öteki onun elini tuttu; içine yayılan hoşnutluk Cecilia'yı şaşırttı. Bir yandan da, sırtındaki elbiseyi düşünmeden edemiyordu.

"Ablanızdan yardım istemediniz mi?"

"Şu anda bizimle konuşmuyor."

"Neden peki?"

"Bizden *nefret* ediyor."

Odaları acınacak haldeydi: karman çorman giysiler, ıslak havlular, portakal kabukları, bir çizgi romandan yırtılıp bir kartonun üzerine dizilmiş kâğıt parçaları, ters çevrilmiş, üzerine çarşaflar ve döşekler serilmiş iskemleler. İki yatağın arasında, halının üzerinde geniş, ıslak bir leke vardı, ortasında da bir kalıp sabunla ıslak, yırtık tuvalet kâğıtları. Perdelerden birinin ucu rayından çıkmış, sarkıyordu; camlar açık olmasına karşın odaya bayat, küflü bir koku sinmişti. Giysi dolabının bütün çekmeceleri açık ve boştu. Bu, bir odada kapalı kalmanın yol açtığı ve itişip kakışmalarla, çeşitli oyunlarla giderilmeye çalışılan can sıkıntısıydı: yataktan yatağa sıçramalar, bir kamp kurma girişimi, mukavva üzerinde oynanırken yarım bırakılmış bir oyun. Tallis evinde Quincey ikizleriyle ilgilenen tek bir kişi yoktu; Cecilia suçluluk duygusunu bastırmak için, neşeli bir sesle, "Böyle bir odada aradığımız hiçbir şeyi bulamayız ki," dedi.

Odaya çekidüzen vermeye girişti; yatakları topladı, ayakkabısını çıkartıp bir iskemlenin üzerine çıktı, perde-

yi yerine taktı, ikizleri de altından kalkabilecekleri, ufak tefek işlere koştu. Talimatlara uysalca boyun eğdiler ama süklüm püklümdüler; bu bir yardımlaşma değil de bir cezaydı, kız onları tatlılıkla yönlendirmemişti de, haşlamıştı sanki. Odanın halinden utanmışlardı. Cecilia bedenini sıkıca saran, koyu yeşil elbisesiyle iskemlenin üzerinde duruyor, inip kalkan, parlak, kızıl kafaları izliyordu; yalın gerçeği kavrayıverdi: Böyle sevgisiz kalmak, yabancı bir evde sıfırdan bir varoluş yaratmaya çalışmak kimbilir ne kadar yıpratıcı ve korkutucuydu?

Dizlerini rahatça kıramadığı için güçlükle iskemleden indi, yatağın ayakucuna ilişti ve iki yanındaki boş yerlere pat pat vurdu. Ama oğlanlar öylece dikilip onu umutla seyretmeyi sürdürdüler. Cecilia bir zamanlar hayran olduğu bir anaokulu öğretmeninin şen ama biraz tekdüze sesine öykündü: "Kayıp çoraplar için ağlamamıza değmez, öyle değil mi?"

"İşin doğrusu, biz eve gitmeyi yeğleriz," dedi Pierrot.

Cecilia ağzının payını almıştı, yeniden bir yetişkinin sesine döndü. "Şu anda olanaksız. Anneniz Paris'te... küçük bir tatil yapıyor, babanıza gelince, üniversitede çok meşgul, dolayısıyla bir süre daha buradasınız. Sizi ihmal ettiğimiz için üzgünüm. Ama havuzda çok iyi vakit geçirdiniz, öyle değil mi?"

Jackson atıldı: "Oyunda rol almak istedik ama Briony çekip gitti, hâlâ da dönmedi."

"Emin misin?" Kaygılanacak biri daha. Briony'nin çoktan dönmüş olması gerekmez miydi? Buysa Cecilia'ya aşağıda bekleyenleri anımsattı: annesi, aşçı, Leon, konuk, Robbie. Açık camlardan odaya dolan, sırtını yalayan akşam ılıklığı bile sorumluluklarını anımsatıyordu; hayali kurulan ama yılda yalnızca bir kez yaşanabilecek yaz akşamlarındandı bu; sonunda ağır, güzel kokularla, çeşit çeşit zevk vaadiyle dolup taşarak gelmişti, ama talepler, zorunluluklar ve bunları yerine getirme isteksizliği Cecilia'nın dikkatini fazlasıyla dağıtıyordu. Olsun, görevleri-

ni yerine getirmek zorundaydı, o kadar. Getirmemesi hata olurdu. Terasta Leon'la baş başa cin-tonik içmek bir cennet olacaktı. Hermione Teyze'nin, her hafta radyoda yurtsever vaazlar veren o iğrenç adamla kaçması, Cecilia'nın suçu değildi ki. Her neyse, bu kadar keder yeter. Cecilia ayağa kalktı, ellerini çırptı.

"Evet, oyunun yarım kalması çok kötü oldu, ama elimizden bir şey gelmez. Şimdi size birer çorap bulalım ve aşağıya inelim."

Kısa bir araştırmanın sonunda, buraya gelirken giydikleri çorapların yıkandığı ve yaşayacağı serüvenin heyecanıyla aklı başından giden Hermione Teyze'nin, çocukların bavuluna yedek çorap koymayı unuttuğu anlaşıldı. Cecilia, Briony'nin odasına gitti, şirin kız desenleri en az olan çorabı bulabilmek için çekmecelerini karıştırdı, beyaz, bileğe kadar, bilekte kırmızılı yeşilli çilekler bulunan çorabı seçti. Gri çorap için kavga çıkmasını bekliyordu, oysa tam tersi oldu, o da bu yeni sorunu derhal çözebilmek için yeniden Briony'nin odasına döndü ve çilekli çoraba benzer bir çift daha buldu. Bir an karanlıkta durup camdan dışarıya baktı; kız kardeşi nerelerdeydi acaba? Geleneksel sıralamayı aklından geçirdi – gölde boğulmak, Çingeneler tarafından kaçırılmak, geçen bir otomobilin altında kalmak. Sonra en şaşmaz ilkeyi, yani hiçbir gerçeğin kişinin hayal ettiğiyle örtüşmediği ilkesini düşündü ve en kötü olasılığı eledi.

Oğlanların yanına döndü, çiçek dolu bir vazoya batırdığı ıslak tarakla Jackson'ın saçlarını taradı; çenesini baş ve işaretparmaklarının arasına sıkıca kıstırdı, saçlarını ince, düzgün bir çizgiyle ayırdı. Pierrot sabırla sırasını bekledi, sonra tek sözcük etmeden odadan fırladılar, Betty'yle yüzleşmek üzere aşağıya koştular.

Cecilia ağır adımlarla onları izledi, eleştirel bir gözle aynaya şöyle bir baktı ve gördüğü şeyden yüzde yüz tatmin oldu. Daha doğrusu bunu eskisi kadar umursamadı, çünkü ikizlerle bir arada olmak ruh halini değiştirmiş,

düşünce alanını genişletmişti; şimdi kafasına belirgin bir hoşnutluk içermeyen, kesin bir planı da dayatmayan, bulanık bir karar sızmıştı: Gitmek zorundaydı. Yatıştırıcı, keyif veren bir fikirdi; en küçük bir umutsuzluk barındırmıyordu. İlk katın sahanlığına varınca durdu. Aşağıda, ailesinden uzak kalmanın suçluluğuyla dolup taşan annesinin çevreye endişe ve şaşkınlık yaydığından emindi. Bu karışıma şimdi bir de, eğer doğruysa, Briony'nin ortadan kaybolduğu haberi eklenecekti. Bulununcaya kadar da epeyce zaman ve kaygı tüketilecekti. Bakanlıktan, Bay Tallis'in geç vakte kadar çalışacağını ve geceyi kentte geçireceğini bildiren bir telefon gelecekti. Sorumluluktan kaçınma gibi Tanrı vergisi bir yeteneğe sahip olan Leon, babasının rolünü üstlenmeyecekti. Bu rol görünüşte Bayan Tallis'e geçecek ama sonuçta, gecenin başarılı olması Cecilia'nın omuzlarına yüklenen bir sorumluluk olacaktı. Bütün bunlar açık seçik ortadaydı ve karşı çıkmaya, direnmeye değmezdi – kendini bu nefis yaz akşamına bırakamayacak, Leon'la baş başa, keyifli bir zaman geçiremeyecek, gece yarısı yıldızlarının altında, çimenlikte yalın ayak yürüyemeyecekti. Elinin altındaki biraz Neo-Gotik tarzı, siyah benekli, cilalı, çam tırabzanı hissetti – yerinden oynatılamayacak kadar sağlam ve yapmacıktı. Tepesinde üç zincirle tavana asılı, dökme demirden, görkemli bir avize sarkıyordu; doğduğu günden beri bir kez olsun yandığını görmemişti. Onun yerine yapay parşömenden, çeyrek daire biçiminde bir abajuru olan, püsküllü, bir çift aplik kullanılıyordu. Lambaların puslu sarı ışığında, sahanlıkta sessizce ilerledi; annesinin odasına bir göz atmak istiyordu. Aralık kapıdan süzülüp koridordaki halıya vuran ışık huzmesi, Emily Tallis'in yataktan kalkmış olduğunu gösteriyordu. Cecilia merdivene döndü, bir kez daha durakladı; aşağıya inmek isteyip istemediğinden emin değildi. Ama başka seçeneği yoktu.

Evin düzeninde en küçük bir yenilik yapılmaması

artık Cecilia'nın canını sıkmaz olmuştu. Babası iki yıl önce kendisini İçişleri Bakanlığı adına gizemli belgeler hazırlamaya adamış, görünmez olmuştu. Annesi zaten hep bir yatalağın gölge dünyasında yaşamış, Briony ablasından sürekli annelik beklemiş, Leon özgürce kanat çırpmış, Cecilia da onu bu yüzden hep sevmişti. Rolüne kaldığı yerden devam etmenin bu kadar kolay olacağı hiç aklına gelmezdi. Cambridge onu tepeden tırnağa değiştirmişti; Cecilia dokunulmazlık kazandığına inanıyordu. Oysa aile üyelerinden hiçbiri ondaki dönüşümü fark etmemişti; Cecilia'ya gelince, onların alışıldık beklentilerine karşı koyamıyordu. Kimseyi suçlamıyordu ama bütün yazı evde geçirmeye karar vermesinin nedeni, ailesiyle arasında (yeniden) önemli bir bağ kuracağına ilişkin o puslu beklentiydi. Oysa şimdi, bağların zaten hiç kopmamış olduğunu görüyordu; ayrıca ana-babası (farklı nedenlerle de olsa) ortalarda yoktu, Briony kendi hayal dünyasında yaşıyordu, Leon kentteydi. Şimdi harekete geçme sırası, Cecilia'daydı. Bir serüvene ihtiyacı vardı. Dayısıyla yengesinden, onu New York'a davet eden bir mektup almıştı. Hermione Teyze Paris'teydi. Cecilia babasının ondan beklediği gibi, Londra'ya gidip bir iş bulabilirdi. İçini dolduran duygu heyecandı, sabırsızlık değil; bu akşamın onu hayal kırıklığına uğratmasına izin vermeyecekti. Bunun gibi başka akşamlar da olacak, ama onların tadını doyasıya çıkartabilmesi için Cecilia'nın başka yerde olması gerekecekti.

Bu yeni kararla canlanmış olarak (doğru elbiseyi seçmenin de katkısı olmuştu kuşkusuz), holü geçti, kalın, keçe kaplı kapıyı itti, kareli fayans döşeli koridorda mutfağa doğru ilerledi. Mutfakta dumandan göz gözü görmüyordu; havada asılıymış gibi görünen, farklı seviyelerdeki bedensiz yüzler, bir ressamın çizim defterindeki taslakları andırıyordu; bütün gözler, mutfak masasının üzerinde sergilenen bir şeye çevriliydi, ama Betty'nin geniş sırtı, Cecilia'nın o şeyi görmesini engelliyordu. Kapısı

tam o anda bir tekmeyle, büyük bir şangırtıyla kapatılan, üzeri ocaklı fırındaki kömür ateşinden ayak bileği hizasında, donuk bir kızartı yayılıyordu. Ocakta kaynayıp duran, kalın bir buhar salan su kazanına aldıran yoktu. Aşçı yamağı Doll, saçını sımsıkı topuz yapmış bu zayıf köylü kız, lavaboda kötücül şangırtılarla tencere kapaklarını ovmaktaydı, ama o da yarı dönmüş, Betty'nin masanın üzerine koyduğu şeye bakıyordu. Yüzlerden biri Emily Tallis'e aitti, bir başkası Danny Hardman'a, bir üçüncüsü de Danny'nin babasına. Ötekilerin az yukarısında dalgalanan, büyük bir olasılıkla birer tabureye çıkmış olan son derece ciddi yüzlerse Jackson'la Pierrot'nundu. Cecilia, genç Hardman'ın bakışlarını üzerinde hissetti. Ona ateşli bakışlarla karşılık verdi; oğlan başını çevirince de memnun oldu. Mutfakta, üstelik bu sıcakta, sabahtan beri uzun ve çetin bir mücadele veriliyordu, izleri her yandaydı: İri, yassı taş döşeli zemin, kızarmış etten sıçrayan yağdan ve ayaklar altında sürekli çiğnenen kabuklardan kayganlaşmıştı; fırının önünden sarkan, unutulmuş, kahramanca çabaların anısı, yani ıslak mutfak bezleri, kilisedeki çürüyen alay sancaklarını çağrıştırıyordu; Cecilia'nın baldırına sürtünen, sebze kabuklarıyla tıkabasa dolu sepeti Betty şişmanlattığı, aralık ayına hazırladığı domuzuna yedirmek için evine götürecekti. Aşçı kadın yeni geleni görmek için omzunun üstünden geriye baktı; bu kadarcık bir süre bile, tombul yanakları yüzünden bir çift incecik jöle dilimine dönüşmüş gözlerindeki gazabı göstermeye yetti.

"Kaldır!" diye haykırdı. Sinirinin Bayan Tallis'e yönelik olduğuna hiç kuşku yoktu. Doll hemen fırına doğru sıçradı, ayağı kaydı, az kaldı düşüyordu, toparlandı; elinde ocaktaki kazanı tutmak için iki tutacak vardı. Duman biraz dağılır gibi olunca, Polly göründü; ahmak olduğu herkesçe kabul edilen bu köylü kız, gerektiği zaman burada kalır, geç vakitlere kadar çalışırdı. Onun iri, güven dolu gözleri de masanın üzerine dikiliydi. Cecilia

herkesin gördüğü şeyi görebilmek için Betty'nin yan tarafından dolandı: Fırından az önce çıkartılmış, dev boyutlu, kararmış tepside hâlâ cızırdayan, kızarmış patatesler vardı. Karışık sıralar halinde dizilmiş, uçuk sarı patatesler belki yüz taneydi; Betty madeni maşasını her bir patatesin altına daldırıyor, hafifçe itiyor, sonra da çeviriyordu. Alt kısımların rengi daha koyu sarıydı; yer yer, sedefli bir kahverengiye dönüşmüş, parlak bir kenar seçiliyor, şurada burada, unutulmuş ve uçları telkâri, bir dantel gibi kıvrılmış bir kabuk parçası görülüyordu. Patatesler kusursuzdu, daha doğrusu, kusursuz hale getirilebilirdi.

Son sıra da çevrilince, Betty sordu: "Bunların salatasını mı istiyorsunuz, Bayan?"

"Evet. Yanık kısımları kesip atın, yağın fazlasını temizleyin, büyük Toskana kâseye koyun, üzerine zeytinyağı dökün, biraz da..." Emily elini erzak dolabından görünen meyvelere doğru belirsizce salladı; içlerinde bir limon bulunabilirdi – bulunmayabilirdi de.

Betty doğruca tavana sordu: "Brüksel lahanası salatası da istiyor musunuz?"

"Elbette, Betty."

"Karnabahar salatası? Soslu yabanturpu salatası?"

"Yok yere patırtı çıkartıyorsun."

"Tereyağlı ekmekli muhallebi salatası?"

İkizlerden biri kıkırdadı.

Cecilia'nın tahmini doğru çıktı ve Betty ona dönüp koluna yapıştı, yakındı: "Bayan Cee, bizden fırında kızarmış et istendi ve biz sabahtan beri, bu *kanı* bile kaynatacak kadar sıcak havada, onunla uğraşıyoruz."

Sahne yeni, seyirci sayısı her zamankinden fazlaydı, ama ikilem yeterince tanıdıktı: Barış sağlanmalı ama annesi küçük düşürülmemeliydi. Ayrıca terasa, ağabeyinin yanına gitmeye kararlı olan Cecilia'nın hem kazanan tarafta olması hem de ivedi bir çözüm bulması gerekiyordu. Dolayısıyla, annesinden yana çıktı; usulleri çok iyi

bilen Betty de herkese derhal işinin başına dönmesini emretti. Emily ve Cecilia Tallis, mutfağın önündeki bahçeye açılan kapının önünde durdular.

"Bak canım, müthiş bir sıcak dalgası var ve kimse beni salatadan vazgeçiremez."

"Emily, sıcağın farkındayım, ama Leon, Betty'nin kızarmış butlarından birini yemeye can atıyor. Hiç dilinden düşürmüyor. Bay Marshall'a överken duydum."

"Ah, Tanrım," dedi Emily.

"Sana katılıyorum. Ben de kızartma istemiyorum. En iyisi, herkese seçme şansı tanımak. Polly'yi gönder biraz marul toplasın. Kilerde pancar da var. Betty yeni patates pişirip soğumaya bırakabilir."

"Haklısın, canım. Bilirsin, küçük Leon'u hayal kırıklığına uğratmaktan nefret ederim."

Böylece sorun çözüldü ve kızarmış but kurtuldu. Betty zekice bir zarafet ve tatlı dille Doll'u yeniden patates soyma işine koştu; Polly de bir bıçakla dışarıya gönderildi.

Mutfaktan çıkarlarken, Emily kara gözlüğünü taktı, "Bu konunun halledildiğine sevindim," dedi. "Çünkü canımı asıl sıkan şey, Briony. Üzgün olduğunu biliyorum. Dışarlarda kederli kederli dolaşıp duruyor; alıp getireceğim."

"İyi fikir," dedi Cecilia. "Beni de endişelendiriyor." Annesinin terastan mümkün olduğunca uzaklaşmasını engellemeye hiç niyeti yoktu.

O sabah, paralel ışık sütunlarıyla onu büyülemiş olan oturma odası şimdi neredeyse karanlıktı, şöminenin yakınındaki tek bir lambayla aydınlanıyordu. Açık camlar yeşilimsi bir gökyüzünü çerçeveliyordu; ağabeyinin tanıdık başıyla omuzlarının dış çizgileri de az uzakta, bu çerçevenin içindeydi. Odayı bir uçtan ötekine geçerken, Leon'un kadehindeki buzların şıngırdadığını duydu, dışarıya çıkınca da burnuna yaban fesleğeni, papatya ve ayaklar altında ezilmiş koyungözünün rayihası

çarptı; koku sabaha göre çok daha baskındı. Birkaç yıl önce, kafasına koyduğunu yapıp kaldırım taşlarının arasındaki yarıklara çiçek eken geçici bahçıvanın ne adını ne de görünüşünü anımsayan vardı. O sıralarda, adamın niyetini kimse anlayamamıştı. Belki kovulmasının nedeni de buydu.

"Cee! Tam kırk dakikadır buradayım ve neredeyse piştim!"

"Kusura bakma. İçkim nerede?"

Duvara dayalı uzun, tahta bir masanın üzerinde karpuz başlı bir gazyağı lambası vardı; çevresinde iyi kötü bir bar oluşturulmuştu. Sonunda cin toniği elindeydi. Leon'dan aldığı sigarayı yaktı, kadeh tokuşturdular.

"Elbiseni beğendim."

"Görebiliyor musun?"

"Arkanı dönsene. Muhteşem. Sırtındaki beni unutmuşum."

"Banka nasıl?"

"Sıkıcı ve gayet doyurucu. Akşamları ve hafta sonlarını iple çekiyoruz. Sen ne zaman geliyorsun?"

Terastan inip güllerin arasındaki çakıl taşı döşeli yolda yürümeye başladılar. Triton Çeşmesi önlerinde yükseliyordu; ışık azaldıkça yeşili koyulaşan bir gökyüzünün iyice bilediği, karmaşık dış çizgileriyle, mürekkepli bir kütle. Damlayan suyu duyabiliyorlardı; Cecilia'ya suyun kokusunu da alabiliyormuş gibi geldi – gümüşsü ve keskin. Öte yandan, elindeki içkinin kokusu da olabilirdi.

Kısa bir duraklamanın ardından, "Burada çıldırmak üzereyim," dedi.

"Yine herkese annelik ediyorsun da ondan! Biliyor musun, kızlar artık her türlü işte çalışıyor. Askerlik sınavlarına girenler bile var. Eh, Babalığın çok hoşuna giderdi doğrusu."

"Sınıf üçüncüsüyüm, beni asla almazlar."

"Gerçek yaşamın başladığında, bu tür ayrıntıların hiçbir önemi olmadığını göreceksin."

Çeşmeye vardılar, sırtlarını alçak duvara verip yüzlerini eve döndüler ve bir süre hiç konuşmadan durdular. Çeşme. Cecilia'nın kendini rezil ettiği yer. Pervasız, gülünç, hepsinden kötüsü de utanç verici. Neyse ki zaman, saatlerin iffetli peçesi, ağabeyinin onu o durumda görmesini engellemişti. Oysa Robbie'ye karşı böylesi koruyucu bir örtüden yoksundu. Cecilia'yı görmüştü ve bu görüntüyü bundan böyle, istediği an gözünün önüne getirebilecekti; zaman anıyı törpüleyip bir bar öyküsüne indirgediği zaman bile. Onu davet ettiği için Leon'a hâlâ kızgındı, ama ağabeyine ihtiyacı vardı, onun özgürlüğünden pay istiyordu. Kendisinden söz etmesi için onu yüreklendirdi.

Leon'un yaşamında, daha doğrusu Leon'un aktardığı yaşamda hiç kimse kötü kalpli değildi; kimse dalavere çevirmez, yalan söylemez, aldatmazdı. Herkes belli bir ölçüde mutlaka yüceltilirdi; var olmaları bile başlı başına bir mucizeydi sanki. Leon arkadaşlarının hiçbir olumlu sözünü unutmazdı. Bir olayı aktarmasının amaçlarından biri de, dinleyen kişide insanoğluna ve kusurlarına karşı hoşgörü uyandırmaktı. Herkes en kötü ihtimalle ya "iyi niyetliydi" ya da "mayası sağlam"; birinin dürtüleriyle eylemlerinin çelişmesi asla yargılanmazdı. Bir arkadaşında gizem ya da çelişki varsa, Leon ileriye bakmayı yeğler ve ne yapıp edip iyimser bir açıklama bulurdu. Edebiyat ve politika, bilim ve din onu şu kadarcık rahatsız etmezdi – onlara bu dünyada yer yoktu; tıpkı insanların uzlaşamadığı, ciddi ciddi tartıştığı öteki konulara da yer olmadığı gibi. Bir süre hukuk derslerine girmişti ve bu deneyimi aklından silip attığına memnundu. Onu yapayalnız, sıkıntıdan patlarken ya da üzgün bir halde hayal etmek zordu; sakinliği, ılımlılığı sınırsızdı, hırs nedir bilmez, herkesi de kendisi gibi sanırdı. Bütün bunlara karşılık olarak da, insan onun donukluğunu, kişiliksizliğini hoş görebilir, hatta bunu yatıştırıcı bulabilirdi.

Cecilia onun koluna girdi, kolunu sıktı. Leon'la ilgili

bir başka şey: Kibar, sevimli bir refakatçiydi, ama ceketinin altındaki kolu tropikal bir ağaç kadar yoğun, sertti. Cecilia kendini yumuşacık ve saydam hissetti. Leon ona sevgiyle bakıyordu.

"Neler oluyor, Cee?"

"Hiçbir şey. Kesinlikle, hiçbir şey."

"Mutlaka gelip bende kalmalı, biraz çevrene bakınmalısın."

Terasta hareket eden bir karaltı vardı, oturma odasının ışıkları yanmıştı. Briony'nin ablasıyla ağabeyini çağıran sesi duyuldu.

Leon bağırdı: "Buradayız!"

"Artık dönmeliyiz," dedi Cecilia; hâlâ kol kola, eve doğru yürümeye başladılar. Güllerin yanından geçerken, Cecilia merak etti: Ağabeyine söylemek istediği bir şey var mıydı gerçekten? Hayır, bu sabah olanları itiraf etmek, kesinlikle olanaksızdı.

"Kente gelmeyi çok isterim." Daha bu sözcükleri söylerken bile, kendi halini gözünde canlandırabiliyordu: Ayakları geri geri gidiyor, ne eşyalarını toplamayı ne de trene binmeyi becerebiliyor. Belki de gitmek istediği filan yoktu, yine de, biraz daha vurgulu bir tınıyla, yineledi: "Gelmeyi çok isterim."

Briony terasta bekliyor, ağabeyiyle selamlaşmak için sabırsızlanıyordu. Biri içeriden, oturma odasından ona seslendi, o da omzunun üstünden karşılık verdi. Cecilia'yla Leon yaklaşınca, sesi bir kez daha duydular – katı davranmaya çalışan anneleriydi.

"Son kez söylüyorum. Derhal yukarı çık, temizlen ve elbiseni değiştir."

Briony onlardan yana özlem dolu bir bakış fırlatarak Fransız pencereye doğru ilerledi. Elinde bir şey vardı.

Leon, "Göz açıp kapayıncaya kadar dönersin," dedi kıza.

Salona, bir sürü lambadan dökülen ışığa girdiklerinde Briony hâlâ oradaydı; ayakları çıplaktı, sırtında o pis,

beyaz elbise vardı; annesi odanın karşı köşesinde, kapının yanında duruyor, tatlılıkla gülümsüyordu. Leon kollarını öne uzattı, sırf Briony'ye sakladığı o komik Cockney[1] sesiyle konuştu:

"Ah, bu benim küçük kardeşim diil mi?"

Briony yanından hızla geçerken, Cecilia'nın eline dörde katlanmış bir kâğıt parçası tutuşturdu; sonra "Leon" diye ciyak ciyak haykırarak ağabeyinin kollarına atıldı.

Annesinin onu gözlediğini fark eden Cecilia, kâğıdı açarken yüzüne keyifli bir merak ifadesi yerleştirdi. Daktiloyla yazılmış, kısa nota şöyle bir bakıp gücünü ve rengini o tek sözcükten alan anlam bütünlüğünü tek bir bakışta algılarken, yüzündeki ifadeyi koruyabilmesi övgüye değerdi. Dirseğinin dibinde Briony, Leon'a sırf onun için yazdığı oyunu anlatıyor, sahnelemeyi başaramadığı için hayıflanıyordu. *Arabella'nın Sınanması*, diyordu, üst üste. *Arabella'nın Sınanması*. Cecilia onu hiç bu kadar canlı, coşkulu görmemişti; kızın heyecanında tekinsiz bir şey vardı. Kolları hâlâ ağabeyinin boynundaydı; parmak uçlarında yükselmiş, yanağını onunkine sürtüyordu.

Önce, tek bir sözcük Cecilia'nın zihninde defalarca dönüp durdu: *elbette, elbette*. Nasıl görememişti? Bu, her şeyi açıklıyordu. Bu günü, önceki haftaları, çocukluğunu. Bir ömrü. İşte, apaçık karşısındaydı. Yoksa neden bir elbise seçmek bu kadar uzun sürsün; neden bir vazo için çekişsin ya da her şey gözüne bu kadar değişik görünsün; neden bir türlü çekip gidemesin? Nasıl bu kadar kör, aptal olabilmişti? Aradan saniyeler geçmişti; bir kâğıt parçasına böyle gözünü ayırmadan bakması yadırganabilirdi. Kâğıdı yeniden katlarken birden dank etti: Böyle bir not zarfsız gönderilmiş olamazdı. Dönüp kız kardeşine baktı.

---

[1] Salt Londra'ya özgü, biraz avam aksan. (Ç.N.)

Leon ona şöyle diyordu: "Şuna ne dersin? Ben sesimi iyi kullanırım, sense benden de iyisin. Oyununu yüksek sesle okuyabiliriz."

Cecilia ağabeyinin yan tarafına, Briony'nin görüş alanına geçti.

"Briony? Briony, bunu okudun mu?"

Ama ağabeyinin önerisine tiz bir çığlıkla karşılık veren Briony ona daha da sıkı sarıldı, yüzünü ablasından kaçırdı, Leon'un ceketine gömdü.

Emily salonun karşı tarafından, yatıştırırcasına seslendi: "Hadi ama, sakinleşin biraz."

Cecilia bir kez daha konumunu değiştirdi, ağabeyinin öteki yanına geçti. "Zarf nerede?"

Briony yüzünü yeniden çevirdi, Leon'un söylediği bir şeye çılgınca gülmeye başladı.

Aynı anda Cecilia bir başka karaltının varlığını ayrımsadı; arka tarafında, görüş açısının hemen ucunda deviniyordu; arkasını dönünce karşısında Paul Marshall'ı buldu. Bir elinde gümüş bir tepsi tutuyordu; tepside, yarıya kadar yapışkan, kahverengi bir sıvıyla dolu, beş kokteyl kadehi vardı. Erkek kadehlerden birini kaldırdı, Cecilia'ya uzattı.

"Mutlaka denemelisin."

On

Briony'ye göre içindeki duyguların karmaşıklığı, yetişkinlere özgü duygu arenasına girmek, dolayısıyla bugüne kadarki yazma nedeninden kopmak üzere olduğunu doğruluyordu. Böylesine bir çelişki, hangi masalın sürdürülmesine izin verirdi ki? Yırtıcı, fevri bir merak onu kışkırtmış, zarfı açmaya itmişti – Polly'nin açtığı sokak kapısından girmiş, mektubu oracıkta, holde okumuştu. Okuduklarının sarsıntısı zarfı yırtmakta ne kadar haklı olduğunu kanıtlasa da, suçluluk duymasını engelleyemedi. Başkalarının mektuplarını açmak yanlıştı, ama Briony'nin her şeyi öğrenmesi doğruydu, hatta şarttı. Ağabeyini yeniden gördüğüne sevinmişti elbette, ama ablasının suçlayıcı sesini duymazdan gelmek için, coşkusunu iyice abartmıştı. Daha sonra da annesinin buyruğuna hevesle uyup yukarıya koşmasının nedeni, hem Cecilia'dan kaçmak hem de yalnız kalabilmekti; Robbie'yi yeni baştan düşünmek ve içine gerçek yaşam şırınga edilmiş bir öykünün giriş bölümünü tasarlamak için yalnız kalmalıydı. Prenseslere yer yoktu artık! Çeşmenin başındaki sahne, içerdiği o çirkin tehdit, sonunda, herkes kendi yoluna gittiğinde, ıslak çakıl taşlarının hemen üstünde, havada titreşen o parlak boşluk – bütün bunların yeniden ele alınması gerekiyordu. Mektupla birlikte

temel, yabani, hatta belki de yasadışı bir şey, karanlığa ait bir ilke ortaya çıkmıştı; bütün bu olasılıklar Briony'yi fazlasıyla heyecanlandırsa da, ablasının şöyle ya da böyle tehdit altında olduğundan ve Briony'nin yardımına gereksineceğinden emindi.

Mektubu giriş holünün tam ortasında, utanmazca dikilip okumuş, Robbie'nin bu akıl almaz edepsizliğinin içerdiği tehlikeyi ânında sezmişti. İnsana, daha doğrusu erkeğe özgü, yadsınamaz bir şey ev halkını, evlerinin düzenini tehdit ediyordu ve Briony ablasına yardım etmediği sürece, bunun acısını hep birlikte çekeceklerini anlamıştı. Bu yardımı son derece duyarlı, incelikli bir biçimde yapması gerektiğini de. Aksi halde, Cecilia'nın onun aleyhine döneceğini Briony önceki deneyimlerinden biliyordu.

Elini yüzünü yıkar, temiz bir elbise seçerken aklından geçenler, bunlardı. Giymek istediği çorapları bulamıyordu, ama onları arayarak zaman yitirmedi. Ayağına başka bir çorap geçirdi, ayakkabılarını giydi, masasına oturdu. Aşağıda kokteyl içiyorlardı; kendine ayırabileceği en az yirmi dakikası vardı. Saçlarını çıkarken tarardı. Açık penceresinin dışında bir cırcırböceği ötüyordu. Babasının çalışma odasından aldığı bir deste kâğıdı önüne çekti; masa lambasından rahatlatıcı, sarı bir ışık halkası dökülüyordu, dolmakalemi elindeydi. Pencere pervazına düzgünce sıralanmış olan çiftlik hayvanları ve camları açık, minyatür bebek evinin çeşitli odalarına serpiştirilmiş iffetli, tutucu bebekler Briony'nin yazacağı o ilk değerli cümlenin yayacağı parıltıyı bekliyordu. O anda içindeki yazma dürtüsü öyle güçlüydü ki, neyi yazacağının o kadar da önemi yoktu.

Başladı: "Bir zamanlar, bir sinek yutan yaşlı bir kadın vardı."

Ortaya bir öykü çıkacağını söylemek hiç de çocukça olmazdı; herkesin sevdiği ama kadın kahramanın oldu bitti kuşkulandığı bir erkeğin öyküsü olacaktı bu; kadın

kahraman sonunda onun insan kılığına girmiş şeytan olduğunu kanıtlayacaktı. Peki ama, artık gözü açıldığı, dünyayı tanımaya başladığına göre onun (yani yazar Briony'nin) salt çocuk masallarında kalan şu iyiyle kötü kavramlarını aşması gerekmez miydi? Eşit bir biçimde yargılanan, ömür boyu süren bir hokey maçındaymış gibi birbirleriyle dövüştürülmeyen, tam tersine, bütün muhteşem kusurlarıyla, itişe kakışa, hep birlikte yaşayan insanların seyredildiği yüce, Tanrısal bir yer olmalıydı. Böyle bir yer varsa, Briony artık oraya layık değildi. O mide bulandırıcı beyni yüzünden Robbie'yi asla bağışlamayacaktı.

Elinde kalem odanın karşı tarafına, bebeklerin kaskatı yüzlerine baktı: çoktan kapandığına inandığı bir çocukluk döneminin yabancılaşan arkadaşları. Büyümek, ürpertici bir duyguydu. Bir daha Emily ya da Cecilia'nın kucağına hiç oturmayacak ya da bunu sırf şaka olsun diye yapacaktı. İki yaz önce, on birinci doğum gününde ana-babası, ağabeyi, ablası ve anımsayamadığı beşinci bir kişi onu çimenliğe çıkartmış, gerdikleri bir çarşafın üzerinde tam on bir kez havaya fırlatmıştı – son bir tane de, uğur getirmesi için. Artık buna güvenebilir miydi; beşinci kişinin Robbie olma olasılığı bu kadar güçlüyken, kendini bu uçuşun çıldırtıcı özgürlüğüne bırakabilir, çarşafı tutan yetişkin, sevgi dolu pençelere körü körüne teslim edebilir miydi?

Bir kadın genzinin hafifçe temizlendiğini duyunca şaşırdı, başını kaldırıp baktı. Lola'ydı. Başını özür dilercesine odaya uzatmıştı; gözleri karşılaşınca, kıvırdığı işaretparmağıyla kapıya zarifçe vurdu.

"Girebilir miyim?"

Yanıtı beklemeden girdi; sırtındaki mavi satenden, düz, dar elbise devinimlerini kısıtlıyordu. Saçları açık, ayakları çıplaktı. O yaklaşırken Briony kalemini bıraktı, bir kitabın kenarıyla yazdığı cümleyi gizledi. Lola yatağın ayakucuna oturdu, soluğunu dramatik bir edayla sa-

lıp yanaklarını şişirdi. Günün sonunda hep böyle kardeşçe dertleşme alışkanlıkları varmış gibi.

"Berbat bir akşamüstü geçirdim."

Briony kuzininin yakıcı bakışlarına boyun eğip kaşını kaldırınca, Lola ekledi: "İkizler canıma okudu."

Omzunu kıvırıp kolunun üst kısmındaki uzun tırnak izini gösterince, Briony bunu bir açıklama olarak kabul etti.

"Ne kadar korkunç."

Kız bileklerini uzattı. Her ikisine de lekeli, eprimiş yara bantları yapıştırılmıştı.

"Isırıklar!"

"Evet, aynen."

"Kolun için antiseptik getireyim."

"Sürdüm bile."

Doğruydu; Lola'nın parfümünden yayılan kadınsı koku *Germolene*'in o çocuksu esintisini bastıramıyordu. Briony en azından masadan kalkıp kuzininin yanına oturabilirdi.

"Ah, zavallı şey."

Briony'nin sevecenliği Lola'nın gözlerinin dolmasına neden oldu, sesi boğuklaştı.

"Herkes onları melek sanıyor, sırf birbirlerine benzedikleri için, oysa ikisi de küçük birer *canavar*."

Hıçkırığını bastırdı, çenesini titreterek onu âdeta yuttu, sonra açık burun deliklerinden üst üste, derin soluklar aldı. Briony onun elini tuttu ve insanın Lola'yı sevmeye nasıl başlayabileceğini anlar gibi oldu. Sonra komodinine gitti, çekmeceden aldığı katlanmış mendili açtı, Lola'ya verdi. Lola mendili kullanmaya hazırlandı, ama gözü kumaştaki neşeli desenlere, kovboy kızlara, kementlere filan takılınca, baykuş ötüşünü andıran, hafif, gittikçe tizleşen bir ıslık saldı – hayalet taklidi yapan çocukların çıkardığı sesi andırıyordu. Aşağıda sokak kapısının zili çaldı, birkaç dakika sonra da holdeki çinileri hızla döven topuk çınlamaları duyuldu. Kapıdaki Robbie

olmalıydı; Cecilia kapıyı bizzat açmaya gidiyordu. Lola'nın ağladığının duyulmasından korkan Briony yeniden ayaklandı, gidip yatak odasının kapısını kapadı. Kuzininin mutsuzluğu onda kıpır kıpır bir huzursuzluk, sevince yakın bir çarpıntı yaratmıştı. Yatağa döndü, kolunu Lola'nın omzuna doladı; kız elleriyle yüzünü kapadı, ağlamaya başladı. Böylesine katı ve dediğim dedik bir kızın dokuz yaşındaki bir çift oğlan yüzünden böylesine alçalması Briony için akıl almaz bir mucize gibiydi, aynı zamanda da kendini güçlü hissetmesini sağlıyordu. İşte, neşeyi andıran bu duygunun ardında yatan, buydu. Belki de Briony sandığı kadar zayıf biri değildi; sonuçta kendini ancak başkalarıyla karşılaştırarak tartabilirdin – bundan başka bir ölçü gerçekten de yoktu. Zaman zaman birisi, hiç amaçlamamış olsa da sana kendinle ilgili bir şey öğretiyordu. Briony söyleyecek bir şey bulamadan kuzininin omzunu tatlılıkla ovdu; böyle bir üzüntüden sırf Jackson'la Pierrot'nun sorumlu olamayacağını düşündü, Lola'nın yaşamında başka, daha gerçek bir acı olduğunu anımsadı. Kuzeydeki yuvası... Briony'nin gözünün önünde kararmış fabrikalarla dolu sokaklar, teneke kutulardaki sandviçlerini isteksizce çiğneyen, suratsız işçiler canlandı. Quincey evi kapatılmıştı, bir daha da açılmayabilirdi.

Lola kendini toplamaya başlamıştı. Briony tatlılıkla sordu: "Ne oldu?"

Daha büyük olan kız burnunu temizledi, bir an düşündü. "Banyoya girmek üzereydim. Odaya dalıp beni yumruklamaya başladılar. Beni yere devirdiler..." Bu anının çağırdığı yeni bir hıçkırıkla mücadele etmek için sustu.

"Peki ama, bunu neden yaptılar?"

Lola derin bir soluk aldı, kendini topladı. Görmeyen gözlerini odanın karşı ucuna dikti. "Eve dönmek istiyorlar. Yapamayız, dedim. Onları burada zorla tuttuğuma inanıyorlar."

İkizler öfkelerini mantıksızca ablalarına yöneltiyordu; Briony bütün bunları çok iyi anlayabiliyordu. O düzenli ruhunu asıl rahatsız eden şey, az sonra aşağıdan çağrılacaklarını ve kuzininin bir an önce toparlanması gerektiğini bilmesiydi.

Lavaboya gidip sıcak suyla doldururken, "Anlayamıyorlar," dedi bilgece. "Onlar kötü bir darbe yiyen iki küçük çocuk yalnızca."

Lola öyle derin bir kederle başını salladı ki, Briony'nin içi ani bir şefkatle doldu. Lola'yı lavaboya götürdü, eline bir havlu tutuşturdu. Sonra, pek çok farklı nedenle (konuyu değiştirme gereksinimi, bir sırrı paylaşma arzusu, yaşça büyük kıza, kendisinin de dünyasal deneyimleri olduğunu gösterme isteği, ama hepsinden çok da, Lola'ya beslemeye başladığı yakınlığı geliştirme arzusuyla), ona Robbie'yle köprüdeki karşılaşmasını, mektubu, nasıl açtığını, içinde ne yazdığını anlattı. Yüksek sesle söylemesi, yinelemesi asla mümkün olmayan sözcüğü, sırtı kıza dönük, harf harf söyledi. Bunun Lola'daki etkisi gerçekten doyurucu oldu. Sular damlayan yüzünü lavabodan kaldırdı, ağzı bir karış açıldı. Briony ona havluyu uzattı. Lola abartılı bir şaşkınlıkla sözcükleri bulmaya çalışırken, aradan saniyeler geçti. Evet, abartıyordu, ama bu Briony'yi rahatsız etmedi – boğuk fısıltısı da öyle.

"*Sürekli* onu mu düşünüyormuş?"

Kuzini başıyla doğruladı, trajediyle göğüs göğüse çarpışmaktaymış gibi, yüzünü çevirdi. İşin doğrusu daha etkileyici, daha dokunaklı olma konusunda kuzininin eline su dökemeyeceğinin farkındaydı; şimdi sıra ondaydı, elini teselli edercesine Briony'nin omzuna koydu:

"Senin için korkunç bir şey. Adam bir manyak."

Manyak. Sözcükte tıbbi bir tanının incelmişliği ve ağırlığı vardı. Bunca yıldır tanıdığı Robbie işte buydu: bir manyak. Küçükken Briony'yi sırtına alır, şakacıktan canavar rolü yapardı. Briony onunla pek çok kez yalnız kalmıştı; birlikte küçük gölcüğe giderlerdi, Robbie bir

yaz orada Briony'ye yüzme öğretmiş, suyu nasıl yaracağını, nasıl kulaç atacağını göstermişti. Şimdi duruma bir ad verilmesi Briony'nin içini rahatlatmıştı; öte yandan, çeşme sahnesi daha da gizemli bir hal almıştı. Bu öyküyü aktarmamaya karar vermişti; son derece basit bir açıklaması olabilirdi, dolayısıyla cahilliğini ortaya dökmenin gereği yoktu.

"Ablan ne yapacak peki?"

"Bilmem." Cecilia'yla karşılaşmaktan ne kadar korktuğuna değinmedi.

"Biliyor musun, daha geldiğimiz ilk gün ikizlere havuz başında bağırdığını duyunca, tam bir canavar, diye düşünmüştüm."

Briony bu ruh hastalığının belirtilerini gözlemleyebildiği, benzer anları anımsamak için kendini zorladı. "Her zaman tatlı, kibar rolü yapmıştır. Bizi yıllardır aldatıyor," dedi.

Konunun değişmesi işe yaradı, Lola'nın gözlerinin kıpkırmızı kesilen çevresi yeniden soluklaştı, çiller belirginleşti; eski haline dönmüş sayılırdı. Briony'nin elini tuttu. "Bana kalırsa polisin bundan haberi olmalı."

Köydeki polis şefi bıyığını briyantinle yatıştıran, kibar bir adamdı; karısı tavuk besler, her gün bisikletine atlayıp taze yumurta dağıtırdı. Ona mektuptan söz etmek, o sözcüğü (sırtı dönük olarak) hecelemek bile, düşünülemezdi. Briony elini çekmek için kıpırdandı, ama Lola bırakmadı; kızın aklından geçeni okur gibiydi.

"Onlara mektubu göstermemiz yeterli."

"Cecilia bunu kabul etmeyecektir."

Lola'nın yüzünü yeni bir şey söylemeye hazırlanıyormuş gibi, düşünceli bir anlam kapladı. Ama bir şey demedi, sıçrayıp kalktı, Briony'nin saç fırçasını alıp aynanın karşısına geçti ve bir gayret saçlarını fırçalamaya koyuldu. Aynı anda aşağıdan Bayan Tallis'in onları yemeğe çağıran sesi geldi. Lola bir anda aksileşti; Briony ondaki bu ani ruhsal değişimleri kızın sabahtan beri yaşadığı

tatsızlıklara yordu.

Lola, "Yetişemeyeceğim! Hazır değilim ki," diye söylenirken, her an ağlamaya başlayacakmış gibiydi. "Daha yüzümle ilgilenemedim bile."

"Ben hemen iniyorum," diye yatıştırdı Briony onu. "Senin birazcık gecikeceğini söylerim." Ama Lola çoktan odadan çıkmıştı bile; görünüşe bakılırsa onu duymamıştı.

Briony saçlarını topladıktan sonra aynanın karşısından ayrılmadı, bir süre yüzünü inceledi; bu yüzle "ilgilenmeye" başladığı zaman (ki yakında gerekecekti), ne yapacaktı acaba? Zamanından çalacak bir başka zorunluluk daha! En azından gizlemesi ya da yumuşatması gereken çilleri yoktu, buysa işini kolaylaştıracaktı elbette. Çok önceleri, on yaşındayken, dudak boyasının onu palyaçoya benzettiğine karar vermişti. Bu inancın da değiştirilmesi gerekiyordu. Ama hemen değil; şu anda düşünmesi gereken başka şeyler vardı. Masasının başında durdu, dolmakaleminin kapağını dalgın dalgın kapadı. Çevresinde böylesine baskın ve karmaşık güçler dönüp dururken, gün boyunca gelişen her olay bir öncekini yutar ya da farklılaştırırken, oturup bir öykü yazmak hem umutsuz hem de saçma bir girişimdi: Sinek yutan yaşlı bir hanım vardı. Kuzinine açılmakla korkunç bir hata yapıp yapmadığını merak etti – Lola'nın heyecanlanıp mektuptan haberli olduğuyla böbürlenmeye kalkışması Cecilia'nın kesinlikle hoşuna gitmeyecekti. Ayrıca, şu anda aşağıya inip bir manyakla aynı sofrada oturmayı nasıl becerecekti? Polis bir tutuklama yaparsa, onun, yani Briony'nin tanık olarak duruşmaya çıkması, o sözcüğü yüksek sesle söylemesi gerekebilirdi.

Odadan çıkarken ayakları geri geri gidiyordu; duvarları lambri kaplı, loş koridorda merdivene doğru ilerledi; sahanlığa gelince durdu, kulak kabarttı. Sesler hâlâ oturma odasından geliyordu – annesiyle Bay Marshall'ın sesini seçti, sonra da, birbirleriyle konuşan ikizleri. Cecilia

yoktu, manyak da öyle. Briony basamakları isteksizce inmeye başladı; yürek atışları hızlanmıştı. Yaşamı yalınlığını yitirmişti. Daha üç gün önce *Arabella'nın Sınanması*'nı bitirmek üzereydi; kuzenlerini bekliyordu. Her şeyin farklı olmasını dilemişti ve işte, dileği gerçekleşmişti; durum yeterince kötü değilmiş gibi, gittikçe de kötüleşiyordu. İlk sahanlığa gelince durdu, kendine bir yol çizmeye çalıştı: Oynak, güvenilmez kuzininden uzak duracak, onunla göz göze bile gelmeyecekti; onunla fesat bir işbirliğine girmeyi göze alamazdı, ayrıca sonu felakete varacak bir patlamanın fitilini de asla ateşlememeliydi. Cecilia'yı koruması gerektiğini biliyordu, ama ona yaklaşmaya cesareti yoktu. Robbie'ye gelince; güvenliği açısından ondan sakınmakta yarar vardı, elbette. Ortalığı velveleye verme huyu yüzünden annesinden yardım bekleyemezdi. Emily'nin yanındayken doğru dürüst düşünmek olanaksızdı. Uzanacağı kişiler, ikizlerdi – onlar Briony'nin can simitleri olacaktı. Yanlarından ayrılmayacak, onlara göz kulak olacaktı. Yazın akşam yemekleri hep böyle geç başlardı (saat onu geçmişti); oğlanlar yorgun olabilirdi. Bu durumda Bay Marshall'la yârenlik etmeli, ona çikolataları sormalıydı: Çikolatayı kim akıl etti, nasıl yapılıyor, vesaire. Korkakça bir plandı ama aklına başkası gelmiyordu. Yemek servisinin başlamak üzere olduğu düşünülürse, köyden Polis Şefi Vockins'i çağırtmak için hiç de uygun bir zaman değildi.

Yeniden basamakları inmeye koyuldu. Keşke Lola'ya kolundaki çizikleri gizleyecek, başka bir elbise giymesini tembihleseydi. Birinin yara izlerine değinmesi, kızın yeniden gözyaşlarına boğulmasına neden olabilirdi. Öte yandan, onu yürümesini bile engelleyen o elbiseden vazgeçirmek, büyük bir olasılıkla mümkün olmayacaktı. Yetişkinliğe adım atmak demek, bu türden sıkıntıları büyük bir hevesle kabullenmek demekti. Kendisi bile onları yavaş yavaş benimsemiyor muydu? Mesele tırnak izleri değildi, asıl sorun, Briony'nin kendini onlardan so-

rumlu hissetmesiydi; tıpkı bundan sonra olacak her şeyden sorumlu hissettiği gibi. Babası evdeyken her şey sabit bir noktanın çevresinde toplanır, sakinleşirdi. Babası hiçbir şeyi düzenlemez, başkaları adına kaygılanarak evin içinde dolanıp durmaz, hemen hemen hiç kimseye ne yapması gerektiğini söylemezdi; işin doğrusu, neredeyse bütün zamanını kütüphanede geçirirdi. Ama varlığı bir yandan özgürlük sağlarken bir yandan da sıkı bir düzeni dayatırdı. Yükler, zorunluluklar kalkardı. O evdeyken, annesinin yatak odasına çekilmesi hiç fark etmezdi, babasının kucağına bir kitap alıp aşağıda oturması yeterliydi. Dingin, tatlı, kendinden yüzde yüz emin bir halde akşam sofrasındaki yerini alınca, mutfakta yaşanan (ve onun yokluğunda, yüreğe taş gibi çöken bir drama dönüşecek olan) herhangi bir bunalım, küçük bir fıkra olup çıkardı. Babası bilinmeye değer şeylerin çoğunu bilir, bilmediği konularda ise nereye başvurulması gerektiğini bilirdi: Briony'yi alıp kütüphaneye götürür, bulmasına yardım ederdi. Bakanlığın ve buna bağlı olarak Olası Sonuçları Planlama Dairesi'nin kendi deyimiyle 'kölesi' olmasaydı, evde kalsaydı, Hardman'ı şarap almak için bodruma gönderip sohbeti yönlendirseydi, yemeğin ne zaman 'sona erdiğini' hiç belli etmeden saptasaydı, Briony holü kesinlikle şu anda yaptığı gibi, külçeleşmiş adımlarla geçiyor olmazdı.

İşte kütüphanenin her zamankinin aksine kapalı olan kapısının önünden ağır ağır geçerken, babasını düşünüyordu. Durdu, dinledi. Mutfaktan porselene çarpan metalin şıngırtısı; oturma odasından alçak sesle konuşan annesinin ve ikizlerden birinin daha belirgin, tiz, duru sesi: "İçinde 'u' harfi var, bir kere!" Sonra, onu yanıtlayan kardeşi: "Bana ne! Hadi, koy artık şunu zarfa!" Sonra kütüphaneden, bir sürtünme sesini izleyen bir gümbürtü ve bir kadına mı yoksa bir erkeğe mi ait olduğu anlaşılamayan bir fısıltı. Briony pirinç tokmağı tutup çevirirken, belirgin bir beklentisi yoktu – bu nokta daha sonra, bir-

kaç kez aklına takıldı. Ama Robbie'nin mektubunu okumuş, ablasını koruma rolünü üstlenmiş ve kuzininden akıl almıştı, dolayısıyla gördüğü şey –kısmen de olsa– zaten bildiği ya da bildiğini sandığı bir şey tarafından biçimlendirilmişti, büyük bir olasılıkla.

Kapıyı iterek açıp içeriye girdi, önce hiçbir şey göremedi. Bir tek yeşil camlı masa lambası yanıyordu, onun ışığıysa yalnızca üzerinde durduğu işlenmiş deri yüzeyi aydınlatıyordu. Birkaç adım ilerleyince, gördü: kütüphanenin en uzak köşesine çekilmiş iki karaltı. Hareketsiz olmalarına karşın, Briony'nin ilk izlenimi bir saldırının, göğüs göğüse süren bir kavganın üzerine geldiği duygusu oldu. Sahne en kötü korkularının gerçeğe öyle bire bir dönüşmesiydi ki, bir an için, o iki karaltıyı oraya, yan yana dizilmiş kitap sırtlarının önüne yerleştirenin, aşırı kuruntulu hayal gücü olduğuna inandı. Gözleri karanlığa alıştıkça bu yanılsama, daha doğrusu yanılsama olduğunu umduğu görüntü dağıldı. Kimse kıpırdamadı. Briony, Robbie'nin omzunun üstünden ileriye, ablasının dehşet dolu gözlerine baktı. Erkek bu davetsiz konuğa bakmak için arkasını döndü ama Cecilia'yı bırakmadı. Bedenini onunkine bastırmış, elbisesini dizlerinin üstüne kadar sıyırmış, onu kitap raflarının kesiştiği köşeye hapsetmişti. Sol eli Cecilia'nın ensesindeydi, saçlarına yapışmıştı, sağ eliyle de kızın karşı çıkarcasına ya da kendini savunmak istercesine havaya kalkmış olan bileğini tutuyordu.

Öyle iri ve vahşi görünüyordu ki, Cecilia ise çıplak omuzları ve ince kollarıyla öyle kırılgandı ki, Briony onlara doğru atılırken, neyi ne kadar başarabileceği hakkında hiçbir fikri yoktu. Bağırmak istiyor ama soluk alamıyordu; dili ağırlaşmış, yavaşlamıştı. Robbie hafifçe kıpırdayınca, ablasının önünü tam anlamıyla tıkamış oldu. Aynı anda Cecilia kurtulmak için debelendi, Robbie de onu özgür bıraktı. Briony durdu, ablasının adını söyledi. Cecilia onun yanından hızla geçerken, yüzünde minnetten ya da rahatlamadan eser yoktu. Yüzü her tür-

lü anlamdan yoksun, neredeyse dingindi; gözleri doğruca ileriye, kapıya dikiliydi. Kapıdan fırlayıp gitti; Briony erkekle yalnız kaldı. O da Briony'nin gözlerine bakmıyordu. Yüzünü kitaplığa döndü, üstünü başını düzeltmeye koyuldu. Briony dikkatle, geri geri uzaklaştı, ama Robbie ona saldırmaya kalkışmadı, başını kaldırıp bakmadı bile. Böylece Briony döndü, ablasını bulmak için kütüphaneden koşarak çıktı. Ama hol boştu, Cecilia'nın ne yöne gittiği belirsizdi.

On Bir

Erimiş çikolata, yumurta sarısı, hindistancevizi sütü, rom, cin, muz püresi ve pudra şekerinden oluşan karışıma son anda eklenen, kıyılmış taze naneye karşın, kokteyl pek de ferahlatıcı değildi. Boğucu sıcağın zaten söndürdüğü iştahlar, iyice tıkandı. Kızarmış bir yemek, hatta sırf kızarmış etle salata olasılığı bile, havasız oturma odasına giren neredeyse bütün yetişkinlerin midesini bulandırıyordu; bir bardak soğuk su onları mutlu etmeye yeter de artardı. Ama su yalnızca çocuklar içindi, diğerleri susuzluklarını oda sıcaklığındaki tatlı şarapla gidermek zorundaydı. Üç şişe açılmış, masanın üzerinde hazır bekliyordu – Jack Tallis yokken Betty genellikle içgüdüleriyle davranırdı. Fransız pencerelerden hiçbiri açık değildi, çünkü çerçeveleri çok uzun zaman önce kabarıp çarpılmıştı; içeri giren konukları yerdeki İran halısından yükselen ılık toz kokusu karşılıyordu. Tek avuntu, ilk yemek olarak sunulması tasarlanan soslu yengeçleri getiren balıkçı kamyonetinin yolda bozulmuş olmasıydı.

Yerden başlayıp tavana kadar yükselen ve tavanı kaplayan koyu renk lambriler salondaki boğucu etkiyi artırıyordu; tıpkı salondaki tek resim olan, şöminenin üstündeki geniş tuval gibi. Şömine yapıldığı günden bu yana bir kez olsun yakılmamıştı; mimari çizimlerdeki bir hata yüzünden baca ya da havalandırma deliği açılamı-

yordu. Gainsborough üslubundaki portre, puslu bir Toskana manzarası önünde poz vermiş, soylu bir aileyi betimliyordu: hepsi de ince dudaklı, birer ruh kadar solgun olan ana-baba, on iki-on üç yaşlarındaki iki küçük kız ve bir bebek. Bu insanların kim olduğunu bilen yoktu; Harry Tallis eve bir tür soyluluk katacaklarını düşünmüş olmalıydı.

Emily masanın başında duruyor, içeri giren her konuğa yer gösteriyordu. Leon'u sağına, Paul Marshall'ı soluna aldı. Leon'un sağına Briony'yle ikizler, Marshall'ın soluna da Cecilia yerleştirildi; sonra Robbie, onun yanına da Lola. Robbie iskemlesinin arkasında, destek almak için iskemleye sımsıkı yapışmış duruyor, hâlâ güm güm vuran yüreğini nasıl olup da kimsenin duymadığına şaşıyordu. Kokteylden paçayı kurtarmıştı, ama onun da iştahı yoktu. Hafifçe yan dönüp yüzünü Cecilia'dan kaçırdı; ötekiler yerlerini almaya başlayınca da çocukların arasına oturtulduğunu görüp rahatladı.

Annesinin başıyla verdiği işaret üzerine Leon kısa bir şükran duası okudu (verdiğin nimetlere...), bunu 'amin' yerine geçen iskemle gıcırtıları izledi. Jack Tallis burada olsaydı, pek de ilginç sayılamayacak bir konu bulur, yerleşmelerin, katlı peçetelerin açılmasının ve Betty'nin eti dağıtmasının yarattığı sessizliği bozardı. Oysa şimdi, bir şeyler mırıldanarak sırayla tabaklara doğru eğilen Betty'yi seyrediyor, gümüş tabağa sürtünen servis çatalıyla kaşığının sesini dinliyorlardı. Salonda bunun dışında var olan tek şey suskunluklarıyken, başka neyle ilgileneceklerdi ki? Emily Tallis küçük sohbetler yapmayı oldu bitti beceremez, bunu umursamazdı da. Bütünüyle içine kapanmış olan Leon oturduğu yerde hafif hafif sallanıyor, elindeki şarap şişesinin etiketini inceliyordu. Cecilia'nın aklı fikri on dakika önce olanlardaydı; doğru dürüst tek bir cümle bile kuracak durumda değildi. Bu eve alışık olan Robbie istese bir sohbet başlatabilirdi, ama o da allak bullaktı. Hemen yanındaki Ceci-

lia'nın çıplak kolunu, sıcaklığını hissedebiliyordu; karşı çaprazında oturan Briony'nin düşmanca bakışlarını görmezden gelmeye çalışmak, ona yetip de artıyordu. Çocuklara gelince; ortaya konuşacak bir konu atmaları uygun görülseydi bile, beceremezlerdi. Briony'nin aklı fikri gördüğü sahnedeydi; uğradığı saldırının şaşkınlığını üzerinden atamamış olan Lola bir dizi karmaşık, çelişkili duygunun pençesindeydi; ikizlerin derdiyse bambaşkaydı.

Üç dakikadan uzun süren bunaltıcı sessizliği bozan, Paul Marshall oldu. İskemlesinde geriye yaslandı, Cecilia'nın sırtından Robbie'ye seslendi:

"Ne dersin, yarınki tenis maçı hâlâ geçerli mi?"

Marshall'ın gözünün kenarından başlayıp burnuna paralel uzanan, beş-altı santimlik, derince bir çizgi, yüzündeki uzuvlara yukarıya doğru çekilip gözlerin altında toplanmış gibi bir görünüm veriyordu. Gaddar, kötücül bir yakışıklılıktan kılpayı kurtulmuş bir yüzdü bu. Onun yerine, anlamsız, hatta saçma bir yüze dönüşmüştü: çene bölgesindeki boşluğa karşılık, kaygılı, aşırı kalabalık bir alın. Onu duymak için, sırf kibarlıktan geriye kaykılan Robbie, kafası bu kadar meşgulken bile, durumdan rahatsız oldu. Marshall'ın daha yemeğin başında, ev sahibesine sırtını dönüp özel bir sohbete başlaması, yakışıksız bir davranıştı.

"Galiba," diyerek kestirip attı, sonra, gönlünü almak için, herkese seslenerek, ekledi: "İngiltere bundan daha sıcak olmuş muydu?"

Hem Cecilia'nın ılık bedeninden hem de Briony'nin gözlerinden kaçınmak amacıyla öne eğilince, cümlenin sonu sol çaprazına düşen Pierrot'nun korku dolu yüzüne yönelmiş oldu. Oğlan soluğunu tuttu, sınıfta bir tarih sınavıyla boğuşur gibi, kıvrandı. Yoksa coğrafya mıydı? Ya da fen?

Briony, Jackson'ın üstünden uzandı, Pierrot'nun omzuna dokundu; gözlerini Robbie'den bir an olsun ayır-

mamıştı. "Lütfen onu rahat bırak," dedi, sert bir fısıltıyla, sonra oğlana döndü, sesini yumuşattı: "Yanıtlamak zorunda değilsin."

Emily masanın başından seslendi: "Briony, havayla ilgili, sıradan bir yorumdu. Ya özür dile ya da derhal odana git."

Bayan Tallis kocası yokken ne zaman otorite kurmaya kalkışsa, çocuklar onu başarılı göstermek için ellerinden geleni yapar, hatta kendilerini buna zorunlu hissederlerdi. Ablasını savunmasız bir halde bırakmaya hiç niyeti olmayan Briony başını eğdi, masa örtüsüne, "Çok özür dilerim," dedi. "Keşke söylememiş olsaydım."

Kapaklı servis tabaklarındaki ya da rengi solmuş Spode porselenlerindeki sebzeler elden ele geçiriliyor, ortak isteksizlik ya da iştahsızlık, kızarmış patates ve patates salatasıyla, Brüksel lahanaları, pancarlar, sosa bulanmış marul yapraklarıyla kibarca örtbas edilmeye çalışılıyordu.

"Babamın hiç hoşuna gitmeyecek," dedi Leon ayağa kalkarken. "Bu 1921 yılı Barsac ve açılmış..." Önce annesinin, sonra da ablasıyla Marshall'ın kadehlerini doldurdu; Robbie'nin yanına gelince, şöyle dedi: "Doktorumuz için de bir yudum sağlık iksiri. Şu yeni tasarını dinlemek isterim."

Ama yanıt beklemedi. Yerine dönerken, ekledi: "Sıcak dalgası bastırınca İngiltere'ye bayılıyorum. Bambaşka bir ülke oluyor. Bütün kurallar değişiyor."

Emily Tallis çatalıyla bıçağını aldı, herkes de ona uydu.

"Saçma," dedi Paul Marshall. "Değişen tek bir kuralı söylesene."

"Pekâlâ. Kulüpte ceketini çıkartmana izin verilen tek yer, bilardo salonudur. Ama ısı saat üçten önce otuz dereceyi aşarsa, ertesi gün üst kattaki barda ceketler çıkartılabiliyor."

"Ertesi gün! Gerçekten de farklı bir ülke."

"Ne demek istediğimi biliyorsun. İnsanlar daha rahat davranıyor – güneş üst üste üç gün parlasa, birer İtalyan olup çıkıyoruz. Geçen hafta Charlotte Caddesi'nde insanlar kaldırıma çıkartılmış masalarda yiyip içiyordu."

"Annemle babam hep sıcak havanın gençleri daha ahlaksızca davranmaya yüreklendirdiğini söylerdi," dedi Emily. "Daha az giysi, buluşacak binlerce yer. Dışarılarda, başına buyruk. Büyükanneniz özellikle yazları çok huzursuz olurdu. Kız kardeşlerimi ve beni evde tutmak için binlerce gerekçe bulurdu."

"Madem öyle, Cee'ye bir soralım bakalım," dedi Leon kız kardeşine dönerek. "Bugün herhangi bir yaramazlık yaptın mı?"

Bütün gözler Cecilia'ya çevrildi; kardeşçe ama amansız bir takılmaydı.

"Aman Tanrım, kızardın. Öyleyse yanıtın evet."

Kızın yardımına koşması gerektiğini hisseden Robbie atıldı: "İşin aslı..."

Ama Cecilia sesini yükseltti: "Sıcaktan bunaldım, hepsi bu. Yanıtım, evet. Bir sürü yaramazlık yaptım. Emily'yi zorla, bu boğucu sıcağa karşın, sırf senin onuruna kızarmış but pişirmeye razı ettim. Şimdiyse, hepimiz senin yüzünden acı çekerken, sen salatadan başka bir şey yemiyorsun. Hadi Briony, salata tabağını uzat da Leon'un sesi kesilsin."

Robbie onun sesinde bir titreme duyar gibi oldu.

"Ah, sevgili Cee'miz, her zamanki gibi tam formunda," dedi Leon.

Marshall atıldı: "Ağzının payını verdi!"

"Galiba daha çelimsiz birini seçmeliydim." Leon yanındaki Briony'ye gülümsedi. "Bu korkunç sıcak yüzünden, bugün kötü bir şey yaptın mı? Kuralları çiğnedin mi? Lütfen yaptığını söyle." Şakacı bir yalvarmayla kızın elini tuttu, ama o elini çekti.

Hâlâ bir çocuk, diye düşündü Robbie; mektubu okuduğunu itiraf etmesi ya da ağzından kaçırması an mese-

lesiydi, bunu da tanık olduğu sahneyi tanımlaması izleyebilirdi. Zaman kazanmaya çalışan, peçetesini alıp dudaklarına bastıran kızı dikkatle izliyor, ama belirgin bir korku hissetmiyordu. Her şey olacağına varırdı. Ne kadar ürkütücü olursa olsun, bu yemek de er geç sona erecek ve Robbie gece bitmeden Cecilia'yla baş başa kalmanın bir yolunu bulacaktı; yaşamlarındaki bu sıra dışı, yeni olguyla (değişen yaşamlarıyla) yüzleşecek, sonra da kaldıkları yerden devam edeceklerdi. Bu düşünceyle midesi kasılıverdi. Şu âna kadar her şey gölgeli, önemsizdi ve Robbie hiçbir şeyden korkmazdı. Ilık, tatlı şaraptan iri bir yudum aldı, bekledi.

"Çok sıkıcıyım biliyorum, ama bugün *ben* yanlış bir şey yapmadım," dedi Briony.

Bu kızı küçümsemişim, dedi Robbie içinden. Sözcüğün vurgulanma nedeni, kendisi ve Cecilia'ydı.

Jackson dirseğinin dibinden söze karıştı: "Ah, yaptın! Oyunu engelledin. Oysa rol almak istiyorduk." Oğlan şikâyet dolu parlak, yeşil gözlerini masada gezdirdi. "Üstelik oynamamızı sen istemiştin."

Erkek kardeşi başıyla doğruladı. "Evet. Oyuna katılacağımızı sen söyledin." Uğradıkları hayal kırıklığının derinliğini hiç kimse tahmin edememişti.

"İşte, gördünüz mü?" dedi Leon. "Briony'nin fevri kararı. Hava biraz daha serin olsaydı, şu anda kütüphanede oturmuş bir piyes izliyor olacaktık."

Sessizliğe yeğlediği bu zararsız konuşmalar sayesinde Robbie güler yüzlü, ilgili bir maskenin ardına çekilebildi. Büyük bir olasılıkla onu çevresel görüş açısından dışlamak isteyen Cecilia sol elini çukurlaştırıp şakağına dayamıştı. West End'deki bir tiyatroda, bir anlığına gördüğü Kral'dan söz eden Leon'u dinler gibiydi; Robbie onun çıplak koluyla omzuna dalıp gitmişti; ılık soluğumu teninde hissediyordur, diye düşündü ve bu düşünce

onu heyecanlandırdı. Cecilia'nın tam omuz başında, bir kemiğe gömülmüş ya da iki kemik arasına gerilmiş gibi görünen küçük bir çukur vardı; çukurun hemen kenarında belli belirsiz bir gölge uzaniyordu. Robbie'nin dili yakında bu çukurun oval biçimindeki kıyısını izleyecek, sonra da çukura dalacaktı. Heyecanı neredeyse bedensel bir acı gibiydi, çelişkilerin baskısıysa bu acıyı daha da keskinleştiriyordu: Bir kız kardeş kadar tanıdıktı, bir sevgili kadar yabancıydı; onu çocukluğundan beri tanıyordu, onun hakkında hiçbir şey bilmiyordu; sıradan bir kızdı, çok güzeldi; becerikliydi (kendini ağabeyine karşı nasıl da hiç zorlanmadan savunabilmişti), daha yirmi dakika önce ağlamıştı; o saçma sapan mektup onu tiksindirmiş ama kilidini de kırmıştı. Robbie mektup yüzünden pişmandı, ama hatasıyla övünüyordu. Onları daha pek çok çelişki bekliyordu – heyecan, şehvet, arzu, kendi pervasızlıklarının ürküntüsü, korku, sabırsızlık. İkinci katta, kullanılmayan odaların birinde ya da evden uzakta, ırmak kıyısındaki ağaçların altında. Hangisinin? Bayan Tallis'in annesi hiç de budala değildi. Dışarısı. Saten karanlığa sarınacak ve yeniden başlayacaklardı. Bu bir fantezi değildi, gerçekti, hem arzulanan hem de kaçınılmaz olan, çok yakın bir gelecekti. Bir zamanlar kolejin çimenliğinde canlandırdığı, perişan Malvolio'nun aklından geçen de bu değil miydi zaten: 'Seninle benim ve umutlarımın arasına hiçbir şey giremez.'

Daha yarım saat önce, en küçük bir umudu yoktu. Briony elindeki mektupla eve girip gözden yitince Robbie geri dönmek için kıvranmasına karşın, yürümeyi sürdürmüştü. Ön kapıya ulaştığı zaman bile, kararını hâlâ verebilmiş değildi; sundurmadaki lambanın ve lambanın o tek, sadık pervanesinin altında dakikalarca oyalanmış, iki berbat seçenekten daha az berbat olanı seçmeye çalışmıştı. Vardığı nokta şuydu: İçeri gir, öfkesi ve nefretiyle yüzleş, kabul edilmeyecek bir açıklama yap ve büyük bir olasılıkla da kovul; hayır, böyle bir aşağılan-

maya katlanamazdı. Ya da hemen şimdi dön, tek sözcük etmeden evine git, mektubu isteyerek göndermiş gibi davran, bütün gece, hatta günlerce kara kara düşünerek, kızın tepkisini merak ederek işkence çek; buysa çok daha katlanılmazdı. Ve korkakça. Seçeneklerini bir kez daha tarttı, yine aynı sonuca vardı. Kaçış yolu yoktu, Cecilia'yla konuşmak zorundaydı. Elini zilin düğmesine uzattı. Dönüp gitmek hâlâ çok çekici geliyordu. Çalışma odasının güvenli ortamına sığınıp kıza bir özür mektubu yazabilirdi. Ödlek! Serin porselen işaretparmağının ucundaydı; az önceki muhakemenin bir kez daha başlamasına izin vermeden, kendini zorladı, düğmeye bastı. Kapıdan biraz geri çekildi; içindeki duygular, kendini öldürmek için az önce bir kutu uyku hapı içmiş birinin duygularıydı – beklemekten başka yapabileceği hiçbir şey kalmamıştı. İçeriden ayak sesleri geldi; holü geçen bir kadının kesik, güçlü topuk sesleri.

Cecilia kapıyı açınca, Robbie onun elindeki katlanmış mektubu gördü. Uzunca bir süre hiç konuşmadan bakıştılar. İçindeki olanca tedirginliğe karşın, söyleyecek hiçbir şey hazırlamamıştı. Tek düşünebildiği, kızın hayallerindeki halinden çok daha güzel olduğuydu. Sırtındaki ipek elbise kıvrak bedeninin her bir kıvrımını ve çukurunu yüceltir gibiydi, ama küçük, şehvetli ağzı hoşnutsuzlukla, hatta belki de iğrenmeyle büzülmüştü. Arkasından gelen güçlü ışık Robbie'nin gözünü alıyor, kızın yüzündeki anlamı okumasını engelliyordu.

Sonunda konuşabildi: "Cee, büyük bir hataydı."

"Hata mı?"

Oturma odasının açık kapısından taşan sesler holü aşıp Robbie'ye ulaşıyordu. Leon'un sesini duydu, sonra da Marshall'ın. Kızın bir adım geri çekilip kapıyı ardına kadar açmasının nedeni, birinin bu konuşmayı bölmesinden korkması mıydı? Robbie onun peşi sıra holü geçip karanlık kütüphaneye doğru ilerledi; kapıda durdu, kızın masa lambasının düğmesine basmasını bekledi.

Lamba yanınca girdi, kapıyı arkasından kapadı. Tahminine göre, birkaç dakika sonra parkta, müştemilata doğru yürüyor olacaktı.

"Sana göndermeyi düşündüğüm mektup bu değildi."

"Değil miydi?"

"Zarfa yanlış kâğıdı koymuşum."

"Evet."

Bu kısa yanıtlardan hiçbir sonuç çıkartamadığı gibi, kızın yüzündeki anlamı da hâlâ tam olarak seçemiyordu. Cecilia ışığın arkasına geçti, kitap raflarına doğru ilerledi. Robbie birkaç adım attı, kızı izlediği söylenemezdi ama uzaklaşmasına da izin vermiyordu. Cecilia isteseydi onu daha kapıda kışkışlayabilirdi; şimdiyse kıza bir açıklama yapma şansı vardı.

"Briony okumuş," dedi Cecilia.

"Aman Tanrım! Çok üzgünüm."

Robbie özel, taşkın bir dille yalvarmaya hazırlandı; ondan geleneklere karşı bir kerelik hoşgörü dileyecek, Soho'da tezgâh altından aldığı Orioli baskısı *Lady Chatterly'in Sevgilisi*'nden birkaç cümle yineleyecekti. Ama bu beklenmedik unsur –masum bir çocuk– Robbie'nin işlediği suçu bağışlanamaz bir günaha dönüştürmüştü. Niyetlendiği konuşmayı yapmak boşuna bir çaba olacaktı. Elinden yalnızca son sözünü yinelemek geldi, o da fısıltıyla: "Çok üzgünüm..."

Cecilia köşeye, daha karanlık yere doğru uzaklaşıyordu. Kızın ondan kaçtığını düşünmekle birlikte, ona doğru birkaç adım atmaktan kendini alamadı.

"Aptalca bir şeydi. Onu sana okutmayı kesinlikle amaçlamamıştım. Daha doğrusu, herhangi birine okutmayı."

Kız hâlâ geri çekilmekteydi. Bir dirseğini raflara dayamıştı; raf boyunca kayarcasına ilerliyor, kitapların arasına karışıp yok olmayı tasarlıyordu sanki. Robbie konuşmaya hazırlanan birinin çıkardığı türden hafif, ıslak

bir ses duydu; damaktan ayrılan dilin sesi. Ama kız bir şey söylemedi. İşte o zaman Robbie'nin aklına bir şey geldi; kız ondan kaçmıyor, onu karanlığa doğru çekiyordu belki de? Kapının zilini çaldığı andan başlayarak, yitirecek hiçbir şeyi yoktu. Böylece, geri geri çekilen kıza doğru yavaşça ilerledi; sonunda kız rafların kesiştiği köşede durdu, yaklaşan erkeği seyretti. Ona bir metre kala Robbie de durdu. Artık kıza, gözlerinin yaşlı olduğunu ve bir şeyler söylemeye çalıştığını görebilecek kadar yakındı, ışık da yeterliydi. Ama Cecilia henüz konuşacak durumda değildi, başını sallayarak erkeğe beklemesini işaret etti. Yan döndü, parmak uçlarını birleştirip gözlerinin iç kısmına bastırdı, avuçlarıyla da burnunu ve ağzını örttü.

Kendini toparladı, söze başladı: "Haftalardır ortadaydı..." Boğazı tıkandı, durmak zorunda kaldı. Robbie onun ne demek istediğini hemen anladı, ama bu düşünceyi kafasından uzaklaştırdı. Cecilia derin bir soluk aldı, sonra, düşünceli bir halde, sözünü sürdürdü: "Belki de aylardır. Bilemiyorum. Ama bugün... bütün gün çok garipti. Demek istediğim, her şeyi çok farklı görüyordum; ilk kez görüyormuş gibi. Her şey gözüme bambaşka görünüyordu... fazla keskin, fazla gerçek. Kendi ellerim bile değişikti sanki. Olup bitenler bana çok uzun zaman önce olmuş gibi geliyordu. Sabahtan beri sana karşı öfke doluydum... ve kendime. Bir daha seni hiç görmesem ya da seninle bir daha asla konuşmasam, çok mutlu olacağımı düşündüm. Sen çekip tıp fakültesine gidecektin, ben de gayet mutlu olacaktım. Sana öyle kızgındım ki. Bu, *onu* düşünmemenin bir yoluydu sanırım. Çok da işime geliyordu doğrusu..."

Gergin, kısa bir kahkaha attı.

Robbie sordu: "Onu mu?"

Kız şu âna kadar yere bakıyordu. Ama yeniden konuştuğunda, gözlerini doğruca erkeğin gözlerine dikti. Robbie bir tek bu gözlerin akındaki parıltıyı görebildi.

"Sen benden önce anladın. Bir şey olmuştu, öyle değil mi? Ve sen benden önce anladın. Çok büyük bir şeye çok yakından bakmak ve onu görememek gibi. Şu anda bile, görebildiğimden emin değilim. Ama orada olduğunu biliyorum."

Bakışlarını indirdi, Robbie bekledi.

"Orada olduğunu biliyorum, çünkü garip, saçma sapan davranmama neden oluyor. Ve sen, elbette... Sonra bu sabah, daha önce hiç yapmadığım bir şey yaptım. Daha sonra kendime öyle kızdım ki. Yo, daha yaparken bile kızgındım. Eline, bana karşı kullanabileceği bir silah verdim, dedim. Ama bu akşam, anlamaya başlayınca... eh, nasıl bu kadar cahil olabilmiştim? Ve bu kadar budala?" Aklına gelen tatsız düşünceyle irkildi. "Neden söz ettiğimi biliyorsun, değil mi? Bildiğini söyle." Sonuçta hiçbir şeyin paylaşılmadığını görmekten, bütün varsayımlarının yanlış olduğunu, söylediği her sözcükle kendini biraz daha yalıttığını anlamaktan, hele bir budala gibi görünmekten ödü kopuyordu.

Robbie ona biraz daha sokuldu. "Biliyorum. Çok iyi biliyorum. Peki ama neden ağlıyorsun? Başka bir şey mi var?"

Kızın ortaya aşılması olanaksız bir engel atmak üzere olduğunu sanmış, başka *biri mi* var, demek istemişti elbette, ama kız anlamadı. Ne yanıt vereceğini bilemeyen Cecilia afallamış bir yüzle ona baktı. Neden mi ağlıyordu? Bu kadar çok ve bu kadar yoğun duygunun onu boğduğunu erkeğe nasıl anlatmalı? Robbie'ye gelince; böyle bir soru sormanın haksızlık, münasebetsizlik olduğunu düşünüyor, durumu kurtarmanın bir yolunu arıyordu. Akılları karışmış bir halde, konuşamadan bakışıyor, incelikle oluşturulmuş, son derece duyarlı bir şeyin ellerinden kayıp gidebileceğini seziyorlardı. Bir çocukluğu paylaşmış olmaları, çok eski arkadaş olmaları şimdi bir engeldi: Eski benliklerinin önünde utanıyorlardı. Arkadaşlıkları son yıllarda bulanıklaşmış, hatta zorlama bir

hal almıştı, ama yine de eski bir alışkanlıktı, şimdi onu yok etmek, mahrem bir ilişkiye girebilmek için yabancılaşmak dupduru, apaçık bir kararlılığı gerektiriyordu, oysa böyle bir kararlılık onları geçici bir süre için de olsa terk etmişti. Şu an için, sözcüklerle bir çıkış yolu bulmak olanaksız görünüyordu.

Ellerini kızın omuzlarına koydu; çıplak teni serindi. Yüzleri yaklaşırken, Robbie hâlâ emin değildi; Cecilia bir sıçrayışta kaçabilir ya da filmlerdeki gibi, tokadı basabilirdi. Cecilia'nın ağzında dudak boyası ve tuz tadı vardı. Bir saniyeliğine ayrıldılar, Robbie onu kucakladı, daha büyük bir güvenle, yeniden öpüştüler. Bu kez biraz daha cüretliydiler, dillerini birbirlerinin dilinin ucuna dokundurdular; tam o anda Cecilia'nın dudaklarından iç çekmeyi andıran, çabucak da sönen bir inilti döküldü; Robbie'nin daha sonra ayrımsadığı gibi, dönüşümü başlatan da bu oldu. O âna kadar, böylesine tanıdık bir yüzle bu kadar burun buruna olmakta gülünç bir yan vardı. Onlara, çocuklukları orada durmuş eğlenerek onları izliyor gibi geliyordu. Ama dillerin teması, canlı ve kaygan kasların, ıslak etlerin birbirine değişi ve kızdan yükselen o tuhaf inilti, her şeyi değiştirdi. Bu ses sanki erkeğin içine girmiş, onu boylu boyunca yarmıştı: Bedeni ikiye ayrılmıştı da benliği oradan çıkıp kızı özgürce öpebiliyordu sanki. Utangaç, sıkılgan bir şey şimdi kişiliği olmayan, neredeyse soyut bir şeye dönüşmüştü. Kızdan çıkan o iniltili ses hırslı, açgözlüydü ve erkeği de hırslandırmıştı. Cecilia'yı rafların kesiştiği köşeye, kitaplara doğru sertçe itti. Öpüşürlerken, kız onun giysilerine asılıyor, gömleğini, kemerini boş yere çekiştiriyordu. Başları sağa sola devriliyor, öpüşmeleri bir ısırmaya dönüşüyordu. Kız onun yanağını ısırdı; sırf şakacıktan değil. Robbie geri çekildi, sonra yeniden yaklaştı; Cecilia onun alt dudağını sertçe ısırdı. Kızın boynunu öptü, başını geriye, raflara doğru bastırdı; kız onun saçını çekti, yüzünü tutup göğüslerine doğru bastırdı. Robbie kısacık bir süre beceriksizce

arandıktan sonra göğüs ucunu buldu, ağzını bu minik ve sert yuvarlağa yapıştırdı. Kızın sırtı kasıldı, sonra bir ürperti belkemiğini boylu boyunca yaladı. Robbie bir an için onun bayıldığını sandı. Kız kollarını onun başına dolamıştı; kollarını sıkınca Robbie soluk alabilmek için doğruldu, kızı sımsıkı kucakladı, başını ezercesine göğsüne bastırdı. Cecilia onu yeniden ısırdı, gömleğini çekti. Kopan bir düğmenin parkede zıpladığını duyunca, gülümsememek için kendilerini tuttular, bakışlarını kaçırdılar. Komedi ikisini de mahvederdi. Cecilia onun meme ucunu dişlerinin arasına hapsetmişti. Heyecan dayanılır gibi değildi. Robbie onun yüzünü kaldırdı, kaburgalarıyla göğsüne yüklenirken gözlerini öptü, diliyle onun dudaklarını araladı. Çaresizlik kızın dudaklarından bir kez daha bir inilti halinde döküldü – esef dolu bir iç çekiş gibi.

Sonunda iki yabancı olabilmişlerdi; geçmişleri unutulmuştu. Kendileri için de birer yabancıydılar şimdi; kim olduklarını, nerede olduklarını unuttular. Kütüphanenin kapısı kalındı; anımsatacak, durduracak, sıradan sesler onlara ulaşamıyordu. Şimdiki zamanın, hatta zamanın ötesine geçmişlerdi; ne anılar vardı ne de gelecek. Her şeyi yok eden heyecandan, ürperten, giderek kabaran coşkudan, kollar, bacaklar bu durmak bilmez, şehvetli güreşte birbirine dolanırken, kumaşa sürtünen kumaşın ve kumaşa sürtünen tenin hışırtısından başka hiçbir şey yoktu. Robbie'nin deneyimleri sınırlıydı, ama yere uzanmalarına gerek olmadığını bilecek kadarını dinlemişti. Kıza gelince; gördüğü filmlerin, okuduğu romanların ve lirik şiirlerin dışında hiçbir deneyimi yoktu. Bu kısıtlamalara karşın, ihtiyaçlarını bu kadar iyi, bu kadar apaçık biliyor olmaları onları şaşırtmadı. Yeniden öpüşmeye başladılar; kızın elleri erkeğin ensesinde kilitlenmişti. Onun kulağını yalıyor, kulak memesini ısırıyordu. Biriken, çoğalan ısırıklar Robbie'yi heyecanlandırdı, kızdırdı, yüreklendirdi. Elbisenin altına, kalçalara uzandı, sertçe sıktı, kıza bir intikam tokadı atma şansı vermek

için, yüzünü yana çevirdi ama aralarında bunun için yeterli boşluk yoktu. Cecilia gözlerini onun gözlerinden ayırmaksızın bir elini aşağıya doğru uzattı, ayakkabısını çıkartmaya çalıştı. Bunun üzerine bir karışıklık oldu; eller düğmeleri aradı, kollarla bacakların konumu ayarlandı. Kız gerçekten deneyimsizdi. Robbie hiç konuşmadan onu yönlendirdi, ayağını kaldırıp en alttaki rafa dayamasına yardım etti. Sakardılar ama kendilerini, hiçbir şeyden utanmayacak kadar unutmuşlardı. Robbie hışırtılı, ipek elbiseyi bir kez daha sıyırınca kızın yüzündeki güvensizliğin aslında kendi yüzünden oraya yansıdığı duygusuna kapıldı. Ama bu yolun tek bir kaçınılmaz sonu vardı, onların da oraya doğru ilerlemekten başka yapabilecekleri hiçbir şey yoktu.

Cecilia yaslandığı köşede erkeğin ağırlığından destek alarak, ellerini bir kez daha onun ensesinde kavuşturdu, dirseklerini onun omuzlarına dayadı ve yüzünü öpmeyi sürdürdü. Bundan sonrası kolay oldu. Zar ayrılırken soluklarını tuttular, sonra kız başını çabucak çevirdi, ama ses çıkarmadı – bir gurur ânı gibiydi. Birbirlerine biraz daha yaklaştılar, iyice sokuldular, sonra, bunu izleyen birkaç saniye boyunca, her şey durdu. Esrik, delice bir taşkınlık değil, mutlak bir kıpırtısızlık. Donup kalmalarının nedeni, sonunda oraya varmış olmanın inanmazlığı değil, dönüşün huşu dolu şaşkınlığıydı; karanlıkta yüz yüze duruyor, birbirlerinin gözünde görebildikleri azıcık şeye bakıyorlardı; kişisel olmayan hiçbir şey yoktu artık. Bu yüzde soyut bir yan yoktu. Grace ve Ernest Turner'ın oğluyla, Emily ve Jack Tallis'in kızı, iki çocukluk arkadaşı, üniversite tanışı engin, dingin bir mutluluk içinde, ulaştıkları anlık değişimle yüz yüze. Bildik bir yüze yakın olmak artık gülünç değil, mucizeviydi. Robbie kadına, baştan beri tanıdığı kıza baktı, değişimin bütünüyle kendi içinde olduğunu düşündü; buysa doğum kadar temel, doğum kadar biyolojikti. Doğduğu günden bu yana, başına gelen en benzersiz, en önemli şeydi. Kız onun ba-

kışlarına karşılık verdi; o da kendi içindeki değişimden çarpılmış, ömür boyu süren bir alışkanlıkla görmezden geldiği bu yüzün güzelliği karşısında donup kalmıştı. Sesleri ayırmaya çalışan bir çocuğun özeniyle, erkeğin adını söyledi. Erkek de onun adını fısıldadı, ama bu ad kulağa yepyeni bir sözcük gibi geldi – heceler aynı, anlam farklıydı. Sonunda erkek en kötü sanatın ya da en kötü yazgının bile asla, bütün bütüne ucuzlatamayacağı o iki yalın sözcüğü söyledi. Kız aynı sözcükleri yineledi; son heceyi aynen onun gibi, hafifçe vurgulamıştı – onu ilk söylemesi gereken kişi kendisiymiş gibi. Robbie'nin dini inancı yoktu, ama şu anda odada görünmez bir varlığın ya da tanığın bulunduğunu düşünmemek olanaksızdı – yüksek sesle söylenen bu sözcüklerin görünmeyen bir antlaşmanın altına atılan imzalara benzediğini de.

Neredeyse yarım dakikadır hiç kıpırdamıyorlardı. Olağanüstü bir sevişme sanatında ustalaşmak için daha uzun zaman gerekiyordu. Devinimlerine uyarak gıcırdayan kitap raflarına yaslanıp sevişmeye başladılar. Böylesi anlarda insanın uzak ve yüksek bir yerde durduğunu hayal etmesi, oldukça yaygındır. Robbie kendini daha yüksek iki dağın arasında, havada asılı duran, pürüzsüz, yuvarlak bir dağın doruğunda yürürken düşledi. Telaşsızdı, çevresini dikkatle inceliyordu; uçurumun tepesindeki bir kayalığa çıkacak ve dağın eteğinde uzanan, az sonra kendisini atacağı taşlı düzlüğe bakacak zamanı vardı. Kendini hemen şimdi bu dupduru boşluğa bırakma düşüncesi çok çekiciydi, ama o bir dünya adamıydı; uzaklaşabilir, bekleyebilirdi. Kolay değildi, çünkü bir şey onu şiddetle çekiyordu ve Robbie'nin ona direnmesi gerekiyordu. Uçurumun kıyısını düşünmediği sürece ondan uzak durabilir, cazibesine karşı koyabilirdi. Kendini, bildiği en basit şeyleri düşünmeye zorladı: siyah botlar, bir başvuru formu, yatak odasının zeminindeki ıslak bir havlu. Bir çöp kovasının ters konmuş, iki-üç santim kadar yağmur suyuyla dolmuş kapağı, Housman şiirlerinin

kapağındaki yuvarlak çay lekesi. Kızın sesi bu değerli dökümü yarıda kesti. Ona sesleniyor, onu çağırıyor, kulağına fısıldıyordu. Evet, işte böyle. Aşağıya birlikte atlayacaklardı. Robbie şimdi onunlaydı, uçuruma birlikte bakıyorlardı; taşlı düzlüğün bir bulut örtüsüne daldığını gördüler. El ele, sırtüstü yuvarlanacaklardı. Kız onun kulağına az önce söylediği şeyi bir kez daha mırıldandı ve bu kez Robbie onu duydu: "İçeri biri girdi."

Gözlerini açtı. Bu bir kütüphaneydi, bir evdeydi, mutlak bir sessizliğe gömülmüştü. Sırtında en iyi takım elbisesi vardı. Evet, her şeyi görece bir hızla anımsadı. Omzunun üstünden geriye bakınca bir tek loş çalışma masasını görebildi; bir düşten anımsanan bir şey gibi, yine oradaydı. Bulundukları köşeden kapıyı görmek mümkün değildi. Ama ne bir ses vardı, ne de başka bir şey. Cecilia yanılmıştı; Robbie bütün yüreğiyle onun yanılmış olmasını diliyordu. Yeniden kıza döndü, "yanılıyorsun" demeye hazırlandı, ama kız onun kolunu var gücüyle sıkınca, bir kez daha arkasına dönüp bakmak zorunda kaldı. Briony yavaşça onların görüş alanına girdi, masanın yanında durdu ve onları gördü. Orada, aptallaşmış bir halde, onlara bakakaldı, kolları bir kovboy filmindeki bir silahşor gibi, iki yanında gevşekçe sarkıyordu. İşte bu ürkütücü anda Robbie, o âna kadar hiç kimseden nefret etmemiş olduğunu anladı. Aşk kadar katıksız bir duyguydu, ama serinkanlıydı, buz gibi mantıklıydı. Kişisel değildi, çünkü içeriye giren kim olsa, Robbie ondan nefret edecekti. Salonda ya da verandada içki içiliyordu, Briony'nin bulunması gereken yer, orasıydı – annesiyle, o çok sevdiği ağabeyiyle ve küçük kuzenleriyle. Kütüphanede olması için tek bir geçerli nedeni yoktu; Robbie'yi bulmanın ve ona ait olanı elinden almanın dışında, elbette. Olup biteni şimdi açıkça görebiliyordu: Yapıştırılmış bir zarfı açmış, mektubu okumuş, iğrenmiş ve o çapraşık, anlaşılması güç kafa yapısıyla, kendini aldatılmış hissetmişti. Ablasını aramaya koyulmuş (hiç kuşku-

suz, taşkın bir koruma ya da uyarma güdüsüyle) ve kütüphanenin kapalı kapısının ardından bazı sesler duymuştu. Cahilliğinin, saçma sapan hayal gücünün ve çocuksu dürüstlüğünün derinliklerinden yükselen bir itkiyle, buna bir son vermeye gelmişti. Bunu yapmasına gerek kalmadı: Kendiliklerinden ayrıldılar, birbirlerine sırt çevirdiler; şimdi ikisi de sezdirmeden üstlerini başlarını düzeltiyorlardı. Bitmişti.

Ana yemek tabakları çoktan kaldırılmış, Betty tereyağlı pudingle dönmüştü. Robbie merak etti: Yetişkinlere sunulan porsiyonun, çocukların tabağındaki yiyeceklerin iki katı görünmesi, kendi hayal gücünün bir oyunu muydu yoksa Betty'nin öç alma biçimi mi? Leon üçüncü *Barsac* şişesinden kadehini dolduruyordu. Ceketini çıkartmış, bu da öteki iki erkeğe aynı şeyi yapma cesareti vermişti. Gecenin çeşit çeşit uçucu yaratığı kendilerini camlara attıkça, pencerelerden hafif bir çarpma sesi geliyordu. Bayan Tallis peçetesiyle yüzüne hafifçe dokundu, sevgiyle ikizlere baktı. Pierrot Jackson'ın kulağına bir şeyler fısıldıyordu.

"Sofrada sır olmaz, çocuklar. Sakıncası yoksa biz de duymak isteriz."

Jackson güçlükle yutkundu. Pierrot gözlerini kucağına dikti.

"İzninizi rica edecektik, Emily Teyze. Tuvalete gider miyiz, lütfen?"

"Elbette. Ama gider miyiz değil, gidebilir miyiz. Ayrıca bu kadar ayrıntılı bir açıklamaya gerek yok."

İkizler iskemlelerinden kaydılar. Kapıya ulaştıklarında Briony tiz bir çığlık attı: "Çoraplarım! Çilekli çoraplarımı giymişler!"

Oğlanlar durup döndüler, utanmış bir halde bir bileklerine bir teyzelerine baktılar. Briony yarı doğrulmuştu. Robbie kızın içindeki yoğun duyguların bir boşalım yolu bulduğunu düşündü.

"Odama girdiniz ve çekmecemi karıştırdınız!"

Cecilia yemek başladığından beri ilk kez konuştu. O da derinlerdeki duyguları havalandırmaktaydı.

"Kapa çeneni, Tanrı aşkına! Bu *primadonna* şımarıklığınla insanı canından bezdiriyorsun. Çocukların temiz çorabı kalmamıştı, ben de seninkileri aldım."

Briony inanamayan gözlerle ona bakakaldı. Korumaya çalıştığı kişi tarafından saldırıya, ihanete uğramıştı. Jackson'la Pierrot'nun gözleri hâlâ teyzelerindeydi; kadın başının hafif bir hareketiyle çıkabileceklerini belirtti. Kapıyı arkalarından abartılı, hatta belki de alaycı bir özenle çektiler; Emily eline kaşığını aldı, ötekiler de onu izledi.

Cecilia'ya tatlılıkla seslendi: "Kız kardeşine karşı biraz daha ılımlı olabilirsin."

Cecilia annesine doğru dönerken, Robbie'nin burnuna kızın koltuk altından gelen, anlık bir esinti çarptı ve ona taze biçilmiş otların kokusunu anımsattı. Yakında dışarıda olacaklardı. Bir an için gözlerini yumdu. Hemen yanında bir litrelik krema kavanozu duruyordu, onu kaldıracak gücü olup olmadığını merak etti.

"Özür dilerim, Emily. Ama sabahtan beri çekilmez bir halde."

Briony bir yetişkinin sakinliğiyle konuştu: "Bunu söyleyene bakın."

"Ne demek istiyorsun?"

Robbie bunun sorulmaması gereken soru olduğunu biliyordu. Briony yaşamının bu aşamasında, çocuk odasıyla yetişkinlerin dünyası arasında uzanan, sınırları tam belirlenmemiş bir koridorda yaşıyor ve bu geçidi sık sık, en beklenmedik anlarda geçiyordu. Şimdilik, yani kızgın, küçük bir çocuk olarak daha tehlikesizdi.

İşin aslı, tam olarak ne demek istediğini Briony'nin kendisi de bilmiyordu, dolayısıyla konuyu değiştirmek için çabucak harekete geçen Robbie'nın bilmesi olanaksızdı. Erkek solundaki Lola'ya döndü, bütün masayı kap-

sayacak biçimde, "Kardeşlerin çok tatlı çocuklar," dedi.

"Hah!" Briony yırtıcıydı, kuzinine konuşma fırsatı tanımadı. "Bu da ne kadar az şey bildiğini gösteriyor!"

Emily kaşığını bıraktı. "Bak canım, böyle devam edeceksen, masadan kalkmanı isteyeceğim."

"Ama baksanıza ne yapmışlar! Yüzünü tırmalamış, kolunu morartmışlar!"

Bütün gözler Lola'ya çevrildi. Çillerin altındaki derinin rengi koyulaştı, çiziklerin olduğundan daha soluk görünmesine neden oldu.

"O kadar da kötü görünmüyor," dedi Robbie.

Briony alev alev yanan gözlerini ona dikti. Annesi söze karıştı: "Eh, çocuk tırnakları. Sana merhem bulalım."

Lola cesur görünüyordu. "Biraz sürdüm zaten. Eskisi kadar acımıyor."

Paul Marshall genzini temizledi. "Gözümle gördüm; araya girip onları uzaklaştırmak zorunda kaldım. Şaşırdığımı söylemeliyim, yani bu kadar küçük çocukların ona böyle saldırabilmesi..."

Emily iskemlesinden kalktı. Lola'nın yanına geldi, ellerini tutup kaldırdı. "Kollarının haline bak! Öyle ufak sıyrıklar değil. Dirseklerine kadar yara bere içinde kalmışsın. Böyle bir şeyi nasıl yapabildiler kuzum?"

"Bilmiyorum, Emily Teyze."

Marshall iskemlesinde bir kez daha geriye kaykıldı. Cecilia'yla Robbie'nin arkasından, yaşaran gözlerini kendisine dikmiş olan genç kıza seslendi: "Utanıp örtbas etmeye çalışmana gerek yok. Son derece yüreklisin ama kötü bir darbe almışsın."

Lola ağlamamak için kendini tuttu. Emily yeğenini göğsüne çekti, başını okşadı.

Marshall, Robbie'ye, "Haklısın, çok tatlı çocuklar," dedi. "Ama sanırım çok kötü bir dönem geçiriyorlar."

Robbie'nin içinden Marshall'a, "Madem Lola bu kadar kötü yaralanmıştı, neden buna daha önce hiç değinmedin?" diye sormak geçti, ama sofra hareketlenmişti.

Leon annesine sordu: "Doktor çağırmamı ister misin?" Cecilia oturduğu yerden kalkmaya hazırlandı. Robbie onun koluna dokundu ve kütüphaneden bu yana ilk kez göz göze geldiler. Bunun ötesinde herhangi bir bağlantı kurmaya zaman yoktu, Cecilia bir bezle soğuk su getirilmesi için sağa sola talimatlar veren annesine doğru seğirtti. Yeğeninin başını göğsüne bastırmış olan Emily, yatıştırıcı sözcükler fısıldıyordu. Marshall yerinden ayrılmadı, kadehini yeniden doldurdu. Briony de kalktı, kalkarken de yine o içe işleyen, genç kız çığlıklarından birini attı. Jackson'ın iskemlesinde duran zarfı aldı, göstermek için havaya kaldırdı.

"Bir mektup!"

Açmaya hazırlandı. Robbie sormadan edemedi: "Kime yazılmış?"

"Üzerinde 'herkese' diyor."

Lola kendini teyzesinden kurtardı, peçetesiyle yüzünü sildi. Emily ansızın, şaşırtıcı bir yetkeyle konuştu: "Mektubu açmayacaksın. Sana söylediğimi yapacak ve onu bana vereceksin."

Briony annesinin sesindeki alışılmadık tınıyı fark edince, elindeki zarfla birlikte uysalca ona doğru ilerledi. Emily, Lola'dan bir adım uzaklaşıp zarfı açtı, çizgili kâğıda yazılmış, tek sayfalık notu çıkardı. Robbie'yle Cecilia da onunla birlikte okudular.

Biz kaçacaz çünkü Lola ve betty bize çok fena davranuyor ve biz eve gitmek istiyoruz. Özür dileriz, biraz meyva aldık Ve oyun da iptal oldu.

Altına her ikisi de zikzaklı, gösterişli birer imza atmıştı.

Emily notu yüksek sesle okuyunca bir sessizlik oldu. Lola kalktı, pencerelerden birine doğru birkaç adım attı, sonra fikrini değiştirdi, masanın ucuna doğru ilerledi. Aklı karışmış gibi sağa sola bakıyor, üst üste mırıldanı-

yordu: "Ah, kahretsin, ah kahretsin..."

Marshall yaklaştı, elini onun koluna dayadı. "Her şey düzelecek. Gruplara ayrılıp onları arayacağız, göz açıp kapayıncaya kadar da bulacağız."

"Kesinlikle," dedi Leon. "İkizler gideli yalnızca birkaç dakika oldu."

Ama Lola dinlemiyordu, kararını vermiş gibiydi. Geniş adımlarla kapıya doğru ilerlerken, "Annem beni öldürecek," dedi.

Leon onu omuzlarından tutmayı deneyince, bir silkinişte kurtuldu, kapıdan hızla çıktı. Holde koştuğunu duydular.

Leon kız kardeşine döndü: "Cee, hadi çıkıp arayalım."

"Bu gece ay yok," dedi Marshall. "Dışarısı oldukça karanlık."

Onlar kapıya doğru yürürken, Emily, "Birinin burada beklemesi gerek; ben beklerim," dedi.

"Kiler kapısının arkasında el fenerleri var," dedi Cecilia.

Leon annesine döndü: "Bence polis şefini aramalısın."

Yemek salonundan son çıkan Robbie oldu; yeni duruma uyum sağlayan son kişi de benim zaten, diye düşündü. Görece serin hole çıkarken, ilk tepkisi hâlâ sürüyordu: aldatılmışlık duygusu. İkizlerin tehlikede olduğuna inanmıyordu. İneklerden ürkecek, koşa koşa eve döneceklerdi. Evi çepçevre kuşatan gecenin enginliği, kapkara ağaçlar, kucak açan gölgeler, yeni biçilmiş, serin çimler – bütün bunların yalnızca kendisiyle Cecilia'ya ait olduğuna inanıyordu. İkisini bekliyorlardı; kullanmalarını, sahiplenmelerini. Ya şimdi ya da hiç; yarın, daha doğrusu şu andan başkası, işe yaramazdı. Oysa ev ansızın içindekileri dışarıya, artık yarı gülünç bir aile bunalımının esiri olan geceye kusmuştu. Saatlerce orada kalacak, ellerindeki fenerleri sallayıp sesleneceklerdi;

sonunda ikizler (bitkin ve kirli) bulunacak, Lola sakinleştirilecek, yetişkinler kendilerini kutlamak için birer kadeh bir şey içecek ve gece sona erecekti. Birkaç gün, hatta birkaç saat sonra da aile toplantılarında sofraya sürülen, eğlenceli bir anıya dönüşecekti: ikizlerin kaçtığı gece.

Ön kapıya vardığında, arama ekipleri yola çıkmak üzereydi. Cecilia ağabeyinin koluna girmişti; tam evden çıkarken döndü, ışıkta duran Robbie'ye baktı. Yüzündeki anlam, omuz silkişi şöyle diyordu: Elden ne gelir? Robbie'nin bu durumu sevgiyle kabullendiğini gösterecek herhangi bir jest yapmasına kalmadan, kız döndü, Leon'la birlikte hızla uzaklaştı; bir yandan da oğlanlara sesleniyorlardı. Çoktan yola koyulmuş olan Marshall onlardan epeyce ileride, araba yolunun aşağılarındaydı, yalnızca elindeki fener sayesinde seçilebiliyordu. Lola görünürlerde yoktu. Briony evin yan tarafına doğru ilerledi. Robbie'yle beraber olmak istemiyordu elbette, buysa rahatlatıcıydı, çünkü Robbie kararını vermişti: Cecilia'yla baş başa olamayacak, onunla yalnız kalamayacaksa, o zaman, tıpkı Briony gibi, aramaya tek başına çıkacaktı. Bu karar, daha sonra kendisinin de defalarca kabullendiği gibi, yaşamını değiştirdi.

On İki

Adam tarzındaki eski yapı bir zamanlar gerçekten zarifti, park alanına nefis bir biçimde egemendi, ama ne duvarları onun yerini alan baronluk binasının duvarları kadar sağlamdı, ne de odaları Tallis evini zaman zaman boğan o inatçı suskunluğun bir benzerini tatmıştı. Arama ekiplerinin arkasından kapıyı kapatıp hole dönen Emily eve izinsizce dalan sessizliğin varlığını elle tutulurcasına hissedebiliyordu. Betty'yle yardımcıları hâlâ mutfakta, tatlılarını yiyorlardı herhalde; yemek salonunun boşaldığından habersizdiler. Çıt çıkmıyordu. Duvarlar, aynalık tahtaları, yeni sayılabilecek donanımın baskın ağırlığı, ocağın dev boyutlu demir ayaklığı, yeni, parlak taşlardan örülmüş, içine girip yürünebilen şömineler yüzyıllar öncesine, dilsiz ormanlardaki yalnız şatolar dönemine işaret ediyordu. Emily'ye kalırsa, kayınpederinin amacı burada bir dayanıklılık ve bir aile geleneği havası yaratmaktı. Ömrünü demir sürgüler ve asma kilitler icat ederek geçirmiş biri, mahremiyetin önemini iyi bilirdi. Evin dışındaki her türlü ses, bütünüyle dışarıda bırakılıyordu; eve özgü öteki sesler bile bastırılıyor, hatta bazen, her nasılsa bertaraf ediliyordu.

Emily içini çekti, kendi sesini tam duyamayınca, bir kez daha iç geçirdi. Kütüphane kapısının bitişiğine yerleştirilmiş, dökme demirden yapılma yarım daire biçimindeki sehpanın üzerinde duran telefona baktı, elini al-

maca koydu. Polis Şefi Vockins'le görüşmek için önce karısıyla konuşması gerekecekti; bu geveze kadın yumurtalardan ve onlarla ilintili konulardan konuşmaya bayılırdı: tavuk yeminin fiyatı, tilkiler, modern kâğıt torbaların dayanıksızlığı. Kocasına gelince; bir polisten beklenen ketumluğu, ciddiyeti sergilemeye yanaşmazdı. Sımsıkı düğmeli göğsünü çınlatarak, büyük güçlüklerle kazanılmış bilgelik gibi sunduğu yavan, tatsız deyişlerinde belli bir içtenlik vardı: Damlaya damlaya göl olur, şeytan aylakları sever, tek bir çürük elma bütün sepeti bozar. Köyde, güvenlik güçlerine katılmadan ve bıyık bırakmadan önce, bir sendikada çalıştığına dair söylentiler dolaşıyordu. Genel Grev günlerinde, bir trende el ilanları taşırken görüldüğü söyleniyordu.

Peki ama, polis şefinden ne isteyecekti? O Emily'ye oğlanların yalnızca birer çocuk olduğunu söyleyip yarım düzine kadar köylü erkeği yataklarından kaldırıp bir arama ekibi oluşturuncaya kadar aradan bir saat geçer, dünyanın gece karanlığındaki büyüklüğünden ürküp aklı başına gelen ikizler çoktan dönmüş olurdu. İşin doğrusu, şu anda düşündüğü kişi ikizler değil onların annesi, yani kız kardeşiydi – daha da doğrusu onun, Lola'nın ince bedeninde yeniden doğmuş hali. Sofrada kızı teselli etmek için yerinden kalktığı zaman içine dolan kızgınlık Emily'yi şaşırtmıştı. Duygu arttıkça, onu gizlemek için Lola'nın üzerine daha çok düşmüştü. Yüzündeki tırnak izleri yadsınamazdı, kolundaki yara bereler (üstelik bunların iki çocuğun elinden çıktığı düşünülürse) gerçekten inanılmazdı. Ama eski bir hınç Emily'nin içini hâlâ kemiriyordu. O anda yatıştırmaya çalıştığı, göğsüne bastırdığı kişi, kız kardeşi Hermione idi – sahne hırsızı Hermione; bütün başrolleri kapan, aşırı duygusal, dramatik gösterilerin küçük yıldızı. Böylece, Emily hırslandıkça kıza gösterdiği ilgi de o kadar artmıştı. İkizlerin bıraktığı mektubu bulan zavallı Briony'yi alışılmadık bir sertlikle paylamasının nedeni de aynı hınçtı. Ne haksız-

lık! Ama kızının, daha doğrusu Emily'den yaşça küçük herhangi bir dişinin zarfı açma olasılığı, bunu son derece yavaş yaparak gerginliği artırması, sonra mektubu konuklara yüksek sesle okuyup haberi duyurması, kendisini gösterinin merkezi yapması, işte bu olasılık, eski anıları ve tatsız duyguları canlandırmıştı.

Emily holde kararsızca duruyor, canı odalardan birine girmek istemiyordu; dışarıdan, arayanlardan bir ses duymak için kendini zorladı ve (dürüst olması gerekirse) hiçbir şey duyamayınca rahatladı. Oğlanların yokluğu bir bardak suda koparılan fırtınaydı; şu anda onun asıl canını sıkan, Hermione'nin yaşamıydı. İkizler için kaygılanmaya gerek yoktu. Irmağa yaklaşmaları söz konusu bile değildi. Yakında yorulup eve dönecekleri kesindi. Çevresi kalın sessizlik duvarlarıyla sarılıydı; sessizlik kulaklarında tıslıyor, kendine özgü bir ritme uyarak bir alçalıp bir yükseliyordu. Elini telefondan çekti, alnını ovuşturdu –Tanrı'ya şükür, migren canavarından en küçük bir iz yoktu– salona doğru yürüdü. Vockins'i aramamasının bir nedeni daha vardı: Jack özür dilemek, bir sürü gerekçe sıralamak için her an arayabilirdi. Telefonu bakanlığın santralı bağlayacak, Emily önce kocasının genç yardımcısının o genizden gelen, mızmız sesini duyacak, nihayet sıra çalışma masasındaki kocasının, tavanı lambri kaplı, dev boyutlu odada çınlayan sesine gelecekti. Erkeğin geç saatlere kadar çalıştığından kuşku duymuyordu, ama geceleri kulüpte kalmadığını biliyor, kocası da onun bunu bildiğini biliyordu. Ama söylenecek hiçbir şey yoktu. Ya da belki, çok fazla şey vardı. Karı-kocanın tek bir ortak noktası varsa, o da tartışmaktan, çekişmekten ölesiye korkmalarıydı; neredeyse her akşam gelen bu telefonların (Emily onlara kesinlikle inanmıyor olsa da) düzenliliği her ikisini de rahatlatıyordu. Eğer bu aldatmaca oyunu bildiğimiz ikiyüzlülükse, Emily onun oldukça yararlı olduğunu kabul etmek zorundaydı. Yaşamına doygunluk sağlayan kaynaklar vardı –ev, park,

hepsinden önemlisi de çocuklar– ve Jack'e meydan okumayarak bunları korumaya kararlıydı. Ayrıca kocasının varlığını telefondaki sesi kadar özlemiyordu da. Bir insana sürekli yalan söylemek, o kişiyi sevmekten farklı olarak, ona kesintisiz bir ilgi göstermeyi gerektiriyordu; dolayısıyla Jack'in böyle inceden inceye, ayrıntılı yalanlar üretmesi, üstelik bunu yıllardır sürdürmesi demek, karısına değer vermesi anlamına geliyordu. Yalancılığı, evliliklerini önemsediğini gösteriyordu.

Haksızlığa uğrayan çocuk, haksızlığa uğrayan eş. Yine de Emily olması gerektiği kadar mutsuz değildi. Bir rol onu öteki rolüne hazırlamıştı. Oturma odasının girişinde durakladı, çikolata bulaşmış kokteyl kadehlerinin henüz kaldırılmamış olduğunu, bahçeye açılan kapının da açık kaldığını gözlemledi.

Jack'in üst üste pek çok geceyi Londra'da neden geçirdiğini öğrenmek istemiyordu. Daha doğrusu, nedenini duymak istemiyordu. Onu bakanlıkta geç saatlere kadar tutan iş hakkında daha fazla bilgi edinmek de istemiyordu. Aylar önce, Noel'den hemen sonra, kocasını öğleden sonra uykusundan uyandırmak için kütüphaneye girmiş, gözüne masanın üzerinde duran açık dosya ilişmişti. Onu dosyaya şöyle bir göz atmaya iten şey, yalnızca sıradan, kadınca bir meraktı, çünkü devlet yönetimine ilgi duyan biri değildi. Bir sayfada salt başlıklardan oluşan bir liste gördü: değiş-tokuş denetimleri, tayın miktarlarının saptanması, büyük kentlerin kitlesel boşaltılması, işçi sınıfının askere çağrılması. Onun karşısındaki sayfa el yazısıyla yazılmıştı. Uzun paragrafların arasına sayılar, hesaplar serpiştirilmişti. Jack'in kahverengi mürekkepli, dik sırtlı, ince el yazısı, rakamların elliyle çarpılmasını öneriyordu: Atılan her ton patlayıcı için, elli can kaybı hesap edin. İki haftada yüz bin ton bomba atılacağını varsayın. Sonuç: beş milyon kayıp. Erkeği henüz uyandırmamıştı; o yumuşak, ıslıksı solukları kış kuşlarının çimenliğin ötesinden bir yerden gelen cı-

vıltılarına karışıyordu. Sulu güneş ışığı kitapların sırtlarında ufak dalgalar oluşturuyor, her yan ılık toz kokuyordu. Pencereye gitti, dışarıya baktı; gri ve çok uçuk mavi, kırık bir gökyüzüne karşı simsiyah görünen çıplak meşe dallarının arasından kuşu seçmeye çalıştı. Bu tür bürokratik tahminlerin yapılması gerektiğini biliyordu. Yetkililerin her türlü sonuca şimdiden hazırlanması, önlemler alması gerektiğini de. Yine de, bu yüksek rakamların kendi kendini yüceltmenin, gücünü abartmanın bir yolu olduğuna hiç kuşku yoktu; böyle bir pervasızlıksa sorumsuzluk sayılırdı. Jack, yani yuvanın bekçisi, huzurun teminatçısı duruma geniş bir açıdan bakmak zorunda olduğunu hissediyordu. Ama bu kadarı da aptalcaydı. Kocasını uyandırınca, adam homurdandı, dosyayı kapatmak için ani bir hamle yaptı, sonra, hâlâ oturur durumda, karısının elini tutup dudağına götürdü, kuru bir öpücük kondurdu.

Bu sıradan anılar Emily'nin keyfini fazlaca kaçırmamıştı. Onların üstünde yüzüyor, yansız, dalgın aşağıya bakıyor, onları zihnini kurcalayan başka düşüncelerle aynı ipe diziyordu yalnızca. Yüzme havuzunun yakınına bir zakkum öbeği dikmeyi tasarlıyordu. Robbie bir çardak yaptırması, çevresini de yavaş büyüyen salkımla kaplaması için onu kandırmaya çalışıyordu – salkımın çiçeğine ve kokusuna bayılırdı. Ama Jack'le kendisinin ömrü çardağın bitmiş halini görmeye yetmezdi. Onların öyküsü sona ermiş olurdu. Robbie'nin yemekteki halini düşündü; halinde tavrında aşırı tedirgin ve dokunsan tuz buz olacakmış gibi bir hava vardı. Bir dergide okuduğu gibi, boheme eğilimli genç erkeklere çılgınlığın sınırlarını aştıran şu esrarlı sigaralardan mı içiyordu yoksa? Robbie'yi severdi, böyle pırıl pırıl bir delikanlı olup çıktığı için Grace Turner adına seviniyordu. Ama işin doğrusu, o Jack'in bir hobisi, yıllardır savunduğu, peşinde olduğu eşitlik ilkesinin yaşayan kanıtıydı. Pek sık olmasa da, Jack ne zaman Robbie'den söz etse, sesinde haklı çıktığı-

na inanan, hafif bir böbürlenme hissedilirdi. Buysa Emily'de eleştirildiği, kınandığı duygusu yaratıyordu. Oğlanın eğitim giderlerini üstlendiği zaman, kocasının işine burnunu soktuğunu hissetmesine karşın, Leon'la kızlara haksızlık edildiğini düşünmüş, Jack'e karşı çıkmıştı. Robbie'nin Cambridge'den birincilikle dönmesi Emily'nin yanıldığını kanıtlamazdı. Aslında bu durum, üçüncü olan Cecilia'nın işini zorlaştırmıştı; kızın hayal kırıklığına uğramış gibi numara yapmasıysa hiç de inandırıcı değildi. Robbie'nin yüceltilişi. Cecilia sık sık, "Hiçbir işe yaramayacak," derdi, Robbie'ye verilen desteği kastederek. Jack'in buna kendini beğenmiş bir edayla verdiği karşılıksa, daha şimdiden işe yaradığıydı.

Yine de, Briony'nin yemek boyunca Robbie'yi tersleyip durması yakışıksızdı. Kızın içerlediği bazı şeyler varsa, Emily bunu anlayışla karşılardı. Beklenen bir şeydi. Ama bunları dile getirmek, alçaltıcıydı. Yemeği düşününce... Bay Marshall gergin ortamı nasıl da ustaca yumuşatmıştı. Uygun bir aday mıydı? Dış görünüşünün böyle olması çok yazıktı; yüzünün yarısı aşırı döşenmiş, tıklım tıkış bir yatak odasına benziyordu. Üçgen biçimindeki bir peynir kalıbını (ya da çikolatayı) andıran şu çene zamanla törpülenir miydi acaba? Bütün İngiliz ordusuna gerçekten de Amo gofreti satacaksa, fena halde zengin olacak demekti. Oysa Cambridge'de son moda züppeliklerin her çeşidini öğrenen Cecilia, kimya okumuş bir erkeği 'insan olarak tamamlanmamış' sayıyordu – aynen bu sözcüklerle. Girton'da üç yıl kadar, evde de pekâlâ okuyabileceği türden kitaplarla oyalanmıştı – Jane Austen, Dickens, Conrad; bütün eserleri aşağıda, kütüphanedeydi. Bu uğraşı, yani başkalarının zaman öldürmek için okuduğu romanları okumak, nasıl olmuş da Cecilia'nın kendini başkalarından üstün görmesini sağlamıştı? Bir kimyacının bile belli amaçları vardı. Bu da işte, şeker, kimyasal madde, kahverengi boya ve ayçiçek yağından çikolata elde etmenin yolunu bulmuştu. Kakao

yağı kullanmadan. Hazırladığı o şaşırtıcı kokteyli içerlerken, bu karışımdan bir ton çikolata üretmenin neredeyse bedavaya çıktığını söylemişti. Rakiplerini ezebilir *ve* kâr oranını artırabilirdi. Belki kaba bir ifade olacaktı, ama bu ucuz varillerden yıllarca ne büyük bir konfor, ne tasasız bir yaşam akacaktı kimbilir.

Bütün bu ilmeklerin (anılar, yargılar, bulanık çözümler, sorular) sessizce çözülüşünü izlerken, yarım saat, hatta biraz daha fazlası uçup gitmişti; Emily yerini neredeyse hiç değiştirmemiş, her on beş dakikada bir vuran saati duymamıştı. Ama esintinin güçlendiğinin, bir kez daha dinmeden önce pencerelerden birini çarparak kapattığının farkındaydı. Bir ara, yemek odasını temizleyen Betty'yle yardımcıları tarafından rahatsız edilmiş, ama sonra gürültüler kesilmiş ve Emily yeniden, derin düşüncelerinin dallara ayrılan yollarına dalmayı, çağrışımlara kapılıp sürüklenmeyi başarmıştı; binlerce baş ağrısının sağladığı bir uzmanlıkla, beklenmedik ya da haşin engellerden sakınarak ilerlemişti. Sonunda telefon çalınca, hiç şaşırıp irkilmeden hemen yerinden kalktı, hole çıktı, almacı kaldırdı ve her zaman yaptığı gibi, son heceyi hafif tizleştirerek, soru sorarcasına seslendi: "Tallisler?"

Santral, genizden konuşan asistan, kısa bir duraklama, hattaki cızırtı, sonra Jack'in duygulardan arınmış, yansız sesi.

"Bir tanem. Biraz geç kaldım. Çok özür dilerim."

Saat on bir buçuktu. Ama Emily aldırmadı, nasılsa hafta sonu burada olacaktı; bir gün de eve temelli dönecek ve aralarında tek bir tatsız sözcük geçmeyecekti.

"Zarar yok," dedi.

"Savunma Bildirisi'nde bazı değişiklikler yapıldı. İkinci kez basılması gerekti. Sonra, yine bir değişiklik, ardından bir başkası."

"Silahların modernleştirilmesi," dedi Emily yatıştırırcasına.

"Korkarım öyle."

"Herkes karşı, biliyorsun."

Kocası kıkırdadı. "Bizim dairedekiler değil."

"Ben de karşıyım."

"Eh, sevgilim, umudu kesmedim. Bir gün seni ikna edeceğim."

"Ben de seni."

Karşılıklı söylenen sözlerde sevecen bir tını vardı; içli dışlılığı rahatlatıcıydı. Her zamanki gibi karısına, gününün nasıl geçtiğini sordu. O da bunaltıcı sıcağı, Briony'nin oyununun çöküşünü, Leon'un arkadaşıyla birlikte geldiğini anlattı; Paul Marshall için, "O da senin tarafında," dedi. "Ama o, hükümete çikolatalı gofretlerinden satabilmek için, asker sayısının artmasını istiyor."

"Anlıyorum. Kalay yaprağına sarılı demir parçaları!"

Akşam yemeğinden, Robbie'nin sofradaki tuhaf halinden söz etti. "Onu tıp okuluna sokmamız gerçekten de gerekli mi?"

"Gerekli. Gözü pek bir girişim. Tam da ona yaraşır bir şey. Mutlaka deneyeceğinden eminim."

Sonra Emily, yemeğin ikizlerin bıraktığı notla nasıl sona erdiğini ve arama ekiplerinin çoktan araziye dağıldığını aktardı.

"Küçük hınzırlar. Nereye gitmişler peki?"

"Bilmiyorum. Hâlâ haber bekliyorum."

Hatta bir sessizlik oldu, şimdi yalnızca uzaktan gelen mekanik çıtırtılar duyuluyordu. Sonunda, yetkin Devlet Görevlisi konuştuğunda, kararını vermişti bile. Karısına çok ender kullandığı ilk adıyla seslenmesi, kararlılığını gösteriyordu.

"Telefonu hemen kapatıyorum, Emily, çünkü polisi arayacağım."

"Gerçekten gerekli mi? Polis buraya gelinceye kadar..."

"Bir haber alır almaz beni ara."

"Dur..."

Bir ses duyunca, döndü. Leon ana kapıdan girmek üzereydi. Hemen arkasında, şaşkınlıktan dili tutulmuşa benzeyen Cecilia vardı. Sonra kolunu kuzininin omzuna dolamış olan Briony göründü. Lola'nın yüzü, kilden yapılma bir maske gibi, öyle beyaz ve katıydı ki, bu yüzden hiçbir anlam çıkartamayan Emily, bir anda en kötüsünü düşündü. İkizler neredeydi?

Leon holü geçip annesine doğru ilerledi; elini telefona uzattı. Pantolonunun paçalarından başlayan ince, uzun bir çamur lekesi dizlere kadar uzanıyordu. Çamur... bu kupkuru havada? Harcadığı çabadan solukları ağırlaşmıştı, almacı annesinden kapıp sırtını dönerken, bir tutam yağlı saçı, yüzüne doğru savruldu.

"Baba, sen misin? Evet. Dinle, bence hemen buraya gelsen iyi olur. Hayır, bulamadık ama daha kötü bir şey oldu. Yo, yo, şu anda anlatamam. Mümkünse, bu gece. Polisi zaten aramak zorundayız. En iyisi sen ara."

Emily elini yüreğine götürdü, durmuş Leon'u seyreden Cecilia'yla kızlara doğru, geri geri birkaç adım attı. Leon sesini iyice alçaltmıştı, eliyle örttüğü almaca hızlı hızlı mırıldanıyordu. Emily tek sözcük bile duyamıyor, duymak da istemiyordu. Yukarıya, odasına çıkmayı yeğlerdi, ama Leon konuşmayı bitirmiş, ahizeyi yankılı bir takırtıyla yerine koyup ona dönmüştü bile. Gözleri sert, katıydı; Emily gördüğü şeyin öfke olup olmadığını merak etti. Genç erkek daha derin soluklar almaya çalışıyordu, dudaklarını tuhafça çarpıtarak dişlerini örtecek biçimde germişti.

"En iyisi salona geçip oturalım," dedi.

Emily ne demek istediğini ânında kavradı. Haberi ona şu anda, ayakta dururken vermek istemiyordu, çinilerin üzerine yığılıp kalmasından, başını çarpmasından korkuyordu. Gözlerini oğlundan ayırmadı ama yerinden kıpırdamadı da.

"Hadi Emily, gel," dedi Leon.

Omzuna konan el sıcak, ağırdı; ipek elbisesini delip

geçen nemi hissedebiliyordu. Çaresizce, oturma odasına doğru yönlendirilmeye boyun eğdi; olanca dehşeti, oğlunun haberi vermeden önce onu mutlaka oturtmak istemesinde yoğunlaşmıştı.

On Üç

Briony'nin suçunu işlemesine yarım saat vardı. Bu engin geceyi bir manyakla paylaştığının bilincinde olduğu için, başlarda evin gölgeli duvarlarından uzaklaşmamaya özen gösterdi; aydınlık bir pencerenin önünden her geçişinde başını pervazın iyice altına eğiyordu. Erkeğin doğruca anayola yöneldiğini biliyordu, çünkü Cecilia Leon'la birlikte o yöne gitmişti. Araya güvenli bir mesafe girdiğinden emin olunca cesur, geniş bir kavisle evden uzaklaştı, bu da onu ahırlara ve yüzme havuzuna doğru götürdü. İkizlerin orada olup olmadığına bakmak mantıklı geliyordu; atlarla oyalanıyor ya da suda, çoktan ölmüş ve artık sonsuza kadar ayırt edilemez bir halde, yüzükoyun yüzüyor olabilirlerdi. Bu sahneyi nasıl tanımlayacağını düşündü: aydınlatılmış suyun hafif kıpırtısına uyarak sağa sola salınışları, suyun yüzeyine sarmaşık filizleri gibi yayılan saçları, tatlılıkla birleşen, sonra ayrılan giyimli bedenleri. Kuru gece havası elbisesinin kumaşıyla derisinin arasından kayıyor, Briony karanlıkta kendini kaygan ve çevik hissediyordu. Sonradan tarif edemeyeceği hiçbir şey yoktu – araba yolunda sessizce ilerleyen, ne kadar yaklaştığı duyulmasın diye yolun kıyısından ayrılmayan manyağın yerde bıraktığı yılankavi ayak izi. Neyse ki ağabeyi, Cecilia'nın yanındaydı, buysa Briony'nin sırtından ağır bir yük kaldırıyordu. Bu leziz havayı da tarif edebilirdi; çevreye baygın inek rayihası

saçan otları, sıcak günün közlerini hâlâ koruyan ve kile özgü mineral kokusu yayan, ateşe verilmiş toprağı, gölden yeşil ve gümüş bir tat taşıyan, hafif esintiyi.

Otların üzerinde uzun, rahat adımlarla koşmaya başladı, bunu bütün gece sürdürebileceğini düşündü; ayaklarının altındaki sert toprağın çelikten yapılmış yayları Briony'yi ileriye fırlatıyor, karanlık da onun olduğundan iki misli hızlı görünmesini sağlıyordu. Aynen böyle koştuğu düşler görmüştü; sonra öne doğru, ani bir hamle yapıp kollarını açar, kendini yazgısına teslim ederdi (tek zor kısmı buydu, ama uykuda yine de kolaydı); ayakları yerden kesilirdi; çitlerin, kapıların ve çatıların üstüne pike yaparak, sonra yeniden yükselerek, bulut katmanının hemen altında, tarlaların üstünde zaferle birkaç tur attıktan sonra yine dalışa geçerek uçar, uçardı. İşte şimdi, bunun nasıl başarılacağını seziyordu – tek yolu istemekti; koşarak geçtiği dünya onu seviyordu, istediği şeyi ona verebilir, uçmasını sağlayabilirdi. Sonra, yaptıktan sonra da, Briony onu uzun uzadıya tanımlardı. Yazmak da uçmanın, süzülerek yükselmenin bir türü değil miydi? Bir uçuşa, bir imgeleme, bir hayale ulaşma biçimi?

Ama bir manyak vardı; karanlık bir yürekle geceyi adımlayan, umduğunu bulamamış bir manyak – Briony onun amacına ulaşmasını bir kez engellemişti zaten. Onu tanımlayabilmek için Briony ayaklarını yere sağlam basmalıydı. Önce ablasını ondan korumalı, sonra da onu güvenli bir biçimde kâğıda dökmenin bir yolunu bulmalıydı. Koşmayı kesip yürümeye başladı; kütüphanede işini bozduğum için benden kimbilir ne kadar nefret ediyordur, diye düşündü. Bu olgu onu dehşete düşürse de, yine bir geçiş, bir varoluş ânı yaşadığını düşündü; bir başka 'ilk'le karşı karşıyaydı: bir yetişkinin nefretini kazanmak. Çocuklar bol keseden, gönlünce nefret ederdi. Pek bir anlamı yoktu. Ama bir yetişkinin nefretine hedef olmak ciddi, yeni bir dünyaya kabul edilmek demekti. Yükselmekti. Robbie ahırların arkasına çömelmiş, ölüm-

cül düşüncelerle onu mu bekliyordu? Ama Briony korkmayacaktı. Kütüphanede gözünü ondan ayırmamış, ablası kurtarıldığını, rahatladığını belli edecek herhangi bir şey yapmadan, teşekkür filan etmeden yanından hızla geçerken bile, erkeğe bakmayı sürdürmüştü. Teşekküre gerek yoktu, biliyordu, ödüle de. Karşılıksız, çıkarsız sevgide sözcükler gereksizdi; Cecilia gönül borcunu dile getirmemiş olsa da, Briony onu koruyacaktı. Şimdi kalkıp Robbie'den korkamazdı; onu nefretinin ve tiksintisinin hedefi yapması çok daha uygundu. Tallis ailesi bu adama her türlü olanağı, sevinci sunmuştu: içinde büyüdüğü ev, Fransa'ya sayısız gezi, okul forması ve kitapları, sonra da Cambridge. Ama bütün bunlara o nasıl karşılık vermişti? Ablasına o iğrenç sözcüğü yazmış, konukseverliklerini hiçe sayıp kıza karşı güç kullanmış, sonra da sofrada hiçbir şey olmamış gibi, olanca masumluğuyla oturmuştu. Ah, bu ikiyüzlülük! Onun foyasını ortaya çıkartmak için Briony'nin içi içini yemişti. Gerçek yaşam, yeni başlayan yaşamı Briony'ye eski bir aile dostu kisvesine bürünmüş bir düşman yollamıştı: nereye koyacağını bilemediği güçlü kollarla bacakları, sağlıklı, dostça bir yüzü olan, Briony'yi sırtında taşıyan, onunla birlikte ırmakta yüzen, onu akıntıya karşı sımsıkı tutan. Öte yandan, oldukça mantıklıydı; çünkü gerçek garip ve aldatıcıydı, uğrunda mücadeleyi, gündelik akışa direnmeyi gerektiriyordu. Gerçek, insanı gafil avlayan, en beklenmedik şeydi; düşmanlar da zaten niyetini bağıra çağıra ilan ederek ya da yılan gibi tıslayarak kendilerini ele vermez, kapkara giysilere bürünmüş olarak, yüzlerinde çirkin anlamlarla boy göstermezlerdi ki! Leon'la Cecilia ondan gittikçe uzaklaşıyorlardı. Cecilia ağabeyine uğradığı saldırıyı anlatıyordu belki. Eğer öyleyse, Leon kolunu onun omzuna dolamış olmalıydı. Tallis çocukları el ele verip bu canavarı kışkışlayacak, onu yaşamlarından güzelce uzaklaştıracaklardı. Sonra sıra, babalarının karşısına dikilip fikrini değiştirmeye, öfkesini ve hayal kırıklığını

yatıştırmaya gelecekti. Himayesine aldığı kişi bir manyakmış! Lola'nın kullandığı sözcük, çevresindeki öteki sözcükleri (erkek, çılgın, balta, saldırı, itham) toza dumana boğuyor, tanıyı doğruluyordu.

Ahırların çevresinde bir tur attı, kemerli girişte, saat kulesinin altında durdu. İkizlere seslendi; onu yalnızca yere sürtünen toynakların hışırtısı ve küçük bölmelerden birine yaslanan ağır bir bedenin gümbürtüsü yanıtladı. Yapının çevresini dolanan tuğla döşeli patikada ilerledi. Tıpkı toprak gibi kumlu tuğlalar da gün boyunca hapsettikleri sıcağı yaymaktaydı. Yürürken sıcağı yanaklarında, çıplak baldırlarında hissediyordu. Kamışların oluşturduğu karanlık tünelden hızla geçerken tökezledi, sonra havuzun çevresine döşenmiş taşların güven veren geometrisine çıktı.

Havuzun dibine o bahar yerleştirilen lambalar hâlâ bir yenilikti. Yukarı dönük, mavimsi ışın havuzun çevresindeki her şeyi renkten soyutlar gibiydi; etraf salt ay ışığıyla aydınlanıyordu sanki – bir fotoğraf gibi. Eski, teneke masanın üzerinde cam bir sürahi, iki su bardağı ve bir bez vardı. İçi yumuşak meyve parçalarıyla dolu, üçüncü bir sürahi atlama tahtasının tam ucunda duruyordu. Havuzda ceset yoktu; çardağın karanlıklarından gülüşmeler gelmiyor, gölgeli kamışlardan hışırtılar yükselmiyordu. Briony havuzun çevresini ağır adımlarla arşınladı; artık sağa sola bakınmıyordu, çünkü gözünü suyun parıltısından ve camsı kıpırtısızlığından alamıyordu. Manyağın ablasına yönelik bütün tehditlerine karşın, bu kadar geç bir saatte, üstelik herkesin izniyle dışarılarda dolanmak harikaydı. İkizlerin tehlikede olduğuna inanmıyordu.

Güvendeydiler, Cecilia'nın yanında Leon vardı, kendisiyse karanlıkta gönlünce dolaşmakta ve geçirdiği olağandışı günü rahat rahat düşünmekte özgürdü. Yüzme havuzundan uzaklaşırken, iyice anladı: Çocukluğu bitmişti; çocukluğu, o tiyatro afişini yırttığı an sona ermişti.

Suya gözünü dikip dakikalarca bakmak, aklına gölü getirmişti. Oğlanlar adadaki tapınağa gizlenmiş olabilirdi. Gözden uzaktı ama evden bütünüyle kopuk değildi; suyun iç rahatlatıcılığı bir yana, zifiri karanlık da sayılmazdı. Köprüyü geçip tapınağa bir göz atmak ötekilerin aklına gelmemiş olabilirdi. Briony rotasından ayrılmamaya ve yine evin arkasından dolanarak göle ulaşmaya karar verdi.

İki dakika sonra gül tarhlarını ve Triton Çeşmesi'nin önündeki çakıllı yolu geçmekteydi. Çeşme: daha sonraki iğrençliklerin habercisi olan bir başka gizin sergilendiği sahne. Tam çeşmenin yanından geçerken, cılız bir haykırış duyar gibi oldu; gözünün ucuyla bir fenerin bir görünüp bir yiten ışığını gördüğü duygusuna kapıldı. Durdu, suyun şapırtısına karşın, bir şeyler duymak için kulak kabarttı. Haykırışla ışık ırmak kıyısındaki ormandan gelmişti; birkaç yüz metre ileriden. Yarım dakika kadar o yöne doğru yürüdü, sonra durup yeniden dinledi. Ama batı göğünün grimsi mavisinde zar zor seçilebilen, yuvarlanırmış gibi görünen kapkara ağaç kütlesinin dışında hiçbir şey yoktu.

Araba yolunun aşağısından köprüye doğru kıvrılmak üzereyken, yavaşladı. Başlangıç noktasına dönmüştü ve artık ötekileri görmek, en azından seslerini duymak üzere olduğuna emindi. Oysa kimseler yoktu. Parkın karşısındaki seyrek ağaçların koyu gövdeleri durakla masına neden oldu. Birinin, üstelik ne yapacağı belli olmayan, şiddete eğilimli bir erkeğin ondan nefret ettiğini aklından çıkarmamalıydı. Leon, Cecilia ve Bay Marshall epeyce uzaklaşmış olmalıydı. Daha yakındaki ağaçlar, daha doğrusu gövdeleri, insan biçimindeydi. Ya da bir insanı kolayca gizleyecek biçimde. Bir ağacın tam önünde duran bir erkeği Briony kesinlikle göremezdi. Dallardan dökülen esintiyi ilk kez fark etti; bu tanıdık ses onu huzursuz etti. Milyonlarca farklı ama elle tutulurcasına belirgin kuruntu, duyularını topa tutmaktaydı.

Rüzgâr kısacık bir an hızlanıp ardından kesilince, ses ondan uzaklaştı, canlı bir şey gibi karanlık parkta ilerlemeye başladı. Briony durdu, kendini yokladı; köprüye ulaşacak, onu geçecek, dik kıyıdan ada tapınağına tırmanacak cesareti var mıydı? Bunu yapmak zorunda değildi ki; altı üstü, oğlanların buraya sığınmış olabileceğine dair, küçücük bir önseziye kapılmıştı, hepsi bu. Onun yetişkinler gibi bir el feneri yoktu. Ondan hiçbir şey beklenmiyordu, onların gözünde yalnızca bir çocuktu. İkizler tehlikede değildi.

Çakıllı yolda birkaç dakika kadar oyalandı; geri dönecek kadar korkmuyor ama kendine ilerleyecek kadar da güvenmiyordu. Tapınağın doğru dürüst seçilemeyen, solgun dış çizgileri karanlıkta titreşiyordu. Briony gözünü dikip dikkatle bakınca yapı bütünüyle çözüldü, dağıldı. Aralarında otuz metre kadar vardı; daha yakında, otla kaplı uzantının ortalarında hiç anımsamadığı bir çalı öbeği duruyordu. Daha doğrusu, onu suya daha yakın olarak anımsıyordu. Seçebildiği kadarıyla ağaçlarda da bir terslik var gibiydi. Meşe fazlasıyla soğana benziyor, karaağaç fazla dağınık görünüyordu; acayiplikleri onları benzeştirmişti. Elini köprünün korkuluğuna uzattığı an, bir ördek attığı tiz, itici çığlıkla onu ürküttü; hırıltılı, alçalan tınısıyla neredeyse bir insan sesiydi. Briony'nin gözünü asıl korkutan, kıyının dikliğiydi elbette; kayıp düşebilirdi, üstelik boşu boşuna. Ama kararını vermişti. Yokuşu ot kümelerine tutunarak, isteksizce indi, yokuşun dibine varınca da durup ellerini elbisesine sildi.

Doğruca tapınağa yürüdü; yedi-sekiz adım ilerledikten sonra tam ikizlere seslenmeye hazırlanıyordu ki, önünde duran çalılık, şu kıyıya daha yakın olduğunu sandığı öbek gözlerinin önünde yarılmaya, ikiye ayrılmaya ya da sallanmaya, bölünmeye başladı. Karmaşık, anlaşılmaz bir biçimde şekil değiştiriyordu; tabanı inceliyor, tam ortasından yüz yetmiş-yüz seksen santimlik, dikey bir sütun yükseliyordu. Bunun bir çalı olduğundan

hâlâ emin olmasaydı, karanlığın ve görüş açısının ona bir oyun oynadığına inanmasaydı, hemen dururdu. Ama aradan birkaç saniye geçip, bir-iki adım atınca, böyle olmadığını gördü. O zaman durdu. Dikey kütle bir karaltıydı; ondan uzaklaşmaya ve gerideki ağaçların oluşturduğu daha da karanlık bölgeye doğru çekilmeye başlayan bir insandı. Yerde duran öteki karanlık öbek de bir insandı; doğrulup otururken ve ona seslenirken bir kez daha biçim değiştirdi.

"Briony?"

Lola'nın sesindeki çaresizliği duydu (bir ördeğe ait olduğunu sandığı sesti bu), aynı anda da her şeyi anladı. Öyle korkmuş, öyle iğrenmişti ki, midesi bulandı. Daha büyük olan karaltı yeniden göründü; açıklığın hemen kıyısını dolanıp Briony'nin az önce geldiği kıyıya doğru seğirtti. Lola'yla ilgilenmesi gerektiğini biliyor ama gözünü yokuşu çabucak, hiç zorlanmadan tırmanan ve araba yolunda gözden yiten erkekten alamıyordu. Eve doğru geniş adımlarla ilerleyen karaltının ayak seslerini duydu. Hiç kuşkusu yoktu. Onu tarif edebilirdi. Tanımlayamayacağı hiçbir şey yoktu. Kuzininin yanına diz çöktü.

"Lola? İyi misin?"

Briony onun omzuna dokundu, elini arandı ama bulamadı. Lola öne doğru eğilmiş, kollarını göğsünde kavuşturmuştu; kendini kucaklamış, hafif hafif sallanıyordu. Sesi güçsüz, çarpıktı; bir baloncuk, boğazdaki bir balgam topağı bu sesi engelliyordu sanki. Kız genzini temizlemek zorunda kaldı. Kekeler gibi konuştu: "Özür dilerim... ben yapmadım... özür dilerim..."

Briony fısıldadı: "Kimdi o?" Ama yanıtı beklemeden, olabildiğince sakin, ekledi: "Onu gördüm. Onu *gördüm*."

"Evet," dedi Lola, cılız bir sesle.

Briony o akşam ikinci kez, kuzinine karşı içinde ansızın tomurcuklanan bir sevecenlik hissetti. Birlikte gerçek dehşetlere tanık olmuşlardı. Yakınlaşmışlardı. Briony dizlerinin üzerindeydi, Lola'ya sarılmaya, onu

bağrına basmaya çalıştı ama beden kemikli, direngendi, bir deniz kabuğu gibi sımsıkı kapanmıştı. Bir istiridye. Lola kendini kucaklamış, iki yana sallanıyordu.

"Oydu, değil mi?" diye sordu Briony.

Kuzininin başını salladığını görmekten çok hissetti – yavaşça, düşünceli. Belki de bitkince.

Saniyeler sonra Lola zayıf, uysal bir sesle, "Evet," dedi. "Oydu."

Birden Briony o adı kızın ağzından duymak istedi. Adın yinelenmesi bir büyüydü: Suçu mühürleyen, kurbanın yazgısıyla çevreleyen ve erkeğin yazgısını kapatan bir büyü.

"Lola," diye fısıldadı; hissettiği o garip sevinci yadsıyamazdı. "Lola. Kimdi o?"

Sallanma durdu. Ada tam anlamıyla kıpırtısızdı. Konumunu değiştirmemişti ama Lola uzaklaşır gibiydi; omuzlarını hafifçe oynattı – Briony'nin duygulu temasından kurtulmak için yarı omuz silker, yarı döner gibi bir hareketti. Başını çevirdi, gözlerini gölün bulunduğu yerdeki boşluğa dikti. Konuşmaya, içini uzun uzun dökmeye hazırlanır gibiydi; bu uzun itiraf sırasında, yüksek sesle yineledikçe içindeki gerçek duyguları bulacak, bu sersemlikten çıkıp hem dehşete hem de sevince benzeyen bir şeye doğru ilerleyecekti sanki. Arkasını dönmesi, araya mesafe koyma arzusunu değil, içtenliğini gösteriyordu; yuvasından böylesine uzakken, güvenebileceğine, konuşabileceğine inandığı tek kişiye duygularını açmadan önce, kendini toplamak istemişti. Derin bir soluk alıp dudaklarını aralamıştı bile. Ama bunun Briony için hiçbir önemi yoktu; kızın sözünü kesmek zorundaydı, çünkü fırsat kaçmak üzereydi. Saniyeler geçiyordu (otuz? kırk beş?); yaşça küçük olan kız kendini daha fazla tutamadı. Taşlar yerine oturmuştu. Bu, Briony'nin keşfiydi. Onun öyküsüydü: Briony'nin çevresinde kendi kendini yazan öykü.

"Robbie'ydi, öyle değil mi?"

Manyak. Sözcüğü söylemek istedi.

Lola bir şey demedi, kıpırdamadı.

Briony sözlerini yineledi; bu kez sesinde soru soran bir tını yoktu. Bir gerçeğin dışavurumuydu. "Robbie'ydi."

Dönmemesine, hatta hiç kıpırdamamasına karşın, Lola'da bir değişiklik olduğu açıktı; teninden yükselen bir hararet, kuru bir yutkunma sesi, boğazındaki kasları kabartan bir kasılma – rahatça duyulabilen bir dizi güçlü çıtırtı.

Briony bir kez daha söyledi. Yalın bir biçimde. "Robbie."

Gölün ortalarından sıçrayan bir balığın tombul, dolgun şapırtısı geldi; tek ve kesin bir sesti, çünkü esinti bütünüyle kesilmişti. Ağaçların tepesinde ya da ayakotlarının arasında ürkütücü hiçbir şey yoktu artık. Sonunda Lola yüzünü ağır ağır ona çevirdi. "Onu gördün," dedi.

"Nasıl yapar?" diye inledi Briony. "Ne cüretle?"

Lola elini onun çıplak koluna koydu, sıktı. Yansız sözcüklerinin arasında geniş boşluklar vardı. "Sen onu gördün."

Briony ona biraz daha sokuldu, eliyle Lola'nın elini örttü. "Daha kütüphanede olanları bile bilmiyorsun; yemekten önce, seninle konuşmamızdan hemen sonra. Ablama saldırıyordu. Ben içeri girmeseydim, kimbilir neler yapacaktı..."

Ne kadar yakın olurlarsa olsunlar, yüzlerdeki anlamları okumak olanaksızdı. Lola'nın yüzü hiçbir şey göstermeyen, siyah bir çemberdi; Briony onun yarın yamalak dinlediğinin farkındaydı; kız onun sözünü kesip az önceki cümlesini yineleyince bundan iyice emin oldu: "Ama sen onu gördün. Gerçekten gördün."

"Elbette gördüm. Gün gibi ortadaydı. Oydu!"

Gecenin sıcağına karşın Lola titremeye başladı, Briony keşke sırtımda çıkarıp onun omuzlarına dolayabi-

leceğim bir şey olsaydı, diye kıvrandı.

"Arkamdan geldi," dedi Lola. "Beni yere devirdi... sonra... sonra başımı geriye çekti, elleriyle gözlerimi kapadı. Hiçbir şey göremedim, mümkün değildi..."

"Ah, Lola." Briony kuzininin yüzüne dokunmak için elini uzattı, yanağını buldu. Kuruydu ama biliyordu, ıslanması uzun sürmeyecekti. "Beni dinle. Yanılmış olamam. Onu bir başkasıyla asla karıştıramam. Onu doğduğum günden beri tanıyorum. Onu gördüm."

"Ben emin olamıyorum. Demek istediğim, sesini benzettim ama..."

"Ne dedi?"

"Hiçbir şey. Yani soluk alışı, hırıltısı, demek istiyorum. Ama göremedim. Kesin odur diyemem."

"Ben diyebilirim. Ve diyeceğim."

Böylece, bundan sonraki haftalar, aylar boyunca herkese, ısrarla savunulacak olan, sonraki yıllarda onları içten içe, birer iblis gibi izleyecek olan bu iki farklı rolü işte orada, gölün kıyısındaki o birkaç dakikada üstlendiler; kuzeni ne zaman kendinden kuşkuya düşse, Briony'nin inancı o kadar pekişiyordu. O andan sonra Lola'dan beklenen pek bir şey kalmadı; o artık yaralı, acılı bir kafa karışıklığının gerisine rahatça çekilebilir, değerli hasta, yaralarını saran kurban, yitik çocuk olarak kendini yetişkinlerin ilgisine ve suçluluk duygularına gönlünce bırakabilirdi: Böyle bir şeyin bir çocuğun başına gelmesine nasıl izin verdik? Lola onlara yardım edemezdi, yardım etmesi de gerekmiyordu. Briony ona bir fırsat sunmuş, o da buna hemen, içgüdüsel bir biçimde sımsıkı yapışmıştı – daha doğrusu, bu fırsatın onu bir örtü gibi örtmesine izin vermişti. Kuzininin coşkusu, gayreti karşısında yapması gereken tek şey, sessiz kalmaktı. Lola'nın yalan söylemesi, sözde saldırganının gözünün içine bakması ve onu suçlayacak cesareti toplaması gerekmedi, çünkü bütün bunlar, daha küçük olan kız tarafından masumca ve art niyetsizce, onun adına zaten yapıldı. Lola'dan yalnızca

gerçeği ağzına almaması, kafasından uzaklaştırması, bütünüyle unutması bekleniyordu; bir de, karşıt bir öyküye kanmayıp kendi kuşkularına sadık kalması: Görememişti, erkeğin eli gözlerini kapatmıştı, dehşet içindeydi, emin olamazdı.

Briony yanındaydı; ona her aşamada yardım edecekti. Briony'ye göre, taşlar yerli yerine oturuyor, korkunç bugün, yakın geçmişi doğruluyordu. Kendi gözüyle tanık olduğu olaylar, kuzininin başına gelen felaketin habercileriydi. Ah, keşke Briony bu kadar saf, bu kadar budala olmasaydı. Şimdi anlıyordu; olup biten her şey öyle tutarlı, öyle simetrikti ki, sonunun buraya varması kaçınılmazdı. Kendini suçlamadan edemiyordu; Robbie'nin ilgisinin salt Cecilia'yla sınırlı kalacağını sanmakla çocukluk etmişti. Nasıl bu kadar yanılabilmişti? O bir manyaktı. Kime saldıracağı onun için hiç fark etmezdi ki. İçlerinden en çaresizini seçmişti elbette: bilmediği bir yerde, karanlıkta, düşe kalka kardeşlerini arayan, bunun için ada tapınağına bile girmeyi göze alan, vaktinden önce serpilmiş bir kız. Aynı şeye Briony de niyetlenmemiş miydi? Kendisinin de kolayca onun kurbanı olabileceğini düşünmek, Briony'nin öfkesini ve gayretkeşliğini artırıyordu. Zavallı kuzini gerçeği haykıracak durumda değilse, Briony bunu onun yerine yapacaktı. *Yapabilirim. Yapacağım.*

Bunu izleyen ilk hafta, güçlü inancın buzlu yüzeyinde ufak tefek pürüzler, incecik çatlaklar yok değildi. Briony onları her fark edişinde (ki pek sık olmuyordu), midesini hafifçe kasan bir duyguyla hemen geri çekiliyordu; işin doğrusu, bildiği şeyin –sözcüğün gerçek anlamıyla– gözüyle gördüğü bir şeyden kaynaklanmadığının farkındaydı. Ona gerçeği söyleyen şey, gözleri değildi, bu kadar basit. Bunun için fazla karanlıktı. Lola'nın, kırk santim uzağındaki yüzü bile bomboş bir çemberken, o iri karaltı Briony'den birkaç metre uzaktaydı, üstelik ona hemen sırtını dönmüş, açıklığın öteki yanına dolanıver-

mişti. Öte yandan, bu karaltıyı açıkça görememiş olsa da, hem boyu posu hem de hali tavrı Briony'ye hiç yabancı gelmemişti. Gözleri, bugüne kadar bildikleriyle az önce yaşadıklarının toplamını doğruluyordu. Gerçek, simetrideydi, bir başka deyişle, temeli sağduyuya dayanıyordu. Gerçek, Briony'nin gözlerini eğitiyordu. Dolayısıyla, "onu gördüm" diye üst üste, defalarca yinelerken, buna kesinlikle inanıyordu, son derece içtendi, ateşliydi. Aslında anlatmaya çalıştığı şey, herkesin hevesle dinleyip algıladığından çok daha karmaşıktı; canını zaman zaman sıkan da, işte bu ince farklılıkları yeterince açıklayamadığını hissetmesiydi. Ama açıklamak için ciddi bir çaba harcadığı da söylenemezdi. Fırsat yoktu; zaman ya da izin de. Birkaç gün, hayır, birkaç saat içinde büyük bir hızla ilerleyen ve onun denetiminden çıkan bir işlem başlamıştı. Bildik, güzelim kasaba onun sözlerini inanılmaz bir güçle destekledi. Bütün bu ürkütücü yetkililer, bu üniformasız casuslar binaların o güzel cephelerinin gerisine sinmiş, geleceğini gayet iyi bildikleri bir felaketi dört gözle bekliyorlardı sanki. Kendi zihinlerini tanıyor, ne istediklerini ve nasıl davranmaları gerektiğini biliyorlardı. Ona tekrar tekrar soruldu, o da hep aynı sözleri yineledikçe, tutarlı olma sorumluluğunu olanca ağırlığıyla hissetmeye başladı. Söylediği şeyin aynısını, yeniden söylemek zorundaydı. En küçük bir değişiklik bile, bilge kaşların kalkmasına, çatılmasına, hatta ona yönelik sevecen duygularda belli bir soğumaya ya da geri çekilmeye neden oluyordu. Herkesi hoşnut etmek için çırpınmaya başladı; sonradan ekleyeceği en önemsiz unsurun bile, kendi eliyle harekete geçirdiği bu süreci kesintiye uğratacağını çabucak öğrendi.

Düğün günü yaklaştıkça midesine vuran kaygılarla, pişmanlıklarla boğuşan, ama sırf onun hatırına yapılan bunca hazırlıktan sonra içinden geçenleri açıkça söylemeyi göze alamayan bir gelin adayı gibiydi. Bunca iyi insanın mutluluğunu, huzurunu tehlikeye atamazdı. Bun-

lar özel bir kedere kapıldığı, uçucu anlardı; onları dağıtmanın tek yoluysa kendini çevrendekilerin neşesine, coşkusuna kaptırmandı. Bunca düzgün insan yanılıyor olamazdı; ayrıca onun konumundaki birinin kuşkulara kapılmasının çok doğal olduğu söyleniyordu. Bu koskoca antlaşmayı bozmak Briony'nin içinden gelmiyordu. Bunu yapacak kadar yürekli olduğunu da sanmıyordu; sunduğu o ilk, kendinden yüzde yüz emin açıklamayı, iki-üç gün süren sabırlı, tatlı dilli sorgulamanın ardından verdiği ifadeyi geri alacak cesareti yoktu. Eğer olsaydı, ısrarla kullandığı o "gördüm" sözcüğünün kapsamını daraltmayı, en azından ona karmaşık, muğlak bir anlam yüklemeyi yeğlerdi doğrusu. Görmekten çok "bilmek" gibi. Sonra da, böylesi bir "görme" türüne dayanarak harekete geçip geçmeme kararını sorguculara bırakırdı. Ama Briony ne zaman teklese, karşısındakiler soğukkanlılıklarını korumuş, büyük bir sabırla, verdiği ilk ifadeyi anımsatmışlardı ona. Halleri tavırları, sorar gibiydi: Herkesin zamanını boşa harcayan, budalanın teki miydi yoksa? Görüş mesafesi konusunda da son derece katı davrandılar: Yıldızlar sayesinde ortalık yeterince aydınlıktı; ayrıca bulut katmanının hemen altındaki kuşak, en yakındaki kasabanın ışıklarını yansıtıyordu. Evet, Briony ya görmüştü ya da görmemişti. İkisinin arası yoktu; bunu açık açık söylemediler, ama haşin tutumları böyle diyordu. Briony işte böylesi anlarda onların soğuduğunu hissediyor ve o ilk güvenin ateşini canlandırmak için hemen geriye uzanıp ilk cümlesini yineliyordu: Onu gördüm. O olduğunu biliyorum. Herkesin zaten bildiği bir şeyi doğruladığını hissetmek, rahatlatıcıydı.

Ona baskı yapıldığını ya da zorbalık edildiğini ileri sürerek kendini kandıramazdı. Öyle olmamıştı çünkü. O kendi kendini tuzağa düşürmüş, eliyle kurduğu binanın labirentlerine kendi ayağıyla dalmıştı; çok gençti, çok korkuyordu, hoşnut etme arzusuyla yanıp tutuşuyordu; girdiği dehlizden yine kendi başına çıkabileceğini ka-

nıtlamak istiyordu. Aksini yapabilecek ruh özgürlüğüne sahip değildi – ya da bu özgürlüğe sahip olacak kadar yaşlı değildi. Verdiği o ilk, kesin ifadenin çevresinde kalabalık ve baskın bir cemaat toplanmış, onu bekliyordu; şimdi, mihrapta onları hayal kırıklığına uğratamazdı. Kendi kuşkularını yıkayıp arıtmasının tek yolu, daha da derine batmaktı. Bildiğine bütün kalbiyle inandığı şeye sımsıkı tutunarak, düşüncelerini daraltarak, ifadesini tekrarlayarak, verdiğini şöyle böyle sezdiği zararı zihninden uzaklaştırabiliyordu. Konu kapandıktan, yani ceza kesilip cemaat dağıldıktan sonra, gençliğe özgü o acımasız unutkanlık, bilinçli bir silip atma eylemi onu on sekiz-on dokuz yaşlarına kadar korudu.

"Evet, yapabilirim. Yapacağım."

Bir süre sessizce oturdular, Lola'nın titremesi azaldı. Briony, Lola'yı alıp eve götürmesi gerektiğini düşünüyor ama aralarındaki yakınlığı bozmaya çekiniyordu – kollarını kuzinine dolamış, kız da direnmeyi bırakıp kendini Briony'ye teslim etmişti. Gölün karşı kıyısında bir aşağı bir yukarı oynayan, iğne ucu gibi bir ışık gördüler (araba yolunda ilerleyen birinin el feneri), ama herhangi bir yorum yapmadılar. Sonunda konuştuğunda Lola'nın sesi düşünceliydi; karşı tezlerden oluşacak, ustalıklı akıntıları tartıyordu sanki.

"Ama çok mantıksız. Öyle yakın bir aile dostunuz ki. O olamaz."

Briony mırıldandı: "Kütüphanede yanımda olsaydın, böyle demezdin."

Lola içini çekti, kabul edilemez gerçeği kendi kendine kabul ettirmeye çalışır gibi, başını yavaşça salladı.

Yeniden sustular; bulutlar çekilip ısı düştükçe otlara çökmeye başlayan nem olmasaydı (henüz çiy değildi), daha epeyce otururlardı.

Briony, "Ne dersin, yürüyebilecek misin?" diye fısıldayınca, Lola başıyla, cesurca doğruladı. Briony onun

kalkmasına yardım etti, önce kol kola, sonra Lola'nın ağırlığı Briony'nin omzunda, açıklığı geçip köprüye doğru ilerlediler. Yokuşun dibine varınca Lola nihayet ağlamaya başladı.

"Oraya tırmanamam," diye inledi. "Çok güçsüzüm." Bir koşu eve gidip yardım getirmenin daha doğru olacağını düşünen Briony tam bunu kuzinine söylemek üzereydi ki, yoldan gelen sesleri duydular, sonra da gözlerine bir el fenerinin ışığı tutuldu. Bu bir mucize, diye düşündü, ağabeyinin sesini tanıyınca. Leon gerçek bir kahraman gibi, birkaç geniş adımda kolayca kıyıya ulaştı, neler olduğunu bile sormaksızın eğildi, küçük bir çocukmuş gibi Lola'yı kucaklayıverdi. Cecilia endişeden boğuklaşmış bir sesle, onlara sesleniyordu. Onu kimse yanıtlamadı. Leon çoktan yokuşu tırmanmaya başlamıştı bile; öyle hızlı ilerliyordu ki, ona yetişmek çaba gerektiriyordu. Yine de, daha araba yoluna varmalarına, Leon'un Lola'yı yere indirmesine kalmadan, Briony olup biteni ona anlatmaya koyulmuştu bile – nasıl gördüyse, öyle.

On Dört

Sorgulamaya, imzalı ifadelere ve tanıklığına ilişkin anıları ya da yaşı yüzünden alınmadığı duruşma salonunun dışında beklerken hissettiği korku onu, sonraki yıllarda, o gece yarısından ve yaz şafağından kalma, bölük pörçük anılar kadar rahatsız etmedi. Suçluluk duygusu arttıkça, kendi kendine işkence etme yöntemleri de kusursuzlaştı – ayrıntı boncuklarını başı sonu olmayan bir sicime dizmek, ömür boyu çekilecek bir tespihe dönüştürmek.

Sonunda eve dönüldü; acılı gelişlerden, gözyaşları, bastırılmış sesler, holü telaşla geçen ayak seslerinden ve Briony'yi uyuyakalmaktan alıkoyan o çirkin coşkudan oluşan, düşsel bir süreç başladı. Bunun bütünüyle Lola'ya ait bir an olduğunu bilecek kadar büyüktü elbette, ama Lola sevgi ve acıma dolu kadınlar tarafından hemen uzaklaştırılmış, yatak odasına çıkartılmıştı; doktoru bekleyecekti. Briony merdivenin başında durdu, basamakları çıkan, sesli sesli hıçkıran Lola'nın arkasından baktı; Emily'yle Betty ona destek oluyor, Polly de elinde bir leğen ve havlu, onları izliyordu. Kuzininin apar topar uzaklaştırılması, sahnenin merkezini Briony'ye bırakmıştı (henüz Robbie'den hiçbir iz yoktu); onu dinleme, fikirlerini önemseme ve tatlılıkla yüreklendirme biçimleri, Briony'nin yeni eriştiği olgunluğa öyle uygundu ki.

Evin önüne bir Humber'ın yanaşması, içinden iki

müfettişle iki polis memurunun inmesi, aşağı yukarı bu zamana rastlıyordu. Briony onların tek kaynağıydı; sakin bir sesle konuşmayı becerdi. Oynadığı rolün can alıcı önemi, inancını pekiştirdi. Resmi soruşturmadan önceki o karmaşık anlardı; bir yanında Leon, öteki yanında annesi, holde duruyordu. Peki ama, annesi Lola'nın başucundan nasıl bu kadar çabuk ayrılabilmişti? Kıdemli polis şefinin granitten oyulmuşa benzeyen, derin kırışıklarla dolu, ağır bir yüzü vardı. Briony adamdan korkmuştu; yine de bu uyanık, kıpırtısız maskeye öyküsünü anlatırken içinin hafiflediğini, karnından bacaklarına doğru ılık bir uysallığın yayıldığını duyumsadı. Aşk gibiydi; hiç sorgulamaksızın iyiliği temsil eden, onun adına savaşmaya her an hazır, var olan bütün insani gücü ve bilgeliği arkasına almış olan bu dikkatli adama karşı ani bir aşk. Adamın yansız bakışlarının karşısında boğazı sıkıştı, sesi çatallaştı. Müfettişin onu kucaklamasını, avutmasını ve (her ne kadar suçsuz olsa da) bağışlamasını istiyordu. Ama adam yalnızca bakıyor, dinliyordu. *Oydu. Onu gördüm.* Briony'nin gözyaşları hissettiği ve dile getirdiği gerçeğin bir başka kanıtıydı; annesinin elini ensesinde hissedince kendini iyice koyverdi ve oturma odasına götürüldü.

Peki ama, oturma odasında, Chesterfield koltukta annesi tarafından avutuluyorsa, Doktor McLaren'in, siyah yelekli takım elbisesi, eski usul, yüksek yakalıklı gömleği, Tallis evinde üç doğuma ve akla gelebilecek bütün çocuk hastalıklarına tanıklık etmiş olan Gladstone çantasıyla gelişini nasıl anımsıyordu? Leon doktora doğru eğildi, erkeksi bir mırıltıyla olup biteni özetledi. Leon'un uçarılığına, o kayıtsız hafifliğine ne olmuştu? Bu fısıltılı görüşme, bundan sonraki saatlerin simgesiydi. Her yeni gelen, aynen bu biçimde bilgilendirildi; insanlar (polis, doktor, aile üyeleri, hizmetkârlar) odaların köşelerinde, holde, verandada toplaştı, bir çözülüp bir kenetlenen düğümler oluşturdu. Hiçbir şey uluorta açıklanmadı, açıkça

nitelenmedi. Bir saldırının korkunç olgularını herkes biliyordu, ama bu sırrı herkes kendine sakladı, yalnızca değişen, kendini epeyce önemseyen ve yeni bir amaçla dağılan gruplar arasında fısıltıyla paylaşıldı. Çok daha ciddi sonuçlar doğurabilecek bir başka konu da, kayıp çocuklardı. Ama genel görüş, sihirli bir sözcük gibi sürekli yinelenen ortak yorum, parkın bir yerlerinde uyuyakaldıkları, güvende olduklarıydı. Böylece ilgi yeniden, üst kattaki kızın kötü durumunda yoğunlaşabiliyordu.

İkizleri aramaktan dönen Paul Marshall, haberi müfettişlerden öğrendi. Onlarla birlikte terasta bir aşağı bir yukarı yürüdü, altın bir tabakadan her ikisine de sigara ikram etti. Konuşmaları bitince onları başından savar gibi, kıdemli erkeğin omzuna pat pat vurdu. Sonra Emily Tallis'le görüşmek için içeri girdi. Leon doktoru yukarı kata çıkarmıştı; adam bir süre sonra, bütün kaygıların odağı olan kişiyle yaptığı profesyonel görüşmeden, ruhsal olarak büyümüş bir halde aşağıya indi. O da önce iki sivil polisle uzun uzun konuştu, sonra da Leon ve Bayan Tallis'le. Evden ayrılmadan önce geldi, kuru elini Briony'nin alnına dayadı, nabzını ölçtü ve hoşnut kaldı. Çantasını aldı, ama çıkmadan önce, ön kapıda, yine mırıl mırıl son bir görüşme yaptı.

Cecilia neredeydi? Grupların çevresinde dolanıyor, hiç kimseyle konuşmuyor, sürekli sigara içiyordu; dudaklarına hızlı, aç bir hareketle götürdüğü sigarayı sinirli bir tiksintiyle çekiyordu. Bazen, holü arşınlarken de elindeki mendili didikliyordu. Normalde, böyle bir durumda idareyi ele alır, sağa sola Lola'yla ilgili talimatlar verirken, bir yandan da annesini yatıştırır, doktorun öğütlerini dinler, Leon'la fikir alışverişinde bulunurdu. Bir ara, onunla konuşmak isteyen Leon Cecilia'ya yaklaştı (Briony hemen yanlarındaydı), ama kız yardım edecek, hatta konuşacak durumda değildi, sırtını dönüverdi. Annelerine gelince; ondan beklenmeyecek bir gayretle bu bunalımla boğuşuyordu; ne migreninden eser vardı

ne de yalnız kalma gereksiniminden. Büyük kızı salt kendisinin bildiği, özel bir acıyla küçülürken, o gözle görülür biçimde büyüyordu. Briony arada bir, ifadesini yinelemek ya da bir ayrıntıyı yanıtlamak üzere çağrıldığında ablasının onu duymak için yaklaştığını, hınç dolu, anlaşılmaz bir bakışla onu süzdüğünü fark ediyordu. Bundan çok rahatsız oldu ve annesine sokuldu. Cecilia'nın gözleri kanlanmıştı. Ötekiler bir araya gelip fısıldaşırken, o hiç durmaksızın hareket ediyor, ya salonda volta atıyor ya da odadan odaya geziyordu; en az iki kez de dışarıya çıktı, kapının önünde dikildi. Mendili bir elinden ötekine geçiriyor, parmaklarının arasına doluyor, sonra yine açıyor, buruşturup top yapıyor, öteki eline alıyor, bir sigara daha yakıyordu. Betty'yle Polly'nin getirdiği çaya elini bile sürmedi.

Az sonra, doktorun verdiği ilaçları içen Lola'nın nihayet uyuyabildiği haberi geldi ve geçici bir rahatlama sağladı. Sonunda herkes oturma odasında toplanmıştı; bitkin bir sessizlikle çaylarını yudumluyorlardı. Kimse dile getirmedi ama Robbie'yi bekliyorlardı. Bay Tallis'in Londra'dan gelmesi de an meselesiydi. Leon'la Marshall, müfettişin isteği üzerine çizdikleri arazinin haritasına eğilmişti. Müfettiş haritayı aldı, inceledi, sonra yardımcısına uzattı. İki polis memuru, Pierrot'yla Jackson'ı arayanlara katılmak üzere, dışarıya gönderilmişti; oraya gidebileceği düşünülerek Robbie'nin evine de birkaç memur yollanmıştı. Marshall gibi Cecilia da ötekilerden ayrı duruyor, klavsenin taburesinde oturuyordu. Bir ara, ağabeyinden ateş almak için kalktı, ama ona çakmağını uzatan, başmüfettiş oldu. Briony kanepede, annesinin yanında oturuyor, Betty'yle Polly çay tepsisini dolaştırıyordu. Briony onu ansızın neyin dürttüğünü, daha sonra anımsayamadı. Birden kafasında alabildiğine duru, üstelik mantıklı bir ışık yanmıştı; niyetini açıklamak ya da ablasından izin almak gereksinimi duymadı: Briony'nin anlatımından, bakış açısından bağımsız, açık seçik, per-

çinleyici bir kanıt. Doğrulayan. Hatta başka, ayrı bir suç. Bu ani esinle yerinden fırlayınca az kaldı annesinin kucağındaki çay fincanını deviriyordu.

Odadan hızla çıkan kızın arkasından baktılar, ama çok yorgundular, kimsede onu sorgulayacak hal kalmamıştı. Doğruyu, iyiyi yapıyor olmanın, daha da ötesi, alkışlanacak bir sürpriz sunmanın ateşlediği Briony ise basamakları ikişer ikişer tırmanmaktaydı. Noel sabahı gibiydi: karşındakinde müthiş bir keyif, kendinde ise asla suçlanamayacak, bencilce bir kendini sevme neşesi yaratacak olan bir armağan vermeye hazırlandığın o an.

İkinci katın koridorunu koşarak geçti, Cecilia'nın odasına daldı. Ablası ne büyük bir pislik ve düzensizlik içinde yaşıyordu böyle! Her iki giysi dolabının da kapıları ardına kadar açıktı. Askılar çarpık çurpuktu, giysilerin çoğu askısından kaymak üzereydi. Yerde, biri siyah öteki pembe, iki elbise; pahalı görünüşlü, ipek şeylerin oluşturduğu karman çorman bir öbek; bu yığının yanına fırlatılmış, yan yatmış ayakkabılar. Briony bu dağınıklığın üstünden atlayarak, çevresinden dolaşarak tuvalet masasına ulaştı. Cecilia'nın makyaj malzemelerinin, parfüm şişelerinin kapaklarını kapatmasını engelleyen dürtü neydi? O leş kokulu kül tablasını neden hiç boşaltmazdı? Ya da yatağını yapmaz, temiz hava girsin diye pencereyi açmazdı? İlk denediği çekmece yalnızca bir-iki santim açılabildi – ağzına kadar şişelerle ve karton bir kutuyla doluydu, sıkışmıştı. Cecilia ondan on yaş büyük olabilirdi, ama iflah olmaz pasaklının tekiydi. Aşağıda ablasının yüzünde gördüğü anlamdan ödünün kopmasına karşın, bir başka çekmeceyi açarken, haklı olduğuna, doğruyu yaptığına tüm kalbiyle inanıyordu; o Cecilia'nın yanındaydı, her şeyi ablası için yapıyordu.

Beş dakika sonra zaferle oturma odasına girerken, kimse ona dikkat etmedi; her şey eskisi gibiydi; bitkin, perişan yetişkinler sessizce çaylarını yudumluyor, sigaralarını tüttürüyorlardı. Öyle heyecanlıydı ki, mektubu

kime vermesi gerektiğini düşünmemişti; hayal gücünün bir oyunuyla, onu herkesin aynı anda okuyacağını varsaymıştı. Leon'da karar kıldı. Salonu geçip ağabeyine doğru ilerledi, ama üç erkeğin karşısına gelince fikrini değiştirdi ve katlanmış kâğıt parçasını granit yüzlü polise uzattı. Adamın yüzünde bir anlam varsa bile, değişmedi; ne mektubu alırken ne de büyük bir hızla, neredeyse bir bakışta okurken. Gözleri karşılaştı, sonra adam bakışlarını, yüzü başka yöne dönük olan Cecilia'ya çevirdi. Bileğinin hafif bir hareketiyle kâğıdı öteki müfettişe uzattı. O okuyup bitirince, Leon'a geçirdi; Leon okudu, katladı ve kıdemli polise geri verdi. Briony üç erkeğin de bilgeliğini gösteren bu sessiz tepkiden etkilenmişti. Emily Tallis bu yeni ilgi odağını işte ancak o zaman fark etti. Donuk bir sesle sorduğu soruyu Leon yanıtladı: "Yalnızca bir mektup."

"Okuyacağım."

Emily evinde elden ele dolaşan, yazılı bir ileti üzerinde o akşam ikinci kez hak iddia ediyordu. Ondan beklenen başka bir şey kalmadığını hisseden Briony gidip Chesterfield'e oturdu ve Leon'la polisleri pençesine alan kibar huzursuzluğu annesinin bakış açısından izledi.

"Okuyacağım."

Annesinin ses tonunu değiştirmemesi, ürperticiydi. Leon omuzlarını silkti, dudaklarına af dileyen bir gülümseme yerleştirdi (nasıl karşı çıkabilirdi ki?); Emily'nin gözleriyse iki müfettişin üzerindeydi. Bir polise, rütbesi ne olursa olsun hizmetkâr muamelesi yapan bir kuşaktandı. Şefinin başını olumlu anlamda salladığını gören genç müfettiş salonu geçti, mektubu Emily'ye verdi. Bu hareketlilik kendini düşüncelerine kaptırmış, uzaklaşmış olan Cecilia'nın dikkatini sonunda çekebildi. Mektup annesinin kucağına konduğu an, Cecilia klavsen taburesinden kalktı, onlara doğru ilerledi.

"Ne cüretle? Sizler... hangi cüretle?"

Leon elleriyle yatıştırıcı bir işaret yaptı. "Cee..."

Mektubu annesinin kucağından kapmak için hamle yapınca sırf ağabeyini değil, iki polisi de karşısında buldu. Marshall da ayaktaydı ama karışmıyordu.

"O bana ait!" diye haykırdı Cecilia. "Kesinlikle, hiç hakkınız yok!"

Okumaya başlayan Emily başını kaldırıp bakmadı bile; mektubu birkaç kez okudu. İşi bitince, buz gibi bir sakinlikle konuştu: "Onca eğitimden sonra doğru şeyi yapsaydın ve bunu doğruca bana getirseydin, genç bayan, belki tam zamanında bir şeyler yapar, kuzininin bu kâbusu yaşamasını engellerdik."

Cecilia bir an salonun ortasında tek başına kaldı; sağ elinin parmakları çırpınıyordu, herkesi sırayla süzdü; böylesi insanlarla arasında bir ilişki olduğuna inanamaz, bildiklerini anlatmaya bir türlü başlayamaz gibiydi. Briony yetişkinlerin verdiği tepkinin, onun haklılığını kanıtladığını, içinin tatlı, ruhsal bir esrimeyle dolduğunu hissetti; yine de, kanepede annesiyle yan yana oturduğuna ve ayakta duran erkeklerin onu ablasının gözü kanlı nefretinden (kısmen de olsa) gizlediğine memnundu. Cecilia bir süre gözleriyle onları böyle yerlerine mıhladıktan sonra döndü, hışımla oturma odasından çıktı. Holü geçerken yerdeki çıplak çinilerin ham akustiği yüzünden daha da güçlenen bir öfke çığlığı attı. Basamakları çıktığı duyulunca, oturma odasındakiler rahat bir soluk aldılar, neredeyse gevşediler. Briony anımsayıp bakınca, mektubun şimdi Marshall'da olduğunu ve müfettişe uzattığını gördü; müfettiş kâğıdı aldı, genç polisin açık olarak uzattığı dosyaya koydu.

Gecenin saatleri fırıl fırıl dönerek ilerliyor ama Briony en küçük bir yorgunluk hissetmiyordu. Onu yatağına göndermek kimsenin aklına gelmedi. Cecilia'nın odasına gitmesinden uzunca bir süre sonra Briony, polisin ilk resmi soruşturması için annesiyle birlikte kütüphaneye çağrıldı. Bayan Tallis ayakta beklerken, Briony çalışma masasının bir yanına, polisler de öteki yanına

geçti. Soruları yüzü asırlık bir kayaya benzeyeni soruyordu; son derece kibar bir sorgucu olduğu anlaşıldı, sorularını hem sevecen hem de hüzünlü olan, boğuk bir sesle, hiç acele etmeden soruyordu. Briony onlara Robbie'nin daha önce de Cecilia'ya saldırdığı yeri gösterdi; hep birlikte kitap raflarının kesiştiği köşeye gidip daha yakından baktılar. Briony ablasının konumunu göstermek için girintiye yerleşti, sırtını kitaplara verdi; başını kaldırıp bakınca, gündoğumunun yarı-mavimsi ilk ışıklarının kütüphanenin yüksek camlarına vurduğunu gördü. Sonra öne çıktı, saldırganın duruş biçimini sergilemek için arkasını döndü; en sonunda da kendisinin durduğu yeri gösterdi.

"Neden anlatmadın bana?" diye sordu Emily.

Polisler Briony'ye bakıp beklediler. İyi bir soruydu, ama annesini rahatsız etmek aklına bile gelmemişti. Bunu yapsaydı, sonuç migrenden başka ne olabilirdi ki?

"Tam o sırada yemeğe çağrıldık, sonra da ikizler kaçtı."

Mektubun eline nasıl geçtiğini anlattı – günbatımında, köprüde. Neden açmıştı, peki? O içgüdüsel ânı açıklamak çok zordu: Sonuçlarını hiç düşünmeden nasıl bir anda harekete geçtiğini ya da kendini, bir yazar olarak, o gün tanık olduğu her şeyin aslını öğrenmek zorunda hissettiğini.

"Bilmiyorum," dedi. "Burnumu başkalarının işine sokmuş oldum. Kendimden nefret ediyorum."

Tam o sırada başını kapıdan içeriye uzatan bir polis, bu belalı geceye pek yaraşan bir haber verdi: Bay Tallis'in şoförü Croydon Havalimanı'nın yakınlarındaki bir telefon kulübesinden aramıştı. Bakanın kibarlık edip alelacele hazırlattığı resmi araç kentin dış mahallelerinde bozulmuştu. Jack Tallis arka koltukta, bir örtünün altında uyuyordu, yola büyük bir olasılıkla sabah ilk trenle devam edecekti. Gelişmeler esefle karşılanıp özümsendikten sonra, Briony tatlılıkla yeniden sahneye,

küçük adadaki olaya döndürüldü. Müfettiş bu aşamada irdeleyici sorularla küçük kızı bunaltmamaya özen gösteriyordu; bu duyarlılık Briony'ye öyküsünü rahatça oluşturup kendi sözcükleriyle biçimlendirebileceği ve belli başlı olguları sıralayabileceği, gerekli boşluğu sundu: Işık azdı ancak bildik bir yüzü seçmesi için yeterliydi; erkek ondan ürküp kaçınca ve açıklığın çevresinden dolanınca, hem devinimleri, hem de boyu posu Briony'ye tanıdık gelmişti.

"Onu gördün, öyleyse?"

"O olduğunu biliyorum."

"Ne bildiğini unutalım şimdi. Onu gördüğünü söylüyorsun, öyle mi?"

"Evet, onu gördüm."

"Tıpkı şu an beni gördüğün gibi."

"Evet."

"Onu kendi gözlerinle gördün?"

"Evet. Onu gördüm, gördüm!"

Böylece ilk resmi sorgulama sona erdi. Briony oturma odasında, yorgunluğunu nihayet hissederek ama gidip yatmayı aklından bile geçirmeden otururken, annesi sorgulandı, sonra da Leon ve Paul Marshall. Yaşlı Hardman'la oğlu Danny'nin de ifadesine başvuruldu. Babası Danny'nin bütün akşamı evde, onunla geçirdiğine yemin etti, Betty de onu doğruladı. İkizleri aramaya çıkan polis memurları eli boş bir halde ön kapıya geldi, ama içeriye mutfak kapısından alındı. Şafağın o ilk karmaşık, anımsanması olanaksız dakikalarında Briony, Cecilia'nın odasından çıkmayı, aşağıya inip ifade vermeyi reddettiğini öğrendi. Ama bunu izleyen günlerde başka çaresi kalmayacak, sonunda boyun eğip kütüphanede olanları kendi açısından anlatacaktı; her iki tarafın da rızasıyla gerçekleşen, bilinçli bir buluşma olsa da, onun öyküsü Briony'nin öyküsünden çok daha sarsıcıydı. Yine de, Cecilia'nın ifadesi genel görüşü doğrulamış oldu: Bay Turner tehlikeli bir adamdı. Cecilia'nın defalarca yinelediği

öneri, asıl konuşmaları gereken kişinin Danny Hardman olduğu iddiası, duymazdan gelindi. Bu genç hanımın erkek arkadaşını kurtarmak için kuşkuları masum bir oğlana çekmeye çalışması, ayıp ama anlaşılır bir davranıştı.

Saat beşi biraz geçe, en azından polisler için (ev halkı aç değildi) kahvaltı hazırlanması gerektiği konuşulurken, bir haber eve yıldırım hızıyla yayıldı: Robbie'ye benzeyen bir karaltı parktan çıkmış eve doğru yaklaşıyordu. Üst kattaki camların birinden bakan biri görmüş olmalıydı. Briony hep birlikte dışarıya çıkıp bekleme kararının nasıl alındığını anımsamıyordu. Bir an sonra, hepsi dışarıdaydı; aile, Paul Marshall, Betty ve yardımcıları, polisler, bir davetin konukları gibi ana girişe toplandı. Yalnızca ilaçla uyutulan Lola'yla öfkeden kuduran Cecilia üst kattaydı. Bayan Tallis çevresini kirleten bu varlığın evine ayak basmasını istemiyordu sanki. Müfettiş şiddete başvurulabileceğinden çekinmiş, böyle bir sorunla dışarıda (tutuklama yapmak için yeterince boşluk bulunan bir yerde) daha kolay başa çıkabileceğini düşünmüş olabilirdi. Gündoğumunun olanca sihri uçup gitmişti; onun yerini yakında buharlaşacağı kesin olan yaz pusuyla sabahın ilk anlarına özgü bir grilik almıştı.

Önce hiçbir şey göremediler, ama Briony araba yolundan gelen ayak seslerini duyduğundan emindi. Sonra onları herkes duydu, grubu bir mırıltı dolaştı; gözlerine yüz metre kadar ileride, beyaz bir fonun önünde neredeyse grimsi bir leke denebilecek, tanımlanamaz bir biçim çarpınca, bir kıpırdanma oldu. Karaltı biçimlendikçe, bekleyenler sessizleşti. Yaklaşan şeye kimse tam olarak inanamıyordu. Pusla ışığın bir oyunu muydu? Bu telefon ve otomobil çağında, bu kalabalık Surrey'de, iki-üç metrelik devlerin yaşadığına kim inanırdı ki? Ama işte karşılarındaydı; insana benzemediği gibi, anlam da verilemeyen bir suret. Olanaksızdı ama yadsınamazdı; onlara doğru geliyordu. Katolik olan Betty haç çıkardı, küçük kalabalık birbirine sokuldu, kapıya doğru çekildi. Bir tek

kıdemli müfettiş öne doğru ilerledi, aynı anda da, her şey aydınlandı. Bulmacanın anahtarı, birinciyle birlikte hareket eden, onunla aynı anda devinen minik, ikinci bir figürdü: Robbie oğlanlardan birini omzuna almıştı, öteki, elinden tutmuş olan da az geriden geliyordu. Eve on beş metre kadar kala Robbie durdu, konuşmaya hazırlandı ama vazgeçti, müfettişle öteki polislerin yaklaşmasını bekledi. Omzundaki oğlan uyur gibiydi. Öteki çocuk başını Robbie'nin beline yasladı, erkeğin elini tutup ısınmak ya da korunmak için göğsüne götürdü.

Briony'nin hissettiği ilk duygu, oğlanları sağ salim görmenin verdiği rahatlama oldu. Ama sakin sakin bekleyen Robbie'ye baktıkça, içini beklenmedik bir kızgınlık dalgası kapladı. Suçunu bu sözde iyiliğin, bu iyi yürekli çoban gösterisinin arkasına gizleyebileceğine gerçekten inanıyor muydu? Asla bağışlanamayacak bir şeyi bağışlatmak adına, ne kadar da aşağılık bir girişimdi bu! Briony'nin inancını pekiştiriyordu: Kötülük son derece karmaşık ve kafa karıştırıcı bir şeydi. Ansızın omuzlarında annesinin ellerinin baskısını hissetti; onu eve doğru döndürüyor, Betty'ye emanet ediyordu. Emily kızını Robbie Turner'dan uzaklaştırmak istiyordu. Sonunda yatma vakti gelmişti. Betty onun eline yapıştı, eve doğru çekiştirdi, tam o sırada ağabeyiyle annesi ikizleri almak için öne atıldı. Briony omzunun üstünden geriye son bir bakış fırlattığında, Robbie'nin iki elini teslim oluyormuşçasına havaya kaldırdığını gördü. Erkek omzundaki oğlanı kaldırdı, yavaşça yere bıraktı.

Bir saat sonra, Betty'nin bulup giydirdiği temiz, beyaz, pamuklu geceliğiyle yatağında yatıyordu. Perdeler kapalıydı ama kenarlarda parlayan gün ışığı güçlüydü; başını döndüren heyecana, iliklerinde hissettiği yorgunluğa karşın uyuyamıyordu. Sesler, imgeler yatağın çevresine dizilmişti; kışkırtan, rahatsız eden görüntüler kaynaşıyor, itişip kakışıyor, Briony'nin onları hizaya sokma girişimlerine direniyorlardı. Bütün bunların tamamı tek

bir güne mi aitti – oyunun masum provalarıyla, devin pusun içinde ansızın ortaya çıkışı arasında uzanan, kesintisiz bir uyanıklık süresine? İkisinin arasında olup biten her şey kavranamayacak kadar yaygaracı, fazlasıyla akışkandı ama Briony yine de başardığını, hatta zafere ulaştığını seziyordu. Bacaklarına dolanan örtüden kurtuldu, yanağını yaslayacak daha serin bir yüzey bulabilmek umuduyla yastığı çevirdi. Böyle bitkin, sersemlemiş bir haldeyken, tam olarak neyi başardığını söyleyemiyordu; sonuçta kazandığı şey yeni bir olgunluksa bile, onu şu anda duyumsadığı söylenemezdi; bir türlü uyuyamadığı gibi, kendini öyle çaresiz, hatta çocuksu hissediyordu ki, her an ağlamaya başlayabilirdi. İliklerine kadar kötü birini ele vermek yürekli bir davranıştı, ama sonra, onun böyle ikizlerle birlikte çıkagelmesi yanlıştı, Briony ihanete uğradığını hissetmişti. Şimdi, Robbie kaybolmuş çocukların şefkatli kurtarıcısı rolünü oynarken, Briony'ye kim inanırdı ki? Bütün çabası, bütün yürekliliği ve uyanıklığı, Lola'yı eve getirmek için yaptığı onca şey... boşa gitmişti. Hepsi, annesi, polisler, ağabeyi ona sırt çevirecek ve Robbie Turner'la birlikte salt yetişkinlere özgü bir işbirliğine gireceklerdi. Annesini istiyordu, kollarını annesinin boynuna dolamak, yüzünü o güzelim yüze yaslamak istiyordu, ama annesi şu anda gelmezdi, şu anda hiç kimse Briony'nin yanına gelmez, onunla konuşmaya yanaşmazdı. Yüzünü yastığa gömdü, gözyaşlarını yastığa boşalttı; kederine tanıklık eden kimse olmadığı için kendini daha da zavallı hissetti.

Yarı karanlıkta yatıp bu nefis hüznü besleyeli yarım saat kadar olmuştu ki, penceresinin altında duran polis arabasının çalıştığını duydu. Araba çakıl taşlı yolda biraz ilerledi, sonra durdu. Kulağına bazı konuşmalar, taşları ezen ayak sesleri geldi. Kalktı, perdeyi araladı. Pus hâlâ oradaydı, ama şimdi içeriden aydınlatılır gibi, çok daha parlaktı; göz kamaştırıcı parıltıya alışabilmek için gözlerini biraz kıstı. Humber'ın dört kapısı da açıktı, üç polis

memuru arabanın yanında bekliyordu. Sesler hemen altındaki bir gruptan geliyordu; ön kapıda, görüş alanının dışındaydılar. Sonra yine ayak sesleri duyuldu ve göründüler; iki müfettiş, aralarında da Robbie. Kelepçeli! Kollarının önde nasıl zorla kavuşturulmuş olduğunu gördü, gömlek manşetinin hemen altındaki çeliğin gümüş ışıltısını seçti. Bu alçaltıcı görüntü Briony'yi dehşete düşürdü. Erkeğin suçunun bir kez daha doğrulanması ve cezasının başlangıcıydı. Sonsuz bir lanetlenmenin resmiydi.

Arabaya ulaşınca durdular. Robbie yarı döndü ama Briony onun yüzündeki anlamı seçemedi. Müfettişlerden epeyce uzun, dimdik duruyordu, başını havaya kaldırmıştı. Yaptığı şeyden gurur mu duyuyordu? Polislerden biri sürücü koltuğuna geçti. Genç müfettiş öteki taraftaki arka kapıya yönelmişti, şefi de Robbie'yi arka koltuğa yönlendirmekteydi. Aynı anda, pencerenin tam altında bir karışıklık oldu, Emily Tallis'in sert sesi duyuldu, sonra birden, daracık elbisesiyle var gücüyle arabaya doğru koşan bir karaltı göründü. Cecilia arabaya yaklaşınca yavaşladı. Robbie döndü, ona doğru bir adım attı ve şaşırtıcı bir şey oldu, müfettiş geri çekildi. Kelepçeler olduğu gibi ortadaydı, ama yüzünü Cecilia'ya dönmüş, ciddi bir yüzle onu dinleyen Robbie'nin utanır gibi bir hali yoktu, kelepçelerin farkında bile değildi sanki. Hareketsiz polisler öylece seyrediyordu. Cecilia ona hak ettiği acı suçlamayı haykırıyorsa bile, bu Robbie'nin yüzünden anlaşılmıyordu. Ablasının yüzünü görememesine karşın, Briony onun büyük bir coşkuyla konuşmadığını seçebiliyordu. Ah, elbette; suçlamalarını alçak sesle söylemesi çok daha etkili olacaktı. Birbirlerine yaklaştılar, Robbie bir şeyler söyledi, kelepçeli ellerini hafifçe kaldırdı, sonra yeniden indirdi. Cecilia onun ellerine dokundu, yakasını tuttu, sonra sıkıca kavrayıp hafifçe salladı. Şefkatli bir davranışa benziyordu; ablasının bağışlayıcılığı Briony'yi duygulandırdı – eğer gördüğü şeyin

anlamı buysa elbette. Bağışlayıcılık. Briony'nin okulda ve kilisede, binlerce kez duyduğu bu sözcük daha önce hiçbir anlam ifade etmemişti. Oysa ablası baştan beri biliyordu. Cecilia hakkında bilmediği öyle çok şey vardı ki. Ama zamanları vardı, çünkü bu trajedi onları iyice yaklaştıracaktı.

Granit yüzlü, nazik müfettiş yeterince hoşgörü gösterdiğini düşünmüş olmalı ki, ilerledi, Cecilia'nın elini kibarca itip araya girdi. Robbie müfettişin omzu üzerinden Cecilia'ya çabucak bir şeyler söyledi, sonra arabaya döndü. Müfettiş elini düşünceli bir hareketle Robbie'nin başına koydu, arka koltuğa geçerken başını çarpmaması için, hafifçe bastırdı. İki müfettiş tutuklunun iki yanına geçti. Kapılar kapandı, arkada bırakılan polis memuru şapkasına dokunarak yola çıkan arabayı selamladı. Cecilia yerinden kıpırdamadı; yüzü araba yoluna dönüktü, uzaklaşan arabaya bakıyordu ama omuzlarındaki titremeler ağladığını ele veriyordu; Briony ablasını hiç şu andaki kadar çok sevmediğini düşündü.

Bir yaz gecesine dolanan, onu saran bu dikişsiz gün burada bitebilir, Humber'ın araba yolunda gözden yitmesiyle sona erebilirdi. Ama geriye son bir yüzleşme daha kalmıştı. Araba yirmi metre kadar ilerledikten sonra yavaşlamaya başladı. Briony'nin daha önce fark etmediği bir karaltı yolun tam ortasına doğru ilerliyordu; yana çekilmeye niyetinin olmadığı açıktı. Oldukça kısa boylu bir kadındı, sallantılı bir yürüyüşü vardı, çiçekli bir elbise giymişti, elinde ilk bakışta bir sopaya benzeyen, ama aslında kaz biçiminde bir sapı olan bir erkek şemsiyesi tutuyordu. Araba durdu, kadın yaklaşıp tam ön tamponun karşısına dikilirken, korna sesi duyuldu. Bu, Robbie'nin annesiydi: Grace Turner. Şemsiyeyi kaldırdı, haykırdı. Ön koltuktaki polis arabadan indi, kadına bir şeyler söyledi, sonra da dirseğinden tuttu. Öteki polis –selam veren– hemen onlara doğru seğirtti. Bayan Turner kolunu kurtardı, bu kez iki eliyle tuttuğu şemsiyeyi kaldırdı ve

olanca gücüyle, tabanca sesini andıran bir çatırtıyla Humber'ın parlak motor kapağına indirdi. Polisler onu yolun kıyısına doğru yarı iter yarı taşırken, kadın, Briony'nin yatak odasından bile duyabileceği kadar yüksek bir sesle, hep aynı sözcüğü haykırıyordu.

"Yalancılar! Yalancılar! Yalancılar!" diye kükrüyordu Bayan Turner.

Ön kapısı ardına kadar açık olan araba hareket etti, kadının yanından ağır ağır geçti, sonra polisin binebilmesi için durdu. Polis kadınla başa çıkmakta zorlanıyordu. Kadın şemsiyeyi bir kez daha savurmayı başardı, ama arabanın tavanını kılpayı ıskaladı. Polis memuru kısa bir mücadelenin ardından şemsiyeyi ondan aldı, omzunun üstünden otların üzerine fırlattı.

Grace Turner bir kez daha haykırdı, "Yalancılar! Yalancılar!" Uzaklaşan arabaya doğru birkaç umutsuz adım attı, sonra durdu, elleri kalçalarında, önce birinci köprüyü aşan, adayı geçen, sonra ikinci köprüyü aşan ve sonunda beyazlığa karışıp gözden yiten arabanın arkasından baktı.

İkinci Bölüm

Yeterince dehşet vardı, ama onu asıl sarsan ve peşini bir türlü bırakmayanlar, beklenmedik ayrıntılardı. Dar bir yolda beş kilometre kadar ilerledikten sonra demiryolu kavşağına ulaşınca, aradığı patikanın sağa doğru kıvrıldığını, önce alçaldığını, sonra da kuzeybatıdaki alçak bir tepeyi kaplayan koruluğa doğru tırmandığını gördü. Haritasına bakabilsin diye, durdular. Ama harita olması gereken yerde değildi. Cebinde yoktu, kemerine sokulu değildi. Düşürmüş müydü, yoksa son mola yerinde mi bırakmıştı? Sırtındaki paltoyu yere kaydırdı; tam cebine uzanmak üzereyken, fark etti. Harita sol elindeydi; bir saati aşkın bir süredir oradaydı demek! Öteki ikisine bir göz attı; sırtları dönüktü, az uzakta dikilmiş sessizce sigaralarını içiyorlardı. Evet, harita hâlâ elindeydi. Onu, Batı Kents'te bir çukurda yatan yüzbaşının parmaklarının arasından çekip almıştı; çukur şeyin dışındaydı... neyin dışında? Bu tür taşra haritaları çok az bulunuyordu. Ölü yüzbaşının tabancasını da almıştı. Bir subaya öykünmeye çalışmıyordu. Yalnızca tüfeğini kaybetmişti ve hayatta kalmaya çalışıyordu.

Onu ilgilendiren patika bombalanmış bir evin yanından başlayıp yokuş aşağı iniyordu; oldukça yeni bir evdi, bir istasyon şefinin son yıkılışından sonra yenilenmiş kulübesi olabilirdi. Bir tekerleğin açtığı, içi su dolu çukurun çevresindeki çamurda hayvan izleri vardı. Büyük bir olasılıkla, keçiler. Etrafa yırtık, uçları kararmış, çizgili kumaş parçaları saçılmıştı (perde ya da giysi artıkları), bir çalının üzerine yamru yumru bir pencere çerçevesi

atılmıştı, ıslak kurum kokusu her yana sinmişti. Onların patikası, onların kestirmesi, işte buydu. Haritayı katlayıp kaldırdı, yerdeki paltosunu almış tam omzuna atıyordu ki, gördü. Onun hareketlendiğini sezen ötekiler döndüler, onun baktığı yere baktılar. Ağaçta bir bacak vardı. Yetişkin bir çınar ağacıydı, yeni yapraklanmıştı. Bacak altı metre kadar yukarıdaydı; gövdenin ilk çatallandığı noktaya sıkıştırılmıştı; çıplaktı, dizin hemen üstünden, düzgünce kesilmişti. Bulundukları yerden kan ya da yırtık et parçaları göremiyorlardı. Kusursuz bir bacaktı; solgun, pürüzsüz, bir çocuk bacağı büyüklüğünde. Çatala kıstırılış biçimi sergilendiği izlenimi yaratıyordu; yararlanmaları ya da aydınlanmaları için: Bu bir bacaktır.

İki onbaşı iğrendiklerini ama üzerinde durmayacaklarını belirten bir homurtu saldılar, eşyalarını topladılar. Kendilerini bu görüntüye kaptırmayı reddediyorlardı. Son birkaç günde gördükleri yeterdi.

Nettle, kamyon sürücüsü, bir sigara daha çıkardı, sordu: "Evet, hangi tarafa, Patron?"

Şu karmaşık rütbe meselesinden kurtulmak için, ona böyle diyorlardı. Aceleyle, neredeyse koşarcasına patikaya yöneldi. Uzaklaşmak, gözden yitmek istiyordu, rahatça kusabilmek ya da işeyebilmek için – hangisini yapacağını bilmiyordu. Bir ambarın arkasında, kırık taş tahtalardan oluşan bir öbeğin yanında, bedeni birinci seçeneği seçti. Öyle susamıştı ki, sıvı yitirmeyi göze alamadı. Matarasından su içti, ambarın arkasına dolandı. Bu bir anlık yalnızlıktan yararlanıp yarasına bir göz attı. Sağ yanındaydı, kaburga kafesinin hemen altında, iki buçuk şilinlik madeni para büyüklüğünde. Dün kurumuş kanı yıkayınca gözüne o kadar da kötü görünmemişti. Çevresindeki deri kızarmış ama fazlaca şişmemişti. Yine de, orada bir şey vardı. Yürürken kıpırdadığını hissedebiliyordu. Bir şarapnel parçası belki.

Onbaşılar ona yetişinceye kadar, gömleğini beline sokmayı becerdi, haritayı inceliyormuş gibi yaptı. Onlar-

la birlikteyken, yalnız kalabildiği tek anlar haritasına sığındığı anlardı.

"Acelen ne?"

"Gözleme tatlısı görmüş olmalı."

"Sorun, haritada. Yine o kahrolası *kuşkulara* kapılmıştır."

"Kuşku yok, beyler. Yolumuz, bu."

Bir sigara çıkardı, Onbaşı Mace onun sigarasını yaktı. Sonra, ellerindeki titremeyi gizlemek için, Robbie Turner yürümeye koyuldu, ötekiler de iki gündür yaptıkları gibi peşine düştüler. Yoksa üç müydü? Rütbesi onların altındaydı ama onu izliyor, her önerisine uyuyor, onurlarını korumak için de onunla dalga geçiyorlardı. Yollarda taban teperken ya da tarlaları geçerken, uzunca bir süre sustuğu zaman, Mace şöyle derdi: "Ne o, Patron, yine gözlemeleri mi düşünüyorsun?" Nettle da şarkı söyler gibi katılırdı: "Kesinlikle öyle, kesinlikle öyle." Taşradan hoşlanmayan, kendilerini kaybolmuş hisseden iki kentliydiler. Pusulanın ibresi onlar için hiçbir anlam ifade etmiyordu. Temel eğitimin o kısmı, yanlarından geçip gitmişti. Sahile ulaşmak için Robbie'ye ihtiyaçları olduğuna karar vermişlerdi. Onlar için zor bir durumdu. Robbie bir subay gibi davranıyordu ama omzunda tek bir şerit bile yoktu. İlk gece, yanmış bir okulun bisiklet hangarında gecelerken, "Senin gibi bir er nasıl oluyor da böyle bir soylu gibi konuşuyor?" diye sordu Onbaşı Nettle.

Onlara açıklama yapmak zorunda değildi. Sağ kalmaya niyetliydi, sağ kalmak için çok iyi bir nedeni vardı; ötekilerin ona ayak uydurup uydurmaması umurunda değildi. Her iki erkek de tüfeklerine sımsıkı yapışmıştı. Buysa hiç yoktan iyiydi; ayrıca Mace güçlü omuzları olan, iriyarı bir adamdı; çaldığını söylediği bar piyanosunun bir buçuk oktavını kaplayacak elleri vardı. Turner onların sataşmalarına aldırmıyordu. Anayoldan gittikçe ayrılan patikada ilerledikleri şu dakikalarda istediği tek şey, bacağı unutmaktı. Patika iki taş duvarın arasında

uzanan, dar bir yolla birleşti; bu yol, daha önce göremedikleri bir vadiye dalıyordu. Vadinin dibinde kahverengi bir dere akıyordu; suyun minyatür su maydanozlarının oluşturduğu bir halıya benzeyen tabanına güzelce gömülmüş atlama taşlarına basarak dereyi geçtiler.

Asırlık yarların arasındaki dingin koyaktan çıkarlarken, izledikleri yol batıya doğru savruldu. Önlerinde az da olsa aydınlanmaya başlamış, bir vaat gibi ışıldayan gökyüzü vardı. Onun dışında her yer griydi. Bir kestane korusundan geçip doruğa doğru tırmanırken, alçalan güneş bulut katmanının altına indi ve sahneyi ele geçirdi, sahneye doğru çıkan üç askerin gözlerini kamaştırdı. Fransız taşrasında, düşe kalka ilerleyerek geçirilen bir günü, doğruca batan güneşin içine yürüyerek bitirmekten daha hoş ne olabilirdi? Her koşulda umut veren bir eylem.

Koruluktan çıkınca bomba sesleri duydular ve gerisin geri koruya döndüler, ağaçların altında sigara içerek beklediler. Bulundukları yerden düzlükleri göremiyorlardı, ama manzara güzeldi. Önlerinde böyle göz alabildiğine yayılan şeye, tepe demek zordu. Bunlar bir kır manzarasındaki dalgacıklar, bir yerlerdeki görkemli kabartıların yankılarıydı. Her yeni bayırın rengi bir öncekinden daha soluktu. Robbie'nin gözüne hızla geri çekilen ve batan güneşe yaklaştıkça solan, puslanan grili-mavili bir tabaka çarptı; bir tabaktaki Doğu işi bir yiyeceğe benziyordu.

Yarım saat sonra daha dik bir bayırı kesen, uzun patikada ilerliyorlardı; iyice kuzeye yanaşan bayır onları sonunda bir başka vadiye, bir başka dereye ulaştırdı. Bunun kendinden daha emin bir akışı vardı; üzeri tezek kaplı küçük, taş bir köprüden geçtiler. Onun kadar yorgun olmayan onbaşılar şakalaşıyor, öğürür gibi yapıyorlardı. Biri yerden aldığı kurumuş tezek topağını onun sırtına fırlattı. Turner dönüp bakmadı. Gördüğü yırtık kumaş parçaları, bir çocuk pijaması olabilirdi. Bir erkek

çocuğunun. Bombardıman uçaklarının şafaktan hemen sonra geldiği de oluyordu. Aklından uzaklaştırmaya çalıştı ama başaramadı. Yatağında uyuyan bir Fransız çocuk. Turner o bombalanmış kulübeyle arasına daha fazla mesafe koymak istiyordu. Şu anda onu kovalayanlar yalnızca Alman ordusu ve hava kuvvetleri değildi. Ay olsaydı, bütün gece seve seve yürürdü. Buysa onbaşıların hoşuna gitmezdi, elbette. Belki de onlardan kurtulmanın zamanı gelmişti.

Köprünün aşağısında, akıntı yönünde uçları günün son ışığında pırıl pırıl titreşen bir dizi kavak vardı. Öteki yöne saptılar; yol yeniden patikaya dönüştü, dereden uzaklaşmaya başladı. Dolgun, parlak yapraklı çalıların arasında eğilip bükülerek, sıkışarak ilerlediler. Yapraksız denebilecek, bodur meşeler de vardı. Ayaklarının altındaki bitkilerden baygın, ıslak bir koku yükseliyordu; bugüne kadar gördüğümüz her şeyden böylesine farklı olduğuna göre, burada bir terslik olmalı, diye düşündü.

İleriden bir makinenin homurtusu geliyordu. Gittikçe yükseldi, şiddetlendi; yüksek devirli volanları ya da inanılmaz bir hızla dönen elektrik türbinlerini çağrıştırıyordu. Ses ve güçle dolup taşan, olağanüstü bir yere girmek üzereydiler sanki.

Robbie, "Arılar!" diye haykırdı. Sesini duyurabilmek için arkasına dönüp bir kez daha bağırması gerekti. Hava şimdiden kararmıştı bile. İşin aslını biliyordu. Biri saçınıza girip sizi soktuğu zaman, ölmeden önce kimyasal bir ileti yolluyor, bunu duyan diğer arılar da gelip sokmaya ve aynı yerde ölmeye kendilerini zorunlu hissediyordu. Genel seferberlik! Onca tehlikeden sonra bir hakaret gibiydi. Geniş kaputlarını başlarının üstüne çektiler, sürünün arasından koşmaya başladılar. Hâlâ arılarla sarılı bir durumda, leş gibi kokan, su dolu bir hendeğe vardılar; hendeğin üzerine atılmış, sağa sola yalpalayan keresteye basıp karşıya geçtiler. Kendilerini bir ambarın arkasında buldular; ortalık ansızın dinginleşmişti. İleri-

de bir çiftlik uzanıyordu. Onlar çiftlik arazisine girer girmez köpekler havlamaya başladı, yaşlı bir kadın ellerini sallayarak, tavuk kışkışlar gibi, onlara doğru koştu. Onbaşılar her zamanki gibi işi Turner'ın Fransızcasına bıraktılar. Öne doğru birkaç adım atıp durdu, kadının yaklaşmasını bekledi. Bir şişe suyu on franka satan sivillerle ilgili öyküler duymuş ama böyle bir şeyle hiç karşılaşmamıştı. Onun karşılaştığı Fransızlar ya cömert davranmış ya da kendi acılarına dalmıştı. Kadın ufak tefek ve enerjikti. Ay yüzeyini andıran, yamru yumru yüzü öfke saçıyordu. Sesi tizdi.

"*C'est impossible, M'sieu. Vous ne povez pas rester ici.*"[1]

"Ambarda kalacağız. Bize su, şarap, ekmek, peynir gerek; kısacası ne verebilirseniz."

"*Impossible*!"[2]

Kadına yumuşak bir sesle şöyle dedi: "Biz Fransa için savaşıyoruz."

"Burada kalamazsınız!"

"Gün doğmadan gideriz. Almanlar hâlâ..."

"Mesele Almanlar değil, M'sieu. Oğullarım. Hayvandan farksızdırlar. Az sonra dönerler."

Turner kadını iterek geçti, avlunun bir köşesinde duran, mutfağın yakınındaki tulumbaya gitti. Nettle'la Mace onu izledi. O su içerken, on yaşlarında bir kızla elinden tuttuğu küçük erkek kardeşi kapının eşiğinden onu seyrediyordu. İşini bitirip matarasını da doldurunca, onlara gülümsedi, çocuklar kaçıştı. Onbaşılar tulumbaya eğilmiş, aynı anda içiyorlardı. Kadın bir anda Turner'ın arkasında bitti, dirseğini yakaladı. O daha söze başlamadan, erkek atıldı: "Lütfen istediklerimi getirin, aksi halde girer kendimiz alırız."

"Oğullarım gerçekten birer hayvandır. Beni öldürürler."

---

[1] (Fr.) Olanaksız, beyler. Burada kalamazsınız. (Ç.N.)

[2] (Fr.) Mümkün değil. (Ç.N.)

İçinden, fena da olmaz hani, demek geçti ama onun yerine ilerledi, omzunun üstünden, "Ben onlarla konuşurum," dedi.

"Sonra da, M'sieu, sizi öldürürler. Sizi lime lime ederler."

Onbaşı Mace, Onbaşı Nettle'la aynı birlikte aşçıydı. Orduya katılmadan önce Tottenham Court Yolu'ndaki bir eşya deposunda çalışıyordu. Konfordan az çok anlayan biri olduğunu söyledi, yerleşecekleri ambarı düzenlemeye girişti. Turner'a kalsa, kendini samanların üzerine boylu boyunca atardı. Mace bir kucak dolusu çuval buldu, Nettle'ın yardımıyla içlerini doldurup üç şilte hazırladı. Tek eliyle kaldırdığı balyalardan, baş dayama yeri yaptı. Tuğla istiflerinin üzerine yatırdığı bir kapıdan, bir masa elde etti. Cebinden yarım bir mum çıkardı.

"Bari rahat edelim," deyip duruyordu, soluğunun altından. Cinsel imaları ilk kez arkada bırakmışlardı. Üç erkek yataklarına uzandılar, sigara içerek beklediler. Artık susuzluklarını giderdikleri için, akılları az sonra kavuşacakları yiyeceklerdeydi; yarı karanlıkta birbirlerinin karınlarının guruldadığını duyabiliyorlardı; güldüler. Turner onlara yaşlı kadınla konuştuklarını, kadının oğullarıyla ilgili sözlerini aktardı.

"Bağnaz milliyetçiler," dedi Nettle. Arkadaşının yanında daha da çelimsiz görünüyordu, ama yüzünde ufak tefek erkeklere özgü keskin hatlar ve bir kemirgenin canayakınlığı vardı; üst dişlerini alt dudağına geçirme alışkanlığı da bu izlenimi güçlendiriyordu.

"Ya da Fransız Nazileri. Alman sempatizanları. Bizim Mosley gibi," dedi Mace.

Bir süre sustular, sonra Mace ekledi: "Ya da bu ülkedeki herkes gibi, yakın akraba evliliğinin kurbanları."

"Ne olurlarsa olsunlar," dedi Turner, "bence silahlarınızı kontrol edin ve elinizin altında bulundurun."

Söyleneni yaptılar. Mace mumu yaktı, bildik işlemleri yinelediler. Turner tabancasını denetledi, uzanabilece-

ği bir yere koydu. Onbaşılar işlerini bitirince, Lee-Enfield tüfeklerini tahta bir sandığa dayadılar, yeniden yataklarına uzandılar. Az sonra küçük kız elinde bir sepetle geldi. Sepeti ambarın kapısında yere bıraktı, koşarak kaçtı. Nettle sepeti aldı, içindekileri masanın üzerine yaydı. Esmer buğdaydan, yuvarlak bir somun, küçük bir parça yumuşak peynir, bir soğan, bir şişe de şarap. Ekmek taş gibi sertti, küflü bir tadı vardı. Peynir iyiydi ama birkaç saniyede tükendi. Şişeyi elden ele geçirdiler, az sonra o da bitti. Böylece küflü ekmeği çiğnediler, soğanı yediler.

"Bunu kahrolası köpeğime bile yedirmem," diye homurdandı Nettle.

"Çıkıp bakacağım," dedi Turner. "Belki doğru dürüst bir şey bulurum."

"Biz de geliyoruz."

Ama sessizce yatmayı sürdürdüler. Yaşlı kadınla karşılaşmaya henüz hiçbiri hazır değildi.

Sonra ayak sesleri duyunca dönüp baktılar ve iki adamın girişte durduğunu gördüler. İkisinin de elinde bir şey vardı, sopa olabilirdi, belki de av tüfeği. Loş ışıkta anlamak olanaksızdı. Fransız kardeşlerin yüzünü de seçemiyorlardı.

Ses yumuşaktı. "*Bonsoir, Messieurs.*"[1]

"*Bonsoir.*"

Turner saman yatağından doğrulurken, tabancayı aldı. Onbaşılar tüfeklerine uzandı. "Yavaş olun," diye fısıldadı onlara.

"İngiliz? Belçikalı?"

"İngiliz."

"Size bir şey getirdik."

"Nasıl bir şey?"

"Ne diyor?" diye sordu, onbaşılardan biri.

"Bize bir şey getirmiş."

[1] (Fr.) İyi akşamlar, beyler. (Ç.N.)

"Canı cehenneme."

Adamlar birkaç adım yaklaştılar ve ellerindekini kaldırdılar. Av tüfekleri. Turner tabancasının emniyet mandalını açtı. Mace'le Nettle'ın de aynı şeyi yaptığını duydu. "Sakin olun," diye mırıldandı.

"Silahlarınızı bırakın, Messieurs."

"Önce siz bırakın."

"Bir dakika."

Konuşan karaltı elini cebine soktu. Bir el feneri çıkardı, ışığı onlara değil kardeşine, daha doğrusu onun elinde tuttuğu şeye tuttu. Bir Fransız somunu. Öteki elde de, bez bir çanta. Sonra da kendi elindeki ince uzun ekmekleri gösterdi.

"Ayrıca zeytin, peynir, *paté*, domates ve jambon da var. Ve elbette şarap. *Vive l'Angleterre.*"[1]

"Eh, *Vive la France.*"[2]

Mace'in masasına oturdular; Fransızlar, yani Henri ve Jean-Marie Bonnet masayla şilteleri kibarca övdüler. Ellili yaşlarda, kısa, tıknaz adamlardı. Henri gözlüklüydü, Nettle bunu bir çiftçide garipsediğini söyledi. Turner onun sözlerini tercüme etmedi. Şarabın yanı sıra cam bardak da getirmişlerdi. Beş erkek bardaklarını Fransız ve Britanya ordularının şerefine, sonra da Almanya'nın ezilmesine kaldırdılar. Askerler yerken, kardeşler seyretti. Mace, Turner aracılığıyla, daha önce kazciğeri *paté*'si diye bir şey duymadığını ama bundan böyle, ağzına başka bir şey sokmayacağını söyledi. Fransızlar gülümsedi, ama halleri tavırları tutuktu, sarhoş olmaya hiç niyetlerinin olmadığı da açıktı. Genç bir kuzinleriyle çocuklarını aramak için, döküntü kamyonlarıyla ta Arras yakınlarındaki bir köye gidip geldiklerini anlattılar. Kasaba için büyük bir mücadele veriliyordu, ama onu kimin ele geçirmeye çalıştığı, kimin savunduğu ya da kimin üstün durumda olduğu hakkında en küçük bir fikirleri yoktu.

[1] (Fr.) Yaşasın İngiltere. (Ç.N.)

[2] (Fr.) Yaşasın Fransa. (Ç.N.)

Kasabadan akın akın kaçanların arasına düşmemek için arka yollardan gitmişlerdi. Yanan çiftlikler görmüş, yollarda bir düzine kadar ölü İngiliz askerine rastlamışlardı. Kamyonla ezmemek için aşağı inip cesetleri kenara çekmek zorunda kalmışlardı. Cesetlerden birkaçı neredeyse ortadan ikiye bölünmüştü. Yoğun bir makineli tüfek ateşine tutulmuş olmalıydılar; belki havadan, belki de bir pusudan. Kamyonda Henri'nin midesi bulanmış, direksiyondaki Jean-Marie ise paniğe kapılıp aracı bir hendeğe sürmüştü. Yürüyerek bir köye ulaşmış, bir çiftçiden iki at ödünç almış ve Renault'yu çekip kurtarmışlardı. Bu iki saat sürmüştü. Yeniden yola koyulunca, hem Almanlara hem de İngiliz ve Fransızlara ait yanmış tanklar ve zırhlı araçlar görmüşlerdi. Ama asker görmemişlerdi. Çarpışmalar devam ediyordu.

Aradıkları köye ancak akşamüstü varabilmişlerdi. Köy yerle bir olmuş, boşalmıştı. Kuzinlerinin evi harap durumdaydı, duvarlar kurşun delikleriyle kaplıydı ama çatısı duruyordu. Odaları tek tek gezmiş, kimseyi bulamayınca rahatlamışlardı. Kadın çocukları alıp yollara düşen binlerce insana katılmış olmalıydı. Gece dönmekten ürkmüş, kamyonu bir ormana çekip içinde uyumaya çalışmışlardı. Arras'ı döven top sesleri bütün gece kesilmemişti. Orada kimsenin, daha doğrusu hiçbir şeyin sağ kalması olanaksızdı. Dönüşte ölü askerlerle karşılaşmamak için, çok daha uzun olmasına karşın, başka bir yolu yeğlemişlerdi. Şimdi, diye açıkladı Henri, ikimiz de yorgunluktan ölüyoruz. Ne zaman gözlerini kapasalar, o parçalanmış cesetleri görüyorlardı.

Jean-Marie bardakları yeniden doldurdu. Anlatmaları, Turner'ın da çevirisiyle, neredeyse bir saat sürdü. Bütün yiyecekler yenilip bitirildi. Turner'ın içinden, peşini hiç bırakmayan o ayrıntıyı anlatmak geçti. Ama dehşeti çoğaltmak istemedi, tıpkı şarabın ve dostça sohbetin belli bir uzaklıkta tuttuğu imgeye hayat vermek istemediği gibi. Onun yerine, geri çekilmeye başladıkları za-

man, bir Stuka saldırısı sırasında birliğinden nasıl ayrı düştüğünü anlattı. Yaralanışına değinmedi, çünkü onbaşıların öğrenmesini istemiyordu. Şimdi Dunkirk'e doğru gittiklerini, anayollardaki hava bombardımanından kurtulmak için taşra yollarından ilerlediklerini açıkladı.

"Söylenenler doğru demek," dedi Jean-Marie. "Ayrılıyorsunuz?"

"Döneceğiz." Bunu söyledi ama inanmıyordu.

Şarap Onbaşı Nettle'ı etkilemeye başlamıştı. Konudan konuya atlıyor, 'kurbağa kızartması' dediği yiyeceğe başı sonu belirsiz övgüler düzüyordu – ne kadar bol, nasıl da lezizdi. Tamamı hayal ürünüydü. İki kardeş Turner'a baktılar.

"Fransız kadınlarının dünyanın en güzel kadınları olduğunu söylüyor."

Başlarını ciddi ciddi salladılar, bardaklarını kaldırdılar.

Bir süre herkes sustu. Akşam bitmek üzereydi. Gecenin iyice alıştıkları seslerine kulak verdiler: top ateşi, uzaktan uzağa duyulan serseri kurşunlar, uzaklarda, gümbürtülü bir patlama – büyük bir olasılıkla, geri çekilirken bir köprüyü havaya uçuran istihkâm erleri.

"Onlara annelerini sor," dedi Onbaşı Mace. "Bu konuyu açıklığa kavuşturalım."

"Biz üç erkek kardeştik," diye anlattı Henri. "En büyüğümüz Paul, 1915'te Verdun'de öldü. Bir top güllesiyle. Miğferinden başka gömecek bir şey bulunamadı. Biz ikimiz şanslıydık. Bir çizik bile almadan kurtulduk. O günden beri annem askerlerden nefret eder. Ama şimdi seksen üç yaşında ve neredeyse çıldırmış gibi; bu onda bir saplantı halini aldı. Fransız, İngiliz, Belçikalı, Alman, hiç ayrım yapmaz. Onun için hepiniz birsiniz. Almanlar gelince, elinde tırmık onlara saldırmasından ve vurulup ölmesinden korkuyoruz."

İki kardeş güçlükle doğruldu. Askerler de öyle.

Jean-Marie, "Sizi mutfak masamızda ağırlamak is-

terdik," dedi. "Ama önce onu odasına kilitlememiz gerekecekti."

"Olsun, bize olağanüstü bir ziyafet çektiniz," dedi Turner.

Nettle, Mace'in kulağına bir şeyler fısıldadı, beriki başıyla onayladı. Nettle çantasından iki karton sigara çıkardı. Yerinde bir davranıştı elbette. Fransızlar kibarca reddettiler ama Nettle masanın öteki yanına dolandı, armağanları zorla onların eline tutuşturdu. Turner'dan sözlerini çevirmesini istedi.

"Dükkânları tahrip etme emri geldiğinde bir görmeliydiniz. Yirmi bin sigara. Gönlümüzün çektiğini aldık."

Açlığını bastırması için sigarayla donatılmış, sahile doğru kaçan, koca bir ordu.

Fransızlar kibarca teşekkür ettiler, Turner'ın Fransızcasını kutladılar, masaya eğilip boş şişeleri ve bardakları topladılar. Yeniden görüşecekmiş gibi rol yapmaya gerek yoktu.

"Günün ilk ışığıyla gideceğiz," dedi Turner. "Dolayısıyla, vedalaşalım."

El sıkıştılar.

Henri Bonnet şöyle dedi: "Yirmi beş yıl önce verdiğimiz mücadeleden, onca ölüden sonra Almanlar bir kez daha Fransa'ya döndü. İki gün içinde burada olacak, elimizdeki her şeyi alacaklar. Buna kim inanırdı ki?"

Turner geri çekilmenin olanca onursuzluğunu ilk kez hissetti. Utanmıştı. Az önceki sözünü yinelerken, sesi eskisi kadar güvenli değildi: "Geri dönüp onları kovacağız, size söz veriyorum."

İki kardeş başlarını salladılar, son bir veda gülümsemesiyle mum alevinin loş halkasından çıktılar, karanlığı geçip ambarın açık kapısına doğru ilerlediler; onlar yürürken, şişelere değen cam bardaklar şıngırdıyordu.

Robbie uzunca bir süre sigara içerek, sırtüstü yattı;

gözlerini gözenekli, kapkara tavana dikmişti. Onbaşıların horultuları bir yükseliyor, bir alçalıyordu. Yorgunluktan bitmişti ama uyuyamıyordu. Oraya geri döndüğünü hissetti. Beton zeminin kokusunu alabiliyor, ranzalardaki adamların horultusunu duyabiliyordu. Tam üç buçuk yıl boyunca, tıpkı buna benzeyen ve yok olan bir başka genç adamı, bir zamanlar onun olan, yitip giden bir başka yaşamı düşünerek, şafağı, bulaşık suyu gibi dökülüp ziyan edilecek bir başka günü bekleyerek geçirdiği uykusuz geceler. Günbegün yinelenen o yararsızlık, o 'boşu boşunalık' duygusunu nasıl sağ salim atlatabildiğini bilmiyordu. Harcanmışlık ve kapalı yerde kalma, soluk alamama korkusu. Boğazını sıkan el. Burada olmak, bozguna uğramış bir ordunun üyesi olarak bir ambara sığınmak, sıradan erkeklerin ağaçtan sallanan bir çocuk bacağını görmezden gelebildiği, bütün bir ülkenin, koskoca bir uygarlığın çökmek üzere olduğu bu yerde bulunmak, orada olmaktan, o cılız ampulün altında, daracık bir yatakta 'hiçbir' şeyi beklemekten kat kat iyiydi. Burada ağaçlı vadiler, dereler, kavaklara vuran güneş ışığı vardı; onu öldürmedikleri sürece bunları ondan asla çekip alamazlardı. Ve umut vardı. *Seni bekleyeceğim. Geri dön.* Geri dönme şansı vardı. Kızın son mektubu ve yeni adresi, cebindeydi. İşte bu yüzden sağ kalmak zorundaydı; sağ kalmak ve olanca kurnazlığını kullanıp bombardıman uçaklarının havada dönüp durduğu, yırtıcı kuşlar gibi beklediği anayollardan uzak durmak.

Biraz sonra doğruldu, çizmelerini ayağına geçirdi, ambarı el yordamıyla geçip rahatlamak için dışarıya çıktı. Yorgunluktan başı dönüyordu ama uyumaya hâlâ hazır değildi. Hırlayan çiftlik köpeklerini duymazdan gelip bir patikada yürümeye başladı, ot kaplı bir tepeciğe tırmandı, güney göğünde çakan, yanıp sönen parıltıları seyretti: Alman bombalarının yaklaşan fırtınası. Kızın mektupla birlikte gönderdiği şiirin durduğu göğüs cebine dokundu. *Bu kapkara kâbusta, Avrupa'nın köpekleri*

bir ağızdan havlıyor. Öteki mektupları, paltosunun düğmeli iç cebindeydi. Terk edilmiş bir kamyona girip direksiyona geçince, gökyüzünün öteki kısımlarını da görebildi. Patlamalar, kuzey dışında her yerdeydi. Yenilen ordu gittikçe daralan ve yakında önü bütünüyle kesilecek olan bir koridorda kaçıyordu. Sürüden ayrılanların kaçma şansı kalmayacaktı. En iyi olasılık, yeniden hapse düşmekti. Tutuklu kampı. Bu kez, sağ çıkamazdı. Fransa'nın düşmesi demek, savaşın sonu demek değildi. Mektup gelmeyecek, dönüş yolu kapanacak. Piyadelere katılma sözü karşılığında, hapishaneden erken salıverilme pazarlığı olmayacak. El boğazına bir kez daha yapışacak. Bir hücreye kapatılmış olarak bin, hatta binlerce uykusuz gece geçirecek – geçmişe dönerek, yaşamının yeniden başlamasını bekleyerek, o yaşamı gerçekten de geri alıp alamayacağını merak ederek. Belki de şimdi, çok geç olmadan ayrılmak, gece gündüz, hiç durmadan ilerleyip Manş'a varmak çok daha akıllıcaydı. Sessizce sıvışmak, onbaşıları kaderine terk etmek. Döndü, tepeyi indi ve fikrini değiştirdi. Önünü bile zor görüyordu. Karanlıkta kesinlikle ilerleyemez, bacağını filan kırabilirdi. Hem belki de onbaşılar o kadar da ahmak değildi – ne saman şilteleri akıl eden Mace, ne de Fransız kardeşlere armağan veren Nettle.

Horlamaları izleyerek yatağını buldu. Ama uyku hâlâ ortalarda yoktu ya da geliyordu ama ani, kesik dalışlar halinde; yuvarlandığı dalgınlıktan seçemediği, yönlendiremediği düşüncelerden sersemlemiş bir halde çıkıyordu. Yaşananlar peşini bırakmıyordu. İşte yine karşısındaydı: o tek buluşma. Hapisten çıktıktan altı gün sonra, Aldershot yakınındaki birliğe teslim olmadan bir gün önce. 1939'da, sahildeki Joe Lyons Çayevi'nde buluşmak için sözleştiklerinde, birbirlerini üç buçuk yıldır görmüyorlardı. Robbie pastaneye erken gelmiş, kapıyı görebileceği bir masaya oturmuştu. Özgürlük hâlâ bir yenilikti. Koşuşturma, gürültü, paltoların, ceket ve eteklerin renk-

leri, Batı Yakası'ndaki alışverişçilerin cıvıltılı, yüksek gevezelikleri, ona hizmet eden kızın canayakınlığı, tehdit içermeyen ferahlık – geriye yaslandı ve kendini gündelik yaşamın kollarına bıraktı. Değerini bir tek onun bilebileceği bir güzelliği vardı.

İçeride geçirdiği zaman boyunca, görüşmesine izin verilen tek kadın ziyaretçisi, annesiydi. Aksi halde tahrik olabilirsin, demişlerdi. Cecilia her hafta yazmıştı. Robbie onu seviyordu, akıl sağlığını sırf onun hatırına korumaya niyetliydi ve doğaldır ki onun sözcüklerine âşıktı. Onun mektuplarını yanıtlarken, eski Robbie'ymiş gibi numara yapmıştı, çıldırmamasını da bu yalana borçluydu. Aynı zamanda mektupları da sansürleyen kişi olan ruh doktorundan korktukları için, bırakın şehveti, aşırı duygusal davranmaktan bile çekinmişlerdi. Onunki, Victoria tarzı soğukluğuna karşın, modern, aydın bir hapishane sayılıyordu. Robbie'ye tıbbi bir kesinlikle, 'sağlıksız seks düşkünlüğü' tanısı konmuş, ıslah kadar yardıma da gereksindiğine karar verilmişti. Uyarılmasına izin verilemezdi. Bazı mektuplara (hem kızın hem de onun yazdıklarına), ürkekçe, üstü örtükçe de olsa 'muhabbet' içerdiği gerekçesiyle el kondu. Bunun üzerine, birbirlerine edebiyat hakkında yazmaya ve roman karakterlerini şifre olarak kullanmaya başladılar. Ah, Cambridge'de sokakta pek çok kez karşılaşmış, birbirlerinin yanından geçip gitmişlerdi. Buluşup tartışmadıkları bütün o kitaplar, mutlu ya da trajik çiftler! Tristan ve Isolde, Dük Orsino ile Olivia (ve Malvolio), Troilos ile Kressida, Bay Knightley ve Emma, Venüs'le Adonis. Turner ve Tallis. Bir keresinde çaresizlikten, Prometheus'a bile değindi: Kayaya zincirlenmiş olan, bir akbaba tarafından her gün ciğerinden bir parça kopartılan erkek. Kız bazen sabırlı Griselde idi. 'Kütüphanede, sakin bir köşe' sözcükleri, cinsel esrimenin şifresiydi. Birbirlerine günlük döngüyü de yazıyorlardı; sıkıcı, sevgi dolu ayrıntılarla. Robbie hapishane yaşamını her yönüyle tanımladı, ama saçmalığına, boşu bo-

şunalığına hiç değinmedi. Zaten yeterince açıktı. Batmaktan ne kadar korktuğunu hiç itiraf etmedi. Bu da apaçık ortadaydı. Kız onu sevdiğini hiç yazmadı; sansürden geçeceğini bilseydi, yazardı. Ama erkek bunu zaten biliyordu.

Ailesiyle bağlarını kopardığını bildirdi. Ana-babasıyla, kız ve erkek kardeşleriyle bir daha asla konuşmayacaktı. Robbie onun hemşirelik yolunda attığı her adımı yakından izledi. "Sana sözünü ettiğim anatomi kitabını almak için kütüphaneye gittim. Kendime sakin bir köşe buldum ve okur gibi yaptım," dediği zaman, kızın da aynı anılarla, ince hapishane battaniyesinin altında onu her gece biraz daha tüketen anılarla beslendiğini anladı.

Başında hemşire kepiyle pastaneye girince, Robbie keyifli dalgınlığından sıyrıldı; çabucak doğrulunca, çayını devirdi. Annesinin onun için sakladığı takım elbisenin artık çok bol geldiğinin farkındaydı. Ceket omuzlarına değmez gibiydi. Oturdular, bakıştılar, gülümsediler ve gözlerini kaçırdılar. Robbie'yle Cecilia yıllardır sevişiyordu – posta yoluyla. Üstü örtük yazışmalar onları adamakıllı yakınlaştırmıştı, ama bu yakınlık şimdi, havadan sudan söz ederken, kibarca hal hatır sorarken, nasıl da yapay görünüyordu. Aralarındaki mesafe gittikçe açılırken, mektuplarında kendilerini ne kadar aştıklarını, ne kadar uzağa koştuklarını anladılar. Bu an öyle uzun zamandır hayal edilmiş, arzulanmıştı ki, beklentileri karşılayamazdı. Robbie epeydir dünyanın dışındaydı ve ona yeniden girecek, daha büyük düşüncelere yelken açacak güvenden yoksundu. Seni seviyorum, sen benim hayatımı kurtardın. Kıza nerede kaldığını sordu. Kız anlattı.

"Ev sahibenle iyi geçinebiliyor musun, peki?"

Aklına daha iyi bir şey gelmiyor, aralarına çökecek sessizlikten ve çekingenlikten, bunun da onları "yeniden görüştüğümüze sevindim" türünden cümlelere götürmesinden ödü kopuyordu. Kızın işe dönme zamanı yaklaşı-

yordu. Sahip oldukları her şeyin temeli, yıllar önce bir kütüphanede geçirilen birkaç dakikaydı. Çok mu kırılgandı? Kızın yeniden bir kız kardeşe dönüşüvermesi öyle kolaydı ki. Cecilia hayal kırıklığına mı uğramıştı? Robbie çok kilo vermişti. Her anlamda küçülmüştü. Hapishane kendini hor görmesine neden olmuştu, oysa kız, özellikle bu hemşire üniformasıyla eskisi kadar güzel ve çekici görünüyordu. Ama o da acınacak kadar gergindi, boş, anlamsız sözlerin çevresinden dolanmayı beceremiyordu. Onun yerine ev sahibesinin şirretliğiyle dalga geçmeye çalışıyordu. Buna benzer birkaç cümleden sonra, gerçekten de sol göğsüne iliştirilmiş, küçük saate baktı ve öğle tatilinin bitmek üzere olduğunu söyledi. Birlikte yarım saat geçirmişlerdi.

Kızla birlikte Whitehall'a, otobüs durağına doğru yürüdü. O değerli, son birkaç dakikada adresini yazıp kıza verdi: Baş harflerden oluşan iç karartıcı bir kısaltmalar ve rakamlar dizisi. Temel eğitimi tamamlamadan izne ayrılamayacağını açıkladı. Ondan sonra, iki haftalık izni vardı. Cecilia ona bakıyor, başını belli belirsiz bir öfkeyle sallıyordu, sonra, sonunda, Robbie onun elini tuttu, sıktı. Bu hareket, söylenmeyen her şeyi aktarmak zorundaydı; kız da bunu, onun elini sıkarak yanıtladı. Otobüsü geldi, kız onu bırakmadı. Yüz yüze duruyorlardı. Robbie onu öptü, önce hafifçe, ama sonra birbirlerine iyice sokuldular; dilleri değince Robbie'nin bedeninden ayrılmış olan bir parçası zavallı, acınası bir minnetle doldu; artık banka hesabında bir anısı olduğunu ve bundan sonraki aylar boyunca sürekli onu çekeceğini anlamıştı. Tıpkı şu anda, bu Fransız ambarındaki şu kısıtlı saatlerde yaptığı gibi. Birbirlerine daha da sıkı sarıldılar, kuyrukta bekleyenler onların yanından geçip giderken, öpüşmeyi sürdürdüler. Kulağına bir inilti doldu. Kız onun yanağına ağlıyordu, kederi, erkeğin dudaklarının altındaki dudaklarını germişti. Bir başka otobüs geldi. Kız çekildi, erkeğin bileğini sıktı, sonra tek sözcük etmeden, geriye de bakmadan

otobüse bindi. Robbie onun boş bir koltuk bulup oturmasını seyretti, tam otobüs hareket ettiği an, dank etti: Hastaneye kadar onunla birlikte gidebilirdi. Onunla geçirebileceği dakikaları fırlatıp atmıştı. Kendini düşünmeyi, kendisi için bir şeyler yapmayı yeniden öğrenmesi gerekiyordu. Bir sonraki durakta ona yetişmeyi umarak, Whitehall boyunca koşmaya başladı. Ama otobüs epeyce uzaklaşmıştı, az sonra da Parlamento Alanı'na doğru gözden kayboldu.

Eğitim boyunca, yazışmayı sürdürdüler. Sansürden kurtulmuşlardı ama yaratıcı olma kaygısı onları yine de ihtiyatla ilerlemeye zorluyordu. Kâğıt üzerinde yaşamaktan sabırsız, güçlüklerin bilincindeydiler; el ele tutuşmanın ve bir otobüs durağında (o da bir kez) öpüşmenin ötesine geçerken tedirgindiler. Birbirlerini sevdiklerini söylediler, "sevgilim", "bir tanem" sözcüklerini kullandılar; geleceklerinin bir olduğunu biliyorlardı, ama daha çılgınca bir mahremiyete dalmaktan kaçındılar. Şimdi yapmaları gereken, o iki haftalık izne kadar aradaki bağı sürdürmekti. Cecilia, Girtonlu bir arkadaşı aracılığıyla, Wiltshire'de kalabilecekleri bir kulübe buldu; boş anlarında o kulübeden başka hiçbir şey düşünmemelerine karşın, mektuplarını onunla ilgili hayallere boğmamaya özen gösterdiler. Onun yerine işten güçten söz ettiler. Cecilia şimdi doğum koğuşundaydı; her gün sıradan mucizelere, acıyla ya da sevinçle dolu anlara tanık oluyordu. Öyle büyük acılarla karşılaşıyordu ki, kendi sorunları solda sıfır kalıyordu: Ölü doğan bebekler, doğumda ölen anneler, koridorlarda ağlayan genç erkekler, aileleri tarafından dışlanmış, on dört-on beş yaşında, yarı şuursuz anneler, aynı anda hem utanç hem de şefkat uyandıran, akıl karıştıran bebek sakatlıkları. Mutlu bir doğumu, savaşımın sona erdiği ve bitkin bir annenin çocuğunu ilk kez kucakladığı, bu yeni yüze kendinden geçmişçesine baktığı ânı tanımlarken, kendi geleceğine dile getirilmemiş bir gönderme vardı, yazılanlara o yalın gücünü veren

de buydu; erkeğin düşünceleriyse –işin doğrusu– doğumdan çok ana rahmine düşme ânında yoğunlaşıyordu.

Buna karşılık o da tören alanını, poligonu, talimleri, 'Boğa'yı, kışlayı anlattı. Subay eğitimine uygun görülmemişti, buysa işine gelmişti, çünkü subaylarla düşüp kalktığı sürece, er geç, geçmişini bilen biriyle karşılaşabilirdi. Erlerin arasında, isimsiz biriydi; bir süre sonra hapis yatmanın insana bazı kolaylıklar kazandırdığını anladı. Ordu düzenine çoktan uyum sağlamıştı bile: O korkulu teçhizat denetimlerine, çarşafları etiketler yukarı gelecek biçimde, kusursuz dörtgenler halinde katlama zorunluluğuna, vesaire. Öteki askerlerden farklı olarak, yemekleri hiç de kötü bulmuyordu. Günler yorucu da olsa renkli, değişkendi. Taşra yürüyüşlerinden, öteki erlere açıklamaya cesaret edemediği bir haz alıyordu. Hızla eski kilosuna ve gücüne kavuşuyordu. Aldığı eğitim ve yaşı, bir asker olarak değerini düşürüyor ama geçmişi bunu telafi ediyordu; kimse ona sorun çıkartmıyordu. Tam tersine, "yol yordam" bilen, bir form doldurmak gerektiğinde yardıma hazır, yaşlı bir bilge muamelesi görüyordu. Tıpkı Cecilia gibi, o da mektuplarını salt gündelik döngüyle sınırlı tutuyor, arada bir gülünç ya da tehlikeli bir öyküyle bölüyordu: geçit törenine tek postalla katılan er; delirmiş gibi barakaların arasına dalan ve bir türlü yakalanamayan koyun; poligonda bir kurşun yemesine ramak kalan eğitmen çavuş.

Ama dışsal bir gelişme vardı; değinmesi gereken bir gölge. Geçen yıl, Münih'ten sonra o da herkes gibi savaş çıkacağına emin olmuştu. Talimler yoğunlaştırılmış, hızlandırılmıştı, yeni kamplardan biri, daha fazla sayıda acemi er kaydedebilmek için büyütülmüştü. Robbie'nin endişesi savaşmak zorunda kalabileceği değil, Wiltshire düşünün tehlikeye girmesiydi. Cecilia hastanedeki yeni düzenlemeleri tanımlarken, erkeğin korkularını yansıtıyordu – daha çok yatak, özel kurslar, acil bakım dersleri. Ama her ikisi için de bütün bunlarda gerçekdışı bir yan

vardı; savaş hem olasıydı hem de çok uzaktı. Pek çoklarının dediği gibi, kesinlikle yinelenmezdi. Böylece, umutlarına tutunmayı sürdürdüler.

Robbie'nin canını sıkan başka, daha yakın bir mesele vardı. Cecilia, Robbie'nin hüküm giydiği 1935 Kasımı'ndan beri ne ana-babasıyla, ne de kardeşleriyle konuşmuştu. Onlara mektup yazmıyor, adresini öğrenmelerine izin vermiyordu. Mektuplar ona Robbie'nin annesi aracılığıyla ulaşıyordu; Grace müştemilatı satmış, bir başka köye taşınmıştı. Cecilia iyi olduğunu, ama onlarla temas kurmak istemediğini ailesine Grace aracılığıyla iletti. Leon bir keresinde hastaneye gelmiş, Cecilia onunla görüşmemişti. Delikanlı bütün öğleden sonra kapının dışında beklemişti. Cecilia onu görünce hemen içeriye girmiş, o gidinceye kadar da çıkmamıştı. Ertesi sabah ağabeyi, hemşire yurdunun önündeydi. Cecilia onun yüzüne bile bakmadı, yanından geçip gitti. Leon onu dirseğinden tuttu ama kız bir silkinişte kolunu kurtardı, yalvarmalarına hiç kulak asmadan, yürüyüp gitti.

Robbie onun ağabeyini ne kadar sevdiğini herkesten iyi biliyordu; ailesine ne kadar düşkün olduğunu, evin ve parkın onun için ne büyük bir anlam taşıdığını da. Kendisi oraya asla dönemezdi, ama kızın, sırf onun hatırına, içindeki bir parçayı yok ettiğini düşünmek, canını sıkıyordu. Eğitimin birinci ayında, aklından geçeni açıkladı. Bu konuya ilk değinişleri değildi, ama sorun iyice su yüzüne çıkmıştı.

Cecilia onu şöyle yanıtladı: "Hepsi birden sana sırt çevirdi; babam bile. Senin yaşamını mahvettikleri an, benimkini de mahvetmiş oldular. Sersem, isterik bir kıza inanmayı seçtiler. İşin doğrusu, geri dönecek alan bırakmayarak onu yüreklendirmiş oldular. Henüz on üç yaşında, küçük bir kızdı, biliyorum, ama onunla bir daha asla konuşmak istemiyorum. Ötekilere gelince; yaptıkları şeyi kesinlikle bağışlayamam. Şimdi, onlardan kopunca bütün o boş davranışlarının arkasındaki züppeliği, ken-

dini beğenmişliği görmeye başladım. Annem senin okul birinciliğini hiç hazmedemedi. Babam kendini işine vermeyi, her şeyi unutmayı yeğledi. Leon'un herkese göre eğilip bükülen, sırıtkan, omurgasız bir budala olduğu ortaya çıktı. Hardman oğlu Danny'yi koruduğunda, ailemden bir kişi bile çıkıp o apaçık soruları sorması için polisi uyarmadı. Polisin elinde nasılsa suçlayabileceği biri vardı: sen. Davanın zora girmesini istemediler. Acı konuştuğumun farkındayım sevgilim, oysa bunu istemiyorum. Yeni yaşamımda, yeni dostlarımla gerçekten mutluyum. Artık soluk alabildiğimi hissediyorum. En önemlisi de, uğruna yaşayabileceğim sen varsın. Gerçekçi olmak gerekirse, bir seçim yapmak zorundaydım – ya sen, ya onlar. Her ikisine birden nasıl sahip olabilirdim ki? Bir an bile kuşkuya düşmedim. Seni seviyorum. Sana bütün kalbimle inanıyorum. Sen benim her şeyim, yaşam nedenimsin. Cee."

Robbie son cümleleri ezberlemişti; karanlıkta, bir kez daha fısıldadı. Yaşam nedenim. Yaşama değil, yaşam. Etkileyici olan, buydu. Kız da onun yaşam nedeniydi; sağ kalma gerekçesi. Yan tarafına döndü, gözlerini ambarın girişi olduğunu tahmin ettiği yere dikti ve ışığın ilk işaretlerini beklemeye başladı. Artık uyuyamayacak kadar sabırsızdı. Tek isteği, sahile doğru yürümekti.

Wiltshire'daki kulübeye gidemediler. Eğitiminin bitmesine üç hafta kala, savaş ilan edildi. Ordunun yanıtı hiç gecikmedi; bir midyenin tepkesi kadar hızlı oldu. Bütün izinler kaldırıldı. Şimdilik ertelendiği açıklandı. Bir tarih verildi, değiştirildi, iptal edildi. Sonra, yirmi dört saat içinde kullanılmak üzere, demiryolu pasoları dağıtıldı. Yeni alaylarına katılmak için dört günleri vardı. Her an yola çıkabilecekleri söylentisi yayıldı. Cecilia izin gününü yeniden ayarlamayı denemiş, kısmen de başarmıştı. Bu gelişmeler üzerine bir kez daha denedi, ama ikisinin izin gününü denk getiremedi. Robbie'nin geleceği günü bildiren kartı hastaneye ulaştığında, Cecilia Alder Hey

Hastanesi'ndeki şiddetli travma hemşireliği kursuna katılmak üzere Liverpool'a doğru yola çıkmıştı bile. Robbie Londra'ya gelişinin ertesi günü, kızın peşinden kuzeye yollandı ama trenler inanılmayacak kadar yavaştı. Öncelik, güneye doğru akan asker trafiğindeydi. Birmingham'daki New Street İstasyonu'nda aktarma yapacağı treni kaçırdı, bir sonraki tren de iptal edildi. Ertesi sabahı beklemek zorunda kaldı. Peronda yarım saat kadar büyük bir kararsızlık içinde volta attı. Sonunda geri dönmeyi seçti. Birliğe geç teslim olmak ciddi bir suçtu.

Kız Liverpool'dan döndüğünde, Robbie Cherbourg'da gemiden inmekteydi, önünde yaşamının en kasvetli kışı uzanıyordu. Aksilikler ikisinin de canını sıkmıştı elbette, ama Cecilia olumlu ve yatıştırıcı davranmanın kendisine düştüğüne inanıyordu. "Bir yere gittiğim yok," diye yazdı, Liverpool'dan dönüşünde, ilk mektubunda. "Seni bekliyorum. Geri dön." Kendi sözlerinden alıntı yapıyordu. Erkeğin anımsayacağını biliyordu. O günden sonra da Robbie'ye, Fransa'ya gönderdiği her mektubu aynı cümlelerle bitirdi; ta ki Dunkirk'e çekilme emrinden hemen önce gelen, son mektubuna kadar.

Robbie'de geçmişle uzlaşma ve yepyeni bir sayfa açma gereksinimi uyandıran şey, Fransa yollarının kıyılarına değen ilk yeşil dokunuşlar ve ağaçların arasından, hayal meyal seçilen çançiçekleri olabilirdi. Bir kez daha deneyecek ve kızı, ailesiyle iletişim kurmaya razı edecekti. Onları affetmesi ya da sil baştan tartışmaya girmesi gerekmiyordu. Yalnızca kısa, yalın bir mektup yazıp nerede, nasıl olduğunu bildirecekti, hepsi bu. İleriki yılların ne getireceğini kim bilebilirdi ki? Ailesiyle barış yapmasına kalmadan, aile üyelerinden biri öldüğü takdirde, Cecilia'nın pişmanlığının bir ömür boyu süreceğini biliyordu. Robbie onu yeterince teşvik etmezse, kendini asla bağışlamazdı.

Böylece nisanda ona yazdı, kızın yanıtını ancak mayıs ortasında alabildi; Manş'a kadar çekilme emri yeni

gelmişti, ama onlar zaten kendi hatlarının gerisine düşmeye başlamıştı. Düşmanla göğüs göğüse çarpışma olmamıştı. İşte, posta dağıtım hizmetinin çökmesinden önce eline ulaşabilen son mektup, şu anda göğüs cebindeydi.

...Sana bundan şimdilik söz etmeyecektim. Ne düşüneceğimi bilemiyordum, ayrıca bir araya gelmemizi bekliyordum. Ama senden aldığım son mektubu okuyunca, gelişmeleri bildirmemenin mantıksızlık olacağını düşündüm. İlk sürpriz, Briony'nin Cambridge'de olmaması. Geçen sonbahar oraya gidip okula başlamamış. Çok şaşırdım, çünkü Doktor Hall onu beklediklerini söylemişti. Öteki sürpriz ise, benim eski hastanede hemşirelik eğitimine başlaması. Briony'yi elinde lazımlıkla gözünün önüne getirebiliyor musun? Eminim aynı şey benim için de söylenmiştir. Ama onun ne büyük bir hayalperest olduğunu biliyoruz; bunu çok acı bir biçimde öğrendik. Ondan iğne yiyecek hastaya gerçekten acıyorum. Mektubu karmakarışık ve akıl karıştırıcı. Buluşmak istiyor. Yaptığı şeyi ve sonuçlarını tam anlamıyla, yeni yeni kavradığını yazıyor. Okula başvurmaması bununla ilintili olmalı. Yararlı olmak, bir şeyler yapmak istediğini söylüyor. Ama bence hemşireliği bir tür kefaret olarak seçti – günahının cezasını çekmek için. Benimle görüşmek, konuşmak istiyor. Ama ben yanlış bir adım atmamak için beklemeyi ve bu işi seninle birlikte, yüz yüze yapmayı yeğliyorum; anladığım kadarıyla ifadesini geri almak istiyor. Verdiği ifadeyi değiştirmek ve bunu resmi, yasal yoldan yapmak. Senin temyiz başvurunun reddedildiği düşünülürse, bu mümkün olmayabilir elbette. Yasalar konusunda biraz daha bilgi edinmeliyiz. Belki bir avukatla görüşürüm. Boş yere umutlanmamızı istemiyorum. Belki yanılıyorumdur, Briony'nin aklından geçenler bunlar

olmayabilir ya da henüz harekete geçmeye hazır değildir. Bir hayal dünyasında yaşadığını unutmayalım.

Senden haber alıncaya kadar bir şey yapmayacağım. Bunları sana anlatmayacaktım bile, ama bana bir kez daha ailemle temas kurmamı yazdığın zaman (ruhunun cömertliğine gıpta ediyorum), durumun değişebileceğini bildirmek istedim. Briony'nin bir yargıca çıkıp, ilk ifadesinden kuşkuya düştüğünü söylemesi yasal açıdan mümkün olmasa bile, en azından gidip annemle ve babamla konuşabilir. Onlar da ne yapacaklarına karar verirler. Elleri, sana doğru dürüst bir özür mektubu yazmaya varırsa, belki o zaman yeni bir başlangıcın ilk adımını atabiliriz.

Briony'yi düşünmeden edemiyorum. Hemşire olmak, aileden kopmak, benimle kıyaslandığında onun için çok daha büyük bir adım. Ben en azından Cambridge'de üç yıl geçirmiştim ve ailemi dışlamak için çok geçerli bir nedenim vardı. Onun da kendine göre nedenleri olmalı. Öğrenmek için sabırsızlandığımı yadsıyamam. Ama fikrini almak için seni bekleyeceğim, sevgilim. Ah evet, bir de *Horizon*'a gönderdiği öykünün Cyril Connolly tarafından geri çevrildiğini yazıyor. Neyse, onun hastalıklı fantezilerini yutmayan biri çıktı sonunda.

Bu mektubu hemen Balham dağıtım bürosuna yetiştireceğim ki, hafta sonundan önce Manş'ı geçebilsin. Kız kardeşimle ilgili bu haberler, bunların bizim için taşıyabileceği anlam beni gerçekten heyecanlandırdı. Çavuş helalarıyla ilgili öyküne bayıldım. O kısmı kızlara okudum, gülmekten katıldılar. İrtibat subayının Fransızcanı keşfetmesine ve onu kullanabileceğin bir görev vermesine sevindim. Peki ama, seni keşfetmeleri neden bu kadar uzun sürdü? Kendini gizledin mi yoksa? Fransız ekmeği konusunda haklısın – yedikten on dakika sonra acıkıyorsun. İçi öyle kof ki. Balham söylediğim kadar kötü

değil; bir dahaki sefere daha çok anlatırım. Auden'in, Yeats'in ölümü üzerine yazdığı bir şiiri yolluyorum; geçen yılki *London Mercury*'den kesmiştim. Hafta sonu Grace'i görmeye gideceğim; kutuları karıştırıp senin Housman'ı arayacağım. Şimdi acele etmeliyim. Her an aklımdasın. Seni seviyorum. Seni bekleyeceğim. Geri dön. Cee.

Bir postalın sırtını hafifçe dürtmesiyle uyandı. "Hadi, Patron. Aç o güzel gözlerini."

Doğrulup oturdu, saatine baktı. Ambarın girişi mavimsi siyah bir üçgendi. Uyuyalı kırk beş dakika bile olmamıştı. Mace çuvallardaki samanı bir gayret boşalttı, masayı kaldırdı. Saman balyalarının üzerine oturdular, günün ilk sigarasını sessizce içtiler. Dışarıya çıkınca, ağır kapaklı, toprak bir kapla karşılaştılar. İçinde keten bir beze sarılı bir ekmek somunuyla kalınca bir peynir dilimi vardı. Turner av bıçağıyla hemen oracıkta pay etti.

"Ne olur ne olmaz, belki ayrılırız," dedi.

Çiftlik evinin damı aydınlanmaya başlamıştı; onlar geçerken köpekler kudurmuşçasına havladı. Çitteki kapının üstünden atladılar, bir tarlayı kuzeye doğru geçmeye koyuldular. Bir saat sonra mataralarından su içmek, birer sigara tüttürmek için küçük bir korulukta durdular. Turner haritasını inceledi. İlk bombardıman uçakları çoktan havalanmıştı; elli kadar Heinkel aynı yöne, sahile doğru gidiyordu. Güneş doğuyordu, çok az bulut vardı. *Luftwaffe*[1] için harika bir gün. Hiç konuşmadan bir saat daha yürüdüler. Yol yoktu, rotayı pusulasına göre belirledi; ineklerle, koyunlarla, şalgam ve taze buğdayla dolu tarlalardan geçtiler. Yoldan uzak durunca, onun sandığı kadar güvende olmuyorlardı. Sığırların otladığı bir tarlada bir düzine mermi çukuru açılmış, et, ke-

[1] (Alm.) Alman hava güçleri. (Ç.N.)

mik ve yanmış deri parçaları yüz metrelik bir alana saçılmıştı. Üçü de kendi düşüncelerine gömülmüştü, hiçbiri konuşmadı. Harita Turner'ın aklını karıştırmıştı. Dunkirk'ten kırk kilometre kadar uzakta olduklarını tahmin ediyordu. Yaklaştıkça, anayollardan uzak durmak zorlaşacaktı. Her şey birbirine yaklaşıyor, kesişiyordu. Geçilecek ırmaklar, kanallar vardı. Hemen köprüye seğirtmek, boşa zaman yitirmek anlamına gelebilirdi, çünkü köprüler yeniden taşraya bağlanıyor olabilirdi.

Saat onu biraz geçe, bir kez daha mola verdiler. Bir çitin üstünden atlayıp bir yola çıktılar ama Turner onu haritada bulamadı. Yine de doğru yönde, düz, neredeyse ağaçsız bir arazide uzanıyordu. Yarım saat kadar ilerlemişlerdi ki, birkaç kilometre ileriden gelen bir uçaksavar ateşi duydular; sesin geldiği yerdeki kilise kulesini seçebiliyorlardı. Yeniden haritaya bakmak için durdu.

Onbaşı Nettle, "O harita ballı gözlemeleri göstermez," dedi.

"Şişşt. Bizimkini yine evham bastı."

Turner ağırlığını bir çit kazığına verdi. Sağ ayağını yere her basışında, yan tarafı ağrıyordu. Keskin şeyin ucu dışarı çıkmış, gömleğine sürtünüyordu sanki. Dayanamadı, işaretparmağıyla şöyle bir yokladı. Ama yalnızca yumuşak, hafif bir şişlik hissetti. Dün geceden sonra, bir de onbaşıların sataşmalarına katlanmak zorunda kalması haksızlıktı. Yorgunluk ve sancı sinirlerini geriyordu, ama sesini çıkarmadı, dikkatini haritada yoğunlaştırmaya çalıştı. Köyü buldu ama yolu bulamadı, oysa yolun doğruca köye ulaştığı kesindi. Tam düşündüğü gibiydi. Anayolla birleşecek, onlar da anayolu izleyerek Bergues-Furnes Kanalı'ndaki savunma hattına ulaşacaklardı. Onbaşılar ona takılmaktan vazgeçmemişti. Haritayı katladı, yola koyuldu.

"Planın ne, Patron?"

Yanıtlamadı.

"Ah, ah. Gördün mü, onu kırdın işte!"

Köye yaklaşınca yürüdükleri patika anayolla birleşti; daha sonra sağa doğru kıvrılıp köyden ayrılıyordu. Taştan yapılma bir su yalağının kenarına oturdular, on dakika kadar dinlendiler. Üç ve on tonluk kamyonlar, askeri araçlar, cankurtaranlar saatte iki kilometreden de az bir hızla, gıcırdayarak dar virajı dönüyor, uzun, düz bir yolla köyden uzaklaşıyordu; yolun sol yanı çınar ağaçlarıyla kaplıydı. Yol doğruca kuzeye, yanan mazotun, ufkun az yukarısında duran kapkara dumanına doğru uzanıyordu: Dunkirk. Artık pusulaya gerek yoktu. Yol, harap durumdaki askeri araçlarla benekliydi. Geride düşmanın kullanabileceği hiçbir şey bırakılmayacaktı. Uzaklaşan kamyonların arkasında boş gözlerle dışarıya bakan, bilincini yitirmemiş yaralılar. Zırhlı araçlar, minibüsler, mitralyöz taşıyan cipler, motosikletler. Onların arasında ev eşyalarıyla, bavullarla tepeleme dolu sivil araçlar, otobüsler, çiftlik kamyonları, erkeklerle kadınların ittikleri el ya da at arabaları. Hava egzoz dumanından gri; pis, ağır kokuyu bitkince yaran, o an için araçlardan daha hızlı yol alabilen, yüzlerce asker; çoğunun elinde tüfekleri, hantal, biçimsiz kaputları – sabahın giderek artan sıcağında, katlanılmaz bir yük.

Turner kalktı, matarasından su içti, yürüyen kalabalığın arasına katıldı; Kuzey İskoçya Hafif Piyade Birliği'nden birkaç askerin arkasına geçti. Onbaşılar onu izledi. Geri çekilen ana kitleye katıldıkları için, artık kendini bu ikisinden sorumlu hissetmiyordu. Uykusuzluğu içindeki düşmanca duyguları artırıyordu. Alayları bugün canını yakıyor, bir gece önceki yoldaşlığa ihanet ettikleri duygusuna kapılmasına neden oluyordu. İşin doğrusu, çevresindeki herkese husumet besliyordu. Düşünceleri iyice büzülmüş, kendi kurtuluşunun sert çekirdeğine kadar çekmişti.

Onbaşılardan kurtulmak için adımlarını hızlandırdı, İskoçları geride bıraktı, mavi önlüklü birkaç düzine çocuğa eşlik eden rahibelerin arasından geçti. Bir yatılı

okulun geriye kalan öğrencilerine benziyorlardı; Cambridge'e gitmesinden önceki yaz, Lille yakınlarında ders verdiği öğrenciler gibi. Şu anda ona bir başkasının yaşamı gibi geliyordu. Yok olmuş bir uygarlık. Önce kendi yaşamı mahvolmuştu, sonra herkesin. Öfkeyle, hışımla ilerliyordu; bu tempoyu uzun süre sürdüremeyeceğinin farkındaydı. Böyle bir konvoyun içine daha önce de (ilk gün) girmişti, dolayısıyla ne aradığını biliyordu. Hemen sağında bir hendek vardı ama içi boştu, göz önündeydi. Ağaç dizisi yolun öteki yanındaydı. Yan tarafa doğru kaydı, bir Renault'nun önüne geçti. Onu gören sürücü kornaya bastı. Klaksonun tiz sesi Turner'ı irkiltti, sabrını taşırdı. Yeter! Döndü, bir sıçrayışta sürücü kapısına yapıştı, ardına kadar açtı. İçindeki gri takım elbiseli, fötr şapkalı adam zayıf, ufak tefekti; yanında üst üste yığılmış deri bavullar, arka koltukta da tıklım tıkış ailesi. Turner adamı kravatından yakaladı, sağ elini kaldırdı, o aptal suratına tokadı yapıştırmaya hazırlandı, ama başka, oldukça güçlü bir el bileğini kavradı.

"Düşmanımız bu değil, Patron."

Onbaşı Mace pençesini gevşetmeksizin onu uzaklaştırdı. Hemen arkalarındaki Nettle bir tekmede Renault'nun kapısını kapattı; öyle sert vurmuştu ki, dikiz aynası kopup düştü. Mavi önlüklü çocuklar sevinç çığlıkları atıp alkışladılar.

Üç erkek yolun öteki yanına geçip, ağaç dizisinin altından yürümeye başladı. Güneş artık iyice yükselmiş, hava ısınmıştı, ama yola henüz gölge vurmamıştı. Hava bombardımanı yemiş bazı araçlar yan hendeklere yuvarlanmıştı. Terk edilmiş kamyonların yanından geçtiler; içlerindeki malzemeler yiyecek, su ya da benzin arayan askerler tarafından sağa sola saçılmıştı.

Turner yürürken uyumanın mümkün olduğunu öğrenmişti. Kamyon motorlarının gümbürtüsü ansızın kesiliyor, ense kasları gevşiyor, başı öne düşüyordu; sonra, bir irkilme ve bir tökezlemeyle uyanıyordu. Nettle'la Mace

otostop yapmaya çalışıyordu. Oysa daha dün onlara ilk günkü konvoyda gördüklerini anlatmıştı: üç tonluk bir kamyonun arkasındaki yirmi kişinin tek bir bombayla can verdiğini. Bu arada kendisi bir sulama kanalına sinmiş, başını bir arkın altına saklamış, şarapneli yan tarafına yemişti.

"Siz devam edin," dedi. "Ben burada kalıyorum."

Böylece konu kapandı. Onsuz gidemezlerdi – Robbie onların dönüş biletiydi.

Yine birtakım hafif piyadenin arasına karıştılar. İçlerinden biri gayda çalıyordu; onbaşılar İskoçlara sataştılar. O genizden gelen ağlamaklı İskoç türkülerinden istediklerini söyleyerek kışkırttılar. Turner yolun öteki yanına geçecekmiş gibi yaptı.

"Kavga edeceksiniz, ben yokum."

Bir-iki İskoç şimdiden dönmüş, fısıldaşmaya başlamıştı bile.

"Geceyi aydınlatan parlak ay vay nay," diye bağırdı Nettle *Cockney* vurgusuyla. Tam o anda, yukarıdan gelen kurşun seslerini duymasalardı, gereksiz bir patırtı kopabilirdi. Kendilerini yere atarken, gayda sustu. Açık, geniş bir tarlada bir Fransız süvari birliği toplanmış, atlarından inip uzun bir sıra oluşturmuştu. En başta duran subay, her atın kafasına bir kurşun sıkıyor, bir sonrakine geçiyordu. Her asker atının yanında, hazır olda duruyor, kepini törensel bir tavırla göğsüne bastırıyordu. Atlar sabırla sıranın kendilerine gelmesini bekliyordu.

Bu yenilgi sahnesi herkesin moralini daha da bozdu. Onbaşılarda İskoçlarla didişme isteği kalmamıştı, onların da ilgisi çoktan sönmüştü zaten. Birkaç dakika sonra, bir hendekte yatan beş cesedin yanından geçtiler; üç kadın iki çocuk. Bavulları çevrelerine saçılmıştı.

Yirmi dakika sonra yol bir yokuşa dönüştü. Robbie omzunun üstünden geriye bakınca, yaklaşık bir buçuk kilometre uzunluğundaki konvoyun tepeyi indiğini gördü. Önde konvoyun başını göremiyordu. Bir demiryolun-

dan geçtiler. Haritasına göre denizden yirmi altı kilometre uzaktaydılar. Yol biraz genişledi, düzleşti; yolun iki kıyısında, neredeyse kesintisiz bir teçhizat enkazı uzanıyordu. Hendeğin gerisine yarım düzine mitralyöz üst üste yığılmıştı – bir buldozer tarafından itilmiş gibi. Önlerinde, arazinin alçalmaya başladığı ve siyah bir patikayla birleştiği yerde bir hareketlilik vardı. Piyade erlerinden kahkahalar yükseliyor, yolun kenarından haykırışlar geliyordu. Yaklaşınca, Bufflardan[1] bir binbaşı gördü; eski okuldan, kırk yaşlarında, pembe yüzlü bir adamdı, bağırıyor, iki tarlanın ucunda, bir buçuk kilometre kadar ilerideki ormanı gösteriyordu. Sıradaki askerleri dışarı çekmeye çalışıyordu. Çoğu ona aldırmayıp yürümeyi sürdürüyor, kimisi ona gülüyordu, ama birkaç tanesi rütbesinden ürküp durdu, oysa şu anda en küçük bir otoriteden bile yoksundu. Tüfekleriyle onun çevresinde güvensizce toplandılar.

"Sen! Evet, sen. Sen yapacaksın!"

Binbaşının eli Turner'ın omzundaydı. Turner durdu, ne yaptığını fark etmesine kalmadan, subayı selamladı. Onbaşılar hemen arkasındaydı.

Binbaşının diş fırçasına benzeyen küçük bıyığı, sözcükleri bir makas gibi kesen, gergin, küçük dudaklarına sarkıyordu. "Jerry şu ormanda mahsur kaldı. Öncü kuvvetlere katılacaktı. Birkaç makineli tüfekle siper kazıp mevzi almıştı. Oraya girip onu çıkarmalıyız."

Turner dehşetin bacaklarını ürperttiğini, güçsüzleştirdiğini hissetti. Boş avuçlarını binbaşıya uzattı.

"Neyle, efendim?"

"Kurnazlık ve ekip çalışmasıyla."

Bu budalaya nasıl karşı koyacaktı? Turner onunla uğraşamayacak kadar yorgundu, ama oraya gitmeyeceğini biliyordu.

"Bakın, yanımda iki müfrezeden arta kalanlar var;

[1] İngiliz ordusunda askerlerin giydiği kalın, kahverengimsi sarı, deri palto; bu paltoyu giyen karacılara takılan ad. (Ç.N.)

Doğu Cephesi'nin yarısına..."

"Arta kalanlar" sözcüğü her şeyi anlatıyordu; buysa Mace'in kışlada edindiği olanca beceriyi kullanıp araya girmesine yetti.

"Affedersiniz, efendim. Konuşma izni istiyorum."

"Verilmedi, onbaşı."

"Teşekkür ederim, efendim. Karargâhın emri: Dört koldan şiddetli ve ağır bir biçimde sarılmış olma nedeniyle, derhal tahliye edilmek üzere, mümkün olduğunca çabuk ve hızlı, hiç gecikmeden, oyalanmadan ve yoldan ayrılmadan, doğruca Dunkirk'e! Efendim."

Binbaşı döndü, işaretparmağını Mace'in göğsüne batırdı.

"Şimdi beni dinle. Bu bizim son şansımız..."

Onbaşı Nettle yatıştırıcı bir sesle, söze karıştı: "Bu emir bizzat Lord Gort tarafından yazıldı ve şahsen gönderildi."

Bir subayla bu biçimde konuşmak alışılmadık bir şeydi. Ve tehlikeli. Neyse ki binbaşı alaya alındığının farkında değildi. Konuşanın Turner olduğunu sanmış olmalı ki, doğruca ona seslendi:

"Bu çekiliş kahrolası bir mezbahadan farksız. Tanrı aşkına, ahbap. Kararlı olduğumuz, aklımıza koyduğumuz zaman neler yapabileceğimizi göstermek için son fırsatımız bu. Dahası..."

Daha epeyce konuştu, ama Turner'a bu aydınlık sabah sahnesine, bütün sesleri boğan bir suskunluk çökmüş gibi geldi. Ama bu kez uyumuyordu. Binbaşının omzunun üstünden konvoyun başına doğru bakıyordu. Orada, biraz yukarıda, yoldan bir metre kadar yüksekte, giderek bastıran sıcağın sarıp sarmaladığı, enlemesine uzatılmış, kalınca bir tahta parçasına benzeyen, tam ortasında bir şişkinlik bulunan bir şey asılıydı. Binbaşının sözleri ona ulaşamıyordu; kendi açık seçik düşünceleri de. Yatay cisim havada genişlemeksizin, öylece duruyordu; bunun ne olduğunu anlamaya başlamıştı ama tıpkı

düşlerdeki gibi tepki vermek ya da yerinden kıpırdamak olanaksızdı. Yapabildiği tek şey, ağzını açmak oldu, ama ses çıkaramadı; çıkarsaydı bile ne diyeceğini bilemezdi.

Sonra, tam da ses dalgalarının onlara ulaştığı an bağırabildi: "Hadi!" Ve en yakın korunağa doğru koşmaya başladı. Son derece muğlak, hiç de askerce olmayan bir öneriydi, yine de onbaşıların hemen onun peşine takılmasına yetti. Bacaklarını yeterince hızlı hareket ettirememesi, tıpkı düşlerdeki gibiydi. Kaburgalarının altında hissettiği şey ağrı değildi, bir şeyin kemiğine sürtündüğü duygusuydu. Sırtındaki palto kayıp yere düştü. Elli metre kadar ileride yan yatmış, üç tonluk bir kamyon vardı. O siyah, yağlı şase, o soğan biçimindeki diferansiyel onun tek yuvasıydı. Oraya varması uzun sürmedi. Bir bombardıman uçağı, konvoyu boylu boyunca yarmaktaydı. Geniş bir alanı tarayan yaylım ateşi yolun başından saatte üç yüz elli kilometre hızla yaklaşıyor, metale ve cama gümbürtüyle çarpan top mermileri bir dolu fırtınası gibi takırdıyordu. Yakınındaki araçlar durmuştu; araçların içindeki insanlardan bir tanesi bile herhangi bir tepki vermiyordu. Sürücüler ön camlarından izledikleri gösteriyi yeni yeni algılamaya başlamıştı. Turner'ın birkaç saniye önce bulunduğu yerdeydiler. Kamyonların arkasındaki adamlarınsa hiçbir şeyden haberi yoktu. Yolun ortasında dikilen bir çavuş tüfeğini kaldırdı. Bir kadın çığlık attı; Turner kendini ters dönmüş kamyonun gölgesine atarken, yaylım ateşi tam tepelerindeydi. Mermiler çelik şaseyi bir davul solonun delice hızıyla, gürleyerek döverken, şase titredi. Sonra top ateşi konvoyu yalayarak ilerledi, onu avcı uçağının kükreyişi ve gölgesinin üzerinde titreşen parlak ışıklar kovaladı. Turner ön tekerleğin altındaki karanlığa sığındı, yere iyice yapıştı. Bir yağ birikintisi hiç bu kadar tatlı kokmamıştı. Bir cenin gibi yumulmuş, ikinci uçağı bekliyordu; başını kollarının arasına aldı, gözlerini sımsıkı yumdu; aklı fikri sağ kalmaktaydı.

Ama hiçbir şey olmadı. Yalnızca bahar sonu görevlerini kararlılıkla sürdüren böceklerin vızıltısı ve zorunlu bir duraklamanın ardından yeniden başlayan kuş cıvıltıları. Sonra, kuşlardan işaret almış gibi, yaralılar inlemeye, feryat etmeye, dehşete kapılan çocuklar ağlamaya başladı. Biri her zamanki gibi, RAF'a[1] sövüp sayıyordu. Turner doğrulup oturdu; tam üstünü başını silkeliyordu ki, Nettle'la Mace göründü; hep birlikte, yere çökmüş olan binbaşının yanına gittiler. Adamın yüzünde renk kalmamıştı, sağ elini inceliyordu.

"Kurşun delip geçti," dedi, yanına gelenlere. "Çok şanslıymışım, gerçekten."

Ayağa kalkmasına yardım ettiler, bir yüzbaşıyla iki erin çoktan yaralılarla ilgilenmeye başladığı cankurtarana götürmeyi önerdiler. Ama adam başını salladı, yerinden ayrılmadı. Geçirdiği sarsıntı çenesini açmış, sesini yumuşatmıştı.

"ME 109. Onun makineli tüfeği olmalı. Mermi kahrolası elimi uçurabilirdi. Yirmi milimetre yeterdi, biliyor musunuz? Pilot birliğinden ayrı düştü herhalde. Geri dönerken, yolda bizi gördü ve kendini tutamadı. Onu suçlayamam, gerçekten. Ama bu, ötekilerin de yakında görüneceği anlamına geliyor."

Daha önce toparladığı yarım düzine asker gizlendikleri hendekten çıktılar, sağa sola saçılmış olan tüfeklerini toplayıp yürümeye hazırlandılar. Bu görüntü binbaşıyı kendine getirdi.

"Pekâlâ, gençler! Sıraya!"

Nedense ona karşı koyamıyorlardı; yeniden sıra oluşturdular. Bunun üzerine belli belirsiz titreyerek, Turner'a seslendi: "Siz üçünüz. Hadi, siz de."

"İşin doğrusu, dostum, açık konuşmak gerekirse, bunu yapmasak daha iyi olacak."

"Ah, anlıyorum." Gözlerini kısıp Turner'ın omzunu

[1] Royal Air Force: İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri. (Ç.N.)

inceledi, orada kıdemli bir rütbenin işaretini görmüş gibi, sol eliyle canayakın bir selam çaktı. "Bu durumda, efendim, eğer izin verirseniz biz yola koyulalım," dedi. "Bize şans dileyin."

"İyi şanslar, Binbaşı."

Gönülsüz askerlerini yoldan çıkarıp ağaçlara, makineli tüfeklerin beklediği yere götüren adamın arkasından baktılar.

Turner paltosunu aldı, yürümeye başladı. Öyle susamıştı ki daha fazla bekleyemeyecekti. Dizinden vurulan, yaşlıca, Belçikalı bir hanım onun son suyunu içmişti. Dili ağzında şişmişti; derhal içecek bir şey bulmalıydı. Bir bu, bir de gökyüzünü gözlemek. Konvoyun bu bölümü de onun grubundan farksızdı – devrilmiş araçlar, kamyonlara taşınan yaralılar. On dakikadır yürüyordu; birden, bir toprak yığınının yanında, otların arasında Mace'in başını gördü. Yirmi beş metre kadar ötede, bir dizi kavağın koyu yeşil gölgesindeydi. Robbie şu andaki ruh durumu dikkate alındığında, yürüyüp gitmenin çok daha yerinde bir davranış olacağını bile bile, o tarafa yöneldi. Mace'le Nettle omuzlarına kadar gelen bir çukurun içindeydi. Kazdıkları mezarı bitirmek üzereydiler. On beş yaşlarında bir oğlan toprak yığının yanında, yüzüstü yatıyordu. Beyaz gömleğinin sırtındaki kızıl leke, ensesinden beline uzanıyordu.

Mace küreğine yaslandı, oldukça başarılı bir taklit yaptı: "'Bunu yapmasak daha iyi olacak.' Çok güzel, Patron. Bunu unutmayacağım; yine gerekebilir."

"Konuyu saptırmak harikaydı. Nereden öğrendin bunu?"

"Baksana, adam lanet olası sözlüğü yutmuş," dedi Onbaşı Nettle gururla.

"Çapraz bulmaca çözmeye bayılırdım."

"Peki ya, şiddetli ve ağır bir biçimde kuşatılmaya ne demeli?"

"O, geçen Noel çavuşların yemekhanesindeki kon-

serli partiden alınmaydı."

Hâlâ mezarın içinde, bir ağızdan, ahenksiz bir sesle Turner'a şarkı söylemeye başladılar.

"Genel görüntüde gözle görülürcesine gerçekti
korkunç kötü kesif kuşatıldıkları."

Konvoyun harekete geçtiğini görünce, "Bir an önce gömelim," dedi Onbaşı Mace.

Üçü birlikte oğlanı kaldırdılar, çukura sırtüstü yatırdılar. Gömlek cebine bir dizi dolmakalem sokuluydu. Onbaşılar duayla, törenle zaman yitirmediler. Hemen toprağı kürek kürek atmaya koyuldular, az sonra oğlan görünmez oldu.

"Ne güzel çocuk," dedi Nettle.

İki çadır kazığını sicimle bağlayıp bir haç yaptılar. Nettle küreğin tersiyle vurarak haçı toprağa gömdü. İşleri biter bitmez anayola döndüler.

"Büyükannesi ve büyükbabasıyla birlikteydi," dedi Mace. "Çocuğu hendekte bırakmak istemediler. Gelip duayla uğurlayacaklarını sanıyordum ama berbat haldeler. Onlara mezarın yerini söyleyelim."

Ama çocuğun ailesi görünürlerde yoktu. Yeniden yürümeye başlayınca Turner haritasını çıkardı, tembihledi: "Gözünüzü gökyüzünden ayırmayın." Binbaşı haklıydı – Messerschmitt'in rastlantısal geçişinden sonra, geri döneceklerdi. Hatta çoktan dönmüş olmalıydılar. Bergues-Furnes Kanalı haritada kalın, parlak maviyle gösterilmişti. Turner'ın oraya ulaşma sabırsızlığı en az susuzluğu kadar yoğundu. Yüzünü o koyu maviye gömmek ve kana kana içmek istedi. Bu ona çocukken geçirdiği ateşli hastalıkları anımsattı; hastalığın o çılgınca, ürkütücü mantığı, yastıkta serin bir köşe arama çabası, annesinin, kaşlarının hemen üstüne konan, serin eli. Sevgili Grace. Alnına dokundu; derisi kâğıtsı, kuruydu. Yarasının çevresindeki iltihabın alev alev yandığını hissetti; deri geri-

liyor, sertleşiyordu; yaradan sızan bir şey –kan değil– gömleğine bulaşıyordu. Yarasını çaktırmadan yoklamak istedi, ama burada mümkün değildi elbette. Konvoy eski, değişmez hızıyla ilerliyordu. Yürüdükleri yol dümdüz sahile uzanıyordu; bundan böyle kestirmeler olmayacaktı. Yaklaştıkça, Dunkirk'teki yanan bir rafineriden yükseldiği kesin olan, siyah duman kuzey göğüne iyice egemen olmaya başladı. Ona doğru ilerlemekten başka yapılacak hiçbir şey yoktu. Bir kez daha kendini o suskun, başı önde, zahmetli yürüyüşe bıraktı.

Yol artık çınarların korumasından yoksundu. Saldırıya açık, gölgesiz, engebesiz arazide uzun, sığ S harfleri oluşturarak uzanıyordu. Her kırıntısı değerli olan enerjisini, gereksiz konuşmalara ve yakınlaşmalara harcamıştı. Yorgunluk içini yüzeysel bir coşku ve gayretle doldurdu. Şimdi ilerleyişini postallarının ritmine indirgemişti – karayı geçip denize ulaşıncaya kadar yürüyecekti, o kadar. Onu köstekleyen şeyler, tartıya vurulduğunda kılpayı farkla da olsa, destekleyen şeylere ağır basıyordu. Bir kefede yarası, susuzluğu, su toplayan tabanları, bitkinlik, sıcak, ayakları ve bacaklarındaki sızı, Stukalar, uzaklık, Manş; ötekinde *seni bekleyeceğim* ve bunu söylediği ânın anısı – zamanla kutsal bir ziyaret yerine dönüştürdüğü o anı. Bir de sahip olmanın, ele geçirmenin heyecanı. En şehvetli anıları (kütüphanedeki o birkaç dakika, Whitehall'daki öpüşme) aşırı kullanılmaktan ağarmış, rengi atmıştı.

Yine de Cecilia'nın son mektubu, bütün kötümserliğini dağıtmıştı. Göğüs cebine dokundu. Bir tür ibadetti. Hâlâ orada. Terazinin kefesinde şimdi yeni bir şey vardı: Adı temize çıkacaktı; bu inançta aşkın olanca yalınlığı vardı. Bu olasılığı şöyle ucundan tatmak bile, yaşamındaki ne çok şeyin azaldığını, öldüğünü anlamasına yetmişti. Yaşama acıkmak, evet, daha azına değil; bütün es-

ki hırslara ve zevklere. Bu beklenti bir yeniden doğuş, zafer dolu bir dönüştü. Bir günbatımında, sırtında en iyi takım elbisesi, içinde yaşamdan aldığı güçle kasılarak bir Surrey parkını geçen, sonra da eve girip dupduru bir tutkuyla Cecilia'yla sevişen erkek olabilirdi yeniden... yo, o sözcüğü onbaşılardan önce kendisi kullanacaktı: Diğerleri terasta içkilerini yudumlarken, onlar "düzüşmüştü" Öyküsüne, o akşam yürürken yazmaya başladığı öyküye kaldığı yerden devam edebilirdi. Bundan böyle Cecilia'yla onu ayıramayacaklardı. Aşkları içinde özgürce serpileceği bir alan, bir toplum bulacaktı. Robbie elinde kasket, onu dışlayan arkadaşlarını dolaşıp af dilenmeyecekti. Buna karşılık kendisi de onları dışlayıp, gururlu ve öfkeli, içine kapanmayacaktı. Nasıl davranacağını çok iyi biliyordu. Yalnızca kaldığı yerden devam edecekti, o kadar. Sabıka kaydı silinince, savaş biter bitmez tıp fakültesine başvurabilirdi, hatta şimdiden harekete geçebilir, Sağlık Birliği'nde bir görev isteyebilirdi. Cecilia ailesiyle barışırsa, kendisi aradaki mesafeyi koruyacak ama hınç beslemeyecekti. Ne Emily ne de Jack'le eskisi gibi yakınlaşması mümkündü bundan böyle. Jack ona en çok ihtiyaç duyulduğu anda sırtını dönüp bakanlığa sığınırken, karısı, Robbie'nin hüküm giymesi için umulmadık bir vahşilikle mücadele etmişti.

Artık hiçbirinin önemi yoktu. Buradan bakınca, her şey öyle basit görünüyordu ki. Başını hiç kaldırmadan yürüyor, önündeki adamı izliyordu; düşüncelerinin koruyucu örtüsüne sarınmıştı.

Temize çıkacaktı. Burada, ölü bir kadının koluna basmamak için ayağını kaldırma zahmetine bile girişmediğin bu yerde şöyle düşünüyordu: Ondan özür dilenmesine ya da bedel ödenmesine gerek duymayacaktı. Kendini tertemiz, lekesiz bir konumda bulması için adının aklanması yeterliydi. Bunu tutkulu bir âşık gibi, büyük bir özlemle düşlüyordu. Öteki askerlerin madalyayı, kurayı ya da eski, sivil mesleklerini hayal ettiği gibi. Ma-

sumluk burada elzemse, neden İngiltere'de de olmasın? Temize çıkması ona yeterdi; ötekiler, herkes buna nasılsa uyum sağlardı. Robbie yeterince zaman tanımıştı, şimdi üstüne düşeni yapma sırası onlardaydı. Onun görevi yalındı: Cecilia'yı bul, onu sev, onunla evlen ve utanç duymadan yaşa.

Ama bu bütünde, ne kadar evirip çevirse de yerine oturtamadığı bir parça vardı; Dunkirk'ün on beş kilometre dışındaki yıkıntıların bile basit, kaba hatlı bir taslağa indirgeyemediği, belirsiz bir biçim. Briony. İşte bu noktada, Cecilia'nın 'cömert ruh' dediği şeyin dış duvarına tosluyordu. Ve mantığının. Cecilia ailesiyle barışırsa, iki kız kardeş yeniden yakınlaşırsa, Briony'yi yok saymak mümkün olmayacaktı. Peki ama, kızı kabullenebilir miydi? Onunla aynı odada bulunabilir miydi? Şimdi kalkmış, bir günahı bağışlatma olanağı sunuyordu. Ama bunu Robbie için yapmıyordu. Robbie yanlış bir şey yapmamıştı ki. Kendisi içindi; kendi işlediği ve vicdanının daha fazla taşıyamadığı suçu bağışlatmak için. Robbie'nin buna minnet duyması mı bekleniyordu? Tamam, 1935 yılında Briony bir çocuktu. Bunu hem kendine, hem de Cecilia'yla birbirlerine defalarca, tekrar tekrar anımsatmışlardı. Evet, yalnızca bir çocuktu. Peki ama, kaç çocuk söylediği yalanla bir erkeği hapse gönderirdi ki? Hangi çocuk böylesine kasıtlı ve kötücül, aradan geçen onca zamana karşın böyle ısrarlı, hiç sendelemeden, hiç kuşkuya düşmeden?.. Onun bir çocuk olduğu gerçeği Robbie'yi hücresinde gece gündüz öç hayalleri kurmaktan, onu aşağılamanın, onunla ödeşmenin yüzlerce yolunu aramaktan alıkoymamıştı. Fransa'da, kışın o en şiddetli haftasında, konyakla sarhoş, öfkeden gözü dönmüş bir halde, kızı süngüsünün tam ucunda dururken görmüştü. Briony ve Danny Hardman. Briony'den nefret etmek mantıklı ya da adil olmayabilirdi, ama iyi geliyordu.

Bu çocuğun zihnini çözümlemeye nereden başla-

malı? Yalnızca bir tek varsayım öne çıkıyordu. 1932 Haziranı'nda, güzel bir gündü; uzun süren yağmurun ve rüzgârın ardından ansızın çıkageldiği için, daha da güzelleşen bir gün. Kendini ılık bir havayla, bir ışık ve taptaze yaprak bolluğuyla övünürcesine dışavuran, gerçek başlangıç olduğunu, yaza açılan görkemli bir kapı olduğunu öne süren günlerden biriydi; işte Robbie, Briony'yle birlikte böyle bir günde yürüyordu. Triton havuzu, bahçeyi çeviren alçak çiti ve açelyaları geride bıraktılar, demir kapıdan geçip ağaçların arasındaki kıvrımlı, dar patikaya çıktılar. Kız coşkulu, konuşkandı. On yaşında filan olmalıydı, küçük öykülerini yazmaya yeni başlamıştı. Herkes gibi Robbie de sırf kendisi için hazırlanıp sicimle bağlanmış, resimli aşk masalını almıştı: güçlüklerin aşılması, kavuşma ve düğün. Kıza söz verdiği yüzme dersi için ırmağa doğru inmekteydiler. Briony durmaksızın konuşuyor, yeni bitirdiği bir öyküden ya da okumakta olduğu kitaptan söz ediyordu. Erkeğin elini tutmuştu galiba. Sessiz, duygusal, belki biraz da ciddi bir çocuktu; böyle habire konuşup durması alışılmadık bir durumdu. Robbie dinlemekten hoşnuttu. Bunlar onun için de heyecan verici günlerdi. On dokuzundaydı, sınavlar bitmiş sayılırdı, üstelik başarılı olduğunun farkındaydı. Bir okul çocuğu olmaktan kurtulmasına az kalmıştı. Cambridge'deki görüşme iyi geçmişti, iki hafta sonra Fransa'ya gidecek, tatilini, dini bir okulda İngilizce dersi vererek geçirecekti. Günde olağanüstü bir şeyler vardı; dev boyutlu, neredeyse kıpırtısız kayınlarda, meşelerde ve gümrah dalların arasından değerli taşlar gibi süzülen ve geçen yıldan kalma kurumuş yaprakların üstünde ışıltılı gölcükler oluşturan ışıkta. Robbie gençliğe özgü öyle bir kendini önemseme içindeydi ki, bu görkem ona salt onun yaşamını, yaşamının göz kamaştırıcı ivmesini yansıtmak içinmiş gibi geliyordu.

Çocukça gevezelik edip duran kızı yarım kulak dinliyordu; mutluydu. Patika ormandan çıktı, ırmağın iki

yanındaki geniş, ot kaplı kıyılara ulaştı. Bir kilometre kadar ırmağın yukarı kısmına doğru yürüdüler, sonra yeniden ormana girdiler. Briony'nin büyükbabasının zamanında açılmış olan havuzcuk işte burada, ırmağın kıvrıldığı yerde, suya doğru sarkan ağaçların altındaydı. Taş bir set suyun akıntısını yavaşlatıyordu; herkesçe sevilen bir atlama ve dalma yeriydi. Ama yeni başlayanlar için pek elverişli sayılmazdı. Ya setin üzerinden ya da kıyıdan, doğruca iki buçuk metrelik suya dalıyordun. Robbie atladı, suyun içinde oyalanarak kızı bekledi. Derslere geçen yıl, suyun alçaldığı, akıntınınsa neredeyse kesildiği yaz sonu başlamışlardı. Ama şimdi, havuzcuğun içinde bile durmaksızın dönen bir çevrinti vardı. Briony kıyıda yalnızca bir an durakladı, sonra bir çığlık atarak doğruca erkeğin kollarına atladı. Birkaç kulaç atmayı denedi, sonra kendini sete doğru götüren akıntıya bıraktı; Robbie bir kere daha denemesi için onu havuzun ortasına doğru çekti. Kız kış boyunca ihmal edilmiş kaslarını açmaya, kulaç atmaya çalışırken erkek ona destek olmak zorundaydı, buysa o kadar da kolay değildi, çünkü kendisi de yüzmeye çalışıyordu. Kızı alttan tutan ellerini çekecek olursa, kız ancak iki-üç kulaç atabilir, sonra doğruca dibe batardı. Akıntıya karşı yüzdüğü ama aslında hep olduğu yerde kaldığı olgusu, Briony'yi keyiflendirdi. Oysa yerinde saymıyordu. Her seferinde taş sete doğru kayıyordu; orada paslı, demir bir halkaya tutunup Robbie'yi bekliyordu; yosunlu, kızıl duvarların ve yeşilimsi betonun önündeki beyaz yüzü hayat doluydu. Var gücüyle yüzmeye çalışırken, çığlıklar atıyordu. Aynı deneyimi yinelemek istedi, ama su soğuktu ve bu on beş dakikalık mücadele Robbie'ye yetmişti. İtirazlarını duymazdan gelip kızı kıyıya çekti, çıkmasına yardım etti.

Sepetteki giysilerini aldı, üzerini değişmek için ağaçlığa doğru uzaklaştı. Döndüğünde Briony bıraktığı yerde, kıyıda duruyor, suya bakıyordu; havlusunu omuzlarına sarmıştı.

"Suya düşseydim beni kurtarır mıydın?" diye sordu Briony.

"Elbette."

Bunu söylerken sepete doğru eğilmişti; kızın atladığını görmedi, duydu. Havlusu yerdeydi. Havuzcuğu yalayan ortak merkezli dalgacıkların dışında, kızdan iz yoktu. Sonra başı göründü, çabucak bir soluk aldı, yeniden battı. Delikanlı umutsuzca sete koşmayı, kızı tutup dışarı çekmeyi düşündü ama su bulanık, çamurlu yeşildi. Onu yalnızca suyun altında, el yordamıyla bulabilirdi. Başka seçeneği yoktu – üzerinde ceketi, ayakkabıları filan, kendini suya bıraktı. Neredeyse aynı anda da kızın kolunu buldu; ellerini onun koltuk altlarına soktu, bedenini yukarıya kaldırdı. Kızın soluğunu tuttuğunu görünce, şaşırdı. Sonra Robbie'nin boynuna sarıldı, delice bir neşeyle gülmeye başladı. Kızı kıyıya itti, ardından, ıslak giysileri yüzünden epeyce zorlanarak kendisi de tırmandı.

"Teşekkür ederim," diyordu kız üst üste. "Teşekkür ederim, teşekkür ederim."

"Bu kadar aptalca bir şeyi nasıl yaparsın?"

"Beni kurtarmanı istedim."

"Az kaldı boğuluyordun!"

"Beni kurtardın!"

Robbie'nin içindeki gerginlik ve rahatlama, öfkesini biliyordu. Haykırmamak için kendini güç tuttu: "Seni aptal yaratık! İkimizi de öldürebilirdin!"

Kız sustu. Robbie otların üzerine oturdu, ayakkabılarına dolan suyu boşalttı. "Yüzeyin altındaydın. Seni göremiyordum. Giysilerim beni aşağıya çekiyordu. İkimiz birden boğulabilirdik. Sen şimdi buna şaka mı diyorsun? Ha?"

Söylenecek başka bir şey kalmamıştı. Kız giyindi, yeniden patikada yürümeye başladılar; kız önde, ıslak, gıcırdayan ayakkabılarıyla kendisi arkada. Bir an önce parkın güneş alan bölümüne ulaşmak istiyordu. Giysile-

rini değiştirebilmek için önce müştemilata kadar uzun, zahmetli bir yürüyüş yapmak zorundaydı. Kızgınlığı henüz geçmemişti. Çocuk sayılmaz, diye düşündü; özür dileyecek kadar büyüdü. Kız başını eğmiş, sessizce yürüyordu; Robbie göremiyordu ama somurttuğundan emindi. Ormandan çıkıp demir kapıdan geçince Briony durdu, döndü. Sesi güçlü, hatta küstahçaydı. Suratı asık değildi; doğruca Robbie'nin gözlerinin içine bakıyordu.

"Beni kurtarmanı neden istedim, biliyor musun?"

"Hayır."

"Çok açık değil mi?"

"Hayır, değil."

"Çünkü seni seviyorum."

Bunu çenesi havada, yiğitçe söyledi; konuşurken gözlerini hızlı hızlı kırpıştırıyordu, itiraf ettiği bu anlık gerçek gözlerini kamaştırmış gibi.

Robbie bir kahkaha atmamak için kendini güç tuttu. Bir okul çocuğunun ani, geçici aşkının nesnesiydi demek? "Ne demek istiyorsun, kuzum?"

"Bunu söyleyen herkes ne demek istiyorsa, onu. Seni seviyorum."

Bu kez sesinde tiz, acınası bir tını vardı. Robbie onunla dalga geçme dürtüsünü derhal bastırması gerektiğini fark etti. Ama öyle zordu ki. "Beni sevdiğin için kendini suya attın, öyle mi?" dedi.

"Beni kurtarıp kurtarmayacağını öğrenmek istedim."

"Böylece öğrenmiş oldun. Yaşamımı senin için tehlikeye attım. Ama bu seni sevdiğim anlamına gelmiyor."

Kız kendini azıcık da olsa toplamıştı. "Yaşamımı kurtardığın için sana teşekkür ederim. Sana ömrüm boyunca minnet duyacağım."

Son zamanlarda okuduğu bir kitaptan ya da kendi yazdığı bir öyküden alınma cümleler, hiç kuşkusuz.

"Tamam, sorun değil," dedi Robbie. "Ama sakın bir daha yapma. Ne benim ne de başka birisi için. Söz mü?"

Kız başını salladı, ayrılırken ekledi: "Seni seviyorum. Artık biliyorsun."

Eve doğru ilerledi. Robbie güneşte titreyerek, gözden yitinceye kadar kızı izledi, sonra kendi evine yollandı. Fransa'ya gidinceye kadar kızla hiç yalnız kalmadı, eylülde döndüğü zaman da Briony yatılı okula gitmişti bile. Kısa bir süre sonra kendisi de Cambridge'e gitti, aralıkta Noel tatilini arkadaşlarıyla geçirdi. Briony'yi bir sonraki nisan ayına kadar görmedi, o zaman da olay çoktan unutulmuştu.

Unutulmuş muydu?

Robbie'nin uzun uzun, enine boyuna düşünecek zamanı oldu. Ama kızın o haziran günü dile getirdiği çocukça tutkusunun sürdüğünü gösteren, sıra dışı bir konuşma, tuhaf bir davranış, anlamlı bakışlar ya da somurtmalar anımsayamadı. Neredeyse her tatilde Surrey'e dönmüştü; kızın onu müştemilatta ziyaret etmek ya da eline bir not tutuşturmak için pek çok fırsatı olmuştu. Ama böyle bir şey yapmamıştı. Robbie o sıralarda yeni yaşamıyla meşguldü, kendini üniversite yaşantısının yeniliklerine kaptırmıştı, ayrıca Tallis ailesiyle arasına az da olsa bir mesafe koymaya özen gösteriyordu. Bazı işaretleri gözden kaçırmış mıydı yoksa? Kız üç yıl boyunca ona bazı duygular beslemiş, bunları gizlemiş, fantezilerle ya da öykülerle zenginleştirmiş olmalıydı. Salt hayalleriyle yaşayan biri değildi. Irmak kıyısındaki duygusal olay onu bunca zaman beslemeye yetmişti.

Robbie'nin bu varsayımını ya da inancını güçlendiren şey, o akşam alacasında, köprüdeki karşılaşmanın anısıydı. Parkı yürüyerek geçtiği o günü kafasında yıllarca irdeledi. Kız onun akşam yemeğine davet edildiğini biliyordu büyük bir olasılıkla. Ve karşısına çıkıvermişti; çıplak ayak, sırtında pis, beyaz bir elbise – sırf bu bile yeterince garipti. Evet, erkeği bekliyordu; belki küçük bir konuşma hazırlamış, korkuluk duvarında otururken yük-

sek sesle provasını bile yapmıştı. Sonunda Robbie göründüğünde kız ağzını bile açmamıştı. Buysa bir tür kanıttı. Robbie o anda bile, kızın onunla konuşmamasını garipsemişti. Kıza mektubu vermiş, o da koşarak uzaklaşmıştı. Dakikalar sonra mektubu açmıştı. Başından aşağı kaynar sular dökülmüştü, üstelik salt o sözcük yüzünden değil. Ablasını yeğleyerek erkeğin ona ihanet ettiğine inanmıştı. Sonra kütüphanede, en kötü kuşkularının doğrulanmasıyla bütün hayal dünyası paramparça olmuştu. Önce hayal kırıklığı ve çaresizlik, ardından giderek artan acılık. Sonunda da, karanlıkta, ikizleri ararken karşısına çıkıveren, hiç beklenmedik bir intikam fırsatı. Robbie'nin adını vermiş, Cecilia'yla Robbie'nin annesi dışında kimse Briony'nin doğruyu söylemediğinden kuşkulanmamıştı. O ani dürtüyü, kötülük kıvılcımını, çocukça yıkıcılığı Robbie anlayabiliyordu. Asıl şaşırdığı, kızın kininin derinliği, onu ta Wandsworth hapishanesine kadar gönderen ısrarı olmuştu. Ama şimdi aklanma şansı belirmişti, buysa içini sevinçle dolduruyordu. Kızın yeniden mahkemeye başvurması, yemin ederek verdiği ifadeyi geri alması büyük bir cesaret gerektirecekti, Robbie bunun farkındaydı. Yine de, kıza duyduğu tiksintinin bir gün silinebileceğini hiç sanmıyordu. Evet, o sırada henüz bir çocuktu, ama bu onu bağışlatmıyordu. Briony'yi asla bağışlamayacaktı. İşte asıl kalıcı hasar, buydu.

Önde yine bir karmaşa oldu, haykırışlar duyuldu. İnanılması güçtü ama silahlı bir konvoy, asker ve sığınmacı kalabalığını yararak öne doğru ilerlemeye çalışıyordu. Kalabalık duraksayarak da olsa ikiye ayrıldı. İnsanlar terk edilmiş araçların arasındaki boşluklara sıkıştı, yıkılmış duvarlara, kapı eşiklerine doğru geriledi. Bu bir Fransız konvoyuydu, küçük bir askeri kol; üç tank, yarıpaletli iki araç ve asker taşıyan iki kamyon. Bir işbirliği söz konusu değildi. İngiliz askerleri, Fransızların onları

yarı yolda bıraktığını düşünüyordu: Kendi vatanları için savaşma isteğinden yoksundular. Yana iteklendiği için sinirlenen birkaç İngiliz er küfrü bastı, "Maginot!" diye bağırarak müttefiklerine sataştı. Onlara kalırsa, *poilu*'lar[1] geri çekilme söylentilerini duymuştu. Ve işte buradaydılar; arkayı kollamak için gönderilmişlerdi. "Korkaklar! Hadi, gemilere! Altınıza etmeyin de!" Sonra konvoy gözden yitti; kalabalık güruh, kesif mazot dumanının altında bir kez daha birleşip yürüyüşünü sürdürdü.

Köyün son evlerine varmak üzereydiler. Robbie ilerideki tarlada, bir atın çektiği sabanın arkasından yürüyen bir adam gördü; çoban köpeği de yanındaydı. Evet, toprak her şeye karşın işlenecek, ürün verecekti; biri toplayacak, biri öğütecek, bir başkası da yiyecekti; herkes ölmeyecekti...

Tam Turner bunları düşünürken, Nettle onun kolunu yakaladı, bir şey gösterdi. Aralarından geçen Fransız grubun gürültüsü seslerini bastırmıştı ama gözden kaçmaları olanaksızdı: En az on beş taneydiler; yukarıda, yolun üç yüz metre kadar üstünde mavi zeminde dönüp duran, küçük benekler. Turner'la onbaşılar durup baktılar; onların yakınında bulunanlar da gördü.

Bitkin bir ses kulağının dibinde söylendi: "Allah kahretsin. RAF nerede?"

Bir başkası bilgiççe yanıtladı: "Bunlar kurbağaların peşinde."

Lekelerden biri aksini kanıtlamak istercesine ötekilerden ayrıldı, neredeyse dikey bir pikeyle doğruca başlarına doğru alçaldı. Ama sesi onlara henüz ulaşmamıştı. Sessizlik kulaklarında zonkluyordu. Yolu bir uçtan ötekine yalayan, çılgınca haykırışlar bile bu zonklamayı hafifletmedi. Saklanın! Dağılın! Dağılın! Eğilin!

Hareket etmek güçtü. Ağır ama sabit adımlarla yürü-

[1] Birinci Dünya Savaşı'nda Fransız askerlere takılan ad. (Ç.N.)

yebilir, durabilirdi, oysa alışılmadık buyrukları algılaması için beyni zorlamak, yoldan ayrılıp koşmaya başlamak çaba gerektiriyordu. Köydeki son evin yanında duruyorlardı. Evin az ilerisinde bir ambar vardı, yan tarafta da çiftçinin saban sürdüğü tarla. Adam şimdi köpeğiyle birlikte, bir sağanaktan korunmak ister gibi, bir ağacın altına sığınmıştı. Hâlâ koşum takımına bağlı olan atı, otluyordu. Yoldan kaçan askerler, siviller dört bir yana çil yavrusu gibi dağılmaktaydı. Kucağında ağlayan bir çocuk taşıyan bir kadın Robbie'nin yanından geçti, sonra fikrini değiştirdi, geri gelip durdu; yüzünü kararsızca yolun kenarına çevirmişti. Ne tarafa? Çiftliğe mi, tarlaya mı? Kadının hareketsizliği Robbie'yi harekete geçirdi. Onu omzundan tutup çiftliğin kapısına doğru iteklerken, uçağın kükremesi duyuldu, giderek de şiddetlendi. Karabasanlar bir bilim olup çıkmıştı. Biri, insanlıktan nasibini alamamış biri, bu iblisçe kükreyişi yaratabilmek için uzun uzun çalışmıştı. Ve başarıya ulaşmıştı – hem de nasıl! Bu yükselen, tırmanan ve bir kuşağın yok edilişine doğru gerilen uğultu, bizzat paniğin sesiydi; hepsinin içten içe çok iyi bildiği gibi bu kuşak, onların kuşağıydı. Bu sana seslenen, dolayısıyla doğrudan üzerine almak zorunda olduğun bir sesti. Turner kadını kapıdan geçirdi; tarlanın ortasına hep birlikte koşmalıydılar. Bu kadına dokunmuş, kararı onun yerine vermişti, dolayısıyla artık onu bırakamazdı. Ama oğlan en az altı yaşındaydı ve ağırdı, yeterince hızlı ilerleyemiyorlardı.

Çocuğu kadından çekip aldı. "Hadi!" diye bağırdı.

Tek bir Stuka, beş yüz kilo bomba taşıyordu. Yerdekilerin tek şansı binalardan, araçlardan ve öteki insanlardan bir an önce uzaklaşmaktı. Pilot o değerli yükünü tarladaki tek bir karaltı için harcamazdı. Turner kendini otların üzerine atarken kadını da yere çekti, başını toprağa bastırdı. Çocuğun üzerine yarı kapanmış durumdayken, toprak inanılmaz bir kükremeyle sarsıldı. Şok dalgası bedenlerini yerden sıçrattı. Püsküren toprağa karşı

yüzlerini örttüler. Stuka'nın yeniden yükseldiğini duydukları an, bir sonraki saldırının bir ağıtı andıran iniltisini de duydular. Bomba yola, seksen metreden de az bir mesafeye düşmüştü. Oğlanı kolunun altına kıstırdı, kadını ayağa kaldırmaya çalıştı.

"Koşmalıyız. Yola fazla yakınız."

Kadın bir şeyler söyledi ama Turner anlayamadı. Kadın uzattığı eli tutmuyordu. Yerde oturuyor, oğlunu göğsüne sıkı sıkı bastırıyordu. Onunla Flamanca konuşuyor, onu avutuyordu; büyük bir olasılıkla, her şeyin düzeleceğini söylüyordu. Annesi bunu sağlayacaktı. Turner Flamanca tek sözcük bilmezdi. Bilseydi de, fark etmezdi. Kadının ona aldırdığı yoktu. Oğlan annesinin omzunun üstünden boş gözlerle Robbie'ye bakıyordu.

Turner bir adım geri çekildi. Sonra koşmaya başladı. Tarladaki saban izlerine dalıp çıkarak ilerlerken, saldırı yaklaşmaktaydı. Dolgun, nemli toprak postallarına doluyordu. Ayaklar bir tek kâbuslarda bu kadar ağırlaşırdı. Yola bir bomba düştü; köyün ortalarına doğru, kamyonların bulunduğu yere. Bu saldırının tiz, keskin gıcırtısı bir sonrakinin sesini bastırmıştı, o daha kendini yere atamadan, bomba tarlaya düştü. Patlama onu havalandırdı, birkaç metre öne fırlattı ve yüzüstü toprağa gömdü. Kendine geldiğinde ağzı, burnu, kulakları toprakla dolmuştu. Ağzını temizlemeye, yutkunmaya çalıştı ama tükürüğü yoktu. Bir parmağını ağzına soktu, ama daha da kötü oldu. Önce toprak yüzünden, sonra da pis parmağı yüzünden öğürdü. Burnundaki toprağı sümkürdü. Sümüğü çamurdu; ağzına doğru aktı. Neyse ki orman yakındı, içinde dereler, çağlayanlar, göller olmalıydı. Gözünün önünde bir cennet canlandı. Pike yapan bir Stuka'nın gittikçe yükselen uğultusunu duyunca, sesin geldiği yönü seçmek için kulak kabarttı. Duyduğu şey, tehlike geçti işareti miydi yoksa? Düşünceleri de tıkanmıştı. Ne tükürebiliyor ne yutkunabiliyordu; soluk almakta da, düşünmekte de zorlanıyordu. Sonra gözüne, ağacın altında

köpeğiyle birlikte hâlâ sabırla bekleyen çiftçi ilişince, aklı başına geldi, her şeyi anımsadı ve dönüp arkaya baktı. Kadınla oğlunun bulunduğu yerde şimdi bir çukur vardı. Gördüğü an, baştan beri biliyordum, diye düşündü. İşte bu yüzden onlardan ayrılması gerekmişti. Nedenini unutmuş olsa da, onun görevi sağ kalmaktı. Kalktı, ormana doğru yürüdü.

Ağaç örtüsünün altında birkaç adım ilerledi, yerdeki taze çalıların üzerine çöktü, sırtını bir huş ağacının körpe gövdesine verdi. Aklındaki tek şey, suydu.

Sonra, uçaklar gitti; tarlalara, ağaçlara, köye bir hayalet gibi çöken sessizlikte bir kuş cıvıltısı bile yoktu. Bir süre sonra anayoldan, tehlike geçti işareti veren düdüğün tiz ıslığı yükseldi. Ama kimse kıpırdamadı. Turner bunu son bombardımandan da anımsıyordu. Üst üste gelen, yinelenen dehşet sahnelerinden fazlasıyla sersemlemiş, sarsılmışlardı.

O da diğerleri gibi yarı bilinçsiz bir halde, öylece oturdu; tıpkı ilk seferinde, adını anımsayamadığı köyün hemen dışında yaptığı gibi. Belçika adlı bu Fransız köyleri. Birliğinden ayrıldığı, bir piyade için daha da kötüsü tüfeğinden ayrı düştüğü zaman. Kaç gün önceydi? Hayır, anımsamanın yolu yoktu. Tabancasını inceledi; tozdan, topraktan tıkanmıştı. Mermileri çıkardı, silahı çalıların arasına fırlattı. Bir süre sonra arkasından bir ses geldi, biri omzuna dokundu.

"Buyur al. Yeşil Howardların armağanı."

Onbaşı Mace, ölen birinin su şişesini uzatıyordu. Şişe neredeyse dolu olduğu için, ilk yudumu ağzını çalkalamak için kullandı, oysa bu bile ziyankârlıktı. İkinci yudumu toprakla birlikte yuttu.

"Mace, sen bir meleksin."

Onbaşı elini uzattı, kalkmasına yardım etti. "Görev başına. Kahrolası Belçikalıların çöktüğü yolunda bir söylenti duydum. Doğuyla bağlantımız kesilebilir. Önümüzde hâlâ kilometrelerce yol var."

Tarlayı gerisin geri geçerlerken, Nettle da onlara katıldı. Elinde bir şişe şarapla bir Amo gofreti vardı; elden ele geçirdiler.

"Güzel şarap," dedi Turner, iri bir yudum aldıktan sonra.

"Ölü kurbağa."

Köylüyle köpeği yine saban arkasındaydı. Üç asker kesif bir barut kokusunun yükseldiği çukura yaklaştılar. Çukur ters çevrilmiş, kusursuz bir koni biçimindeydi, kenarları ince bir elekten geçirilip tırmıkla düzeltilmişçesine, pürüzsüzdü. İnsana özgü en küçük bir iz yoktu, ne bir kumaş parçası ne ayakkabı derisi. Anneyle çocuk buharlaşmıştı. Turner bu gerçeği sindirmek için bir an durakladı, ama onbaşıların acelesi vardı, onu itekledi, az sonra da yoldaki dağınık güruha katıldılar. Şimdi ilerlemek daha kolaydı. İstihkâm neferleri buldozerlerini köye sokuncaya kadar, trafik olmayacaktı. İleride, yanan mazotun dumanı manzaranın üstüne kızgın bir baba gibi eğilmişti. Yükseklerden uçan bombardıman uçakları vızıldıyor, hedeflere bir yaklaşıp bir uzaklaşan, iki yönlü, kesintisiz bir akışı sürdürüyordu. Birden Turner'ın aklına, bir kıyıma doğru yürüyor olabileceği geldi. İyi ama, herkes o yöne doğru ilerliyor, onun da aklına başka bir seçenek gelmiyordu. Yol onları doğruca dumanın sağına, yani Dunkirk'ün doğusuna götürüyordu: Belçika sınırına.

"Bray Kumulları," dedi, haritada gördüğü adı anımsayınca.

"Kulağa çok hoş geliyor," dedi Nettle.

Su toplamış tabanları yüzünden güçlükle yürüyen adamların yanından geçtiler. Kimisi yalınayaktı. Göğsü kan içinde kalmış bir asker, arkadaşları tarafından itilen, eski püskü bir pusete yığılmıştı. Bir çavuş bir arabaya koşulu atı yularından çekiyordu; arabanın arkasında, bir örtünün altında yatan subayın –ya baygın ya da ölü– el ve ayak bilekleri, kayıp düşmemesi için iplerle arabaya bağlanmıştı.

Yeniden yola düşeli bir saat olmuştu ki, arkalarından gelen ritmik bir gümbürtü duydular; dev boyutlu bir saatin tiktaklarını andırıyordu. Dönüp baktılar. Yoldan kalkan kocaman bir kapının kanadı onlara doğru açılıyordu sanki. Galli Muhafız Bölüğü'nden, son derece düzenli bir müfrezeydi bu; tüfekler omuzda, bir teğmenin öncülüğünde ilerliyordu. Uygun adım, gözler ileride, kollar uyumla sallanarak. Kalabalık onlara yol vermek için kenara çekildi. Bunlar tehlikeli günlerdi; kimse alkışlamayı ya da yuhalamayı göze alamadı. Disiplin ve birlik-beraberlik gösterileri utanç vericiydi. Muhafızlar yeri döverek çekip gidince bir rahatlama oldu; yine o zahmetli, ağır yürüyüşlerine döndüler, kendi düşüncelerine gömüldüler.

Görüntü tanıdık, içerik aynıydı ama her şeyin sayısı artmıştı: araçlar, bomba çukurları, kum ve moloz birikintileri. Daha çok ceset vardı. Yürüdü, yürüdü, ta ki... denizin kokusunu, düz, bataklık araziyi aşıp gelen, iç açıcı esintinin taşıdığı tuzlu tadı alıncaya kadar. Tek amaca yönelik insanların tek yönlü akışı, havadaki kesintisiz, ciddi trafik, hedeflerini gösteren geniş bulut, yorgun ama aşırı etkin zihninde çoktan unutulmuş çocukluğuna ait bir eğlenceyi, hep birlikte katıldıkları bir şenliği ya da bir spor karşılaşmasını çağrıştırıyordu. Zamanını da yerini de bir türlü çıkartamadığı bir anısı vardı: Babasının omzunda bir tepeyi tırmanıyor, görkemli bir gösteriye, büyük bir coşkunun kaynağına doğru yol alıyor. Şimdi o omuzlar çok hoşuna giderdi doğrusu. Kayıp babası geride öyle az anı bırakmıştı ki. Boyuna bağlanmış, düğümlenmiş bir fular, belli bir koku, çabuk sinirlenen, dalgın bir karaltının bulanık dış çizgileri. Büyük Savaş'tan paçayı kurtarmış mıydı, yoksa yakınlarda bir yerde, bir başka adla ölüp gitmiş miydi? Kimbilir, belki de sağ kalmayı başarmıştı? Grace onun orduya katılamayacak kadar korkak, kaypak olduğunu söylerdi, ama böyle acı konuş-

ması için haklı nedenleri vardı. Buradaki neredeyse her erkeğin, Fransa'nın kuzeyini çok iyi anımsayan ya da oraya gömülmüş olan bir babası vardı. İşte Robbie de böyle bir baba istiyordu; ister ölü isterse diri. Uzun zaman önce, savaştan önce, Wandsworth'ten önce, kafası özgürlük sarhoşluğuyla dumanlıyken, kendi yaşamını kuracağından, bir tek Jack Tallis'in mesafeli yardımıyla kendi öyküsünü yazacağından hiç kuşku duymazdı. Bunun ne kadar kibirli, kendini beğenmiş bir hayal olduğunu şimdi anlıyordu. Temelsiz, dolayısıyla boş. Bir baba istiyordu ve aynı nedenle, baba olmak istiyordu. Bu kadar çok ölüm gördükten sonra bir çocuk istemek, son derece doğaldı. Doğaldı, dolayısıyla insancaydı; şimdi bunu her zamankinden de çok istiyordu. Yaralılar acıyla haykırırken sen bir yerlerde, birisiyle paylaşacağın, küçük bir evi, sıradan bir yaşamı, bir aileyi, bağlılığı hayal ediyordun. Çevresi sessizce yürüyen, dalgın insanlarla sarılıydı; yaşamlarını gözden geçiren, kararlar alan insanlarla: Buradan bir kurtulursam... Dunkirk yolunda düşlenen, zihinlerde döllenen ve daha sonra dünyaya getirilen çocukların sayısı hiç bilinmeyecekti. Cecilia'yı bulacaktı. Kızın adresi, cebindeki mektubun üzerinde, şiirin yanındaydı. *Yüreğin kurak çöllerinde/can veren kuyuyu açacağız.* Babasını da bulacaktı. Selamet Ordusu'nun[1] kayıp kişilerin izini bulmakta çok başarılı olduğu söyleniyordu. Kusursuz bir ad. Babasının izini bulacak ya da ölmüş babasının öyküsünü öğrenecekti – her iki durumda da, babasının oğlu olacaktı.

Bütün öğleden sonra yürüdüler, sonunda, bir buçuk kilometre kadar ileride, dört bir yandaki tarlalardan dalga dalga yükselen grili-sarılı dumanın arasından, Bergues-Furnes Kanalı'nı kesen köprüyü gördüler. Ayakta kalabilmiş tek bir çiftlik ya da ambar yoktu artık. Burunlarına dumanın yanı sıra çürümüş etin iğrenç kokusu da doldu

[1] Yoksullara yardım eden bir Protestan örgütü. (Ç.N.)

– süvari birliğinin kurşuna dizilmiş atları, yüzlercesi, bir tarlaya üst üste yığılmıştı. Pek de uzakta olmayan, dumanı tüten bir üniforma ve battaniye tepeciği. İriyarı bir onbaşı elindeki balyozla daktiloları, teksir makinelerini parçalıyordu. Yolun kıyısında duran iki cankurtaranın arka kapıları açıktı. İçeriden yaralıların iniltileri, feryatları geliyordu. Biri hiç durmaksızın, sürekli bağırıyordu – acıdan değil öfkeden: "Su! Su istiyorum!" Diğerleri gibi Turner da yürüyüp gitti.

Yığınlar bir kez daha birleşmeye, toplaşmaya başladı. Köprünün hemen önünde bir kavşak vardı; Dunkirk tarafından gelip kanalı izleyen yoldan üç tonluk kamyonların oluşturduğu bir konvoy yaklaşıyordu; askeri polisler konvoyu ölü atların olduğu tarlaya yönlendirmeye çalışıyordu. Ama yolun üzerinde kaynaşan güruh, konvoyun önünü kesti. Sürücüler kornalara asıldı, yoldakilere sövüp saymaya başladı. Kalabalık dağılmadı. Beklemekten sıkılan erkekler kamyonların arkasında itişip kakışıyordu. 'Saklanın!' haykırışları duyuldu. Daha dönüp neler olduğuna bakmalarına kalmadan, üniforma yığını infilak etti. Koyu yeşil şayak parçacıkları gökten kar gibi yağmaya başladı. Yüz metre kadar ileride, fırlatılıp atılmış postallardan, gaz maskeleri ve miğferlerden oluşan çöp yığını alev aldı, acı bir duman köprüye doğru bastıran konvoyu sarıp sarmaladı. Sonunda kamyonlar hareket edebilmişti; en geniş tarlaya, kanalın hemen güneyine saptılar. Askeri polis bir kasaba gösterisindeki mihmandar gibi kamyonları hizaya sokuyor, park etmelerini, sıraya girmelerini sağlıyordu.

Öfkeden gözü dönmüş bir çavuş, köprüdeki düzeni sağlıyordu. Motosikletli bir teğmenin geçmesine izin vermedi. Teçhizata ya da motorlu araçlara kesinlikle izin yoktu. Elinde bir papağan kafesi taşıyan bir adam geri çevrildi. Çavuş bir yandan da kalabalığı tarıyor, çevreyi kollamak ve savunmakla görevlendireceği adamları seçi-

yordu; işini, zavallı binbaşıdan çok daha büyük bir yetkeyle yapmaktaydı. Sayısı giderek artan topluluk, geçici karakolun önünde düzgün ama mutsuz bir sıra oluşturdu, uysal uysal bekledi. Turner epeyce geride olmalarına karşın, olup biteni onbaşılarla aynı anda gördü.

"Seni de seçeceklerine kalıbımı basarım, ahbap," dedi Mace ona. "Zavallı kahrolası piyadeler. Evine ve ballı gözlemelerine kavuşmak istiyorsan, hemen aramıza geç ve topalla."

Kendini bir alçak gibi hissediyordu, ama kafasına koyduğunu yapmaya kararlıydı; kollarını iki onbaşının omuzlarına attı, üçü birlikte sendeleyerek öne doğru ilerlediler.

"Sol ayağın, unutma Patron," dedi Nettle. "Süngümü ayağına şöyle bir sokmamı ister misin?"

"Çok teşekkür ederim. Gerek yok; becerebilirim."

Köprüyü geçerlerken Turner başını iyice öne eğdi, görevli çavuşun ateş saçan gözlerinden kurtuldu; yakıcı bakışları yine de hissedebiliyordu. Havlamayı andıran emri duydu: "Hey, sen, buraya!" Hemen arkasındaki bahtsız, iki-üç gün içinde başlayacağı kesin olan şiddetli saldırının püskürtülmesine yardım etmek üzere seçilmişti; onlar düşmanı oyalarken, sağ kalabilenler teknelere doluşacaktı. Başı öne eğikken, köprünün altından kayarak geçip Belçika'daki Furnes'e doğru ilerleyen uzun, siyah mavnayı gördü. Teknenin kaptanı dümende pipo içiyor, duygusuz bir yüzle ileriye bakıyordu. Arkasında, on beş kilometre kadar geride, Dunkirk yanıyordu. Önünde, pruvada, iki oğlan çocuğu ters çevrilmiş bir bisikletin üzerine eğilmiş, patlak bir lastiği onarıyordu. Bir ipe kuruması için bazı çamaşırlar asılmıştı; aralarında kadın donları da vardı. Tekneden pişen bir yemeğin kokusu yükseliyordu: soğan ve sarmısak. Turner'la onbaşılar köprüyü geçtiler, bir eğitim kampından kalma, beyaz badanayla boyanmış taşları geride bıraktılar. Bir barakada, bir telefon çalıyordu.

Mace fısıldadı: "Gözden kayboluncaya kadar topallamayı sürdür."

Ama arazi kilometrelerce dümdüzdü ve çavuşun hangi yöne bakacağını kestirmek zordu; arkaya dönüp kolaçan etmek de işlerine gelmiyordu. Yarım saat sonra paslı bir biçerdöverin üzerine çöktüler, yenik ordunun geçişini izlediler. Amaçları bambaşka bir kalabalığın arasına karışmaktı, böylece Turner'ın aniden iyileşivermesi subaylardan birinin gözüne batmayacaktı. Kanalı geçer geçmez karşılarında kumsalı bulamamak yürüyenlerin moralini bozmuştu. Ortada bir planlama hatası olduğuna inanıyorlardı. Turner haritadan, önlerinde on iki kilometrelik bir yol daha bulunduğunu biliyordu; bugünkü yürüyüşün en çetin, en yıldırıcı kısmı onları bekliyordu. Hiçbir özelliği olmayan engin arazi her türlü ilerleme duyusunu yok ediyordu. Öğleden sonra güneşi, mazot bulutunun peşi sıra sürüklenen, tırtıklı kenarların arkasına çekilmeye başlamıştı, ama hava eskisinden de sıcaktı. Limanın epeyce üstünde uçan, bombalarını bırakan uçakları gördüler. Daha da kötüsü, yöneldikleri kumsalın hemen üstünde sürüp giden Stuka saldırıları vardı. Bir adım bile atamayacak durumdaki yaralıların yanından geçtiler. Yolun kıyısına dilenciler gibi çökmüş, bir yudum su dileniyorlardı. Kimileri baygın ya da umudunu bütünüyle yitirmiş bir halde, kendini hendeğe bırakıvermişti. İyi ama, savunma hattından çıkıp kumsala düzenli sefer yapan cankurtaranlar olmalıydı mutlaka. Kayaları badanayla boyayacak zaman bulunduysa, bunu ayarlayacak zaman da bulunmalıydı. Su yoktu. Şarabı içip bitirmişler, bu da susuzluklarını iyice artırmıştı. Yanlarında ilaç taşımıyorlardı. Ne yapmaları bekleniyordu ki? Kendileri bile zor yürürken, bir düzine adamı sırtlarında taşımaları mı?

Onbaşı Nettle ani bir huysuzlukla, yere çöküverdi; postallarını çıkardı, tarlaya doğru fırlattı. Onlardan nefret ettiğini söyledi; siktirici Almanlardan bile daha çok

nefret ediyordu bu postallardan. Ayakları öyle kötü su toplamıştı ki, postalları siktir etmesi çok daha iyi olacaktı.

"İngiltere çorapla gidilemeyecek kadar uzakta," dedi Turner. Postalları aramak için tarlaya girerken, başı tuhaf bir biçimde dönüyordu. İlk postalı kolayca buldu, ama ikinciyi bulmak biraz zaman aldı. Sonunda onu gördü; yaklaştıkça kıpırdıyormuş ya da soluk alıp veriyormuş gibi görünen siyah, tüylü bir şeyin yanındaydı. Ansızın iri, mavimsi bir sinek sürüsü kızgın, yakınmalı bir vızıltıyla havalandı, alttaki çürümeye başlamış cesedi gözler önüne serdi. Turner soluğunu tuttu, postalı kaptı, hızla uzaklaşırken sinekler yeniden üşüştüler ve yine sessizlik çöktü.

Biraz dil dökünce Nettle postallarını almaya, en azından bağcıklarını düğümleyip boynunda taşımaya razı oldu. Ama bunu sırf Turner'ın hatırına yaptığını da belirtti.

Onu asıl, zihninin durulaştığı anlar endişelendiriyordu. Her adımda acısını hissettiği yarası değil, birkaç kilometre ötede, kuzeyde, kumsalın üstünde dönüp duran bombardıman uçakları da değil. Zihni. Düzenli aralıklarla, bir şey kayıp gidiyordu. Sürekliliğe ilişkin, gündelik bir ilke, ona kendi öyküsünün neresinde olduğunu söyleyen, tekdüze bir unsur, elinden kayıp gidiyor, onu uyanıkken görülen bir rüyada tek başına bırakıyordu – düşüncelerin olduğu ama onları kimin düşündüğüne dair hiçbir ipucu vermeyen bir düşte. Sorumluluk yoktu, birkaç saat öncesine ilişkin anı yoktu, ne yapmak üzere olduğu, nereye gittiği, planının ne olduğu hakkında hiçbir fikri yoktu. İşin tuhafı, bunlara karşı en küçük bir merak duymuyordu. İşte o zaman, kendini mantıksız ama sabit fikirlerin, mutlak inançların pençesinde buluyordu.

Üç saatlik yürüyüşten sonra bir sayfiye kasabasının

doğu sınırına vardıklarında, bu durumdaydı. Cam parçalarıyla, kırık fayanslarla kaplı bir sokağı indiler; oyun oynayan çocuklar durup askerlere baktılar. Nettle postallarını giymiş ama bağlamamıştı, bağcıklar yerde sürünüyordu.

Ezilen camların üzerindeki sesli, çatırtılı dakikaların ardından, birden sessizlik oldu – yol bitmiş, incecik kum başlamıştı. Kumulların arasındaki bir açıklıkta ilerlerken, daha görmeden denizi duydular, tuzlu tadını ağızlarında hissettiler. Tatillerin tadı. Patikadan ayrıldılar, daha iyi görebilmek için otla kaplı bir kum tepeciğine tırmandılar, dakikalarca hiç konuşmadan, öylece durdular. Manş'tan gelen taze, ıslak esinti Turner'ın aklını başına getirdi. Belki de sorun yalnızca, arada bir yükselen, sonra da düşen ateşiydi.

Herhangi bir beklentisi olmadığını sanıyordu – kumsalı görünceye kadar. Şimdi anlıyordu; kayaları beyaza boyayan, iliklere işlemiş asker ruhunun, bu mutlak yenilgi karşısında direleceğini varsaymıştı. Karşısındaki dağınık, gelişigüzel devinimi bir düzene sokmaya çalıştı, neredeyse de başardı: kumanda merkezleri, geçici kriz masalarının başında oturan gedikli erbaşlar, kauçuk damgalar ve listeler, bekleyen gemilere uzanan, iki yanına ip gerilmiş sıralar, kükreyen çavuşlar, gezici kantinlerin çevresindeki sıkıcı kuyruklar. Genel olarak, başıbozukluğun sonu. Farkında değildi ama günlerdir ulaşmaya çalıştığı kumsal böyle bir kumsaldı. Oysa gerçek kumsal, şu anda onbaşılarla birlikte baktığı yer daha önce gördüklerinin bir başka çeşitlemesiydi, o kadar: bir bozgunun son noktası. Şimdi gözleriyle görünce, en küçük bir kuşkusu kalmamıştı: Karman çorman, başıbozuk bir geri çekilişin sonu, gidecek yer kalmayınca işte buraya varıyordu. Duruma uyum sağlaması, bir dakika bile sürmedi. Geniş kumsala yayılmış binlerce, belki on, belki yirmi bin erkek. Uzaktan, siyah kum taneciklerinden farksızdılar. Ama görünürde tek bir gemi bile yoktu; ters

dönmüş, dalgalarla birlikte salınan bir cankurtaran sandalının dışında. Deniz çekilmişti, suya en az bir buçuk kilometre vardı. Uzun dalgakıranda tekneye benzeyen hiçbir şey yoktu. Gözlerini kırpıştırdı, bir daha baktı. Bu, bir insan dalgakıranıydı; on beş–yirmi santim derinliğindeki sığ suyun içinde oturan, ayakta duran, diz çökmüş, yarı beline kadar doğrulmuş erkeklerin oluşturduğu, beş yüz metrelik bir mendirek. Bekliyorlardı ama ufuktaki dumanı tüten lekeleri saymazsan (bir hava saldırısının ardından yanan tekneler), görünürde hiçbir şey yoktu. Kumsala saatler sonra bile ulaşacak hiçbir şey yoktu. Yine de askerler sabırla bekliyordu; miğferleri başlarında, tüfekleri dalgaların üstüne kaldırılmış, yüzler ufka dönük. Buradan bakıldığında, birer inek kadar uysaldılar.

Bunlar, bütünün yalnızca küçük bir parçasıydı. Çoğunluk kumların üzerinde, amaçsızca geziniyordu. Son Stuka saldırısından geriye kalan yaralıların çevresinde küçük gruplar oluşmuştu. Yarım düzine kadar topçu atı hep birlikte, suyun kıyısında erkekler kadar amaçsızca geziniyordu. Kıyıda sıraya girmiş kamyonlar, geçici bir mendirek oluşturmak için halatlarla birbirine bağlanmaktaydı. Tepeyi inen başka kamyonlar da vardı. Az ileride, kumsalın üst kısmında birtakım askerler miğferleriyle kumu kazıyor, sığınma çukurları hazırlıyordu. Turner'la onbaşıların durduğu yerin yakınlarındaki kumullarda, çukurunu çoktan kazıp içine girmiş erkekler dışarıyı gözlüyordu: mülk sahibi ve kibirli. Şebekler gibi, diye düşündü Robbie.

Solda Bray tatil merkezi vardı; bir dizi neşeli *café*, normalde bu mevsimde şezlong ve deniz bisikleti kiralayan, küçük dükkânlar. Çimleri güzelce biçilmiş yarım daire biçimindeki bir parkta orkestra için bir yükseltiyle kırmızı, beyaz ve maviye boyanmış bir atlı karınca vardı. Bu ortama başka, daha tasasız bir konuk topluluğu davetsizce sızmıştı. Askerler *café*'leri açmış, dışarıdaki masalarda kafayı çekiyor, bağırıp çağırıyor, gülüyordu. Kus-

muk lekeleriyle kaplı bir kaldırımda, cümbüş kıyamet, bisikletle gezenler de vardı. Bir grup sarhoş orkestra yükseltisinin önündeki çimenlere serilmiş, sızmıştı. Üzerinde yalnızca donuyla, bir havlunun üzerine yüzüstü yatmış, güneşlenen bir adamın omuzlarında ve bacaklarında düzensiz, pembeli-beyazlı yanık lekeleri vardı – çilekli ve vanilyalı dondurmayı andırıyordu.

Bu acı çeken gruplardan birini seçmek zor değildi – deniz, kumsal, gezinti yolu. Onbaşılar çoktan yola koyulmuştu bile. Kararı veren, susuzluktu.

Robbie, Mace ve Nettle'ın peşinden yol kenarındaki ilk dükkâna, leş gibi kokan, gürültülü patırtılı bara girdi; dumandan göz gözü görmüyordu. Bar tezgâhının üzerinde duran iki açık bavul ağzına kadar sigarayla doluydu – ama içecek bir şey yoktu. Barın arkasındaki puslu aynanın önüne dizilmiş olan raflar boştu. Nettle şişe aramak için tezgâhın arkasına eğilince alkışlar, ıslıklar yükseldi. İçeri giren herkes aynısını yapmıştı. İçki dışarıdaki ciddi içiciler tarafından çoktan tüketilmişti. Elektrik yoktu, yalnızca ortada olmayan bira tarafından kirletilmişe benzeyen, kahverengi, doğal ışık. Erkekler geliyor, hayal kırıklığına uğruyor, ama bedava sigaranın ve yeni tüketilmiş alkolün etkisiyle bir yere ayrılmıyorlardı.

Robbie şamatanın ortasında ne yapacağını bilemeden, öylece durdu. Kalabalığı yarıp dışarıya çıkmak öyle büyük bir çaba gerektirecekti ki. Kulağına çalınan bir sohbetten, dün birkaç gemi geldiğini duydu; belki yarın yine gelirdi. Mutfak kapısında parmak uçlarında dururken, kalabalığın arasından onbaşılara baktı, "umut yok" anlamında omuzlarını silkti. Nettle başıyla kapıyı gösterince, üçü birden o yana doğru ilerledi. Bir içki çok iyi giderdi doğrusu, ama şu anda onları asıl ilgilendiren suydu. Bedenleri yarıp ilerlemek güçtü, sonra, tam kapıya doğru birkaç adım atmışken önleri bir adamın çevresini kuşatmış, sımsıkı bir sırt duvarı tarafından kesildi.

Kısa boylu olmalıydı (bir altmıştan kısa); Turner

onun ensesinden başka bir yerini göremiyordu.

"Kahrolası soruyu yanıtla, seni küçük pislik," dedi biri.

"Evet, hadisene."

"Oy, beyzadem! Nerelerdeydin, ha?"

"Dostumu öldürürlerken, sen neredeydin ha?"

Bir tükürük topağı adamın başının arkasına kondu, kulağına doğru kaydı. Turner daha iyi görebilmek için yan tárafa geçti. Önce gri-mavi çeketi gördü, sonra da adamın yüzündeki dilsiz korkuyu. Zayıf, ufak tefek biriydi, kalın, kirli gözlük camları, gözlerindeki dehşeti daha da büyütüyordu. Bir arşiv memuruna ya da bir telefon santralında çalışan bir memura benziyordu, uzun zaman önce dağılan bir karargâhtan, belki. Oysa RAF'tandı ve askerler yenilgiden onu sorumlu tutuyordu. Adam yavaşça döndü, halka oluşturmuş sorgucularını süzdü. Sorulara verilecek yanıtı yoktu; öte yandan, Spitfireların ve Hurricanelerin şu anda kumsalın üstünde uçmayışlarındaki sorumluluğunu yadsımaya da çalışmıyordu. Sağ eliyle kasketini öyle sıkı tutuyordu ki, eklem yerleri titredi. Kapının önünde duran bir topçu askeri sırtına sertçe vurunca, halkanın karşı tarafına, bir askerin göğsüne doğru savruldu, asker başına indirdiği rasgele bir yumrukla onu geri gönderdi. Onaylayan bir uğultu yükseldi. Herkes acı çekmişti ve şimdi biri bunun hesabını verecekti.

"Evet, RAF neredeydi?"

Bir el uzandı, adamın suratına bir tokat indi, gözlüğü yere düştü. Biri sigarasını zavallının kafasına bastırınca, şen haykırışlar duyuldu. Adamın gülünç, kesik çığlığına güldüler. Ondan nefret ediyorlardı, başına gelen her şeyi hak ediyordu. Luftwaffe'nin göklerdeki egemenliğinin, her Stuka saldırısının, ölen her arkadaşın sorumlusu oydu. Koskoca bir ordunun bütün yenilme nedenleri, bu çelimsiz bedende toplanmıştı. Turner adama yardım etmek istiyordu ama bunun için linç edilme tehlikesini

göze alması gerekecekti. İyi de, hiçbir şey yapmadan durmak olanaksızdı. Onlara katılmak bile, eli kolu bağlı durmaktan daha iyiydi. İçinde tatsız bir çarpıntıyla kalabalığı yarmaya, öne doğru ilerlemeye çalıştı. Şimdi soru sorma sırası hafif peltek, Gal aksanlı bir sesteydi.

"RAF nerede, ha?"

Adamın yardım istememesi, yalvarmaması ya da masum olduğunu ileri sürmemesi, ürkütücüydü. Sessizliği, yazgısıyla kurduğu bir komployduu sanki. Beyni bu işin ucunda ölüm olduğunu fark edemeyecek kadar durmuş muydu? Oysa az önce, gayet aklı başında bir devinimle gözlüğünü katlamış, cebine sokmuştu. Gözlüksüz yüzü bomboştu. Bir elini yumruk yaptı, çenesinin altına çekti (öteki eliyle hâlâ kasketini tutuyordu), omuzlarını kamburlaştırdı. Korunmak için alınmış bir duruştu, ama aynı zamanda da bir zayıflık işareti, şiddeti daha da körükleyecek bir teslimiyetti. Sesini çıkartsa, ne olursa olsun bir şey söyleseydi onu kuşatan askerler onun bir insan olduğunu, soyulmayı bekleyen bir tavşan olmadığını anımsardı belki. Az önce konuşan Galli kısa boylu, tıknaz bir istihkâm eriydi. Belindeki kalın, dokuma kayışı çıkardı, kaldırdı.

"Ne dersiniz, dostlar?"

Dikkatli, imalı önerisi Turner'ın ilk anda algılayamadığı dehşetler içeriyordu. Harekete geçmek için son şansıydı, bu. Çevresine bakınıp onbaşıları aranırken, hemen yakınından bir gürleme yükseldi; mızrak yiyen bir boğanın kükreyişini andırıyordu. Mace aralarına paldır küldür dalıp öne, dairenin içine doğru ilerlerken kalabalık dalgalandı, yalpaladı. Mace, Johnny Weismüller'in Tarzan'ını andıran vahşi, yankılı bir haykırışla memuru arkadan bir ayı gibi kucakladı, yerden en az elli santim havalandırdı ve korkudan taş kesilen zavallıyı bir o yana bir bu yana sallamaya başladı. Alkışlar, ıslıklar yükseldi; ayaklarını yere vuruyor, Vahşi Batı çığlıkları atıyorlardı.

"Onunla ne yapacağımı biliyorum," diye kükredi

Mace. "Onu kanlı denizde boğacağım."

Yuhalamalar, yeri döven ayak sesleri daha da arttı. Nettle bir anda Mace'in yanında bitti; bakıştılar. Mace'in niyetini anladılar, kapıya doğru kaymaya başladılar; acele etmeleri gerektiğini biliyorlardı. Boğulma fikrinden hoşlanmayanlar çıkabilirdi. O delice anda bile biri, gelgit yüzünden denizin en azından bir buçuk kilometre çekilmiş olduğunu anımsayabilirdi. Özellikle Galli askerin oyuncağı elinden alınmış gibi bir hali vardı. Hâlâ kemerini sallıyor, haykırıyordu. Alkışlayanlar kadar yuhalayanlar da vardı. Mace sımsıkı kucakladığı kurbanıyla birlikte kapıya koştu. Turner'la Nettle onun önündeydiler, geçmesi için kalabalığı yardılar. Girişe vardıklarında (neyse ki çift değil, tek kanatlı bir kapıydı), Mace'in geçmesine beklediler, sonra omuz omuza verip kapının önünü tıkadılar, ama ne yaptıkları çakılmasın diye, tıpkı ötekiler gibi bağırıp çağırmayı, yumruklarını sallamayı sürdürdüler. Sırtlarına dayanan bu dev boyutlu, coşkulu kitleye ancak birkaç saniye daha direnebileceklerinin farkındaydılar. Yine de bu Mace'in var gücüyle koşmasına yetti; denize doğru değil, doğruca sola, sonra yine sola, dükkânların ve barların arkasından kıvrılıp sahilden uzaklaşan dar sokaktan yukarıya.

Kendinden geçmiş kalabalık bardan bir şampanya gibi fışkırdı, Turner'ı bir yana, Nettle'i öteki yana savurdu. Biri Mace'i kumların üzerinde görür gibi olduğunu ileri sürdü, güruh yarım dakika kadar o yöne doğru ilerledi. Onlar hatalarını fark edip geri dönmeye koyulduklarında, ortada Mace'ten de, kucağındaki adamdan da iz kalmamıştı. Turner'la Nettle ise çoktan buharlaşmıştı.

Turner'a kalırsa, Nettle'la birlikte Mace'i aramaya çıkmış, sonra da onu unutmuşlardı. Sokaklarda bir süre dolaştılar; Mace'i bulup kurtarma harekâtı için kutlayacak, makaraları koyvereceklerdi. Nettle'la birlikte buraya, bu dar sokağa nasıl geldiklerini bilmiyordu. Aradaki

süreyi, ayaklarının sızısını anımsayamıyordu – kendini burada, önünde düz bir sundurma bulunan bir evin kapısında duran yaşlı bayanla, son derece kibar bir dille konuşurken buluvermişti. Su isteyince, kadın onu kuşkuyla süzdü; sudan daha fazlasını istediğini bilir gibi. Oldukça hoş bir kadındı; esmer bir ten, gururlu bir yüz ve uzun, düz bir burun; gümüşsü saçlarına çiçekli bir eşarp dolamıştı. Turner kadının Çingene olduğunu ve onun Fransızcasını yutmadığını anladı. Turner'ın bütün hatalarını bir bakışta görmüş, hapse girip çıktığını anlamıştı. Kadın Nettle'ı da hoşnutsuzlukla süzdükten sonra, yolun kıyısındaki hendekte eşelenen domuzu gösterdi.

"Onu bana getirin," dedi, "ben de size verecek bir şeyler bulayım."

"Siktir et," dedi Nettle, Turner bu sözleri çevirince. "Yalnızca bir bardak lanet olası su istiyoruz. Girip kendimiz alalım."

Ama o tanıdık "gerçeklikten kopma" duygusunun kıpırdandığını hisseden Turner, bu kadının bazı güçlere sahip olma olasılığını göz ardı edemezdi. Yetersiz ışıkta, kadının başının üstündeki boşluk kendi yüreğinin ritmine uygun olarak, bir nabız gibi atıyordu. Kadın onu bir sınavdan geçiriyordu, Turner ise bundan kaçınmayacak kadar deneyimliydi, üstelik çok da bitkindi. Bu işleri iyi bilirdi. Yuvasına bu kadar yaklaşmışken hiçbir tuzağa düşmeyecek, gözünü dört açacaktı.

"Domuzu yakalayacağız," dedi Nettle'a. "Yalnızca bir dakikamızı alır."

Nettle onun önerilerine uymaya çoktan alışmıştı, çünkü genellikle doğru, yerinde önerilerdi, ama sokağın yukarısına doğru ilerlerken mırıldanmadan edemedi: "Sende bir sakatlık var, Patron."

Su toplamış tabanları yüzünden ağır hareket ediyorlardı. Dişi domuz genç, atikti; ayrıca özgürlükten çok hoşlanmıştı. Üstüne üstlük, Nettle ondan korkuyordu. Bir dükkânın kapısına sıkıştırdıkları hayvan, doğruca

Nettle'ın üzerine saldırdı, o da kesinlikle şaka içermeyen bir çığlıkla kendini yana attı. Turner yaşlı hanımdan bir ip istemek için geri döndü, ama kapıyı açan olmadı; doğru eve geldiğinden de emin değildi zaten. Öte yandan, domuzu yakalamazsa memleketine asla dönemeyeceğinden emindi. Ateşinin yeniden yükselmeye başladığının farkındaydı, ama bu yanıldığı anlamına gelmezdi. Domuz başarıyı simgeliyordu. Çocukken okulun oyun bahçesinin önündeki kaldırımın çatlaklarına basmadığı sürece, annesinin aniden ölmesini engelleyeceğine inanır, bir yandan da kendine, bunun saçma sapan bir fikir olduğunu söylerdi. Ama o çatlaklara asla basmamış, annesi de ölmemişti.

Sokakta ilerliyor ama domuza bir türlü ulaşamıyorlardı.

"Siktir et," dedi Nettle. "Şu yaptığımıza inanamıyorum."

Ama başka seçenek yoktu. Turner devrilmiş bir telgraf direğinden uzunca bir tel kesti, bir ilmek yaptı. Domuzun peşi sıra kasabanın sonundaki bir yolda ilerliyorlardı; yolun iki yanına önleri bahçeli, küçük villalar sıralanmıştı. Her iki yandaki bahçe kapılarını tek tek açarak ilerlediler. Sonra domuzu arkadan kıstırmak ve geldiği yöne zorlamak için bir yan yola saptılar. Gerçekten de hayvan az sonra bir bahçeye girdi, otlara yumuldu. Turner hemen kapıyı kapadı, çitin üstünden sarktı ve ilmeği domuzun boynuna geçiriverdi.

Acı acı haykıran hayvanı gerisin geri sürüklemek, kalan güçlerini de tüketti. Neyse ki Nettle evin yerini anımsıyordu. Domuz arka avludaki minik ağıla güzelce kapatılınca, yaşlı kadın elinde iki sürahiyle çıkageldi. Küçük avluda, mutfak kapısının önünde büyük bir mutlulukla dikilip sularını içtiler. Karınlarının patlayacakmış gibi şişmesine karşın, ağızları daha fazlasını istiyordu, onlar da içmeyi sürdürdüler. Sonra kadın onlara sabun, havlu ve iki emaye tas getirdi. Turner'ın alev alev

yanan yüzü suyu paslı kahverengiye çevirdi. Kurumuş kanın üst dudağına yapışan kabukları bir çekişte, olduğu gibi kalkıverdi. İşi bitince, çevresindeki havada alabildiğine zevkli bir hafiflik hissetti; teninin üzerinde ipeksi bir dokunuşla kayıyor, burun deliklerine doluyordu. Kirli suyu bir aslanağzı öbeğinin dibine döktüler; Nettle çiçeklerin ona ana-babasının arka bahçesini anımsattığını söyledi. Çingene mataralarını doldurdu, her ikisine de mantarları yarıya kadar açık birer şişe kırmızı şarapla bir kangal sucuk verdi; hepsini sırt çantalarına attılar. Tam ayrılmaya hazırlanırlarken kadının aklına bir şey geldi, içeri girdi. İki küçük kesekâğıdıyla döndü; içlerinde yarımşar düzine şekerli badem vardı.

Ciddi ciddi el sıkıştılar.

"Bu kibarlığınızı ömrümüzün sonuna kadar unutmayacağız," dedi Turner.

Kadın başını salladı, Turner onun şöyle dediğini duyar gibi oldu: "Domuzuma baktıkça sizi anımsayacağım." Kadının yüzündeki haşin anlam değişmemişti, dolayısıyla bu sözlerin hakaret, alay ya da gizli bir ileti taşıyıp taşımadığı anlaşılmıyordu. Bu kibarlığa değmediklerini mi düşünüyordu? Turner arkasını döndü, beceriksizce uzaklaştı; sokağa çıkınca kadının sözlerini Nettle'a çevirdi. Onbaşı onun kadar kuşkucu değildi.

"Yalnız yaşayan bir kadın ve domuzuna düşkün. Gayet normal. Bize minnettar kaldı." Sonra, kuşkuyla ekledi: "İyi misin, Patron?"

"Harikayım, teşekkür ederim."

Mace'i bulmak, ganimeti paylaşmak amacıyla sahile doğru ağır aksak ilerlediler. Ama Nettle domuzu yakalamayı başardıklarına göre, şişelerden birini hemen şimdi açmayı hak ettiklerini düşünüyordu. Turner'ın kararlarına duyduğu güveni yeniden kazanmıştı. Bir yandan yürüyor, bir yandan da şişeyi elden ele geçiriyorlardı. Gün batmaya başlamıştı ama Dunkirk'ün üstündeki kapkara bulut hâlâ seçilebiliyordu. Aksi yönde, yanıp sönen top

ateşini görebiliyorlardı. Savunma hattında mola verilmiyordu.

"Zavallı piç kuruları," dedi Nettle.

Turner onun geçici karakolun önündeki adamlardan söz ettiğini anlamıştı. "Daha fazla dayanamazlar," dedi.

"Etrafımız sarılacak, desene."

"Yarın ne yapıp edip kapağı bir gemiye atmalıyız."

Artık susuzlukları giderildiği için, akılları fikirleri karınlarını doyurmaktaydı. Turner sessiz bir köşede, üzerine yeşil çizgili bir örtü serilmiş, dört köşe bir masayla tavandan sarkan şu Fransız seramik lambalarını düşünüyordu. Ve tahta bir sıranın üzerine dizilmiş ekmek, şarap, peynir, sucuk.

"Akşam yemeği için kumsal uygun bir yer mi sence?" dedi.

Nettle ona katıldı: "Göz açıp kapayıncaya kadar soyuluruz."

"İhtiyacımız olan yeri biliyorum galiba."

Barın arkasındaki sokaktaydılar. Koşarak kaçtıkları sokağın yarı karanlık ucuna bir göz atınca, dış çizgileri denizden yansıyan son ışınlarda güçlükle seçilebilen birkaç karaltı gördüler; onların epeyce ilerisinde, daha koyu renk bir kütle vardı – kumsaldaki askerler ya da kum tepeciklerindeki otlar, hatta belki de kumulların kendisi. Gün ışığında bile bulamadıkları Mace'i bulmak artık olanaksızdı. Böylece, karınlarını doyuracak bir yer aranarak yürümeyi sürdürdüler. Sayfiyenin bu bölümü asker kaynıyordu; sokakları gürültüyle arşınlayan, bağıra çağıra şarkı söyleyen çeteler. Nettle şarap şişesini yeniden sırt çantasına kaydırdı. Mace olmayınca kendilerini daha savunmasız hissediyorlardı.

Bomba yemiş bir otelin önünden geçtiler. Turner aklındaki odayı burada bulup bulamayacağını merak etti. Nettle'ın aklıysa, içeriden birkaç şilte kapmaktaydı. Duvardaki bir delikten otele girdiler, yarı karanlıkta molozların, devrilmiş kerestelerin arasından ilerlediler, bir

merdivene rastladılar. Ama aynı şeyi düşünen erkeklerin sayısı epeyce fazlaydı. Merdivenin dibinde ciddi ciddi bir kuyruk oluşmaktaydı; basamaklar at kılından yapılma, ağır şilteleri taşıyan, güçbela aşağıya inmeye çalışan askerlerle doluydu.

Otelden gerisin geri çıktılar, yeniden karanın içlerine, yaşlı kadınla domuzuna doğru yöneldiler. Dunkirk'ten gelen elektrik şebekesi kesilmiş olmalıydı, ama kalın perdelerin bazısının kenarından dışarıya mum ışığının ve gaz lambalarının sarımsı kızartısı sızıyordu. Yolun öteki tarafında askerler kapıları yumrukluyordu, ama şu anda kimse kapısını açmazdı. Turner akşam yemeği için nasıl bir yer düşündüğünü Nettle'a tarif etmeye girişti. Dökme demirden parmaklığı olan bir balkona açılan, yere kadar uzanan Fransız pencereleri, balkonun önünde tel tel sarkan, asırlık bir salkım, saçaklı, yeşil örtülü, yuvarlak bir sehpanın üzerinde bir gramofon, uzun, zarif bir kanepenin önüne atılmış bir İran halısı olan bir yer. Ne kadar ayrıntılı tanımlarsa, odaya o kadar çok yaklaşacaklardı sanki. Sözcükler onu ete kemiğe büründürecekti.

İyi huylu bir kemirgenin şaşkınlığıyla alt dudağını ısırıp duran Nettle onun sözünü bitirmesini bekledi, sonra, "Biliyordum. Allah kahretsin, biliyordum," dedi.

Bombalanmış bir evin önünde duruyorlardı; yarısı ortaya çıkmış olan kiler dev boyutlu bir mağarayı andırıyordu. Nettle onu ceketinden yakaladı, kırık kiremit yığınına doğru çekti. Önüne düştü, kilerin karanlık zemininde dikkatle yönlendirdi. Turner bunun aradığı yer olmadığını biliyordu, ama Nettle'ın bu alışılmadık kararlılığına direnemedi. İleride bir ışık noktası göründü, sonra bir tane daha, sonra bir üçüncüsü. Erkekler buraya çoktan sığınmış, sigaralarını yakmıştı bile.

Biri homurdandı: "Hey, defolun gidin! Doluyuz!"

Nettle bir kibrit çaktı, havaya kaldırdı. Duvarların dibi sırtını duvara vermiş oturan erkeklerle doluydu; çoğu uyuyordu. Birkaçı zeminin ortasında yatıyordu, ama

hâlâ boş yer vardı; kibrit sönünce oturması için Turner'ın omzuna bastırdı. Kalçasının altındaki döküntüleri iteklerken, Turner gömleğinin ıslandığını fark etti. Kan da olabilirdi, başka bir sıvı da, ama şu anda herhangi bir acı hissetmiyordu. Nettle kaputu onun omuzlarına yerleştirdi. Ayaklarındaki ağırlıktan kurtulunca, delice bir hafifleme coşkusu dizlerine doğru yayıldı; Nettle'ın hayal kırıklığına uğrayacağını biliyordu, ama bu gece buradan hiçbir yere kıpırdamayacaktı. Gün boyu yürümenin sallantısı şimdi toprağa geçmişti. Bu zifiri karanlıkta otururken, altındaki zemin bir sağa bir sola, hafif hafif sallanıyordu. Şimdi sorun, dikkat çekmeden karnını doyurmaktı. Sağ kalmak, bencillik gerektiriyordu. Yine de hiçbir şey yapmadı; beyni boşalmıştı. Bir süre sonra Nettle onu dirseğiyle dürttü, şarap şişesini eline tutuşturdu. Turner dudaklarını şişenin ağzına yapıştırdı, şişeyi kaldırdı, kana kana içti. Biri onun yutkunduğunu duydu.

"Ne içiyorsun?"

"Koyun sütü," dedi Nettle. "Hâlâ ılık. İster misin?"

Biri öksürerek genzini temizledi, jölemsi, ılık bir şey Turner'ın elinin üzerine kondu. "Pis herifin tekisin, iğrençsin."

Başka, daha tehditkâr bir ses, "Kesin sesinizi," dedi. "Burada uyumaya çalışıyoruz."

Nettle hiç ses çıkarmadan yavaşça sırt çantasına uzandı, sucuğu çıkardı, üçe böldü, ekmekten kopardığı parçayla birlikte Turner'a verdi. Turner betona boylu boyunca uzandı, hem et kokusunu hem de çiğneme sesini bastırmak için kaputunu başının üzerine çekti, kendi soluğunun ılıklığında, yanağına batan tuğla ve taş parçacıkları eşliğinde, hayatının en lezzetli yemeğini yedi.

İçeriye, barınak arayan birtakım askerler girdi, tıpkı Nettle'la onun yaptığı gibi, içlerinden biri bir kibrit çaktı. Robbie onlara karşı ani bir husumet duydu, Batılı aksanlarına sinir oldu. Kilerdeki herkes gibi, bir an önce çekip gitmelerini istedi. Ama onun ayaklarının az ötesinde bir

yer buldular. Burnuna belli belirsiz bir konyak kokusu çarpınca, onlardan daha çok nefret etti. Kendilerine uyuyacak yer ayarlarken epeyce gürültü çıkardılar, duvarın dibinden biri haykırdı: "Lanet olası köylüler!" Yeni gelenlerden biri, sendeleyerek o yana atıldı, bir anlık bir itiş kakış oldu. Ama karanlık ve sığınmacıların bitkin itirazları yeniden huzuru sağladı.

Az sonra derin soluklardan ve horultulardan başka bir şey duyulmaz oldu. Altındaki zemin hâlâ yalpalar gibiydi; sonra sabit bir asker yürüyüşünün ritmini aldı ve Turner kendini bir kez daha izlenimlerin hüznüne kaptırdı; öyle gergin, öyle bitkindi ki, uyuyamayacaktı. Paltosunun altında, Cecilia'dan gelen mektup destesini hissedebiliyordu. *Seni bekleyeceğim. Geri dön.* Sözcükler anlamsız değildi ama şu anda onu duygulandırmıyordu. Yeterince açıktı – birini bekleyen biri sayısal bir toplama gibiydi ve en az sayılar kadar duygudan yoksundu. Beklemek. Öteki kişi yaklaşırken, birinin hiçbir şey yapmadan zaman doldurması. Beklemek, ağır bir sözcüktü. En az kaputu kadar ağır olan sözcüğün ağırlığını üzerinde hissediyordu. Kilerdeki herkes bekliyordu; kumsaldaki herkes. Cecilia bekliyordu, tamam; peki ya sonra? Kızın bu sözcükleri söylerkenki sesini duymaya çalıştı, ama duyduğu şey, yüreğinin hemen altından gelen kendi sesiydi. Onun yüzünü bile gözünün önüne getiremiyordu. Düşüncelerini duyduğu yeni, sevindirici gelişmelerde yoğunlaştırmak için kendini zorladı. İçinden çıkamadığı gizemler silinmiş, o zorunluluk duygusu ölmüştü. Briony ifadesini değiştirecek, geçmişi yeniden yazacaktı, böylece suçlu masum olacaktı. Peki ama, suç bu günlerde neydi? Ucuzdu. Artık herkes suçluydu ve hiç kimse suçlu değildi. Bir ifade değişikliği hiç kimseye saygınlığını iade edemezdi, çünkü bütün tanıkların ifadelerini alacak, olguları, kanıtları bir araya getirecek ne yeterince insan vardı, ne kâğıt kalem, ne yeterli sabır, ne de huzur. Tanıklar

da suçluydu. Gün boyu birbirimizin işlediği suçlara tanıklık ediyorduk. Bugün kimseyi öldürmedin mi? Kaç kişiyi ölüme terk ettin peki? Burada, kilerde bunu ağzımıza almıyoruz. Uykuyla geçiştiriyoruz, Briony. Ağızda ballı badem tadı bırakan bu ad burada öyle yabansı, öyle ayrıksıydı ki, kızın adını doğru anımsayıp anımsamadığından kuşkuya düştü. Cecilia'nın adı da öyleydi. Bu adların tuhaflığını hep doğal mı karşılaşmıştı? Bu bile uzun süre kurcalanmayacak kadar çetin bir soruydu. Fransa'da bitirilmemiş öyle çok işi vardı ki, o tuhaf, ağır çantaları çoktan toplanmış olsa bile, İngiltere'ye gidişini ertelemek ona son derece mantıklı geliyordu. Eşyalarını burada bıraksa, çekip gitse, kimsenin dikkatini çekmezdi. Görünmez bavullar. Geri dönmeli, çocuğu ağaçtan indirmeliydi. Daha önce yapmıştı bunu. Kimsenin bakmadığı yere dönmüş, oğlanları ağacın altında bulmuş, Pierrot'yu omzuna, Jackson'ı kucağına almış, parkı geçmişti. Nasıl da ağırdılar! Cecilia'ya âşıktı, ikizlere, başarıya, gündoğumuna, o garip, kor gibi yanan pusa âşıktı. Peki, ya o karşılama töreni! Şimdi bu tür şeylere alışmıştı, adım başı karşılaştığın, sıradan şeylerdi, ama o sırada, yani içi henüz taş kesilmemiş, üzerine genel bir uyuşukluk çökmemişken, bu görüntü bir yenilikken, her şey zaten yeniyken, olup bitenleri olanca şiddetiyle, keskinliğiyle hissetmişti. Cecilia'nın çakıl taşlı yolda ona doğru koşmasını, kapısı açık polis arabasının yanında onunla konuşmasını önemsemişti. *Ah, sana âşıkken öyle temiz ve yürekliydim ki.* Evet, geldiği yolu geri dönecek, katettiği bunca mesafeyi, kurumuş, yıldırtıcı bataklıkları gerisin geri aşacak, köprüdeki hiddetli çavuşu, bombalanmış köyü geçecek, göz alabildiğine dümdüz uzanan tarlaları bölen, kilometrelerce uzunluğundaki yolda ilerleyecek, sol yanda, köyün kıyısında, ayakkabı dükkânının hemen karşısındaki izleri gözleyecek, üç buçuk kilometre sonra dikenli telle çevrili çitin üstünden atlayıp ormana dalacak, önce ormanı, ardından tarlaları geçip iki

erkek kardeşin çiftliğinde bir gecelik mola verecek, ertesi gün, sarı sabah ışığında pusulanın titreşen ibresine uyarak küçük vadilerden, derelerden, uğultulu arılardan oluşan güzelim taşrayı hızla geçecek, demiryolunu izleyen patikayı tırmanıp hüzünlü kulübeye varacaktı. Ve ağaca. Çamurun içinden yanmış, çizgili kumaş parçalarını, oğlanın pijamasının yırtıklarını toplayacak, sonra onu, o zavallı, solgun çocuğu ağaçtan indirecek ve doğru dürüst gömecekti. Çok güzel bir çocuktu. Bırakın suçlu, masumu gömsün; kimsenin de ifadesini değiştirmesine izin vermeyin. Peki ama, mezarı kazmasına yardım edecek olan Mace nerelerdeydi? O koca yürekli ayı, Onbaşı Mace. Burada tamamlanması gereken bir sürü şeyin yanı sıra, gitmemek için işte bir neden daha: Mace'i bulmak zorundaydı. Ama önce kilometreleri bir kez daha aşmak, tarlanın kuzeyine, çiftçiyle köpeğinin hâlâ saban sürdüğü yere ulaşmak ve Hollandalı kadınla oğluna, ölümleri yüzünden kendisini suçlayıp suçlamadıklarını sormak zorundaydı. Çünkü insan bazen abartılı, gereksiz suçluluk nöbetleri sırasında, olmayacak tahminler yürütebilirdi. Kadın belki de hayır derdi – Flamanca hayır. Sen bize yardım etmeye çalıştın. Bizi tarlanın sonuna kadar taşıyamazdın ki. İkizleri taşıdın, ama bizi, hayır. Hayır, sen suçlu değilsin. Hayır!

Bir fısıltı duydu, aynı anda fısıldayanın soluğunu, alev alev yanan yüzünde hissetti. "Çok gürültü yapıyorsun, Patron."

Onbaşı Nettle'ın başının arkasında koyu mavi, geniş bir şerit halinde uzanan gökyüzü ve kilerin yıkık çatısının bu fona kazınmış tırtıllı, siyah dış çizgileri vardı.

"Gürültü mü? Ne gürültüsü?"

"Hayır diye bağırıyordun, herkesi uyandırdın. Birkaç herifin tepesi fena attı, haberin olsun."

Başını kaldırmaya çalıştı ama başaramadı. Onbaşı bir kibrit çaktı.

"Tanrım. Berbat görünüyorsun. Hadi, iç şunu."

Turner'ın başını tutup kaldırdı, matarayı dudaklarına bastırdı.

Suyun tadı metalikti. İşi bitince, altında ancak bir okyanusa özgü kesintisiz, sabit bir dalgalanma başladı. Karayı geçmiş, okyanusu hissedinceye kadar yürümüştü. Nettle'ı telaşlandırmamak için kendini zorladı, doğal bir sesle konuşmaya çalıştı:

"Dinle, burada kalmaya karar verdim. Yapmam gereken bazı işler var."

Nettle kirli eliyle onun alnını sıvazlıyordu. İyi de, yüzünü, o kaygılı, sıçansı yüzünü ona bu kadar yaklaştırması şart mıydı?

"Patron, beni duyabiliyor musun? Dinliyor musun? Bir saat kadar önce, çıkıp dışarıyı bir kolaçan ettim. Bil bakalım, ne gördüm? Yolun aşağısından gelen, subaylara çağrı yapan bir grup denizci. Kumsalda toplanıyorlarmış. Gemiler dönmüş. Eve gidiyoruz, dostum. Bir teğmen saat yedide bizi alıp sahile indirecek. Şimdi biraz uyu ve lanet olası çığlıklarını da kes."

Artık çöküntü başlamıştı; istediği tek şey uykuydu – bin saatlik bir uyku. Buysa şimdi daha kolaydı. Suyun tadı iğrençti, ama işe yaramıştı; haberler ve Nettle'ın yatıştırıcı fısıltısı da öyle. Dışarıda, yolda sıraya girecek, uygun adım sahile yürüyeceklerdi. Sağ tarafa mevzileneceklerdi. Düzen yeniden kurulacaktı. Cambridge'de kimse uygun adım yürümenin yararlarını öğretmemişti. Tam tersine, özgür, asi ruhları yüceltmişlerdi. Şairleri. İyi de, şairler sağ kalma konusunda ne bilirdi? Hep birlikte hayatta kalma konusunda? Sıraları bozmamak, gemilere saldırmamak, parayı verenin düdüğü çalmaması, sona kalanın donakalmaması. Gelgit çizgisine doğru kumların üzerinde ilerlerken, postal sesi çıkartmamak. Dalgalara karşın, yoldaşları tekneye tırmanırken, küpeşteyi sabit tutmak için uzanan eller. Neyse ki deniz durgundu, artık kendisi de sakinleştiği için, Cecilia'nın bekleyişindeki güzelliği algılayabili-

yordu. Aritmetiğin canı cehenneme. Önemli olan, *seni bekleyeceğim* idi. Sağ kalmasının nedeni buydu. Kız bütün öteki erkekleri geri çevireceğini en kestirme yoldan dile getiriyordu işte. Yalnız sen. *Geri dön.* İnce tabanlı ayakkabılarının altında hissettiği çakıl taşlarını anımsadı, onları şu anda da hissedebiliyordu; bileklerine değen buz gibi kelepçeyi de. Müfettişle ikisi arabanın yanında durmuş, kızın ayak seslerine dönmüşlerdi. O yeşil elbiseyi, kalçalarını sımsıkı saran, koşmasını engelleyen ve omuzlarının güzelliğini gözler önüne seren kumaşı nasıl unutabilirdi? Pustan bile daha beyaz omuzlar. Polisin konuşmalarına izin vermesi Robbie'yi şaşırtmamıştı. Daha doğrusu, bunu düşünmemişti bile. Cecilia'yla ikisi, baş başaymış gibi davranmıştı. Kız ona inandığını, güvendiğini, onu sevdiğini söylerken kendini tutmuş, ağlamamıştı. Kendisi de, bunu asla unutmayacağını söylemekle yetinmişti; kastettiği şey ona (özellikle şimdi, şu anda daha da yoğunlaşan) büyük bir gönül borcu duyduğuydu. Sonra Cecilia bir parmağını kelepçenin üzerine koymuş, utanmadığını, utanacak bir şey olmadığını söylemişti. Erkeğin yakasını tutmuş, hafifçe sallamıştı; işte, "Seni bekleyeceğim. Geri dön," sözlerini o anda fısıldamıştı. İçtendi. Zaman ne kadar içten konuştuğunu kanıtlayacaktı. Sonra Robbie'yi arabaya itmişler, kız çabuk çabuk, uzun zamandır tuttuğu gözyaşları boşalmadan, eklemişti: Aralarında geçenler onlarındı, yalnızca onlara aitti. Kütüphaneyi kastediyordu elbette. Onlarındı. Kimse onu ellerinden alamazdı. "O bizim sırrımız," diye seslendi herkesin ortasında, tam arabanın kapısı kapanmak üzereyken.

"Tek sözcük etmeyeceğim," dedi Robbie, Nettle'ın başı görüş alanından çoktan çıkmış olmasına karşın. "Beni yedide uyandır. Söz veriyorum, ağzımdan tek bir sözcük bile duymayacaksın."

Üçüncü Bölüm

Huzursuzluk salt hastaneyle sınırlı değildi. Nisan yağmurlarının kabarttığı çalkantılı, kahverengi ırmakla birlikte yükseliyor, geceleri karartılan kentin üstüne ruhsal bir akşam alacası gibi çöküyordu; serin bir ilkyazdan ayırt edilemeyen ve usulca yayılan bir iyiliğin ardına ustaca gizlenen bu sessiz, kötücül ağdalaşmayı bütün ülke hissedebiliyordu. Bir şey sona ermekteydi. Koridor köşelerinde ciddi yüzlerle fikir alışverişinde bulunan, üst düzey hastane görevlileri bir sırrı beslemekteydi. Yaşça genç olan doktorların devinimleri biraz daha abartılı, adımları daha saldırgandı; başhekim hastaları dolaşırken dalgındı; bir sabah pencereye gidip gözünü ırmağa dikti, dakikalarca baktı; bu arada hemşireler yatakların ayakucunda dikilip beklediler. Yaşlıca hademeler hastaların tekerlekli sandalyelerini koğuşlara sokup çıkartırken keyifsiz görünüyordu; radyodaki gülünç skeçlerden kaptıkları şakaları, taklitleri unutmuş gibiydiler; oysa o çok nefret ettiği espriyi bir kez daha duymak bile Briony'nin yüreğine su serpebilirdi: Neşelen sevgilim, ya hiç olmasaydı?

Oysa olmak üzereydi. Hastane günlerdir yavaşça, hissettirmeden boşalıyordu. Büyük bir şans eseri, bir sağlık salgını başlamıştı sanki; yeterince zeki olmayan hemşire adayları bunu gelişen becerilerine yordular. Olup biteni saptamak zaman aldı. Boş yataklar koğuşlara yayıldı – geceleri dolduran ölüler gibi. Briony geniş, cilalı koridorlardan çekilen, bir zamanların parlak ve kendinden emin ayak seslerinin şimdi bastırılmış, af dileyen

bir tını çıkardığı duygusuna kapıldı. Sahanlıklara, asansörlerin önüne yeni yangın hortumları ve içi kum dolu yangın kovaları yerleştirmeye gelen işçiler hiç ara vermeden, bütün gün çalıştılar, işleri bitinceye kadar da hiç kimseyle, hademelerle bile tek sözcük konuşmadılar. Koğuştaki yirmi yatağın yalnızca sekizi doluydu; işleri eskisi kadar ağırdı, ama belli bir huzursuzluk, neredeyse batıl bir korku, öğrenci hemşireleri baş başa çaylarını içerken bile yakınmaktan alıkoyuyordu. Hepsi genel olarak daha sakin, daha uysaldı. İşten, soğuktan kızarmış ellerini uzatıp birbirlerine göstermez olmuşlardı.

Buna ek olarak, deneme süresini geçiren hemşire adaylarını sabit ve yoğun bir hata yapma korkusu sarmıştı. Hepsinin de Rahibe Marjorie Drummond'dan ödü kopuyordu: öfkesinin yaklaşmakta olduğunu gösteren o cılız gülümsemeden ve yumuşayan tavırlarından. Briony son zamanlarda bir dizi hata biriktirdiğinin farkındaydı. Dört gün önce, kadın hastalardan biri onca uyarıya karşın fenollü gargarayı lıkır lıkır içmiş (durumu gören hademeye bakılırsa, yarım şişe *Guinness* gibi mideye indirivermişti), yatağa fena halde kusmuştu. Briony'nin bir seferde yalnızca üç lazımlık taşıdığı da Rahibe Drummond'ın gözünden kaçmamıştı, elbette; oysa La Coupole'ün hamarat garsonları gibi, altı lazımlığı birden koğuşun kapısına kadar taşımaları bekleniyordu artık. Bitkinliği yüzünden unuttuğu ya da farkına bile varamadığı başka hatalar da yapmış olabilirdi. Uygunsuz davranışlara da eğilimliydi – hele aklı başka yerlere gittiğinde, ağırlığını bir ayağından ötekine kaydırma biçimi başhemşireyi çileden çıkartıyordu. Unutkanlıklar, beceriksizlikler günbegün, aldırışsızca çoğalabiliyordu: yerine doğru düzgün yerleştirilmeyen bir süpürge, etiketi görünecek biçimde katlanmış bir battaniye, kolalı bir yakada, zar zor fark edilebilen küçük bir kırışıklık, yatağın başucuna, ağzı içeri gelecek biçimde dizilmeyen şişeler, koğuştan eli boş çıkmak – hepsi sessizce bir yere not ediliyor-

du; ta ki bardak doluncaya kadar; işte o zaman, hele bir de sinyalleri iyi alamamışsan, karşılaştığın öfke karşısında afallıyordun. Üstelik tam da her şeyin yolunda gittiğini düşündüğün bir sırada.

Ama son zamanlarda, Rahibe Drummond hemşire adaylarına o neşesiz gülümsemesini yöneltmediği gibi, tüylerini diken diken eden o kısık sesi de kullanmaz olmuştu. Sorumluluklarıyla doğru dürüst ilgilendiği bile söylenemezdi. Kafası meşguldü; sık sık erkeklerin hariciye koğuşundaki avluda, meslektaşıyla uzun sohbetlere dalıyor, bazen de tam iki gün boyunca ortadan kayboluyordu.

Bir başka ortamda, farklı bir meslekte olsaydı, tombul bedeniyle anaç, hatta şehvetli bile görünebilirdi; dolgun, boyasız dudaklarının doğal rengi nefisti, bir oyuncak bebeğinki kadar sağlıklı, pembe, yuvarlak yanakları ysa iyi niyetli, sevecen bir kişiliğe işaretti. Ancak bu izlenim daha ilk günlerde siliniverdi: Briony'yle aynı dönemden iri, güler yüzlü, yavaş hareketli, bir inek kadar zararsız bakışlı bir hemşire adayı, koğuş rahibesinin yıkıcı gazabına hedef olduğunda. Hemşire Langland hariciye koğuşunda genç bir askeri apandisit ameliyatına hazırlamakla görevlendirilmişti. Delikanlıyla birkaç dakika yalnız kalınca tatlı tatlı gevezelik etmeye başladı, ona ameliyatıyla ilgili yatıştırıcı sözler etti. Asker o bildik soruyu sormuş olmalı ki, kız kutsal kuralı çiğnedi. (Elkitabında da açıkça belirtiliyordu, ama bu kadar ciddiye alınacağı kimsenin aklına gelmezdi.) Saatler sonra narkozdan çıkan genç asker, başucunda dikilen ameliyat hemşiresinin duyabileceği bir sesle, hemşire adayının adını sayıkladı. Hemşire Langland derhal azarlanarak kendi koğuşuna gönderildi. Bu arada ötekilerin de halka olup sahneyi dikkatle izlemeleri sağlandı. Zavallı Susan Langland kayıtsızlık ya da acımasızlık yüzünden iki düzine hastayı öldürmüş olsaydı, başına bundan daha kötüsü gelmezdi. Rahibe Drummond kıza, burada ka-

zandırmaya çalıştıkları Nightingale hemşirelik geleneklerinin yüzkarası olduğunu, yeterince şansı varsa, önümüzdeki ayı kirli çarşafları değiştirerek geçireceğini söylerken, salt Langland değil, olup biteni izleyen hemşirelerin yarısı ağlıyordu; Briony bunlardan biri değildi, yine de o gece, hâlâ biraz sarsılmış durumda yatağına girince, gözden kaçırdığı başka kurallar olup olmadığına bakmak için, elkitabını bir kez daha gözden geçirdi. Buyruğu tekrar tekrar okudu, belleğine kazıdı: Bir hemşire hiçbir koşul altında bir hastaya adını söyleyemez.

Koğuşlar boşalmış ama iş artmıştı. Her sabah yataklar ortaya çekiliyor, adaylar zemini ağır bir cila paspasıyla güzelce cilalıyordu; paspas öyle ağırdı ki, bir kızın onu sağdan sola tek başına sallaması gerçekten güçtü. Yerler günde üç kez süpürülüyordu. Boşalan dolaplar kazınırcasına siliniyor, döşekler havalandırılıyor, pirinç palto kancaları, kapı tokmakları, anahtar delikleri parlatılıyordu. Ahşap kısımlar (süpürgelikler, kapılar) fenollü karışımlarla yıkanıyordu; demir karyolalar ve yaylar da öyle. Öğrenciler lazımlıkları, şişeleri yıkıyor, birer yemek tabağı gibi, gıcır gıcır oluncaya kadar ovuyor, kuruluyordu. Boşaltma noktalarına yanaşan üç tonluk ordu kamyonları daha çok, daha çok yatak getiriyordu; bunlar öyle pis, öyle eskiydi ki, koğuşlara yan yana dizilip fenolle silinmeden önce, telle defalarca kazınması gerekiyordu. Öğrenciler iki görev arasında (belki günde on kez) çatlamış, kanayan ellerini buz gibi suda ovalaya ovalaya yıkamak zorundaydılar. Mikroplarla savaşa asla ara verilmiyordu. Temizlik bir ibadet gibi adayların beynine kazınıyordu. Yeryüzünde bir yatağın altına gizlenen ve bir tabur, hatta bir alay bakteri barındıran bir tutam battaniye yününden daha tiksindirici bir şey olmadığını öğrendiler. Her gün yinelenen kaynatma, kazıma, havalandırma ve ovma işlemleri öğrencilerin mesleksel gururunun rozetiydi; sırf bu nişanı kazanabilmek için her türlü kişisel konfor feda edilmeliydi.

Huzursuzluk giderek arttı, ama nedenleri üzerinde yorum yapma fırsatı azdı, zaten yasaktı da. Nöbette değillerse, yani boş zamanlarında, ya dersteydiler, ya konferansta, ya uygulamalı derslerde ya da ders kitaplarının başında. Yemek yerken, yatarken bile gözetim altındaydılar – Roedean'daki yeni kızlarmış gibi. Briony'nin yanındaki yatakta yatan Fiona, tabağını itip Oxo tabletiyle haşlanmış sebzeyi 'midesinin kaldırmadığını' söylediği an, nöbetçi hemşire onun başına dikildi, tabağındaki son lokmayı da yiyinceye kadar ayrılmadı. Fiona, Briony'nin arkadaşıydı; yatakhanede, ön eğitimin ilk gecesinde Briony'den sağ elinin tırnaklarını kesmesini rica etmişti; sol eliyle makası tutamadığını, bu işi hep annesinin yaptığını açıkladı. Kızılımsı sarı saçlı, çilliydi, buysa Bri

nin ilk anda gerilmesine yol açmıştı. Ama Lola'dan çok farklıydı; Fiona gürültücü ve neşeliydi, ellerinin üzerinde gamzeler vardı, dev boyutlu göğüsleri nedeniyle, öteki kızlar onun bir gün mutlaka koğuş hemşiresi olacağını öne sürüyordu. Ailesi Chelsea'de oturuyordu. Bir gece yatağında fısıltıyla açıkladığına göre, babasının Churchill'in savaş kabinesine çağrılması bekleniyordu. Ama kabine açıklanınca, onların soyadına rastlanmadı, herhangi bir açıklama da yapılmadı; Briony konuyu kurcalamamaya karar verdi. Ön eğitimden sonraki birkaç ay boyunca, Briony ile Fiona birbirlerinden neden hoşlandıklarını araştıracak zaman bulamadılar. Hoşlandıklarını bilmek onlara yetiyordu. Hiçbir tıbbi geçmişi olmayan bir avuç hemşire adayından ikisiydiler. Öteki kızların çoğu ilkyardım kursları görmüş, kimisi kanla, ölülerle haşır neşir olmuştu – ya da en azından, öyle diyorlardı.

Ama dostlukları geliştirmek kolay değildi. Adaylar nöbetleri boyunca ayrı koğuşlarda çalışıyor, günde üç saat (boş zamanlarında) ders çalışıyor, sonra da uyuyorlardı. Tek lüksleri, dörtle beş arasındaki çay molasıydı; adlarının baş harflerini taşıyan minyatür, kahverengi demlikleri ahşap raflardan alır, koğuşun hemen dışındaki kü-

çük odada toplanırlardı. Sohbet fazla resmiydi. Nöbetçi hemşire başlarındaydı: onları denetlemek, terbiyeyi sağlamak için. Ayrıca daha oturur oturmaz, üçe katlanmış bir battaniye kadar ağır bir yorgunluk çökerdi üzerlerine. Kızlardan biri elindeki çay fincanıyla uyuyakalmış, baldırını yakmıştı. Çığlıkları duyup gelen Rahibe Drummond, uygulamalı yanık tedavisi için iyi bir fırsat, dedi.

Dostluğun karşısındaki engellerden biri de, Briony'nin kendisiydi. O ilk aylarda var olan tek ilişkisi, Rahibe Drummond'la arasındaki ilişkiydi sanki. Kadın hep oradaydı; bir an koridorun karşı ucundan, korkunç bir amaçla Briony'ye doğru geliyor, bir an sonra onun omuz başında, fısıldıyordu: Ön eğitim sırasında erkek hastaları yattıkları yerde temizleme işlemine yeterince dikkat etmemişti, anlaşılan? Yıkanma suyunun *ikinci* değiştirilişinden sonra, yeni sabunlanmış elbeziyle sırt havlusu "son temizleme işlemini" kendi eliyle yapması için, hastaya verilecek! Briony'nin ruh hali neredeyse bütünüyle rahibeye bağlıydı – kadının o anda Briony için ne düşündüğüne. Rahibe Drummond'ın bakışlarını ne zaman üzerinde hissetse, midesi üşüyüveriyordu. Bir işi doğru yapıp yapmadığını anlaman, olanaksızdı. Kadın tarafından eleştirilmekten ödü kopuyordu. Övgü duyulmuş şey değildi. En iyilerin görüp görebileceği tek ödül, kayıtsızlıktı.

Briony yalnız kalabildiği anlarda (genellikle karanlıkta, uyumadan önceki dakikalarda), bu yaşamla Girton'da, Milton okuyor olsaydı süreceği yaşam arasında hayali bir koşutluk kurardı. Ablasının hastanesinde değil de, onun kolejindeydi sanki. Briony hemşireliği seçerken savaşta birilerine yardımı olacağını sanmıştı. Oysa bu meslek yaşamını daraltmış, onu kendinden on beş yaş büyük bir kadınla arasındaki ilişkiye indirgemişti; kadının Briony'ye dayattığı güç, bir annenin çocuğu üzerindeki gücünden kat kat büyüktü.

İnsanın kimliğinden soyunması demek olan bu daralma, haftalarca önceden, daha Rahibe Drummond'ın

adını bile duymadan başlamıştı. Briony iki aylık ön eğitimin ilk gününde, bütün sınıfın önünde küçük düşmüş, ilk dersini almıştı. Evet, işler artık böyle yürüyecekti. Yakasına taktığı isim rozetinde bir yanlışlık yapıldığını kibarca göstermek için, rahibenin yanına gitmişti: O "B. Tallis" idi, küçük, üçgen yaka iğnesinde yazıldığı gibi "H. Tallis" değil.

Yanıt, sakindi: "Sen bu rozette tanımlanan kişisin, öyle de kalacaksın. İlk adın artık bizi hiç ilgilendirmiyor. Şimdi lütfen yerine otur, Hemşire Tallis."

Kızlar cesaret edebilseydi kahkahalarla gülerdi, çünkü hepsinin rozetindeki ilk harf aynıydı, ama onlar doğru bir sezgiyle, başka türlüsüne izin verilmeyeceğini sezmişlerdi.

Asla dile getirilmiyordu ama bütün bu işlemler askeri bir modele dayanıyordu. Kendisinden asla "Florence" diye söz edilmeyen Bayan Nightingale disiplinin, güçlü bir komuta zincirinin ve iyi eğitilmiş erlerin değerini anlayacak kadar uzun kalmıştı Kırım'da. Dolayısıyla, karanlıkta Fiona'nın bütün gece sürecek horultusunu dinlerken (hep sırtüstü yatardı), çocukken Leon'la Cecilia'yı görmek için yaptığı ziyaretlerden anımsadığı ve hayalinde canlandırmakta hiç zorlanmadığı Cambridge'deki koşut yaşamın, yakında gerçek yaşamından kopmaya başlayacağını hissedebiliyordu. Önündeki bu dört yıl, bu kuşatıcı, sıkı düzen artık onun öğrencilik yaşamıydı; çekip gitmek için ne isteği vardı ne de özgürlüğü. Kendini kısıtlamalardan, kurallardan, itaat, çalışma ve hiç dinmeyen bir beğenilmeme korkusundan oluşan bir yaşama bırakıyordu. O bir aday sürüsünün üyesiydi ve rozetinin ötesinde hiçbir kimliği yoktu. Burada özel öğretmenler yoktu; kimse onun entelektüel gelişiminin kusursuzca sürebilmesi adına uykusuz kalmıyordu. Lazımlıkları boşaltıyor, defalarca yıkıyor, yerleri süpürüp cilalıyor, sıcak kakaoyla Bovril hazırlıyor, getirip götürüyordu. Ve iç gözlemlerden kurtuluyordu. İkinci yılını sürdüren öğrenci-

lerden duydukları doğruysa, bir gün gelecek, yeterliliğinden, becerikliliğinden zevk almaya başlayacaktı. Son günlerde bunu bir nebze de olsa tatmaya başlamıştı zaten: bir gözetmen eşliğinde nabız ve ateş ölçmesine, sonuçları bir çizelgeye kaydetmesine izin verildiği zamanlar. Tıbbi tedavilere gelince; daha şimdiden, bir hastaya mantar hastalığı için eflatun kantaron, bir kesiğe *aquaflavine* emülsiyonu, bir çürüğe sülüğen tozlu losyon uygulamıştı bile. Ama genellikle, yalnızca bir hizmetçi, bir hademeydi; boş zamanlarında da beyni basit olgularla tıkabasa doldurulan bir çaylak. Başka şeyler düşünecek zaman bulamadığına memnundu. Ama her gecenin sonunda, sırtında geceliğiyle sahanlıkta durduğu ve ırmağın üstünden ışıksız kente baktığı zaman, o sokaklardaki huzursuzluğu hissediyordu. Koğuşları da kaplayan ve tıpatıp karanlığa benzeyen bir huzursuzluktu bu. Gündelik yaşamındaki hiçbir şey, Rahibe Drummond bile, Briony'yi ondan koruyamazdı.

Işıklar sönmeden önceki yarım saatte (sıcak kakaodan sonra) kızlar birbirlerinin odasına girip çıkar, yataklarına oturup eve ya da sevgililerine mektup yazarlardı. Sayısı az da olsa, evini özleyip biraz gözyaşı dökenler hâlâ vardı; böyle anlarda omuzlara dolanan kollar ve yatıştırıcı sözcüklerle birbirlerini avuturlardı. Briony bu yetişkin genç kadınların anneleri ya da (öğrencilerden birinin, hıçkırıklar arasında itiraf ettiği gibi) babasının pipo kokusu için ağlamasını yapmacık, abartılı buluyordu. Arkadaşlarını avutanlarınsa, bundan fazlasıyla haz aldıkları görülebiliyordu. Briony eve bazen bu iç karartıcı ortamda yazardı; mektupları kısa ve özdü: Hasta değildi, mutsuz değildi, paraya gereksinmiyordu, annesinin öne sürdüğü gibi fikrini değiştirmeye niyeti yoktu. Öteki kızlar gündelik işlerini övünürcesine, ayrıntılarıyla yazar, sevecen ana-babalarını hayretler içinde bırak-

maya çalışırlardı. Briony bu tür konuları bir tek not defterine açardı, üstelik ayrıntılara girmeden. Ne kadar basit işlerle uğraştığını annesi öğrenmemeliydi. Hemşire olmak istemesinin nedenlerinden biri de, bağımsızlığını kazanmaktı. Ailesi, özellikle annesi Briony'nin yaşamı hakkında ne kadar az şey öğrenirse o kadar iyiydi.

Emily'nin mektupları, hiç yanıtlanmayan bir dizi soruyu inatla yinelemenin dışında, daha çok kentten gönderilen insanlarla ilgiliydi. Hepsi de Londra'nın Hackney yöresinden gelen üç anneyle yedi çocuğu, Tallis evine yerleştirilmişti. Annelerden biri kendini köyün meyhanesinde rezil etmiş, oraya girmesi yasaklanmıştı. Öteki kadın dindar bir Katolik'ti ve her pazar, ayine katılmak için üç çocuğuyla birlikte kasabaya kadar altı kilometre yürüyordu. Ama kendisi de Katolik olan Betty, bu tür farklılıklara karşı hiç de duyarlı değildi. Bütün annelerden de çocuklardan da nefret ediyordu. Daha ilk sabah ona, yemeklerini beğenmediklerini söylemişlerdi. Betty, kiliseye giden kadını hole tükürürken gördüğünü iddia ediyordu. Çocukların en büyüğü, sekiz yaşında gösteren on üç yaşındaki oğlan, çeşmeye gitmiş, heykele tırmanmış, Triton'un borusunu ve kolunu ta dirseğine kadar koparmıştı. Jack kolayca onarılabileceğini söylemişti. Ama eve getirilip mutfağın bitişiğindeki kilere bırakılan mermer parça kaybolmuştu. Betty, yaşlı Hardman' dan aldığı bilgiye dayanarak, oğlanı parçayı göle atmakla suçluyordu. Oğlan hiçbir şeyden haberi olmadığını söylüyordu. Biri, gölün boşaltılması fikrini ortaya atmıştı, ama düşünülmesi gereken bir çift kuğu vardı. Annesi oğlunu hararetle savunmuştu; çeşmenin çocuklar için tehlike oluşturduğunu, bu konuyu milletvekiline yazacağını söylüyordu – Sir Arthur Ridley, Briony'nin vaftiz babasıydı.

Emily yine de, sığınmacıları eve alarak kurtuldukları için şanslı olduklarını düşünüyordu, çünkü bir ara, ordunun bütün eve el koymasına ramak kalmıştı. Neyse ki,

Hugh van Vliet'nin köşküne yerleşmişlerdi, çünkü orada bir bilardo masası vardı. Emily'nin verdiği öteki haberlere gelince: Kız kardeşi Hermione hâlâ Paris'teydi ama Nice'e yerleşmeyi düşünüyordu. İnekler arazinin kuzey yanındaki üç tarlaya taşınmıştı, böylece park sürülecek ve mısır ekmeye uygun hale getirilecekti. 1750'lerden kalma iki buçuk kilometre uzunluğundaki demir çit sökülmüş, eritilip Spitfire yapımında kullanılmak üzere götürülmüştü. Çiti söken işçiler bile bunun uygun bir maden türü olmadığını söylemişti. Irmağın aşağısına, tam dirseğe oturtulan çimento ve tuğla karışımı küçük istihkâm yeri, ayakotlarının ortasına yapıldığı için, çamurcunların ve gri kuyruk sallayanların yuvalarına büyük zarar vermişti. Bir başka istihkâm yeri de, anayolun köye girdiği noktaya yapılmıştı. Klavsen dahil, kırılabilecek bütün eşyaları bodruma saklamışlardı. Sinirden ne yaptığını bilmeyen Betty, Clem Amca'nın vazosunu aşağıya taşırken düşürmüş, basamaklara çarpan vazo paramparça olmuştu. Vazonun durup dururken, daha elindeyken ikiye ayrılıverdiğini söylüyordu, ama buna inanmak zordu elbette. Danny Hardman donanmaya katılmıştı, ama köyün bütün öteki gençleri East Surrey'e gitmişti. Jack inanılmayacak kadar çok çalışıyordu. Katıldığı özel bir konferanstan bitkin, avurtları çökmüş bir halde dönmüş, gittiği yeri açıklamasının yasak olduğunu belirtmişti. Vazoyu duyunca küplere binmiş, hiç âdeti olmamasına karşın, Betty'ye bağırmıştı. Yetmezmiş gibi, kadın bir vesika koçanını kaybetmiş, iki hafta boyunca şekersiz idare etmek zorunda kalmışlardı.. Kızıl Aslan barına girmesi yasaklanan anne, gaz maskesini yanında getirmemişti ve yenisini bulmak olanaksızdı. Polis Şefi Vockins'in kardeşi olan sivil savunma sorumlusu, karartmayı denetlemek için tam üç kez teftişe gelmişti. Tam bir diktatör kesilmek üzereydi. Kimse ondan hoşlanmıyordu.

Briony yorucu bir günün sonunda bu mektupları

okurken düşsel, puslu bir geçmiş özlemi, çoktan yitirilmiş bir yaşama belli belirsiz bir hasret duyardı. Öte yandan, kendine acıdığı söylenemezdi. Yuvasıyla bağlarını koparan, kendisiydi. Ön eğitimden sonraki bir haftalık izninde (bir yıl sürecek olan adaylık süresi başlamadan), dayısıyla yengesinin yanına, Primrose Hill'e gitmiş, telefonda annesine inatla direnmişti. Herkes onu görmek, yeni yaşamını dinlemek için deli olurken, neden Briony bir günlüğüne de olsa uğramıyordu? Ve neden bu kadar seyrek yazıyordu? Dosdoğru bir yanıt vermek zordu. Şu anda uzak durması gerekiyordu, o kadar.

Yatağının başucundaki dolabın çekmecesinde, ebrulu kartondan kapağı olan orta boy bir not defteri vardı. Defterin sırtına bir ip yapıştırılmış, ucuna küçük bir kurşunkalem tutturulmuştu. Yatakta mürekkepli kalem kullanmak yasaktı. Briony ön eğitimin ilk gününde, akşam günce tutmaya başlamıştı; çoğu gece, ışıkların sönmesine on dakika kala bir şeyler yazmayı becerebiliyordu. Sanatsal bildiriler, ufak tefek şikâyetler, kabataslak karakter tanımlamaları ve o gün yaşananlara ilişkin, bulanıklaşan, giderek fanteziye kayan notlar. Yazdıklarını yeniden okuduğu çok enderdi, ama dolu sayfaları karıştırmaktan hoşlanırdı. O isim rozetinin ve üniformanın gerisindeki gerçek benliği buradaydı; gizlice biriktirilen, sessizce çoğalan benliği. El yazısıyla dolu sayfaları seyretmekten aldığı keyfi hâlâ yitirmemişti. Ne yazdığı, neredeyse hiç önemli değildi. Çekmece kilitli olmadığı için, Rahibe Drummond'ın anlayamayacağı biçimde yazmaya özen gösteriyordu. Hastaların adlarını bile değiştiriyordu. Adları değiştirince de, koşulları ve olayları dönüştürmek kolaylaşıyordu. İnsanların zihinlerinde avarece gezinen düşünceleri, kendi hayal gücüne göre yorumlamaktan oldu bitti hoşlanırdı. Gerçeğe bağlı kalmak gibi bir zorunluluğu yoktu; kimseye "tarih yazma" sözü vermemişti ki. Burası, özgür olabileceği tek yerdi. Koğuştaki insanların çevresinde küçük öyküler inşa etti – pek inandırıcı olma-

yan, biraz abartılı, biraz edebi. Bir süre kendini tıp dünyasının Chaucer'ı gibi gördü; onun koğuşları, kötücül sırları olan rengârenk tiplerle, gizli kovuklar, ayyaşlar, eski şapkalar, sevimli azizlerle dolup taşıyordu. Son yıllarda, olayları daha yakından gözlemlemediğine pişmandı; kendini daha bol hammaddeyle beslemediğine hayıflanıyordu. Ne olduğunu, neye benzediğini, kimin orada bulunduğunu, neler söylendiğini bilmek, çok yararlı olacaktı. Şimdilik, gündem sayesinde onurunu koruyabiliyordu: Bir hemşire adayı gibi görünüp davranabilir, yaşayabilirdi, ama gerçekte kendini gizleyen, önemli bir yazardı. Bildiği her şeyle (aile, yuva, dostlar) bağı kesildiği zaman, sürekliliği sağlayan tek şey, yazmak olmuştu. O, her zaman yaptığı şey değil miydi?

Gün içinde zihninin özgürce gezindiği anlar sayılıydı. Bazen bir ayak işi için dispansere gönderilir, eczacının dönüşünü beklemesi gerekirdi. O zaman koridorda yavaşça yürür, bir merdiven boşluğuna, ırmağa bakan bir pencerenin bulunduğu noktaya doğru ilerlerdi. Parlamento Binası'na görmeyen gözlerle bakarken, hiç farkında olmadan ağırlığını sağ ayağına kaydırır, gündelik görevlerini değil, yazdığı ve bir dergiye yolladığı uzun öyküyü düşünürdü. Primrose Hill'deki tatili sırasında dayısının daktilosunu ödünç almış, yemek odasına götürmüş ve işaretparmaklarını kullanarak öykünün son taslağını temize çekmişti. Bütün bir hafta, günde sekiz saatten fazla çalışmıştı; ta ki sırtı, ensesi zonklayıncaya, gözlerinin önünde tırtıklı, kıvrım kıvrım " işaretleri uçuşuncaya kadar. Ama sonunda, bitmiş kâğıt destesini (yüz üç sayfa!) toparlarken hissettiği zevkten daha büyük bir zevk anımsamıyordu; eserinin ağırlığını şişmiş parmak uçlarında hissetmişti. Onun yapıtı. Bunu ondan başka hiç kimse yazamazdı. Bir karbon kopyayı kendine ayırdı, öyküsünü paket kâğıdına sardı (ne kadar uygunsuz bir sözcük!), Bloomsbury otobüsüne bindi, Lansdowne Terrace'daki adrese gitti, *Horizon* adındaki yeni derginin ka-

pısını çaldı ve paketi kapıyı açan sevimli, genç kadına verdi.

Başarısının onu en çok heyecanlandıran yanları tasarımı, katıksız geometrisi ve yansıttığı sınırlayıcı belirsizlikti; bunu modern bir duyarlılık olarak görüyordu. Kesin, açık seçik yanıtların çağı geçmişti. Karakterlerin ve olay örgüsünün çağı da. Güncesine kaba hatlarla karaladığı taslakların dışında, artık karakterlere içtenlikle inanmıyordu. Onlar, on dokuzuncu yüzyıla özgü antika araçlardı. Karakter kavramının temeli, modern ruhbilimin gözler önüne serdiği zaafların, günahların üzerine kurulmuştu. Konularsa, çarkları artık dönmeyen, paslı makineler gibiydi. Çağdaş bir besteci bir Mozart senfonisini ne kadar besteleyebilirse, modern bir romancı da salt karakterlere ve olaylara dayanan bir kitabı o kadar yazabilirdi. Briony'yi asıl ilgilendiren şeyler, fikir, algı ve duygulanımlardı; zamanda bir ırmak gibi akan bilinci, onun kesintisiz akışını, ırmağa karışan ve onu kabartan öteki suları, suyun yönünü değiştirebilecek engelleri nasıl sunacağıydı. Ah, keşke bir yaz sabahının duru ışığını, bir pencerede duran çocuğun içindeki duyguları, bir su birikintisinin üstündeki kırlangıcın havada bir eğri çizip suya doğru alçalışını betimleyebilseydi. Geleceğin romanı geçmişteki hiçbir şeye benzemeyecekti. Virginia Woolf'un *Dalgalar*'ını üç kez okumuş, insan doğasında büyük bir dönüşümün gerçekleşmekte olduğunu düşünmüştü; bu değişimin özünü yalnızca kurgu, yeni bir kurgu türü yakalayabilirdi. Bir beyne girmek ve onun işleyişini ya da işletilişini göstermek, üstelik bunu simetrik bir tasarımla yapmak – işte sanatsal zafer, buydu. Dispanserin yakınlarında oyalanıp eczacının dönmesini bekleyen, Thames'in karşı kıyısını böyle tek ayağının üzerinde seyrederken, Rahibe Drummond'a yakalanma tehlikesini bile unutan Hemşire Tallis'in aklından geçenler, bunlardı.

Aradan üç ay geçti, *Horizon*'dan ses çıkmadı.

Yazıp gönderdiği ikinci öyküye de karşılık gelmedi. Hastanenin yönetim bürosuna gidip Cecilia'nın adresini öğrendi. Mayıs başında ablasına yazdı. Şimdi merak ediyordu: Cecilia'nın yanıtı suskunluk muydu, yoksa?

Mayısın son günlerinde hastaneye getirilen tıbbi malzemeler iyice arttı. Durumu acil olmayan hastaların çoğu eve gönderilmişti. Yeni gelen kırk denizci olmasaydı, koğuşlar bütünüyle boşalacaktı – ender rastlanan bir sarılık türü Kraliyet Donanması'nı kasıp kavuruyordu. Briony'nin sağına soluna bakınacak zamanı kalmamıştı. Hastabakıcılık ve anatomiye giriş kursları başladı. Eğitimin ilk yılındaki öğrencilerin başlarını kaşıyacak vakti yoktu; nöbetler, dersler, yemekler, özel çalışmalar arasında mekik dokuyorlardı. Üç sayfa okuduktan sonra uyuyup kalmamak olanaksızdı. Big Ben'in çanları günün her değişimini anımsatıyor, çeyrek saatleri vuran o tek, ciddi nota şu anda aslında başka yerde olmaları gerektiğini ayrımsayan kızların iniltileriyle karşılanıyordu.

Mutlak yatak istirahati, başlı başına bir tedavi olarak görülüyordu. Çoğu hastanın, durumu ne olursa olsun, lavaboya doğru birkaç adım atması bile yasaktı. Bu nedenle gün, lazımlıklarla başlıyordu. Rahibe onların koğuşta "tenis raketi" gibi taşınmasını onaylamıyordu. Lazımlıklar saat yedi buçuktan, sabah içeceklerinin dağıtılmasından önce, 'Tanrısal bir sunu' gibi taşınmalı, boşaltılıp güzelce yıkanmalı, üst üste dizilmeliydi. Lazımlıklar, hastaların yatakta yıkanması, yerlerin temizliği bütün gün sürüyordu. Yatak yapmaktan sırtları ağrıyor, bütün gün koşuşturmaktan tabanları yanıyordu. Hemşirelerin fazladan bir görevi daha vardı: koğuşların dev boyutlu pencerelerini karartmak. Günün sonuna doğru yine lazımlıkların, salya kaplarının boşaltılması, sıcak kakao hazırlanması. Nöbet biter bitmez, başlamak üzere olan dersin kitaplarını, defterlerini almak için doğruca yatakhaneye

koşmak. Briony bir gün, koridorda koştuğu için koğuş hemşiresinden tam iki kez azar işitti – her ikisi de aynı tekdüze ses tonuyla. Bir hemşirenin koşmasına yalnızca kanamalar ve yangınlarda izin vardı.

Kıdemli adayların en çok zaman geçirdikleri yer, sıra sıra çeşmelerin bulunduğu savaklı çamaşırhaneydi. Hastaneye lazımlık ve şişe yıkama makinelerinin takılacağı söyleniyordu, ama bu vaat edilen topraklara ilişkin bir söylentiydi yalnızca. Şimdilik onlardan öncekiler ne yaptıysa, aynısını yapmak zorundaydılar. Briony koştuğu için iki kez paylandığı gün, nöbet sırasını tamamlamış olmasına karşın, bir kez daha çamaşırhaneye gönderildi. Nedeni, hiç yazılmayan nöbet çizelgesindeki bir karışıklık olabilirdi, ama bundan kuşkuluydu. Çamaşırhanenin kapısını kapadı, ağır, kauçuk önlüğü beline bağladı. Boşaltmanın sırrı, daha doğrusu bunu becerebilmesinin tek yolu, gözlerini kapamak, soluğunu tutmak ve başını çevirmekti. Sonra sıra fenollü eriyikle çalkalamaya geliyordu. Lazımlık kulplarının iyice temizlenip kurutulduğunu kontrol etmeyi savsaklarsa, başı rahibeyle çok daha büyük bir derde girebilirdi.

Bu görev bitince, yani günün sonunda, iyice boşalmış olan koğuşu derleyip toplamaya döndü – dolapları düzeltmek, kül tablalarını boşaltmak, o günkü gazeteleri toplamak. Gözleri, *Sunday Graphic*'in katlanmış sayfasına kaydı. Olup bitenleri ilintisiz, bölük pörçük haber kırıntılarından takip ediyordu. Oturup bir gazeteyi doğru dürüst okuyacak zamanı asla olmuyordu. Maginot Hattı'nın delindiğini, Rotterdam'ın bombalandığını, Hollanda ordusunun teslim olduğunu biliyordu; bir gece önce, birkaç kız, Belçika'nın düşmek üzere olduğundan söz etmişti. Savaş çok kötü tökezliyordu, ama toparlanmak zorundaydı. Şu anda Briony'nin ilgisini çekense, uyuşturucu bir cümleydi – sözcüklerin söylediği değil, tatlılıkla gizlemeye çalıştığı şey. Fransa'nın kuzeyindeki Britanya birlikleri "önceden hazırlanmış mevkilere doğru, strate-

jik bir biçimde çekiliyordu". Askeri stratejiden ya da gazetecilik taktiklerinden habersiz olan kendisi bile, bozgunun, geri çekilme utancının hafifletilmeye çalışıldığını görebiliyordu. Belki de hastanede olup biteni kavrayan son kişi, oydu. Boşalan koğuşların, malzeme akışının, genel savaş hazırlığının bir parçası olduğunu düşünmüştü. Kendi küçük kaygılarına fazlasıyla gömülmüştü. Şimdi, ayrı haber parçacıklarının nasıl birleştiğini görüyor, kendisinden başka herkesin bildiği şeyi, hastane yönetiminin neye hazırlandığını anlıyordu. Almanlar Manş'a ulaşmıştı, Britanya ordusunun başı dertteydi. Fransa'da işler, ölçeği tam olarak bilinmese de, çok kötü, çok ters gitmişti. Çevresinde bir süredir dolanıp duran da, işte bu önsezi, bu dilsiz dehşetti.

Tam bu dönemde, son hastaların da taburcu edildiği gün, babasından bir mektup aldı. Babası gelişigüzel bir hal hatırdan sonra, bir meslektaşından duyduğu ve ailesi tarafından da doğrulanan habere geçiyordu: Paul Marshall'la Lola Quincey, bir hafta sonraki cumartesi günü, Clapham Park'ta, Holy Trinity[1] Kilisesi'nde evleniyordu. Bunu neden kızına haber verme gereksinimi duyduğuna değinmediği gibi, konuyla ilgili herhangi bir yorum da yapmamıştı. Sayfanın altını çalakalem imzalamıştı: "Her zamanki gibi, sevgiyle."

Briony görevlerini yerine getirirken, bütün sabah, aldığı haberi düşündü. Lola'yı o yazdan beri görmemişti; bu nedenle, şu anda mihrabın karşısında hayal ettiği kişi erken serpilmiş, leylek bacaklı, on beş yaşında bir kızdı. Taburcu olan bir hastaya, Lambethli yaşlıca bayana yardım etti, bavulunu topladı, yakınmalarına kulak vermeye çalıştı. Ayak parmağını kırmış, hastanede on iki gün kalması önerilmiş ama yalnızca yedi gün yatmıştı. Briony onu tekerlekli sandalyeye oturttu, bir erkek hademeye teslim etti. Çamaşırhanedeki nöbeti sırasında, he-

[1] Kutsal Üçleme: Baba, Oğul ve Kutsal Ruh. (Ç.N.)

sapladı: Lola yirmisindeydi, Marshall ise yirmi dokuzunda. Şaşırtıcı değildi; asıl sarsıcı olan, doğrulanmasıydı. Briony bu birleşmeye yalnızca bulaşmakla kalmamıştı. Bu birleşmeyi mümkün kılmıştı.

Briony o çok iyi tanıdığı suçluluk duygusunun garip, yadırgatıcı bir coşkuyla onu gün boyunca izlediğini hissetti – koğuşta, koridorlarda. Boşalan dolapları kazırcasına sildi, yatakların fenolle yıkanmasına yardım etti, yerleri süpürüp cilaladı, getir götür işleri için dispansere, malzeme memuruna koştu (daha doğrusu, normalin iki katı hızla seğirtti), bir başka hemşire adayıyla birlikte, erkekler koğuşundaki bir çıbana pansuman yapmaya gönderildi, dişçiye gitmesi gereken Fiona'nın yokluğunu hissettirmedi. Mayısın bu ilk gerçekten güzel gününde, kolalı üniformasının altında ter içinde kaldı. Yapmak istediği tek şey, çalışmaktı, sonra da yıkanıp bir sonraki çalışma saatine kadar uyumak. Ama bütün bunlar boşunaydı, biliyordu. İstediği kadar koşturup dursun, alçakgönüllü bir hemşire olmak için kendini parçalasın, işini elinden geldiğince iyi, canla başla yapsın, özel, seçkin bir eğitimin sağlayacağı parıltıdan da, bir üniversite çimenliğinde ölümsüzleşecek bir andan da feragat etmiş olsun, evet, ne yaparsa yapsın, verdiği zararı asla geri alamazdı. Bağışlanamazdı.

Yıllardır ilk kez, canı babasıyla konuşmak istedi. Babasının uzaklığını hep olduğu gibi kabullenmiş, fazlasını beklememişti. Salt o özel haberi vermek için yollandığı her halinden belli olan mektupla kızına, gerçeği bildiğini anlatmaya mı çalışıyordu? Çaydan sonra, boş kalabildiği o kısacık sürede, hastanenin Westminster Köprüsü yakınındaki girişinin hemen dışındaki telefon kulübesine koştu, babasını işyerinden aramaya çalıştı. Santral onu yardımsever, genizden gelen bir sese bağladı, sonra hat kesildi, Briony yeniden denedi. Aynı şey yinelendi; üçüncü denemede, santral daha cümlesini bile bitiremeden ("Bağlamaya çalışıyorum") bağlantı kesildi.

Jetonu bitmişti ve koğuşa geri dönmesi gerekiyordu. Telefon kulübesinin önünde durup uçuk mavi gökyüzünde toplaşan, dev boyutlu bulut kümesini hayranlıkla seyretti. Bahar taşkınlığıyla denize doğru koşan ırmak, yeşilli grili çizgilerle yer yer göğün rengini yansıtıyordu. Big Ben bir an hareketsiz duramayan gökyüzünü arkasına almış, öne doğru atılır, sürekli hamle eder gibiydi. Trafik dumanlarına karşın, havada taze bir bitki kokusu vardı; belki hastanenin bahçelerindeki yeni biçilmiş otun, belki de ırmak kıyısındaki genç ağaçların kokusu. Işık parlak, göz kamaştırıcıydı ama havaya nefis bir serinlik egemendi. Günlerdir, hatta haftalardır bu kadar zevkli bir şeyi ne görmüş ne de hissetmişti. İçeride çok fazla zaman geçiriyor, sürekli dezenfektan soluyordu. Hastaneye dönerken, karşılaştığı iki genç subay (Millbank'taki askeri hastaneden iki stajyer doktor) ona dostça gülümsedi. Briony gözlerini çabucak yere indirdi, aynı anda da pişman oldu; en azından bakışlarına karşılık verebilirdi. Kendilerini sohbete kaptırmış, çevrelerinden habersiz, köprüye doğru uzaklaştılar. Biri, yüksekçe bir raftaki bir şeyi almak ister gibi yukarıya doğru uzandı, arkadaşı güldü. Köprünün ortalarında durdular, aşağıdan kayarcasına geçen bir gambotu hayran hayran süzdüler. Briony askeri doktorların ne kadar hayat dolu ve özgür bir havaları olduğunu düşündü; keşke gülümseyişlerine karşılık verseydi. Benliğinde bütünüyle unuttuğu öyle çok parça vardı ki. Gecikmişti, parmaklarını kasan ayakkabılara karşın, koşmak için pek çok nedeni vardı. Burada, bu lekeli, bu fenollü kaldırımda Rahibe Drummond'ın hükmü geçersizdi. Kanama ya da yangın yoktu, ama kolalı önlüğüyle hastane girişine doğru var gücüyle koşmasında şaşırtıcı bir bedensel haz, kısacık bir özgürlük tadı vardı.

Şimdi hastaneye isteksiz bir bekleyiş çökmüştü. Ge-

ride bir tek, sarılığa yakalanmış olan denizciler kalmıştı. Hemşireler onları büyüleyici buluyor, neşeyle çekiştiriyordu. Bu küçük bitirimler yattıkları yerde kendi çoraplarını yamıyor, iç çamaşırlarını kendi elleriyle yıkamak için diretiyorlardı; onları radyatörlerin arasına gerdikleri çamaşır iplerinde kurutuyorlardı. Hâlâ yatağa bağımlı olanlar, şişeyi istemek için hemşireyi çağırmak yerine acıdan kıvranmayı yeğliyordu. Gücü kuvveti daha yerinde olan denizcilerin koğuşu tertemiz tutmakta ısrar ettiği söyleniyordu; silip süpürmeyi üstlenmiş, o ağır cila paspasına el koymuşlardı. Kızlar, erkeklerin böyle evcimen olabileceğini bilmezdi; Fiona Kraliyet Donanmasına katılmamış bir erkekle asla evlenmeyeceğini söyledi.

Hemşire adaylarına herhangi bir neden gösterilmeksizin, yarım günlük izin verildi; üniformalarını çıkarmaları yasaktı ama ders yoktu. Briony öğle yemeğinden sonra Fiona'yla birlikte ırmağın karşı kıyısına geçti; Parlamento binalarını geçip St. James Parkı'na girdiler. Gölün çevresinde gezindiler, bir tezgâhtan çay aldılar, kiraladıkları taburelere yerleşip Selamet Ordusu'ndan yaşlıca erkeklerin çaldığı, bandoya uyarlanmış Elgar dinlediler. Mayısın o günlerinde, Fransa'dan gelen öykü henüz tam olarak kavranmamışken ve kentin eylülde bombalanmasına daha vakit varken, Londra savaşla ilgili açık işaretler veriyordu ama savaşın mantığına ilişkin, hayır. Üniformalar, beşinci kola karşı uyarılar, parktaki çimenliğe kazılmış iki büyük bombardıman sığınağı ve dört bir yanda asık yüzlü, ekşi devlet memurları. Pazıbentli, kepli bir adam katlanır taburelerinde oturan kızların yanına yaklaştı, Fiona'nın gaz maskesini görmek istedi – hemşire kepi maskeyi kısmen gizliyordu. Bu tür şeyler sayılmazsa, bunlar hâlâ masum zamanlardı. Bu parlak öğleden sonra güneşi Fransa'daki durumla ilgili, ülkeyi yavaş yavaş kaplayan kaygıları dağıtmıştı. Ölüler henüz ortada yoktu, kayıpların sağ olduğu varsayılıyordu. Görüntü olanca doğallığıyla düşseldi. Gezinti yollarında sürükle-

nen sandaletler, kızgın güneş ışığına karşı indirilmiş şapka siperleri, dış dünyaya ilk kez ağzı açık bakan, beyaz, kafatasları yumuşak bebekler. Kentten uzaklaştırılmamış olan çocuklar gülerek, bağırarak çimlerin üzerinde koşuyor, bando yeteneğini aşan müzikle boğuşuyordu; taburelerin fiyatı hâlâ iki peniydi. Birkaç yüz kilometre ötede askeri bir felaket yaşandığına inanmak zordu.

Briony'nin aklı fikri, kendisini ilgilendiren konulardaydı. Belki Londra, Lola'nın düğününden önce zehirli gaza boğulur ya da beşinci kolun yerden desteklediği Alman paraşütçüler tarafından işgal edilirdi. Çok bilmiş bir hademe Briony'ye, oldukça hoşnut bir ses tonuyla, Alman Ordusu'nu artık hiçbir şeyin durduramayacağını söylemişti. Onların yeni taktikleri vardı, bizimse yoktu; onlar orduyu modernleştirmişti, biz yapamamıştık. Keşke generaller bir zahmet Liddell Hart'ın kitabını okusaydı – ya da, en azından, hastanenin hademe yatakhanesine gelip çay molası sırasında konuşulanlara kulak kabartabilirlerdi.

Fiona çok sevdiği küçük erkek kardeşini, oğlanın akşam yemeğinde söylediği zekice şeyi anlatıyordu; onu dinler gibi yapan Briony ise Robbie'yi düşünüyordu. Fransa'da savaşıyorsa, çoktan esir düşmüş olabilirdi. Ya da, daha kötüsü. Cecilia bu haberi nasıl atlatacaktı? Akortsuz, uyumsuz bir coşkunun canlandırdığı müzik gürültücü bir doruğa tırmanırken, taburesinin tahta kenarlarına yapıştı, gözlerini yumdu. Robbie'ye bir şey olursa, Cecilia'yla Robbie bir daha asla kavuşamazlarsa... Çektiği gizli vicdan azabıyla halkı endişelendiren savaşı hep iki ayrı dünya gibi görmüştü, oysa savaşın onun işlediği suçu daha da ağırlaştırabileceğini yeni yeni anlıyordu. Geçmişle ilgili tek akla yatkın çözüm, hiç yaşanmamış olmasıydı. Ya Robbie geri dönmezse? Briony bir başkasının geçmişine sahip olmak, bir başkası olmak için neler vermezdi; örneğin, önünde uzun, lekesiz bir yaşam uzanan, sevgi dolu, şefkatli ailesiyle, Latince adlar tak-

tıkları kedileri, köpekleriyle, sanata eğilimli Chelsea halkı için bir tür toplanma yeri olan eviyle, canlı, samimi Fiona. Fiona'nın yapması gereken tek şey, önünde uzanan yolda ilerlemek ve olup bitecekleri keşfetmekti. Briony'ye, bütün yaşamı kapısı olmayan bir odada geçecekmiş gibi geliyordu.

"Briony, iyi misin?"

"Efendim? Ah, evet, elbette. İyiyim, teşekkür ederim."

"Sana inanmıyorum. Su getireyim mi?"

Alkışlar yükselirken (bandonun ne kadar kötü olduğu kimsenin umurunda değildi), Fiona'nın çimenliği geçişini, müzisyenleri ve tabure kiralayan, kahverengi ceketli adamı geride bırakıp ağaçların arasındaki küçük *café*'ye doğru ilerleyişini seyretti. Selamet Ordusu Bandosu "Bye Bye Blackbird"e başlamıştı; bu parçada biraz daha ustaydılar. Dinleyenler şarkıya katıldı, kimileri el çırparak eşlik etti. Hep birlikte şarkı söylemekte, belli belirsiz de olsa bir zorlayıcılık vardı; sesler yükseldikçe yabancılarla göz göze gelmek zorunda kalıyordun, ama Briony buna karşı koymaya kararlıydı. Yine de şarkı moralini düzeltmişti; Fiona bir fincan suyla dönünce ve bando çok sevilen, eski bir potpuriye, "It's a Long Way to Tipperary"ye geçince, işten konuşmaya başladılar. Fiona sohbeti dedikoduya dönüştürdü; hangi yetkililerden hoşlanıyorlar, hangilerine sinir oluyorlar. Fiona'nın sesine çok iyi öykündüğü Rahibe Drummond'dan, neredeyse bir başhekim kadar heybetli ve mesafeli olan amir kadından konuştular. Bazı hastaların tuhaflıklarını andılar, kendi şikâyetlerini dile getirdiler: Bazı eşyalarını pencere pervazına koyamaması Fiona'yı öfkeden kudurtuyor, Briony saat on birde ışıkların söndürülmesinden nefret ediyordu – ama bütün bunları utangaç bir neşeyle, gülüşerek yaptılar; kıkırdamaları giderek öyle arttı ki, başlar onlara doğru dönmeye başladı, parmaklar abartılı hareketlerle dudaklara götürüldü. Ama bunlar yarı-ciddi jest-

lerdi; onlara dönük yüzlerin çoğunda hoşgörülü bir gülümseme vardı, çünkü bu iki gencecik hemşirede (savaş hemşirelerinde), mor ve beyaz tuniklerinde, lacivert pelerin ve lekesiz keplerinde, onları rahibeler kadar kusursuzlaştıran bir şey vardı. Kızlar dokunulmazlıklarını sezdiler, kahkahaları güçlendi, şamatacı, alaycı gıdaklamalara dönüştü.

Dönüş yolunda, Parlamento Alanı'na doğru yürürken, onca kahkahadan sonra Briony'nin başı hafifçe dönüyordu; dizleri hâlâ güçsüzdü. Kendine, ruh halinin nasıl bu kadar çabuk değişebildiğine şaşıyordu. Kaygıları yok olmamıştı, ama geriye çekilmiş, duygusal güç kaybına uğramışlardı. Kol kola Westminster Köprüsü'nü geçtiler. Gelgit çekilmişti; bu güçlü ışıkta, binlerce solucan cinsinin minik, keskin gölgeler düşürdüğü çamurlu kıyılarda mor bir parıltı vardı. Kızlar sağa, Lambeth Sarayı Yolu'na sapınca, ana girişin önüne tek sıra halinde dizilmiş olan kamyonları gördüler. Açılacak, yerleştirilecek yeni malzemeleri düşününce, iyi niyetle homurdandılar.

Sonra, kamyonların arasındaki saha cankurtaranlarını seçtiler; yaklaştıkça yere gelişigüzel bırakılmış, çok sayıdaki sedyeyi, kirli, yeşil savaş üniformalarını ve lekeli sargı bezlerini gördüler. Gruplar halinde duran, sersemlemiş, kıpırtısız askerler de vardı; onların da şurası burası, tıpkı yerdeki adamlar gibi, pis pansuman bezleriyle sarılıydı. Bir doktor çavuş, bir kamyonun arkasındaki tüfekleri topluyordu. Bir dizi hademe, hemşire ve doktor, kalabalığın arasında ilerliyordu. Hastanenin önüne beş-altı tane tekerlekli el arabası getirilmişti – yetersiz bir sayı, hiç kuşkusuz. Briony'le Fiona bir an durup baktılar, sonra, aynı anda koşmaya başladılar.

Yarım dakikaya kalmadan erkeklerin arasındaydılar. Duru bahar havası, motor yağının ve iltihaplı yaraların ağır, iğrenç kokusunu dağıtamıyordu. Askerlerin yüzleri, elleri kapkaraydı; tıraşsız yüzleri, keçeleşmiş, siyah saçları, zayiat kabul istasyonlarında boyunlarına asılan eti-

ketlerle hepsi birbirine benziyordu; korkunç bir dünyadan gelen vahşi bir ırk. Ayakta duranlar uyuklar gibiydi. Hastanenin kapısından başka hemşireler, doktorlar boşalıyordu. Yönetimi ele alan bir danışman, bir ayırma sistemini güçbela oturtmaya çalışıyordu. Âcil durumdakilerin kimisi, tekerlekli sedyelere yerleştirilmekteydi. Doktorlardan biri, eğitimi başladığından beri ilk kez, doğruca Briony'ye seslendi; daha önce hiç görmediği bir kayıt görevlisiydi.

"Hey, sen; şu sedyenin ucuna geç."

Doktor sedyenin öteki ucuna yapıştı. Briony daha önce hiç sedye taşımamıştı; ağırlığı onu şaşırttı. Giriş kapısından geçmiş, koridorda beş metre kadar ilerlemişlerdi ki, sol bileğinin tutmadığını fark etti. Sedyenin ayak ucundaydı. Yaralı askerin kolunda çavuş işareti vardı. Ayağında postal yoktu; morarmış ayak parmakları kokuyordu. Başındaki bandaj kızıla ve siyaha batmıştı. Baldırında üniforması parçalanmış, kumaşla yara birbirine karışmıştı. Briony bir an, kemiğin apak tümseğini görür gibi oldu. Attıkları her adım askere acı veriyordu. Gözleri sımsıkı kapalıydı, ama ağzı sessiz bir acıyla açılıp kapanıyordu. Briony sol elini kullanamadığı sürece sedyeyi düşüreceğini biliyordu. Parmakları uyuşmaya, gevşemeye başlamıştı; asansöre ulaştılar, içine girip sedyeyi yere bıraktılar. Onlar yavaşça doğrulurken, doktor hastanın nabzını tuttu, burnundan derin bir soluk aldı. Briony'nin varlığından habersiz gibiydi. İkinci kata ulaştıklarında, Briony koğuşa giden on beş metrelik koridoru düşündü; bu mesafeyi aşabilecek miydi? Doktora artık taşıyamayacağını söylemek, göreviydi. Ama adamın sırtı ona dönüktü; asansörün kapılarını açtı, sedyeyi tutmasını söyledi. Sol koluna dayanması, doktora da daha hızlı yürümesi için, sessizce yalvardı. Başaramayıp rezil olmayı kaldıramazdı. Siyah yüzlü adam ağzını bir şey çiğner gibi açtı, kapadı. Dili beyaz lekelerle kaplıydı. Briony gözlerini onun gırtlağına, bir kalkıp bir inen ademelması-

na dikmek için kendini zorladı. Koğuşa girdiler; neyse ki kapının hemen dibindeki acil hasta yatağı boştu. Parmakları kaymaya başlamıştı bile. Bir rahibeyle kıdemli bir hemşire onları bekliyordu. Sedye yatağın yanına gelecek biçimde çevrilirken, Briony'nin parmakları iyice çözüldü; onları artık denetleyemiyordu, sedyenin ağırlığını bacağına verebilmek için sol dizini tam zamanında kaldırdı. Tahta tutamak bacağına çarptı. Sedye iki yana yalpaladı, rahibe eğilip tuttu, düzeltti. Yaralı çavuş dudaklarının arasından inanmazlıkla dolu bir inilti saldı; acının böylesine yoğun olabilmesine inanamaz gibiydi.

"Tanrı aşkına, kızım," diye mırıldandı doktor. Hastayı yatağa dikkatle aktardılar.

Briony bekledi; yardım etmesi gerekebilirdi. Ama artık hepsi çok meşguldü; onu görmezden geldiler. Hemşire askerin başındaki sargıyı açıyor, rahibeyse pantolonunu kesiyordu. Doktor adamın gömleğinden çekip aldığı etiketi ışığa tuttu, üzerindeki notu okudu. Briony usulca genzini temizledi, rahibe dönüp baktı, hâlâ orada olduğunu görünce canı sıkıldı.

"Orada öyle boş boş durmasana, Hemşire Tallis. Aşağıya inip yardım et."

Aşağıya inerken kendini aşağılanmış hissediyordu; yapay bir heyecanın midesine yayıldığını hissetti. Savaş onun yaşamına dokunduğu ilk anda, daha ilk baskı ânında Briony başarısızlığa uğramıştı. Bir sedye daha taşıması istenecek olsa, asansöre kadar bile götüremezdi. İyi ama, böyle bir buyruğa karşı çıkmayı göze alabilir miydi? Hayır. Sedyenin ucunu düşürdüğü takdirde arkasını dönüp uzaklaşacak, eşyalarını bir bavula dolduracak, İskoçya'ya gidip tarlalarda çalışacaktı. Böylesi herkes için daha iyi olurdu. Zemin katın koridorunda aceleyle ilerlerken, karşıdan Fiona'nın geldiğini gördü; arkadaşı bir sedyenin ön kısmına yapışmıştı. Briony'den daha güçlü bir kızdı. Taşıdığı adamın yüzü merhemden görünmüyordu; ağzının yerinde oval biçiminde, karanlık bir delik

vardı. Kızlar göz göze geldiler, aralarından bir şey geçti: şok ya da bunlar olup biterken parkta gülüştükleri için utanç.

Briony dışarıya çıkınca, sedyelerin el arabalarına yüklendiğini, hademelerin de arabaları itmeye hazırlandığını gördü, rahat bir soluk aldı. Bir düzine kıdemli hemşire ellerinde bavulları, bir kenarda bekliyordu. İçlerinden birkaçını kendi koğuşundan tanıyordu. Nereye gönderildiklerini soracak zaman yoktu. Bir yerlerde bundan da kötü bir şeyler oluyordu. Öncelik yürüyebilen yaralılardaydı. Sayıları iki yüzden fazlaydı. Bir rahibe, on beş erkeği alıp Beatrice Koğuşu'na götürmesini tembihledi. Briony'nin arkasında bir sıra oluşturdular, peşine düştüler – okulda sıraya girmiş öğrenciler gibi. Kimisinin kolu askıdaydı, kimisinin başı ya da göğsü yaralıydı. Üç adam koltuk değnekleriyle yürüyordu. Kimse konuşmuyordu. Asansörlerin önü kalabalıktı; bodrumdaki ameliyathanelere indirilmeyi bekleyen tekerlekli sedyeler, koğuşlara çıkmaya çalışanlar. Briony koridorda boş bir girinti buldu, koltuk değnekli adamları oturttu, kıpırdamayın dedi, diğerlerini alıp üst kata çıkardı. İşlem çok yavaş ilerledi; her sahanlıkta durup soluklandılar.

"Az kaldı," deyip duruyordu, ama göründüğü kadarıyla onu duymuyorlardı bile.

Koğuşa ulaşınca kurallar gereği rahibeye rapor vermesi gerekiyordu. Kadın ofisinde değildi. Briony yeniden kuyruğuna döndü; adamlar onun arkasında toplaştılar. Ona bakmıyorlardı. Onun yanından geçip giden gözleri, koğuşun Victoria tarzı görkemli genişliğine, heybetli sütunlara, saksılardaki palmiyelere, düzgünce dizilmiş yataklara ve onların lekesiz, sımsıkı gerilmiş çarşaflarına dikiliydi.

"Burada bekleyin," dedi. "Rahibe hepinize birer yatak bulacak."

Rahibeyle iki hemşirenin bir hastayla ilgilendiği, karşı köşeye seğirtti. Arkasında, yere sürünen ayak ses-

leri duydu. Askerler onun peşinden geliyordu.

Dehşete kapılmış bir halde ellerini onlara doğru salladı. "Geri gidin, lütfen geri gidip bekleyin."

Ama adamlar koğuşa dağılmaya başladılar. Her biri, kendisine ait olan yatağı görmüştü. Yataklara tırmandılar: tasnif edilmeden, postallarını çıkarmadan, yıkanmadan, bitleri temizlenmeden, hastane pijamasını giymeden. Pis saçları, kararmış yüzleri yastıkların üzerindeydi. Rahibe koğuşun karşı ucundan sert ve hızlı adımlarla yaklaşmaktaydı; topuk sesleri huşu uyandıran boşlukta yankılanıyordu. Briony bir yatağın yanına gitti, sırtüstü yatan, askıdan çıkardığı kolunu ovuşturan bir askeri yeninden çekti. Adam bacaklarını dümdüz uzatırken, örtünün üzerinde genişçe bir yağ lekesi bıraktı. Hepsi Briony'nin suçuydu.

Briony, "Araya girmelisiniz," dedi, tepesine dikilen rahibeye. Cılız bir sesle, ekledi: "Usullere uyulmalı."

"Adamların uykuya ihtiyacı var. Usulleri sonra düşünürüz." Ses, İrlandalıydı. Rahibe elini Briony'nin omzuna koydu, rozetindeki adı okuyabilmek için hafifçe çevirdi. "Şimdi koğuşuna dön, Hemşire Tallis. Orada sana daha çok ihtiyaç duyulduğundan eminim."

Briony büyük bir tatlılıkla görevinin başına kışkışlanıyordu. Bu koğuş onun gibi katı disiplinciler olmadan da idare ederdi. Çevresindeki erkekler çoktan uykuya dalmıştı bile; kendisiyse budalalığını bir kez daha kanıtlamıştı. Uyuyacaklardı, elbette. O yalnızca kendisinden bekleneni yapmak istemişti. Bunlar onun kuralları değildi ki. Yeni bir sorumluluğun binlerce ayrıntısı, şu son birkaç aydır kafasına zorla sokulmaktaydı. Aslında hiçbir anlam taşımadıklarını nereden bilecekti? Bu sinir bozucu düşünceler kendi koğuşunun kapısına kadar peşini bırakmadı; sonra, alt katta asansöre bindirilmeyi bekleyen koltuk değnekli erkekleri anımsadı. Basamakları bir koşu indi. Girinti boştu, koridorda da kimseler yoktu. Hemşire ya da hademelere sorup beceriksizliğini açığa

vurmak istemedi. Biri yaralıları alıp götürmüş olmalıydı. Onları bir daha hiç görmedi.

Kendi koğuşu çok sayıda "ağır ameliyatlıyı" ağırlayacak biçimde yeniden düzenlenmiş ama bu tanımlama hiçbir anlam taşımamıştı – şu âna kadar. Cephedeki bir dağıtım karakolundan farksızdı. Yedek rahibelerin ve kıdemli hemşirelerin sayısı artırılmış, en acil vakalar için beş-altı doktor görevlendirilmişti. İki papaz vardı; biri yan yatan bir adamın yatağına oturmuş, onunla konuşuyordu, öteki papaz battaniyenin altındaki bir karaltı için dua ediyordu. Bütün hemşireler maskeliydi, doktorlar önlüklerinin kollarını sıvamıştı. Rahibeler yatakların arasında hızla deviniyor, ya iğne yapıyor (büyük bir olasılıkla, morfin) ya da yaralıların koluna serum iğneleri takıyorlardı; sarı serum ve kan şişeleri yüksek, seyyar askılıklardan egzotik meyveler gibi sarkıyordu. Kucakları sıcak su şişeleriyle dolu hemşire adayları koğuşta bir aşağı bir yukarı seğirtiyordu. Usulca yankılanan sesler, tıpla ilgili sözcükler koğuşu doldurmuştu; sık sık inlemelerle, acı dolu çığlıklarla kesiliyordu. Yatakların hepsi doluydu; yeni gelenler sedyelerde bırakılıyor, serum askılıklarından yararlanabilmeleri için, iki yatağın arasına uzatılıyordu. Ölüleri götürmeye hazırlanan iki hademe. Yatakların çoğundaki kirli pansumanları değiştiren hemşireler. Mümkün olduğunca az acı vermek, çabucak halletmek için verilen anlık kararlar: ya nazik ve yavaş ya da kararlı ve hızlı. Bu koğuş ikincisinden yanaydı, bazı haykırışların nedeni de buydu. Her yandan yükselen kokular birbirine karışmıştı – taze kanın yapışkan, ekşi kokusu, leş gibi giysilerin, ter, yağ, dezenfektan, tıbbi alkol ve kangrenin hepsini bastıran iğrenç kokusu. Ameliyathaneye indirilen iki hastanın da uzuvları kesilecekti.

Kıdemli hemşireler hastanenin öteki bölümüne, yaralı kabul kısmına kaydırıldığı ve sürekli yeni hasta geldiği için, uzman hemşireler özgürce buyruk yağdırıyor, Briony'nin ekibindeki adaylara göz açtırmıyordu. Bir

hemşire Briony'yi, kapının yakınındaki sedyede yatan onbaşının bacağındaki yarayı açıp temizlemeye gönderdi. Ama yeniden sarmayacak, önce doktorlardan birinin bakmasını bekleyecekti. Onbaşı yüzüstü yatıyordu, Briony onunla konuşmak için yanına çömelince, adam yüzünü acıyla buruşturdu.

"Bağırırsam aldırma," diye mırıldandı. "Sen temizlemene bak, Hemşire. O bacağı kaybetmeye hiç niyetim yok."

Pantolonu kesilmişti. En dıştaki sargı bezi, görece yeni görünüyordu. Briony sargıyı açmaya koyuldu; elini bacağın altına sokması olanaksız olduğu için, sargı bezini makasla kesti.

"Dover'daki rıhtımda sardılar."

Geriye son tülbent katmanı kalmıştı; dizinden ayak bileğine kadar uzanan yara boyunca, pıhtılaşmış kandan simsiyahtı. Bacak kılsız, siyahtı. En kötüsünden korkan Briony ağzından soluk alıp veriyordu.

Sesinin neşeli çıkmasına çalışarak, sordu: "Böyle bir şeyin başına gelmesine nasıl izin verdin?"

"Şarapnel beni oluklu tenekeden yapılmış bir çitin üzerine fırlattı."

"Şanssızlık. Şimdi şu bezi çekmek zorundayım, biliyorsun."

Tülbentin ucunu yavaşça kaldırdı, onbaşı suratını acıyla buruşturdu.

"Birlikte bir, iki, üç diye sayalım, sonra hızla çek," dedi onbaşı. Yumruklarını sıktı. Briony bezin bir ucunu kaldırdı, baş ve işaretparmaklarının arasına kıstırdı, tek bir çekişle yaradan ayırıverdi. Aklına bir çocukluk anısı geldi; öğleden sonra kutlanan bir doğum günü partisindeki o ünlü masa örtüsünü çekme numarası. Pansuman, yapış yapış bir yırtılma sesiyle, tek parça halinde kalktı.

Onbaşı, "Galiba kusacağım," dedi.

Neyse ki, böbrek biçimindeki hastane taslarından biri hemen yakındaydı. Adam öğürdü ama hiçbir şey çıka-

ramadı. Ensesindeki deri kıvrımlarının arası boncuk boncuk terle doluydu. Yara kırk beş santim, belki daha da uzundu, dizinin arkasına doğru kıvrılıyordu. Dikişler biçimsiz, çarpık çurpuktu. Şurada burada, kalkmış deri parçaları içteki yağlı katmanları gözler önüne seriyordu; yarıklardan kırmızı, minik üzüm salkımlarını andıran küçük et topakları fışkırmıştı.

"Kıpırdama," dedi kız. "Çevresini temizleyeceğim ama yarana dokunmayacağım." Henüz dokunmayacaktı. Bacak siyah ve yumuşaktı; aşırı olgun bir muz gibi. Bir parça pamuğu alkole batırdı. Derinin olduğu gibi kalkmasından korkarak, yaranın beş santim kadar üstüne, baldırın çevresine hafifçe değdirdi. Sonra, pamuğu biraz daha bastırarak, bir kez daha gezdirdi. Deri sağlamdı; bunun üzerine alkollü pamuğu adam acıyla irkilinceye kadar bastırdı. Sonra elini çekti, ortaya çıkan beyaz deri halkasına baktı. Pamuk simsiyahtı. Kangren değildi. Tuttuğu soluğunu rahatlayarak salıverdi. Boğazının sıkıştığını hissetti.

Adam sordu: "Ne var, Hemşire? Bana söyleyebilirsin." Hafifçe doğruldu, omzunun üstünden geriye bakmaya çalıştı. Sesinde korku vardı.

Kız yutkundu, yansız bir sesle, "Bence düzelmeye başlamış bile," dedi.

Biraz daha pamuk aldı. Kumla karışık yağ ya da mazottu, kolayca çıkmıyordu. Yaranın çevresinde dolanarak on beş santimlik bir bölgeyi temizledi.

Birkaç dakikadır bu işi sürdürüyordu ki, bir el omzuna kondu, bir kadın sesi kulağına fısıldadı: "Çok güzel, Hemşire Tallis, ama biraz daha hızlı çalışmalısın."

Dizlerinin üzerindeydi, sedyeye doğru eğilmiş, sırtı bir yatağa dayanmıştı; bu sıkışık durumda dönüp bakması olanaksızdı. Sonunda dönebildi, hiç de yabancı gelmeyen bir karaltının uzaklaşmakta olduğunu gördü. Sıra dikişlerin çevresini temizlemeye geldiğinde, onbaşı uykuya dalmıştı. Seğiriyor, ürperiyor ama uyanmıyordu.

Bitkinlik onun narkozu olmuştu. Briony sonunda doğruldu, tası ve kirli pamukları topladı, aynı anda bir doktor geldi; Briony'nin işi bitmişti.

Ellerini iyice yıkadı ve bir başka göreve yollandı. Küçük de olsa bir işi başardığı için, şimdi her şey ona farklı geliyordu. Savaş yorgunu, baygın askerlere su dağıtmakla görevlendirilmişti. Susuz kalmamaları çok önemliydi. Hadi ama, Er Carter. İç şunu, sonra yine uyursun. Hadi, doğrul biraz... Küçük, emaye çaydanlığı kaldırıyor, pis başlarını önlüğüne bastırıp, dev bebekler gibi, çaydanlığın ağzından içmelerine yardım ediyordu. Ellerini bir kez daha yıkadı, yatakları dolaşıp lazımlıkları kontrol etti. Bu işi daha önce hiç bu kadar kaygısız yapmamıştı. Karnından yaralanmış, burnunun da bir kısmını yitirmiş bir askerle ilgilenmesi istendi. Kanlı kıkırdağın arasından adamın ağzını, yırtılmış dilinin kökünü görebiliyordu. Görevi hastanın yüzünü temizlemekti. Yine, deriye yapışmış yağla kum. Galiba uyanıktı, ama gözleri kapalıydı. Morfin onu yatıştırmıştı; kafasındaki bir müziğe uyar gibi, bir yandan ötekine hafif hafif sallanıyordu. Siyah maskenin ardındaki yüz hatları ortaya çıktıkça, Briony çocukken ucu kör bir kalemle kazıyıp resimleri tek tek ortaya çıkardığı şu parlak, boş sayfalı kitapları anımsadı. Birden, bu adamlardan birinin Robbie olabileceğini düşündü; Briony onun kim olduğunu bilmeden yarasını temizleyebilir, pamuğu yüzünde şefkatle gezdirip o bildik hatları gözler önüne serebilirdi; erkek ona büyük bir minnetle bakar, kim olduğunu anlayınca elini tutar, sessizce sıkar ve onu bağışlardı. Sonra Briony onun derin bir uykuya dalmasına izin verirdi.

Sorumlulukları artıyordu. Forseps ve bir tasla bitişikteki koğuşa, bacağına şarapnel yemiş bir havacının yatağına gönderildi. Briony elindekileri yatağa bırakırken, adam bitkin gözlerle onu izledi.

"Mermilerin ameliyatla çıkartılmasını yeğlerim."

Briony'nin elleri titriyordu. Ama saçmalıklarla uğra-

şacak zamanı olmayan, işbilir bir hemşirenin kararlı sesiyle konuştuğunu duyunca, en çok kendisi şaştı. Yatağın çevresindeki paravananın perdesini çekip kapadı. "Saçmalama. Bir saniyede çıkarıveririz. Nasıl oldu?"

Adam görevinin Fransa'nın kuzeyindeki tarlalarda pist açmak olduğunu anlatırken, gözlerini kızın sterilizatörden aldığı çelik forsepsten ayırmıyordu. Briony ıslak forsepsi kenarları mavi, böbrek biçimindeki tasa bıraktı.

"İşimizi yapıyorduk, sonra Jerry geldi, yükünü boşalttı. Çekildik, bir başka tarlada yeniden işe koyulduk, sonra yine Jerry geldi, bir kez daha geri çekildik... ta ki sırtımız denize dayanıncaya kadar."

Briony gülümsedi, adamın üzerindeki örtüyü çekti. "Şuna bir bakalım, ne dersin?"

Bacaklarındaki yağ ve kir temizlenmişti, baldırının üst kısmına, ete gömülmüş şarapnel parçacıkları görünüyordu. Öne doğru eğildi, kızı endişeyle süzdü.

"Uzan da iyice görebileyim," dedi Briony.

"Bana herhangi bir sıkıntı vermiyorlar ki," dedi erkek.

"Sen güzelce yat bakalım."

Otuz santimlik bir bölgeye bir sürü parçacık yayılmıştı. Derideki deliklerin çevresi şişmiş, hafifçe iltihaplanmıştı.

"Umurumda bile değil, Hemşire. Bana kalsa onlara hiç dokunmam." Kuşkuyla güldü. "Torunlarıma gösterilecek bir şey."

"Ama mikrop kapmak üzere," dedi Briony. "İşleyebilir."

"İşlemek mi?"

"Evet, etine. Mikroplar kanına karışıp kalbine kadar ulaşabilir. Ya da beynine."

Kıza inandığı belliydi. Sırtüstü uzandı, tavana bakıp içini çekti. "Lanet olsun. Yani, özür dilerim, Hemşire. Bugün buna hazır olduğumu hiç sanmıyorum."

"Hadi, birlikte sayalım mı?"

Saydılar; yüksek sesle. Sekiz. Adamı göğsünden yavaşça itti.

"Mutlaka çıkarmalıyız. Yat, şimdi. Elimden geldiğince çabuk bitireceğim. Yararı olacaksa, arkandaki karyola demirini tut."

Briony forsepsi alırken, adamın bacağı gerilmiş, titriyordu.

"Soluğunu tutma. Gevşemeye çalış."

Alaycı bir homurtu saldı. "Gevşemek, ha?"

Kız titremesini engellemek için sol eliyle sağ elini tuttu. Yatağın kenarına otursa daha rahat hareket edecekti, ama bu profesyonelliğe yaraşmazdı, ayrıca kesinlikle yasaktı. Sol elini bacağın sağlam kısmına koyunca, adam korkuyla sıçradı. Briony yara öbeğinin dış kenarındaki en küçük parçayı seçti. Delikten görünen merminin ucu eğimli, üçgen biçimindeydi. Sıkıca kavradı, bir an durdu, sonra tek ve kesin bir hareketle, sağa sola kıvırmadan, çekip çıkardı.

"Siktir!"

Ağızdan kaçan sözcük koğuşta sekerek dolaştı; birkaç kez yinelenmişti sanki. Perdenin gerisine sessizlik çöktü ya da, en azından, sesler alçaldı. Kanlı metal parçası hâlâ Briony'nin elindeki forsepsin arasındaydı. Uzunluğu bir buçuk santim kadardı; ucu bir topluiğne başı gibi daralıyordu. Yaklaşan, kararlı ayak sesleri duyuldu. Briony tam şarapneli tasa bırakırken, Rahibe Drummond paravananın perdesini bir çekişte açtı. Adamın adını ve büyük bir olasılıkla durumunu okumak için yatağın ayakucundaki çizelgeye bakarken alabildiğine sakindi; sonra yatağın başına dikildi, gözlerini adamın yüzüne dikti.

"Ne cüretle?" dedi, dümdüz bir sesle. Sonra, yineledi: "Ne cüretle, hemşirelerimden birinin önünde böyle konuşursun?"

"Çok özür dilerim, Rahibe. Ağzımdan kaçıverdi."

Rahibe Drummond kibirle tasa baktı. "Şu son birkaç

saattir baktığımız hastalarla kıyaslandığında, Havacı Young, seninkiler son derece yüzeysel yaralar. Dolayısıyla, kendini şanslı saymalısın. Ve üniformana yaraşan bir yüreklilik göstermelisin. Evet, Hemşire Tallis, devam et."

Rahibenin gidişini izleyen sessizlikte, Briony canlı bir sesle sordu: "Devam edelim mi, ne dersin? Yalnızca yedi tane kaldı. İşimiz bitince sana bir yudum konyak getireceğim."

Adam terliyor, tirtir titriyordu; karyolanın demirini kıskıvrak yakalamış eklemleri bembeyaz kesilmişti, ama kız parçaları tek tek çekerken, gıkını bile çıkarmadı.

"İstersen bağırabilirsin," dedi Briony.

Ama adamın Rahibe Drummond'ı bir kez daha görmeye niyeti yoktu – Briony onu çok iyi anlıyordu. En büyüğü sona saklamıştı. Bir çekişte çıkaramadı. Adam yatakta sıçradı, kenetlenmiş dişlerinin arasından tısladı. İkinci denemede, şarapnel gömüldüğü yerden beş santim kadar kurtuldu. Üçüncü denemede çekip çıkardı, kaldırıp gösterdi; eğri büğrü çelikten on santim büyüklüğünde, kanlı bir hançercik.

Adam mermiye inanamayan gözlerle bakıyordu. "Sudan geçirsene, Hemşire. Eve götüreceğim." Sonra yüzünü yastığa gömdü, hıçkırmaya başladı. Nedeni çektiği acı kadar, ev sözcüğü de olmalıydı. Briony ona konyağını getirmek için uzaklaştı, çamaşırhaneye uğrayıp kustu.

Uzun bir süre pansumanları açtı, daha yüzeysel yaraları temizleyip sardı. Sonra, korktuğu emir geldi.

"Er Latimer'in yüzünü temizlemeni istiyorum."

Daha önce onu, ağzından geriye kalan şeyden, bir çay kaşığıyla beslemeye çalışmış, salyalarını akıtıp küçük düşmemesi için büyük bir özen göstermişti. Erkek onun elini itmişti. Yutkunmak, işkenceydi. Yüzünün yarısı uçmuştu. Briony'yi sargıları açmaktan daha çok ürküten şey, o iri, ela gözlerdeki serzenişti. Bana ne yaptınız? Tek iletişim yolu, genzinden gelen o duyulur du-

yulmaz "aah" sesi, o küçük hayal kırıklığı iniltisiydi.

Briony, "Çabucak düzeleceksin," deyip durmuş, aklına söyleyecek başka hiçbir şey gelmemişti.

Şimdi, elindeki malzemelerle yatağa yaklaşırken şen bir cıvıltıyla seslendi: "Selam, Er Latimer. Yine ben!"

Adam kıza tanımadan baktı. Briony bandajı başın tepesine tutturan kopçayı açarken, "Her şey düzelecek," dedi. "Bir-iki haftaya kalmaz, buradan yürüyerek çıkarsın. Göreceksin. Buradakilerin çoğundan da kısa bir sürede hem."

Yalan sayılmaz, diye düşündü. Daha kötü durumda olan birileri mutlaka vardı. Yarım saat önce, East Surreyli bir yüzbaşı (köydeki delikanlıların katıldığı alay), birden fazla uzvu kesilmek üzere ameliyathaneye götürülmüştü. Sonra, ölenler vardı.

Bir ameliyat maşasının yardımıyla, yanaktaki oyuğu örten ıslak, katılaşmış tülbentleri dikkatle kaldırmaya girişti. Sonuncu tabaka da kalkınca, ortaya çıkan görüntünün anatomi dersinde kesip biçmede kullandıkları mankene hiç mi hiç benzemediğini gördü. Bu paramparçaydı; kıpkırmızı ve çiğ. Olmayan yanağın yerinde, üst ve alt azıdişlerini, parlak, korkutucu uzunluktaki dili görebiliyordu. Biraz daha yukarıda, bakmaya bir türlü cesaret edemediği yerde, göz çukurunu çevreleyen kaslar olduğu gibi ortaya çıkmıştı. Öylesine mahrem, asla görülmemesi gereken. Er Latimer bir canavara dönüşmüştü ve büyük bir olasılıkla, bunun farkındaydı. Onu seven bir kız var mıydı? Kız onu sevmeyi sürdürebilir miydi?

"Yakında seni düzeltiriz," diye attı Briony, bir kez daha.

Eusole'e batırdığı temiz bir tülbentle yüzü sarmaya koyuldu. Kopçaları tuttururken, erkek yine o hüzünlü sesi çıkardı.

"Şişeyi mi istiyorsun?"

Başını hayır anlamında salladı, inledi.

"Rahatsız mısın?"

Hayır.

"Su?"

Başıyla, evet. Dudağının yalnızca küçücük bir parçası kalmıştı. Briony minik çaydanlığın ağzını deliğe soktu, eğdi. Delikanlı her yutkunmada acıyla irkiliyor, bu da yüzündeki yitik kasların çevresine dayanılmaz bir acı veriyordu. Daha fazla dayanamayacaktı, ama Briony çaydanlığı çekince bir elini kızın bileğine doğru kaldırdı. Biraz daha içmesi gerekiyordu. Acıyı susuzluğa yeğliyordu. Bu böyle dakikalarca sürdü – acıya katlanamıyordu ama su içmek zorundaydı.

Briony onun yanında kalmak isterdi, ama hep başka bir iş çıkıyor, ya bir rahibe ondan yardım istiyor ya da bir asker yatağından sesleniyordu. Narkozun etkisinden çıkan bir erkek onun kucağına kustuğu, Briony'nin de gidip önlüğünü değiştirmesi gerektiği zaman, bir anlığına da olsa koğuşlardan kurtulmuş oldu. Koridordaki bir pencereden, dışarıda havanın kararmış olduğunu görünce şaşırdı. Parktan dönmelerinin üstünden beş saat geçmişti. Yedek çamaşır deposunda önlüğünü bağlıyordu ki, Rahibe Drummond göründü. Neyin değiştiğini söylemek güçtü; hali tavrı hâlâ ketum, uzaktı – kurallara karşı gelinemezdi. Ama bu öz-disiplinin altında, bu çetin koşullar karşısında azıcık da olsa dostça bir dayanışma sezilmiyor muydu?

"Hemşire, Onbaşı MacIntyre'ın kol ve bacaklarına Bunyan kesesi uygulanacak; gidip yardım et. Bedeninin geri kalanına tanenli asit sürersin. Bir güçlük çıkarsa doğruca bana gel."

Bir başka hemşireye talimat vermek üzere arkasını döndü. Briony, onbaşıyı getirilirken görmüştü. Dunkirk açıklarında batan bir feribottan yayılan, alev alev yanan mazotun içinde kalmıştı. Onu sudan bir destroyer kurtarmıştı. Yapışkan mazot deriye sıvanmış, dokuyu dağlamıştı. Yatağa taşıdıkları şey, bir insanın yanıp kül olmuş artıklarıydı. Briony onun kurtulamayacağından emindi.

Morfin verecek bir damar bulmak bile zordu. Şu son iki saat içinde, bir ara lazımlığı onun altına yerleştirmeye çalışan iki hemşireye yardım etmişti; adam ellerin daha ilk dokunuşunda çığlık atmıştı.

Bunyan keseleri büyük, selofan torbalardı. Yanan organ (kol ya da bacak) torbaya sokulur, içindeki maden tuzlu sıvıda yüzerdi; sıvının doğru ısıda olması şarttı. Tek derecelik bir değişim bile kabul edilemezdi. Briony yaklaşırken, bir hemşire adayının üzerinde Primus ısıtıcısı bulunan tekerlekli bir arabanın yanında, taze sıvı hazırladığını gördü. Torbaların sık sık değiştirilmesi gerekiyordu. Onbaşı MacIntyre yatağın üzerine kurulmuş iskele benzeri bir kafesin altında sırtüstü yatıyordu, çünkü tenine bir çarşafın bile değmesine tahammülü yoktu. Acınası bir sızlanmayla su istiyordu. Yanık vakaları her zaman fena halde susuzluk çekerdi. Dudakları kavrulmuş, davul gibi şişmişti; dili ağızdan sıvı verilemeyecek kadar su toplamıştı. Serum bağlantısı yerinden çıkmıştı. Mahvolmuş damarda iğne durmuyordu. Briony'nin daha önce hiç görmediği bir uzman hemşire serum askısına yeni bir torba takmaktaydı. Briony bir kâsede tanenli asit hazırladı, pamuk torbasını eline aldı. Hastanın kararmış kolunu inceleyen, damar arayan hemşireye engel olmamak için, işe onbaşının bacaklarından başlayacaktı.

Ama hemşire sordu: "Seni buraya kim gönderdi?"

"Rahibe Drummond."

Hemşire kısa, kesik konuşuyor, başını kaldırıp ona bakmıyordu. "Çok fazla acı çekiyor. Ben ona bolca sıvı vermeden önce herhangi bir tedavi uygulanmasını istemiyorum. Git kendine yapacak başka bir iş bul."

Briony söyleneni yaptı. Aradan ne kadar zaman geçtiğini anımsamıyordu – gece yarısından sonra, temiz havlu almaya gönderildiği sırada olabilirdi. Hemşirenin nöbet odasının girişine yakın bir yerde durduğunu, kendini tutamayıp ağladığını gördü. Onbaşı MacIntyre ölmüştü. Yatağına bir başka hasta yatırılmıştı bile.

Adaylar ve iki yıllık öğrenciler hiç dinlenmeksizin, on iki saat çalışıyordu. Öteki stajyerlerle uzman hemşireler çalışmayı sürdürüyordu; koğuşlardan en son ne zaman çıktığını anımsayabilen yoktu. Briony aldığı onca eğitimin, özellikle emirlere uyma konusundaki ısrarın ne kadar yararlı bir hazırlık olduğunun zaten farkındaydı, ama bir *hastabakıcının* ne demek olduğunu o gece öğrendi. Ağlayan bir erkeği ilk kez görüyordu. Bu görüntü karşısında oldukça sarsılmış ama bir saate kalmadan alışmıştı. Öte yandan, bazı askerlerin kayıtsızlığı onu hayretler içinde bırakıyor, hatta büyülüyordu. Kolunun, bacağının kesildiği ameliyathaneden koğuşa dönen erkeklerin arasında işi şakaya vuranlar vardı. Bizim karıyı şimdi neyle tekmeleyeceğim? Bedenin bütün sırları ortaya dökülmüştü – eti yarıp çıkan kemikler, kutsal bir şeye saygısızlık edercesine bir an görünüp yiten bir bağırsak ya da bir göz siniri. Bu yeni ve mahrem görüş açısı Briony'ye, baştan beri bildiği (herkesin bildiği) o yalın, apaçık olguyu gösterdi: Bir insan her şeyin yanı sıra, cisimsel bir varlık, kolayca yırtılabilen ama kolayca bükülemeyen bir maddeydi. Briony'nin savaş alanına en çok yaklaştığı andı, çünkü yardım ettiği her vaka savaş alanının temel unsurlarından birini taşıyordu – kan, mazot, kum, çamur, deniz suyu, kurşun, şarapnel, motor yağı, barut kokusu ya da nemli, terli savaş giysilerinin ceplerindeki bozulmuş, bayat yiyecekler, Amo gofretin ıslanmış, hamur gibi olmuş kırıntıları. Yüksek musluklu, çamaşır sodalı lavaboda parmaklarının arasından en sık temizlediği şey, kumsaldan gelme kumdu. Aynı ekipteki hemşire adayları, birbirlerini hemşire olarak görüyorlardı, arkadaş olarak değil. Briony, Onbaşı MacIntyre'ın altına lazımlık yerleştiren kızlardan birinin Fiona olduğunu doğru dürüst algılayamamıştı bile. Bazen, Briony'nin ilgilendiği bir asker büyük bir acı içindeyse, Briony'nin içi bu ıstırapla arasına mesafe koymasını sağlayan yansız bir sevecenlikle doluyor, o da işini yetkin bir biçimde,

dehşete kapılmadan yapabiliyordu. İşte hemşireliğin ne demek olduğunu o zaman anlar; bir an önce uzmanlaşmak, o yaka etiketine sahip olmak için sabırsızlanırdı. Yazma tutkusundan vazgeçtiğini, ömrünü bu gurur verici, genelleştirilmiş sevgi anlarına adadığını hayal ederdi.

Sabahın üç buçuğuna doğru, gidip Rahibe Drummond'ı görmesi söylendi. Rahibe yalnızdı, bir yatağı düzeltiyordu. Briony daha önce onu çamaşırhanede görmüştü. Kadın sanki her yerdeydi, her türlü işi yapıyordu. Briony hiç düşünmeden ona yardıma koyuldu.

"Yanlış anımsamıyorsam, biraz Fransızca biliyordun," dedi rahibe.

"Yalnızca okul Fransızcası, Rahibe."

Kadın başıyla koğuşun sonunu gösterdi. "Şu oturan askeri görüyor musun; sıranın sonundakini? Ağır bir ameliyat geçirdi ama maskeye gerek yok. Bir iskemle çek, yanına otur. Elini tut ve konuş onunla."

Briony alınmıştı. "Ama yorgun değilim ki, Rahibe. Gerçekten, hiç yorulmadım."

"Dediğimi yap."

"Peki, Rahibe."

Oğlan on beşinde gösteriyordu ama Briony çizelgesine bakınca kendisiyle aynı yaşta, on sekizinde olduğunu gördü. Sırtını yastıklara dayamış, oturuyordu; çevresindeki koşuşturmayı bir çocuğun dalgın hayretiyle izliyordu. Asker olduğuna inanmak zordu. Güzel, narin bir yüzü vardı; koyu renk kaşlar, koyu yeşil gözler ve yumuşak, dolgun dudaklar. Beyaz yüzünde alışılmadık bir parıltı, gözlerinde sağlıksız bir ışıltı. Kafası kalın bandajlarla sarılıydı. Briony getirdiği iskemleye oturunca, delikanlı onu bekliyormuş gibi gülümsedi, kız elini tutunca da hiç şaşırmadı.

"*Te voià enfin.*" Fransızca harfler müzikal bir tınıyla tıngırdadı, ama Briony söyleneni zar zor anlayabildi. Oğlanın eli soğuk, hafif yağlıydı.

"Rahibe yanına gelip seninle biraz sohbet etmemi

söyledi," dedi. Rahibenin Fransızcasını bilmediği için, hemşire[1] sözcüğünü kullandı.

"Kardeşiniz ne kadar kibar." Sonra başını yana eğdi, ekledi: "Zaten hep öyleydi. Kendisi nasıl, iyi mi? Bu günlerde ne yapıyor?"

Gözleri öylesine canayakın, öyle çekici ve kızın ilgisini çekmek için öyle çocuksu bir hevesle doluydu ki, Briony ona ayak uydurdu.

"O da bir hemşire."

"Elbette. Daha önce söylemiştin. Hâlâ mutlu mu? O çok sevdiği adamla evlendi mi? Adını anımsayamıyorum. Beni bağışla. Yaralandığımdan beri belleğim çok zayıf. Ama yakında güçleneceğini söylüyorlar. Evet, adı neydi adamın?"

"Robbie. Ama..."

"Artık evli ve mutlular, değil mi?"

"Şey, yakında evleneceklerini umuyorum."

"Kardeşinin adına çok sevindim."

"Bana adını söylemedin."

"Luc. Luc Corbet. Seninki ne?"

Durakladı. "Tallis."

"Tallis. Ne kadar güzel bir ad." Onun telaffuz biçimiyle, güzeldi.

Gözlerini kızın yüzünden uzaklaştırdı, koğuşta gezdirdi; başını yavaşça, sessiz bir şaşkınlıkla çeviriyordu. Sonra gözlerini yumdu, soluğunun altından, yumuşacık bir sesle mırıldanmaya başladı. Briony'nin sözcük dağarcığı onu rahatça izlemesine yetmiyordu. Çıkarabildikleri şunlardı: "Onları yavaş yavaş sayarsın, elinle, parmaklarınla... annemin eşarbı... rengi seçtin mi artık onunla yaşamak zorundasındır."

Birkaç dakika sustu. Briony'nin elini sıktı. Yeniden konuştuğunda gözleri hâlâ kapalıydı.

"Tuhaf bir şey duymak ister misin? Bu benim Paris'e

[1] Hemşire (İngilizce *sister*), aynı zamanda kız kardeş anlamında. (Ç.N.)

ilk gelişim."

"Luc, şu anda Londra'dasın. Yakında seni memleketine göndereceğiz."

"İnsanların soğuk, düşmanca davranacağını söylemişlerdi, oysa tam tersi oldu. Hepsi de öyle nazik ki. Sen de öyle; beni yeniden ziyaret etmen büyük incelik."

Briony bir süre onun uyuyakaldığını sandı. Saatlerdir ilk kez oturduğu için, kendi yorgunluğunun da gözlerinin gerisine yığıldığını hissediyordu.

Sonra delikanlı yine başını yavaşça döndürerek çevresini süzdü, kıza bakıp, "Elbette, sen şu İngiliz aksanıyla konuşan kızsın," dedi.

"Savaştan önce ne yapıyordun, anlatsana? Nerede yaşardın? Anımsayabiliyor musun?"

"Millau'ya geldiğin Paskalya'yı anımsıyor musun?" Konuşurken elini bir yandan ötekine güçsüzce sallıyordu; belleğini canlandırmak ister gibi; koyu yeşil gözleri kızın yüzünü umutla tarıyordu.

Briony onu daha fazla yanıltmanın doğru olmayacağını düşündü. "Millau'ya hiç gelmedim..."

"Dükkâna ilk gelişini anımsıyor musun?"

Briony iskemlesini yatağa biraz daha yaklaştırdı. Oğlanın solgun, yağlı yüzü gözlerinin hemen önünde parlıyor, hafif hafif sallanıyordu. "Luc, beni dinle, lütfen."

"Seninle galiba annem ilgilenmişti. Yoksa kız kardeşlerimden biri miydi? Ben babamla birlikte arka tarafta, fırının başındaydım. Aksanını duydum ve seni görmek istedim..."

"Sana nerede olduğunu söylemek istiyorum. Paris'te değilsin..."

"Ertesi gün yeniden geldin; bu kez oradaydım, bana dedin ki..."

"Az sonra uyuyacaksın. Yarın seni yine görmeye geleceğim, söz veriyorum."

Luc elini başına götürdü, suratını astı. Daha alçak bir sesle, "Senden küçük bir ricam var, Tallis," dedi.

"Elbette."

"Bu bandajlar çok sıkı. Azıcık gevşetebilir misin?"

Briony ayağa kalktı, onun başını inceledi. Sargı bezinin uçları, kolayca açılabilsin diye düğümlenmişti. O düğümü dikkatle açarken, delikanlı sözünü sürdürdü: "En küçük kardeşim Anne'i anımsıyor musun? Millau' nun en güzel kızıdır. Sınıf geçme sınavını Debussy'nin minicik bir parçasıyla atlatıverdi; aydınlık, kıpır kıpır bir parça, demişti. İşte kafamın içinde sürekli çalıp duruyor. Belki biliyorsundur."

Gelişigüzel birkaç nota mırıldandı. Briony tülbentleri kaldırmaya koyuldu.

"Yeteneğini nereden aldığını herkes merak eder. Ailemizin geri kalanından hiç umut yok. Piyano çalarken, sırtı dimdiktir. Sonuna gelinceye kadar hiç gülümsemez. Ah, böylesi çok daha iyi. Pastaneye ilk geldiğin gün sana servis yapan, Anne'di galiba."

Briony'nin bandajı açmaya niyeti yoktu, ama sargı bezi gevşeyince alttaki ağır, steril havlu kaydı, kanlanmış merhem tabakasının bir bölümü de onunla birlikte kalktı. Luc'ün başının yarısı yoktu. Kafatasının sağlam yanındaki saçları iyice tıraş edilmişti. Kemiğin kertikli çizgisinin altında girintili çıkıntılı, süngersi, kıpkızıl beyin vardı; birkaç santim aşağıda, başın tepesinden neredeyse kulak memesine kadar uzanıyordu. Havluyu yere düşmeden yakaladı, mide bulantısının geçmesini bekledi. Bandaja el sürmekle ne kadar aptalca ve amatörce bir şey yaptığı, şimdi dank ediyordu. Luc konuşmadan oturuyor, onu bekliyordu. Briony gözleriyle koğuşu şöyle bir taradı. Kimsenin ona dikkat ettiği yoktu. Steril havluyu yerine yerleştirdi, sargı bezini doladı, uçlarını yeniden bağladı. Yerine oturunca delikanlının elini buldu, bu soğuk, nemli elden aldığı güçle kendini toparlamaya çalıştı.

Luc yine sayıklamaya başlamıştı: "Sigara içmiyorum. Jeannot'ya söz verdim; payıma düşeni ona vereceğim... Bak, masanın üzerinde... şimdi de çiçeklerin altın-

da... tavşan seni duyamaz, sersem...” Sonra sözcükler sel gibi akmaya başladı, Briony takip edemez oldu. Daha sonra, aşırı sert bir okul müdürüne (ya da belki bir subaya) ilişkin birkaç sözcük yakalayabildi. Sonunda, delikanlı sustu. Briony onun terli yüzünü nemli bir bezle sildi, bekledi.

Oğlan gözlerini açınca, hiç kesintiye uğramamış gibi sohbeti kaldığı yerden sürdürdü:

“Bagetlerimizi[1] ve *ficel*'lerimizi nasıl buldun?”

“Nefis.”

“Her gün gelmenin nedeni buydu, değil mi?”

“Evet.”

Oğlan durdu, düşündü. Sonra, hassas bir konuya girdiğini gösterircesine, özenle sordu: “Peki, ya kruvasanlarımız?”

“Millau'nun en iyi kruvasanlarıydı.”

Delikanlı gülümsedi. Konuşurken genzinden her ikisinin de duymazdan geldiği, sinir bozucu bir gıcırtı çıkıyordu. “Babamın özel tarifidir. Her şey tereyağın kalitesine bağlı.”

Kendinden geçmiş gibi kıza bakıyordu. Boştaki elini onun elinin üzerine koydu.

“Biliyor musun, annem senden çok hoşlanıyor,” dedi.

“Öyle mi?”

“Sürekli senden söz eder. Yazın evlenmemiz gerektiğini düşünüyor.”

Briony onun bakışlarına karşılık verdi. Buraya neden gönderildiğini artık anlıyordu. Oğlan yutkunmakta zorlanıyordu; kaşlarının üstünde, merhemin kıyısında ve üst dudağında ter damlacıkları belirmişti. Briony hepsini kuruladı; tam ona içirmek için suya uzanmak üzereyken, oğlan sordu: “Beni seviyor musun?”

Kız durakladı. “Evet.” Verilebilecek tek yanıttı. Ayrıca, şu anda onu gerçekten seviyordu. Ailesinden çok

[1] Baston gibi ince, uzun Fransız ekmeği. (Ç.N.)

uzakta, ölmek üzere olan, son derece sevimli bir çocuktu.

Ona biraz su içirdi. Yüzünü bir kez daha kurulurken, "Hiç Causse de Larzac'a gittin mi?" diye sordu delikanlı.

"Hayır. Hiç gitmedim."

Ama kızı götürmeyi önermedi. Yüzünü yastığa doğru çevirdi, az sonra da yine o anlaşılmaz sözleri gevelemeye başladı. Varlığından haberli olduğunu göstermek istercesine, kızın elini hâlâ sımsıkı tutuyordu.

Yeniden kendine gelince, doğruca Briony'ye baktı. "Hemen gitmeyeceksin, değil mi?"

"Elbette gitmeyeceğim. Hep yanında kalacağım."

"Tallis..."

Hâlâ gülümseyerek, gözlerini yarı kapadı. Ansızın, eklemlerine elektrik akımı verilmişçesine sıçradı, doğrulup oturdu. Dudakları aralıktı; büyük bir hayretle kızın gözlerinin içine bakıyordu. Sonra, kıza doğru hamle yapmak istercesine, öne devrildi. Briony onun yere yuvarlanmasını engellemek için iskemlesinden fırladı. Oğlanın eli hâlâ avucunda, serbest kolu kızın boynundaydı. Alnını kızın omzuna bastırdı, yanağını onun yanağına dayadı. Briony steril havlunun kaymasından korktu. Onun ağırlığını taşıyamayacağını ya da yarasını bir kez daha görmeye katlanamayacağını düşündü. Genizden gelen o gıcırtılı ses, kulağında çınlıyordu. Sendeleyerek oğlanı yatağına yerleştirdi, sırtını yastıklara dayadı.

"Adım Briony," dedi, bir tek oğlanın duyabileceği bir fısıltıyla.

Delikanlının gözleri hayretten fal taşı gibi açılmıştı, balmumuna benzeyen teni elektrik ışığında donuk donuk parlıyordu. Briony ona iyice sokuldu, ağzını kulağına yapıştırdı. Arkasında bir ses duydu, sonra omzuna bir el kondu.

"Tallis değil. Bana Briony demelisin," diye fısıldadı; arkasındaki el uzanıp onun parmaklarını oğlanın parmaklarından ayırırken.

"Ayağa kalk, Hemşire Tallis."

Rahibe Drummond onu dirseğinden tuttu, doğrulmasına yardım etti. Rahibenin yanakları gergin, parlaktı; elmacık kemiklerinin üzerindeki pembelik bembeyaz deriyle buluşurken düz bir çizgi oluşturuyordu.

Yatağın öteki yanına eğilen bir hemşire, çarşafı Luc Cornet'nin yüzüne çekti.

Rahibe dudaklarını büzdü, Briony'nin yakasını düzeltti. "Sen iyi bir kızsın. Şimdi gidip yüzündeki kanı yıka. Öteki hastaların moralini bozmak istemeyiz, değil mi?"

Briony onu dinledi, lavaboya gidip soğuk suyla yüzünü yıkadı; dakikalar sonra da koğuştaki görevine döndü.

Sabaha karşı dört buçukta hemşire adayları uyumak üzere yatakhaneye gönderildi; saat on birde işbaşı yapacaklardı. Briony, Fiona'yla birlikte yürüdü. Konuşmadılar; kol kola girince Westminster Köprüsü'ne doğru yaptıkları yürüyüşe, bir ömür süren bir deneyimin ardından, yeniden dönmüş gibi oldular. Koğuşlarda geçirdikleri zamandan ya da bunun onları nasıl değiştirdiğinden, isteseler de söz edemezlerdi. Boş koridorlarda, öteki kızların peşi sıra yürümeyi becermeleri bile yeterliydi.

Briony herkese iyi geceler diledikten sonra küçücük odasına girince, yerde bir mektup buldu. Zarfın üzerindeki el yazısı tanıdık değildi. Kızlardan biri onu kapıcı kulübesinde bulmuş, kapının altından içeriye atmış olmalıydı. Briony zarfı hemen açmadı; önce soyundu, yatmaya hazırlandı. Sırtında geceliği, kucağında mektup yatağa oturdu, ölen oğlanı düşündü. Penceresinden görünen gökyüzü parçası, şimdiden ağarmıştı. Onun sesi hâlâ kulaklarındaydı; Tallis deme biçimi, bunu bir kız adına çevirişi. Olmayan geleceği hayal etti: sıska sokak kedileriyle dolu, dar, gölgeli bir sokaktaki pastane, bir üst kat penceresinden gelen piyano müziği, onun aksanıyla dalga geçen, kıkırdaşan görümceleri ve onu coşkuyla, tutkuyla seven Luc Cornet. Briony onun için, Millau'da ondan haber bekleyen ailesi için ağlayabilirdi. Ama hiçbir

şey hissedemiyordu. İçi bomboştu. Yaklaşık yarım saat kadar yarı şuursuz, öylece oturdu, sonra, yorgunluktan bitkin ama uykusu kaçmış bir halde yatağa girdi, hep kullandığı lastikle saçlarını topladı, mektubu açtı.

Sevgili Bayan Tallis,

Gönderdiğiniz *Çeşme Başındaki İki Karaltı* adlı öykü için teşekkür eder, geç yanıtımızdan dolayı özür dileriz. Tahmin edebileceğiniz gibi, hiç tanınmamış, daha doğrusu adı hiç duyulmamış bir yazarın, neredeyse roman sayılabilecek uzunluktaki bir öyküsünü yayınlamak bizim için alışıldık bir durum değil. Yine de, eserinizi bir özet çıkartabilme umuduyla inceledik. Ve ne yazık ki bunu başaramadık. Daktilo sayfalarını size ayrı bir zarfta gönderiyorum.

Bununla birlikte, bilmenizi istediğim bir şey var. İşlerimizin olanca yoğunluğuna karşın, öykünüzün tamamını büyük bir ilgiyle okumaktan kendimizi alamadık. Herhangi bir bölümünü yayınlamayı öneremesek de, dergide benim gibi birkaç kişinin daha, gelecekte yazacaklarınızla ilgilenmeye hazır olduğunu bildirmek isteriz. Katılımcılarımızın ortalama yaş düzeyi konusunda herhangi bir önyargımız olmadığı gibi, gelecek vaat eden genç yazarları yayınlamaya da her zaman açığız. Yazacağınız her şeyi görmek isteriz; özellikle bir-iki kısa öykü yazmayı düşünüyorsanız.

Ayrıca, hayranlık uyandıracak kadar kısa ve özlü mektubunuzda, şu anda neredeyse hiç boş vaktiniz olmadığını hissettirmişsiniz. Bu durum değişir de yolunuz bu taraflara düşerse sizi görmekten, birlikte bir kadeh şarap içmekten ve bu konuyu daha ayrıntılı görüşmekten büyük bir mutluluk duyarız. Cesaretinizi kırmadığımızı umuyorum. Geri çevirme mektuplarımızın genellikle iki-üç cümleyi geçmediğini bilmeniz, içinizi rahatlatabilir.

Mektubunuzun bir yerinde, savaş hakkında yazmadığınız için özür diliyorsunuz. Size konuyla ilgili bir başmakalenin de bulunduğu, son sayımızı gönderiyorum. Göreceğiniz gibi, sanatçıların savaşa karşı şöyle ya da böyle, mutlaka bir tavır almaları gerektiğine inanmıyoruz. İşin doğrusu, onlar savaşı yok sayacak ve kendilerini başka konulara adayacak kadar bilge ve haklıdırlar. Sanatçılar siyasete bulaşmayıp zamanlarını daha derin duygu düzeylerine ulaşmak için harcamalılar. Sizin işiniz, savaştaki işiniz yeteneğinizi geliştirmek ve onun buyurduğu yöne gitmektir. Başmakalemizde de belirtildiği gibi, her türlü savaş sanatsal yaratıcılığın düşmanıdır.

Adresinizden, ya bir doktor ya da tedavisi uzun sürecek bir hasta olduğunuz sonucunu çıkardık. Eğer ikincisi doğruysa, hepimiz size geçmiş olsun dileklerimizi iletiyor, sağlığınıza bir an önce kavuşmanızı diliyoruz.

Son olarak, içimizden biri altı-yedi yıl önce Girton'da bulunan bir ablanız olup olmadığını merak ediyor.

Saygılarımla,

CC

Bunu izleyen günlerde hastaneye yeniden egemen olan katı nöbet sistemi, o ilk yirmi dört saate özgü düşsel, uçucu sonsuzluk duygusunu dağıtıverdi. Briony yarımşar saatlik yemek molaları dışında, sabah yediden akşam sekize kadar çalıştığı günler kendini şanslı sayıyordu. Çalar saatin zili beş kırk beşte çaldığında, yumuşacık bir bitkinlik kuyusundan yukarıya doğru çekilircesine uyandı; uykuyla tam uyanıklık arasındaki o boşlukta, içinde bir yerlerde, birkaç saniyelik küçücük bir coşku, zevkli bir kıpırtı ya da anlık bir değişim hissetti. Bir çocuğun Noel sabahı uyanması gibiydi – henüz nedenini

anımsayamadığı, mahmur bir heyecan. Odaya dolan aydınlık yaz sabahına karşı gözleri hâlâ kapalı, el yordamıyla saati susturdu, yeniden yastığına gömüldü, aynı anda da anladı: Aslında, Noel'in tam karşıtıydı. Her şeyin karşıtı. Almanlar saldırmak üzereydi. Herkes aynı şeyi söylüyordu; hastanede Yerel Savunma Gönüllüleri birimini oluşturan hademelerden tutun da, bir tek Kraliyet Donanması ayakta kalmış, yenilmiş, açlık çeken bir ülkenin imgesini diriltmeye çalışan Churchill'e kadar. Briony saldırının korkunç geçeceğini biliyordu; sokaklarda göğüs göğüse çarpışmalar, halka açık idamlar, köleliğe dönüş ve iyi, doğru olan her şeyin yıkılışı. Ama dağınık, hâlâ ılık yatağın kenarına ilişip çoraplarını giyerken, yüreğindeki bu çirkin çarpıntıyı ne engelleyebilir ne de yadsıyabilirdi. Herkesin söyleyip durduğu gibi, ülke artık tek başına kalmıştı ve böylesi çok daha iyiydi.

Daha şimdiden, her şey farklı görünüyordu – çamaşır torbasındaki zambak deseni, aynanın çentikli, alçı çerçevesi, saçını tarayan Briony'nin bu aynaya yansıyan yüzü, hepsi daha parlak, çok daha duruydu sanki. Tutup çevirdiği kapı kulpunun soğukluğu, sertliği tatsızdı. Koridora çıkıp merdivenden gelen uzak, ağır ayak seslerini duyunca aklına kaba saba Alman postalları geldi, midesi kasılıverdi. Kahvaltıya kadar birkaç dakikası olduğunu görünce, ırmağın kıyısındaki gezinti yolunda, tek başına yürüdü. Berrak göğün altında, hastanenin önünden taşkın tazeliğiyle, kayarcasına akan suda bu saatte bile yırtıcı bir parıltı vardı. Almanların Thames'i ele geçirmesi gerçekten mümkün müydü?

Fazla zamanı kalmadığını hissediyordu. Gecikirsem, diye düşündü, Almanlar gelebilir ve ben ikinci bir fırsatı asla bulamayabilirim.

Yeni vakalar gelmeye devam ediyordu, ama eskisi gibi akın akın değil. Sistem işlemeye başlamıştı; herkes için yatak vardı. Hastalar ameliyata hazırlanıyor, bodrumdaki ameliyathanelere indiriliyordu. Daha sonra, hastala-

rın çoğu dinlenme devresi için kent dışındaki hastanelere gönderiliyordu. Ölüm oranları yüksekti ama bu hemşire adayları için artık bir dram değil, yalnızca sıradan, gündelik bir işti; papaz yatağın başucunda mırıldanırken paravananın perdesi kapatılıyor, çarşaf hastanın yüzüne çekiliyor, hademe çağrılıyor, yatak soyulup yeniden yapılıyordu. Ölenler öyle büyük bir hızla silinip birbirine karışıyordu ki, Onbaşı Mooney'in yüzü Er Lowell'in yüzüne dönüşüyor, bu ikisinin ölümcül yaralarıyla, hemşirelerin adlarını artık anımsayamadıkları öteki erkeklerin yaraları yer değiştiriyordu.

Fransa düştüğüne göre Londra'nın bombalanması, burnunun sürtülmesi an meselesi, deniyordu. Çok gerekli değilse, kimse kentte kalmak istemiyordu. Zemin kat pencerelerindeki kum torbaları artırılmıştı; inşaat mühendisleri çatılarda geziniyor, bacaların ve beton dam pencerelerinin sağlamlığını denetliyordu. Koğuşların boşaltılması defalarca prova edildi – son derece ciddi komutların ve çalınan düdüklerin eşliğinde. Yangın tatbikatları, içtima noktalarında toplanma, aciz ya da baygın hastalara gaz maskesi takma uygulamaları yapıldı. Rahibe Drummond onları korkutmaz olmuştu. Aralarında bir kan bağı kurulmuş, kadın onlarla birer öğrenciymiş gibi konuşmaktan vazgeçmişti. Talimat verirken sesi sakin, profesyonel ve yansızdı, buysa kızların koltuklarını kabartıyordu. Bu yeni ortamda, Fiona'yla izin gününü takas etmek Briony için zor olmadı; arkadaşı büyük bir cömertlikle onun pazartesisine karşılık kendi cumartesisini verdi.

Yönetimdeki bir aksaklık yüzünden, nakledilemeyen bazı askerler dinlenme süresini hastanede geçiriyordu. Bitkinliği üzerlerinden atar atmaz, düzenli yemeye alışıp biraz da kilo alınca hırçınlaşıyor, aksileşiyorlardı – kalıcı bir sakatlığı olmayanlar bile. Çoğunluğu piyadeydi. Yataklarında sigara içerek yatıyorlardı; sessizce tavana bakarak, kısa bir süre önce yaşadıklarını anarak. Ya

da küçük, asi gruplar halinde toplanıp konuşuyorlardı. Kendilerinden iğreniyorlardı. Birkaçı Briony'ye bir kurşun bile sıkamadığını söyledi. Ama daha çok, "omzu kalabalıklar"a öfkeliydiler; geri çekilirken onları terk eden subaylarına, hiç çarpışmadan teslim olan Fransızlara ateş püskürüyorlardı. Mucizevi boşaltma işlemini, küçük teknelerin kahramanlığını yücelten gazetelere kızgındılar.

"Boktan bir mezbaha," diye söylendiklerini duyuyordu Briony. "Kahrolası RAF."

Erkeklerin kimisi düşmanca davranıyor, generallerle hemşireler arasındaki ayrım bulanıklaştığında, ilaçlarını almayı reddediyordu. Beyinsiz yönetim, diyorlardı. Akıllarını başlarına getirmek için Rahibe Drummond'ın ziyareti gerekiyordu.

Cumartesi sabahı Briony hastaneden sekizde, kahvaltı bile yapmadan çıktı, suyu sağına alıp ırmağın yukarısına doğru yürümeye başladı. Lambeth Sarayı'nın kapısından geçerken, yanından üç otobüs geçti. Otobüslerin gittiği yönü gösteren bütün tabelalar kapatılmıştı. Amaç işgalcilerin aklını karıştırmaktı. Önemi yoktu, çünkü Briony zaten yürüyerek gitmeye karar vermişti.

Kırk dakika sonra Clapham Park'taki metro istasyonuna vardı. Ama taşlarının bir kısmı yıkılmış, alçak damlı kilisenin kapısı kilitliydi. Babasının mektubunu çıkardı, bir daha okudu. Bir ayakkabı dükkânındaki kadın parmağıyla Park'ı gösterdi. Briony yolun karşısına geçip çimenlerin üzerinde ilerlemeye koyuldu, ama kiliseyi hemen göremedi. Bol yapraklı, gümrah ağaçların arasına gizlenmişti, ayrıca hiç de beklediği gibi değildi. Briony bir suç mahalli hayal etmişti: iç karartıcı, hüzünlü bir arka perde; vitraylı camdan süzülen kızıl ve çivit mavisi, arsız ışığa batmış, görkemli tonozlarıyla Gotik bir katedral. Yaklaştıkça serin ağaçların arasından ortaya çıkan şey, tuğladan yapılma, ölçüleri bir Yunan tapınağı kadar

zarif bir ambardı; siyah kiremitli bir çatı, düz camlı pencereler, orantıları uyumlu bir saat kulesinin altında, beyaz sütunlu, alçak bir revak. Dışarıda, revağın yakınında siyah, gıcır gıcır bir Rolls-Royce duruyordu. Sürücü kapısı aralıktı ama sürücü görünürlerde yoktu. Briony arabanın yanından geçerken, radyatörden yayılan, ılık bir beden kadar mahrem olan ısıyı hissetti, genleşen metalin çıtırtısını duydu. Basamakları çıktı, iri başlı çivilerle süslü, ağır kapıyı itti.

Ahşabın tatlı, baygın rayihası, taşın sulu kokusu bütün kiliselerde aynıydı. Kapıyı sessizce çekerken sırtı salona dönüktü, ama yine de kilisenin neredeyse boş olduğunu anlamıştı. Vaizin sözcükleri boş salonda yankılanıyordu. Kapının yanında, vaftiz kurnasının arkasına yarı gizlenerek durdu, gözlerinin, kulaklarının alışmasını bekledi. Sonra en arkadaki tahta sıraya ilerledi, sıranın öteki ucuna geçti; mihrabı görebiliyordu. Cecil Enişte'yle Hermione Teyze'nin Liverpool Katedrali'nde yapılan o muhteşem törenine götürülmeyecek kadar küçük olmasına karşın, pek çok aile düğününe katılmıştı; teyzesinin en ön sıradaki gösterişli şapkasını ta buradan seçebiliyordu. Onun yanında, artık yabancılaşan ana-babalarının arasına sıkışmış, boyları on beş-on altı santim uzamış olan Pierrot'yla Jackson vardı. Geçidin öteki yanında, Marshall ailesinin üç üyesi oturuyordu. Bütün cemaat bu kadardı. Özel bir tören. Magazin gazetecisi yoktu. Aslında Briony'nin de burada olmaması gerekiyordu. Rahibin törensel sözlerine kulak verince, can alıcı ânı kaçırmadığını anladı.

"İkinci olarak, günahın ve zinanın önlenmesi adına, iffetli insanların evlenmesi ve İsa'nın lekesiz kulları olarak yaşaması buyrulmuştur."

Yüksekte duran vaizin bembeyaz dış çizgilerinin çerçevelediği çiftin yüzleri mihraba dönüktü. Lola'nın sırtında beyaz, geleneksel gelinlik vardı; yüzünde de Briony'nin arkadan görebildiği kadarıyla, kalın bir tül.

Tek, çocuksu bir örgüyle toplanmış olan saçı bol tüllü, organze duvağının altından sırtına, hatta beline doğru sarkıyordu. Marshall dimdik duruyor, takım elbisesinin vatkalı omuzları, vaizin beyaz keten cüppesine karşı keskin hatlar oluşturuyordu.

"Üçüncü olarak, toplumun ortak huzuru adına, birbirine destek olmak ve birbirini rahatlatmak için, iki insanın birleşmesi ve..."

Anılar, acıtıcı ayrıntılar kirli derideki isilikler gibiydi: gözyaşları içinde Briony'nin odasına gelen Lola, çizilmiş, morarmış bilekleri; Lola'nın omzundaki, Marshall'ın yüzündeki tırnak izleri; Lola'nın o içten, gülünç, ah aşırı ciddi kuzini, gerçek yaşamı kafasındaki öykülerden ayıramayan o küçük sersem; saldırganı selamete kavuştururken, Lola'nın karanlıkta, gölün kıyısındaki suskunluğu. Boynundaki inci tasması ve gülsuyu parfümüyle, çocukluğun son kırıntılarını da üzerinden atmak için sabırsızlanan zavallı, kibirli, kolay incinen Lola; rezil olmaktan, aşağılanmaktan kurtulmak için âşık olan ya da kendini âşık olduğuna inandıran Lola; Briony'nin idareyi ele aldığını, bütün konuşmaları ve suçlamaları ısrarla üstlendiğini görünce, talihine inanamayan Lola. Çocuk sayılacak bir yaşta dalından kopartılan, zorla alınan ama şansı yaver giden... tecavüzcüsüyle evlenen Lola.

"...dolayısıyla, bu iki kişinin Tanrı huzurunda evlenemeyeceğine ilişkin, haklı ve geçerli bir nedeni olan varsa, ya şimdi konuşsun ya da sonsuza kadar sussun."

Gerçekten oluyor muydu? Yerinden doğruluyor, titreyen dizleri, boş, kasılan midesi ve tekleyen yüreğiyle tahta sıranın öteki ucuna doğru kayıyor, geçidin tam ortasına dikilip cüretli, titremeyen bir sesle haklı, geçerli nedenlerini sıralıyor, sırtında pelerini ve kepiyle, bir hemşireden çok bir rahibe gibi, İsa'nın gelini gibi, mihraba doğru, uzun meslek yaşamı boyunca sözü bir kez bile kesilmemiş olan, ağzı hayretten açık papaza, başları eğik cemaate, yarı dönmüş, yüzleri bembeyaz kesilmiş

çifte doğru gerçekten de ilerliyor muydu? Böyle bir şeyi kesinlikle tasarlamamıştı, ama o soru, *Evrensel Dua Kitabı*'ndan alınma, çoktan unuttuğu soru öyle kışkırtıcıydı ki. Bu nikâhı engelleyen nedenler tam olarak neydi, peki? İşte bütün gizli acılarını ortaya dökmek, bütün yanlışlarından temizlenmek için bir fırsat. Kiliselerin bu en yalınında, mihrabın karşısında.

Ama çizikler, çürükler çoktan iyileşmişti; üstelik ısrarla yinelediği bütün o açıklamalar, şu an söylemeye hazırlandığı şeylerin tam tersiydi. Ayrıca, gelinin hiç de kurbana benzer bir hali yoktu; ana-babasının onayını almıştı. Hatta daha da fazlasını: bir çikolata imparatoru, Amo'nun yaratıcısı. Hermione Teyze ellerini keyifle ovuşturuyor olmalıydı. Paul Marshall, Lola Quincey ve kendisi, yani Briony Tallis gizli bir işbirliğiyle susarak, yalan söyleyerek, masum bir insanı hapse göndermişti. Ama onu asıl mahkûm ettiren, Briony'nin İlçe Mahkemesi'nde, yüksek sesle dile getirdiği sözlerdi. Ceza çoktan çekilmişti. Borç ödenmişti. Ve hüküm geçerliydi.

Hızlanan yüreği, terleyen elleriyle, başı öne eğik, öylece oturdu, yerinden kıpırdamadı.

"Her ikinizden de, o yüce hesap gününde, yüreğin bütün sırlarının ortaya dökületeceği o yargı ânında yapacağınız gibi, kutsal evlilik bağıyla bağlanmanıza herhangi bir engel varsa, bunu şimdi ve burada itiraf etmenizi istiyorum."

Kaba bir tahminle, hesap gününe çok uzun bir zaman vardı; bunun anlamıysa, salt Marshall'la yeni karısının bildiği gerçek, o gün gelinceye kadar evliliklerinin kutsal mozolesine güzelce hapsedilecek, demekti. Orada, karanlıkta güvenle yatacaktı; o gerçeği önemseyenlerin hepsi ölüp gittikten sonra bile. Törendeki her sözcük yerine oturan bir başka tuğlaydı.

"Bu kadını evlenmek üzere bu erkeğe kim teslim ediyor?"

Kuşa benzeyen Cecil Enişte gayretli adımlarla öne

doğru ilerledi; şu işi bir an önce bitirip Oxford'daki Tüm Ruhlar'ın kutsallığına sığınmak için sabırsızlandığı belliydi. Seslerde herhangi bir titreme, bir kuşku duyabilmek için dikkat kesilen Briony, rahibin sözlerini yineleyen Marshall'ı, sonra Lola'yı dinledi. Marshall ifadesiz bir sesle gürledi; Lola tatlı, kararlıydı. "Bütün bedenimle sana tapınıyorum," derken sesi nasıl da rezilce, şehvetle çınlıyordu.

"Hep birlikte dua edelim."

En ön sıradaki altı kafa öne eğildi, rahip bağa gözlüğünü çıkardı, çenesini havaya dikti, kapalı gözlerle, bıkkın, tekdüze, kederli sesiyle göksel güçlere seslendi.

"Ah, Ölümsüz Tanrı, insanoğlunun Yaratıcısı ve Kollayıcısı, bütün ruhsal inayetin Kaynağı, sonsuz yaşamın Yaratıcısı; biz kullarını, bu kadınla bu erkeği kutsa, rahmetini bizden esirgeme..."

Rahip gözlüğünü yeniden takıp o ünlü açıklamayı yaparken (sizi karı koca ilan...) ve kilisenin adını aldığı Kutsal Üçleme'yi anarken, son tuğla da yerine oturdu. Bunu birkaç dua, bir ilahi, İsa'nın Duası izledi; son ve uzun duadaki veda sözcüklerinin giderek alçalan tınısı, hüzünlü bir kesinlikle noktalandı.

"...sonsuz rahmetini üzerinize serpsin, sizi günahlarınızdan arıtıp kutsasın, siz de onu bedensel ve ruhsal olarak hoşnut edin; yaşamınızın sonuna kadar bu kutsal sevgiyle, bir arada yaşayın."

Aynı anda, suyun yüzünde sekerek ilerliyormuş gibi görünen üçlü notalar, yivli süslerle bezeli orgdan bir konfeti sağanağı gibi döküldü; rahip döndü, yeni evlileri ve altı akrabayı peşine takıp geçitte ilerlemeye koyuldu. Dua ediyormuş gibi dizlerinin üzerine çökmüş olan Briony doğruldu, yüzünü yaklaşan geçit alayına çevirdi. Papazın acelesi var gibiydi; ötekilerden epeyce öndeydi. Sola bakınca genç hemşireyi gördü; sevecen bakışlarında, başını hafifçe sallayışında hem memnuniyet hem de merak vardı. Sonra, büyük kapının bir kanadını ardına

kadar açmak için adımlarını hızlandırdı. Güneş ışığı ince, uzun bir dilim halinde Briony'nin durduğu yere kadar uzandı, yüzünü ve kepini aydınlattı. Görülmek istiyordu ama bu kadar apaçık değil. Gözden kaçması olanaksızdı artık. Lola geçitte, Briony'nin bulunduğu yandaydı; onunla aynı hizaya gelince, gözleri buluştu. Yüzündeki tül çoktan aralanmıştı. Çiller yok olmuştu, ama bunun dışında fazlaca değişmemişti. Yalnızca boyu biraz uzamıştı; yüzü daha güzel, daha yumuşak ve yuvarlaktı; kaşları acımasızca alınmıştı. Briony öylece bakıyordu. Tek istediği, Lola'nın onu görmesi ve neden orada olduğunu merak etmesiydi. Güneş ışığı Briony'nin gözünü alıyordu, ama bir anlığına da olsa, gelinin yüzünü şöyle bir yalayan, minik hoşnutsuzluğu seçer gibi oldu. Sonra kız dudaklarını büzdü, gözlerini ileriye dikti; bir an sonra, gitmişti. Onu Paul Marshall da görmüş ama tanımamıştı; tıpkı yıllardır karşılaşmadığı Hermione Teyze'yle Cecil Enişte gibi. Ama törene okul formalarıyla getirilen ikizler onu görünce çok sevindiler; giysisinden dehşete düşmüş gibi yapıp gözlerini iki soytarı gibi yuvarladılar, elleriyle ağızlarını yelpazeleyerek geniş geniş esnediler.

Briony, kendi zevki için çalmayı sürdüren görünmez orgcuyla kilisede baş başa kaldı. Her şey çok çabuk olup bitmiş, hiçbir şeye ulaşılamamıştı. Kendini az çok bir budala gibi hissederek öylece dikiliyor, dışarıya çıkmakta duraksıyordu. Gün ışığı, önemsiz aile gevezeliklerinin basitliği, az önce sergilediği o aydınlatılmış, hayaletimsi görüntünün olanca etkisini dağıtacaktı. Ayrıca yüzleşme için gereken cesaretten de yoksundu. Böyle davetsizce çıkıp gelişini teyzesiyle eniştesine nasıl açıklardı? Canları sıkılabilirdi ya da –daha kötüsü– hiç aldırmaz, onu bir oteldeki işkenceden farksız kahvaltıya davet eder, Briony kendini nefretle dolup taşan Bay ve Bayan Marshall'ın arasında, kocasına duyduğu küçümsemeyi gizlemeye bile çalışmayan Hermione Teyze'nin karşısında bulurdu. Kendini müziğe kaptırmışçasına birkaç dakika

oyalandı, sonra korkaklığına sinirlenerek dışarıya, revağa seğirtti. Rahip en az yüz metre uzaklaşmıştı bile; kollarını özgürce sallayarak, hızlı adımlarla parkı geçmekteydi. Yeni evliler Rolls-Royce'a yerleşmişti; Marshall direksiyondaydı, dönüş yapmak için geri geri gidiyordu. Briony kendisini gördüklerinden emindi. Erkek vites değiştirirken madeni bir gıcırtı duyuldu – iyiye işaret olabilirdi. Araba uzaklaşırken, yan camdan, Lola'nın sürücünün koluna sokulmuş, beyaz karaltısını seçti. Cemaate gelince; ağaçların arasında çoktan gözden yitmişlerdi.

Elindeki haritadan, Balham'ın parkın öteki ucuna, papazın yürüdüğü yöne düştüğünü biliyordu. Çok uzak sayılmazdı, bu olguysa yola koyulmasını engelliyordu. Oraya çok erken varabilirdi. Hiçbir şey yememişti, susamıştı, ayakkabısına yapışmış olan topukları zonkluyordu. Hava ılıktı; önünde düz, asfalt patikaların ve halka açık sığınakların yer yer kestiği gölgesiz, geniş bir çimenlik uzanıyordu. Az ileride, çevresinde lacivert üniformalı erkeklerin gezindiği bir orkestra yükseltisi vardı. İzin gününü aldığı Fiona'yı, onunla St. James Parkı'nda geçirdiği öğleden sonrayı düşündü. Çok gerilerde kalmış, masum bir çağ gibiydi, oysa yalnızca on gün önceydi. Fiona şu anda 'ikinci lazımlık turunu' atıyor olmalıydı. Briony hâlâ gölgeli revaktaydı; arkadaşına alacağı küçük armağanı düşündü – şöyle leziz bir şey, bir muz, portakal, belki bir İsviçre çikolatası. Hademeler bu tür şeylerin nasıl bulunacağını biliyordu. Her şeyin ama her şeyin bulunabileceğini söylüyorlardı – yeter ki parasını öde. Parkın çevresinde, az sonra geçeceği yolda dönen trafiği seyretti, özlediği yiyecekleri düşündü. Salam dilimleri, haşlanmış yumurta, kızarmış bir tavuk butu, bol malzemeli İrlanda yahnisi, limonlu beze. Bir fincan çay. Arkasından gelen ürkek ama kıpır kıpır müziğin kesildiğini duydu, çöken ani, yoğun sessizlikte, ona özgürlük

sunuyormuş gibi gelen suskunlukta kararını verdi: Kahvaltı etmesi gerekiyordu. Yürüyeceği yönde pastaneye benzer bir yer görünmüyordu; yalnızca koyu turuncu tuğlalı, bir örnek, sıkıcı apartmanlar.

Aradan bir-iki dakika geçti, orgu çalan adam elinde şapkası, öteki elinde kalın bir anahtar destesi, dışarı çıktı. Briony ona en yakın *café*'yi sorabilirdi, ama kendini müziğe adamış, sinirli birine benziyordu; kilisenin kapısını kapatıp kilitlerken, büyük bir inatla kızı görmezden geldi. Şapkasını başına geçirdi, hızla uzaklaştı.

Belki de bu, tasarısından vazgeçmesi için geçerli bir nedendi, ama Briony aksi yönde yürümeye koyulmuştu bile; az önce geldiği yolu gerisin geri izleyerek Clapham High Caddesi'ne doğru ilerledi. Kahvaltısını edecek, bir kez daha düşünecekti. Metro İstasyonu'nun yakınında taş yalaklı bir çeşmenin önünden geçti; gidip başını yalağa daldırmamak için kendini zor tuttu. Küçük, bakımsız bir *café* buldu; pis camlar, yerde sigara izmaritleri. Yine de yiyecekler, alışık olduğu yiyeceklerden daha kötü olamazdı. Çay ısmarladı; üç dilim kızarmış ekmek, margarin ve reçel – gördüğü en açık pembe çilek reçeliydi. Tansiyonunun biraz düştüğünden kuşkulandığı için çayına bolca şeker doldurdu. Onca şeker bile, çaydaki belli belirsiz dezenfektan tadını bastıramamıştı.

Café'den çıkıp parkı geçerken, kendisiyle öteki benliği arasındaki mesafenin açıldığı duygusuna kapıldı; en az kendisi kadar gerçek olan, öteki Briony gerisin geri hastaneye dönmekteydi. Belki de Balham yönünde ilerleyen bu Briony bir hayal ürünü, hayali bir varlıktı. Yarım saat sonra, arkasında bıraktığı caddenin şöyle ya da böyle tıpatıp benzeri olan bir başka caddeye vardığında, bu gerçekdışı duygu daha da güçlendi. Merkezin dışında kalan bütün Londra buydu işte: küçük, tekdüze bir kasabalar toplamı. Bunların birinde asla yaşamayacaktı.

Aradığı sokak, metro istasyonundan üç sokak ileride ve geçtiği sokakların bir başka kopyasıydı. Bir ki-

lometre kadar dümdüz uzanan, Edward tarzı teraslar, tığ işi perdeler ve zevksizlik. 43 numaralı Dudley Villaları yolun ortalarındaydı; onu diğerlerinden ayıran tek şey, lastikleri olmayan, tuğla öbeklerinin üzerinde duran ve ön bahçenin tamamını kaplayan, eski bir Ford 8'di. İçeride kimse yoksa, "Ben elimden geleni yaptım," diyecek, çekip gidecekti. Kapı zili çalışmıyordu. Tokmağı iki kez vurdu, geri çekilip bekledi. Öfkeli bir kadın sesi duyuldu, sonra bir kapı çarpıldı, ayak sesleri geldi. Briony bir adım daha geri çekildi. Sokağa dönmek için hâlâ geç değildi. Kapının kulpu gıcırdadı, kızgın bir iç çekiş duyuldu, sonra kapı uzun boylu, sert yüzlü, otuzlu yaşlardaki bir kadın tarafından açıldı; korkunç bir çaba harcamışçasına soluk soluğaydı. Öfkeden ateş püskürüyordu. Bir kavganın ortasında yakalanmış, yüzündeki anlamı toparlamaya fırsat bulamamıştı; Briony'ye bakarken ağzı aralıktı, üst dudağı hafif gerilmişti.

"Ne istiyorsun?"

"Bayan Cecilia Tallis'i arıyordum."

Kadının omuzları sarktı, bir hakareti savuşturmak ister gibi başını geriye attı. Briony'yi tepeden tırnağa süzdü.

"Ona benziyorsun."

Şaşıran Briony kadına bakakaldı.

Kadın tükürmeye benzer bir sesle yeniden iç geçirdi, merdivene doğru yürüdü. "Tallis!" diye bağırdı. "Kapıya!"

Döndü, koridorun yarısına, oturma odasının kapısına kadar ilerledi, Briony'ye küçümseme dolu bir bakış fırlattıktan sonra odaya girdi, kapıyı arkasından hırsla çekti.

Ev sessizdi. Briony ön kapıdan yalnızca holdeki çiçekli yolluğu ve koyu kırmızı halıyla kaplı merdivenin ilk yedi-sekiz basamağını görebiliyordu. Üçüncü basamaktaki pirinç çubuk eksikti. Holün ortalarında duvara dayanmış yarım daire biçiminde bir sehpa, üzerinde de mektupların konduğu, ızgaraya benzeyen, cilalı, ahşap

bir raf vardı. Boştu. Yolluk merdivenin yanından geçip büyük bir olasılıkla mutfağa açılan, buzlu camlı bir kapıya doğru uzanıyordu. Duvar kâğıdı da çiçekliydi – araları kar taneleriyle bezeli, üçlü gül demetleri. Eşikten merdivenin başladığı yere kadar, on beş gülle on altı kar tanesi saydı. Uğursuz.

Sonunda, üst katta bir kapının açıldığını duydu; az önce sertçe çarpıldığını duyduğu kapı olabilirdi. Basamaklardan biri gıcırdadı, kalın çoraplı ayaklar, çıplak bilekler görürdü, sonra da çok iyi anımsadığı mavi, ipek bir sabahlık. Son olarak da, Cecilia'nın, en alt basamağa kadar inip uygunsuz bir giysiyle yakalanmamak için, kapıdakini görmeye çalışan, sağa sola kıvrılan başı. Kız kardeşini tanıması birkaç dakikasını aldı. Üç basamağı daha yavaşça indi.

"Ah, aman Tanrım."

Merdivene çöktü, kollarını kavuşturdu.

Briony tek ayağı dışarıda, öteki eşikte, öylece duruyordu. Oturma odasındaki radyo açıldı, radyonun lambası ısınırken, bir dinleyici topluluğunun kahkahaları duyuldu. Bunu bir komedyenin yaltaklanan konuşması izledi; monolog alkışlarla ve neşeli bir orkestrayla kesildi. Briony hole doğru bir adım attı. "Seninle konuşmalıyım," diye mırıldandı.

Cecilia doğrulmaya hazırlandı, sonra fikrini değiştirdi. "Geleceğini neden haber vermedin?"

"Mektubumu yanıtlamadın, ben de geldim."

Ablası sabahlığının önünü çekiştirdi, bir sigara bulma umuduyla cebine dokundu. Teni eskisine göre çok daha yanıktı, elleri bile esmerleşmişti. Aradığı şeyi bulamadı ama yerinden kalkmadı.

Konuyu değiştirmekten çok zaman kazanmak amacıyla, "Hemşire adayısın," dedi.

"Evet."

"Kimin koğuşunda?"

"Rahibe Drummond."

Cecilia'nın bu adı tanıyıp tanımadığını anlamak zordu; kız kardeşinin aynı hastanede eğitim görmesinden hoşlanıp hoşlanmadığını da. Çok belirgin bir değişiklik daha vardı: Cecilia onunla hep anaç ya da lütfeden bir ses tonuyla konuşurdu. Küçük kardeşim! Şimdiyse bundan eser yoktu. Briony'yi Robbie'yi sormaktan alıkoyan bir sertlik vardı sesinde. Arkasındaki sokak kapısının açık olduğunu bile bile, hole doğru bir adım daha attı.

"Sen neredesin, peki?"

"Morden yakınında. Bir Aİ."

Ordunun el koyduğu Acil İlkyardım hastanelerinden biriydi; büyük bir olasılıkla, kentten kaçanlarla dolup taşıyordu. Söylenemeyecek ya da sorulamayacak öyle çok şey vardı ki. İki kardeş birbirine baktı. Cecilia'nın üstünde yataktan az önce kalkmış birinin dağınıklığı varsa da, Briony'nin anımsadığından çok daha güzeldi. O uzun, herkesin 'at gibi' dediği yüz, en iyi ışıkta bile hep biraz yabansı, biraz kırılgan görünürdü. Şimdi bu yüzde, dolgun, morumsu dudakların daha da belirginleşen kavisinde gözüpek bir şehvet vardı. Gözler koyulaşmış, irileşmişti; yorgunluktan belki. Ya da kederden. Uzun, düzgün burun, burun deliklerinin narin yayıklığı – bu yüzde maskeyi ve taş oymayı çağrıştıran bir şey vardı; öylesine kıpırtısızdı. Ve anlaşılması güç. Ablasının görüntüsü Briony'nin huzursuzluğunu artırıyor, kendini hantal, biçimsiz hissetmesine neden oluyordu. Beş yıldır görmediği bu kadını doğru dürüst tanımıyordu. Briony hiçbir şeyi "elde bir" sayamazdı. Başka, yansız bir konu bulmak için kendini zorladı, ama sözü o hassas konulara (er geç yüzleşmek zorunda kalacağı o duyarlı noktalara) götürmeyecek hiçbir şey yoktu; sessizliğe ve bakışlara daha fazla dayanamadığı için, sonunda sordu: "Babamdan haber aldın mı?"

"Hayır, almadım."

Kısık ses tonu bunu zaten istemediğini, haber alsa da umursamayacağını, yanıtlamayacağını anlatıyordu.

Cecilia sordu: "Ya sen?"

"Birkaç hafta önce kısa bir not aldım."

"Güzel."

Söylenecek bir şey kalmamıştı. Kısa bir duraklamanın ardından, Briony bir kez daha denedi. "Peki, ya evden?"

"Hayır. Haberleşmiyoruz. Sen?"

"Annem arada bir yazıyor."

"Peki ne tür haberler veriyor, Briony?"

Hem soru hem de adını söyleyiş biçimi, alaycıydı. Briony belleğini zorlarken, ablasının davasına ihanet etmiş bir hain olarak sergilendiği duygusuna kapıldı.

"Eve kentten gelenleri almışlar; Betty onlardan nefret ediyormuş. Parka mısır ekilecekmiş." Sustu. Burada böyle dikilip ayrıntıları sıralamak öyle anlamsızdı ki.

Ama Cecilia soğuk bir sesle, "Devam et. Başka?" dedi.

"Şey, köydeki oğlanların çoğu East Surrey'e katılmış, bir tek..."

"Danny Hardman hariç. Evet, bunları biliyorum." Yüzünü parlak, yapay bir gülümseme kapladı, Briony'nin sözünü sürdürmesini bekledi.

"Postanenin oraya küçük bir istihkâm yeri yapmışlar, eski parmaklıkları söküp götürmüşler. Hım. Hermione Teyze Nice'e yerleşmiş... ah, evet, Betty, Clem Amca'nın vazosunu kırmış."

Cecilia ancak o zaman soğukluğundan sıyrıldı. Bacaklarını indirdi, bir elini yanağına bastırdı. "Kırılmış mı?"

"Merdivende düşürmüş."

"Basbayağı parçalanmış mı, yani?"

"Evet."

Cecilia bunu tarttı. Sonunda, "Korkunç bir şey," dedi.

"Öyle," dedi Briony. "Zavallı Clem Amca." En azından ablası artık alaycı değildi. Sorgulama sürdü:

"Parçaları saklamışlar mı?"

"Bilmiyorum. Emily babamın Betty'ye bağırdığını

söylüyor."

Tam o anda oturma odasının kapısı açıldı ve ev sahibesi Briony'nin karşısına dikildi; öyle yakındı ki, Briony onun soluğundaki nane kokusunu alabiliyordu. Kadın ön kapıyı gösterdi.

"Burası tren garı değil. Ya içeri gir, genç bayan ya da çık."

Cecilia hiç acele etmeden doğruldu, sabahlığının ipek kuşağını çözüp yeniden bağladı. Ruhsuz bir sesle, "Bu benim kardeşim Briony, Bayan Jarvis," dedi. "Onunla konuşurken aman halinize tavrınıza dikkat edin."

"Kendi evimde istediğim gibi konuşurum," dedi Bayan Jarvis. Yeniden Briony'ye döndü. "Kalıyorsan kal, aksi halde hemen çık ve kapıyı arkandan kapat."

Briony ablasına baktı; şu anda çekip gitmesini istemezdi herhalde? Bayan Jarvis hiç aklında yokken iyi bir müttefik olup çıkmıştı.

Cecilia, ikisi yalnızmış gibi, kız kardeşine seslendi: "Ev sahibeme aldırma. Hafta sonu ayrılıyorum zaten. Kapıyı kapat, yukarı gel."

Briony, Bayan Jarvis'in dikkatli bakışları altında ablasının peşinden basamakları tırmanmaya koyuldu.

"Sana gelince, Bayan Çamur..." diye seslendi kadın yukarı doğru.

Ama Cecilia bir hışım döndü, lafı onun ağzına tıkadı: "Yeter, Bayan Jarvis! Bu kadarı gerçekten yeter!"

Briony bu ses tonunu tanıyordu. Katıksız Nightingale; zor hastalara ya da gözü yaşlı, mızmız öğrencilere kullanılan. Kusursuzlaştırmak yıllar alıyordu. Cecilia'nın koğuş hemşireliğine yükseldiğine hiç kuşku yoktu.

İlk katın sahanlığında tam kapıyı açmaya hazırlanırken, döndü, hiçbir şeyin değişmediğini, yumuşamadığını anlatan buz gibi bir bakışla Briony'ye baktı. Holün karşısındaki banyonun yarı aralık kapısından nemli, güzel kokulu bir esintiyle, damlayan suyun şıpırtısı geliyordu. Cecilia yıkanmaya hazırlanıyordu demek? Briony'yi

dairesine soktu. Koğuştaki en titiz hemşirelerin bile bazen karman çorman odalarda yaşamak zorunda kaldığını bilen Briony, ablasına özgü o eski kaosun yeni bir biçimiyle karşılaşsaydı, hiç şaşırmazdı. Oysa burası insanda basit ve yalnız bir yaşam izlenimi bırakıyordu. Orta büyüklükteki oturma odası, daracık bir mutfak elde etmek amacıyla ikiye bölünmüştü; yatak odasıysa hemen bitişikte olmalıydı. Duvarlar bir oğlan çocuğunun pijamasını andıran soluk renkli, çizgili bir kâğıtla kaplıydı, buysa kapalılık, kuşatılmışlık duygusunu daha da güçlendiriyordu. Aşağıdaki yolluktan rasgele kesilmiş bir parça zemine atılmıştı, yer yer gri parkeler görünüyordu. Pencerenin önünde tek musluklu bir lavaboyla tek gözlü bir havagazı ocağı vardı. Duvara dayanmış, odayı daha da küçülten bir masanın üzeri alaca dokumalı, sarı bir örtüyle kaplıydı. Üzerinde, içine mavi çiçekler (çançiçeği?) yerleştirilmiş bir reçel kavanozu, ağzına kadar dolu bir kül tablası ve bir deste kitap vardı. En altta *Gray'in Anatomisi* ile bir Shakespeare seçkisi, onların üzerindeki daha ince sırtlarda, solmuş gümüş ve yaldız harflerle, Housman ve Crabbe gibi adlar. Kitapların yanında, iki şişe siyah bira. Odanın karşı köşesinde bulunan ve yatak odasına açılan kapının üzerine Kuzey Avrupa'nın bir haritası yapıştırılmıştı.

Cecilia ocağın yanındaki paketten bir sigara aldı, sonra kız kardeşinin artık çocuk olmadığını anımsamış olmalı ki, bir tane de ona uzattı. Masanın önünde iki mutfak iskemlesi vardı, ama sırtını lavaboya yaslayan Cecilia, Briony'yi iskemleye buyur etmedi. İki kadın sigaralarını içerek beklediler; Briony'ye, havanın ev sahibesinden temizlenmesini bekliyorlarmış gibi geldi.

Cecilia alçak, sakin bir sesle konuşmaya başladı: "Mektubunu alınca gidip bir avukatla görüştüm. Yeni ve sağlam kanıtlar yoksa, kolay olmayacak. Fikrini değiştirmen yeterli değil. Lola hiçbir şey bilmediğini yineleyecektir. Tek umudumuz yaşlı Hardman'dı; o da öldü."

"Hardman mı?" Çelişen unsurlar (ölümü, davayla ilintisi) Briony'nin kafasını karıştırmıştı; belleğini zorladı. Hardman o gece dışarıya, ikizleri aramaya mı çıkmıştı? Bir şey mi görmüştü? Mahkemede, Briony'nin bilmediği bir şey mi söylenmişti?

"Öldüğünü bilmiyordun, galiba?"

"Hayır. Ama..."

"İnanılır gibi değil."

Cecilia yansız, dolaysız bir ses tonuyla konuşmakta zorlanmaya başlamıştı. Sinirli, gergin bir tavırla mutfaktan ayrıldı, masanın yanından sürtünürcesine geçti, odanın karşı ucuna gidip yatak odasının kapısında durdu. Öfkesini bastırmaya çalışırken sesi hışırtılıydı.

"Emily'nin bunu mektubuna, mısır tarlasıyla kentten gelenlerin arasına bir yerlere sıkıştırmaması ne kadar da garip. Hardman kanserdi. Belki Allah korkusuyla, ölüm döşeğinde söylediği bir şeyin, şu aşamada hiç kimseyi ilgilendirmediği anlaşılıyor."

"Ama Cee..."

Kızın sözünü kesti. "Bana böyle seslenme!" Daha yumuşak bir sesle, yineledi: "Lütfen bana öyle deme." Parmakları yatak odasının kapısının kulpundaydı; görünüşe bakılırsa görüşme sona ermek üzereydi. Gözden kaybolmaya hazırlanıyordu.

Ama durdu, inanılmaz bir sakinlikle durumu Briony'ye özetledi:

"İki gine[1] harcadıktan sonra, öğrenebildiğim şu oldu. Aradan beş yıl geçtikten sonra, sırf sen gerçeği söylemeye karar verdin diye temyize gidilemezmiş."

"Neden söz ettiğini anlayamıyorum..." Briony, Hardman'a dönmek istiyordu, ama Cecilia son zamanlarda aklından defalarca geçirdiği şeyi söylemek zorundaydı: "Bence gayet anlaşılır bir şey. O sırada yalan söylediysen, neden mahkeme şimdi sana inansın? Ortada yeni bir

[1] Yirmi bir şilin değerindeki İngiliz parası. (Ç.N.)

kanıt yok, sense güvenilir bir tanık değilsin."

Briony yarısı içilmiş sigarasını lavaboya götürdü. Midesi bulanıyordu. Tabak rafından aldığı bir fincan altlığını kül tablası olarak kullandı. İşlediği suçun, ablasının ağzından doğrulanışını duymak, korkunç bir şeydi. Ama bu bakış açısı, yeniydi. Zayıf, budala, kafası karışmış, korkak, kaçamak – bütün bu nitelikler yüzünden kendisinden nefret etmişti, ediyordu, ama kendisini asla bir yalancı olarak görmemişti. Oysa onu bir yalancı olarak görmek Cecilia için kimbilir ne kadar doğaldı. Apaçık ortadaydı, yadsınamazdı. Her şeye karşın, bir an kendini savunmak istedi. Amacı insanları yanıltmak değildi; kötülük etmek istememişti. İyi ama, buna kim inanırdı ki?

Cecilia'nın daha önce durduğu yerde, sırtı lavaboya dönük, ablasıyla göz göze gelemeden duruyordu. "Yaptığım şey, korkunçtu," dedi. "Beni bağışlamanı beklemiyorum."

"Bak bunun için hiç kaygılanma," dedi ablası, yatıştırırcasına; sigarasından derin nefesler çektiği bir-iki dakika boyunca, umutları mantıksızca canlanan Briony ürperdi. "O konuda hiç kaygın olmasın," diye yineledi ablası, "seni asla bağışlamayacağım."

"Mahkemeye gidemesem bile, bu, yaptığım hatayı herkese duyurmamı engelleyemez."

Ablası kısa, çılgın bir kahkaha atınca, Briony ondan ne kadar korktuğunu ayrımsadı. Alaycılığıyla başa çıkmak, öfkesiyle yüzleşmekten daha zordu. Parmaklığa benzeyen çizgili kâğıtlarıyla bu oda, hiç kimsenin hayal bile edemeyeceği bir duygu tarihiyle doluydu. Briony bastırdı. Ne de olsa, daha önce defalarca prova ettiği bir konuşmanın ortasındaydı:

"Surrey'e gidip Emily ve babamla konuşacağım. Onlara her şeyi anlatacağım."

"Evet, mektubunda yazmışsın zaten. Seni durduran ne? Tam beş yılın vardı. Neyi bekledin?"

"Önce seni görmek istedim."

Cecilia yatak odasının kapısından uzaklaştı, masanın yanına gitti. Elindeki izmariti bira şişlerinden birinin içine attı. Kısa bir tıslama duyuldu, siyah şişenin ağzından incecik bir duman çizgisi yükseldi. Ablasının devinimleri bir kez daha Briony'nin midesini kaldırmıştı. Şişelerin dolu olduğunu sanıyordu. Kahvaltısını yaparken pis, bozuk bir şey mi yutmuştu, yoksa?

"Bunu neden yapmadığını biliyorum," dedi Cecilia. "Çünkü benimle aynı şeyi tahmin ettin: Bu konuda artık hiçbir şey duymak istemiyorlar. Bütün tatsızlıklar geçmişte kaldı; sayende. Olan oldu. Geçmişi deşelemenin ne gereği var şimdi? Ayrıca, Hardman'ın öyküsüne inandıklarını çok iyi biliyorsun."

Briony lavabodan ayrıldı, masanın yanında ablasının tam karşısında durdu. Bu güzel maskeye bakmak kolay değildi.

Üzerine basa basa, "Neden söz ettiğini bir türlü anlayamıyorum," dedi. "Hardman'ın bununla ne ilgisi var? Öldüğüne üzüldüm, bilmiyordum, özür dilerim..."

Bir ses duyunca, şaşırdı. Yatak odasının kapısı açıldı; Robbie karşısındaydı. Üzerinde ordu pantolonuyla gömleği, cilalı botları vardı, kemerinin tokası açıktı, uçları belinden sarkıyordu. Tıraş olmamıştı, saçları karman çormandı, gözleri Cecilia'ya dikiliydi. Cecilia yüzünü ona çevirdi, ama yanına gitmeye yeltenmedi. Sessizce bakıştıkları o birkaç saniyede, kısmen ablasının arkasında kalan Briony, hemşire üniformasının içinde küçüldü, çekti.

Robbie gayet sakin bir sesle, yalnızlarmış gibi Cecilia'ya seslendi: "Bazı sesler duydum, hastaneyle ilgili bir şey olduğunu sandım."

"Önemli değil."

Erkek saatine baktı. "Harekete geçsem iyi olacak."

Odayı geçti, tam sahanlığa çıkmak üzereyken başını Briony'den yana hafifçe salladı. "İzninizle."

Banyo kapısının kapandığını duydular. Çöken ses-

sizlikte, Cecilia kız kardeşiyle arasında hiçbir sorun yokmuş gibi, şöyle dedi: "Öyle derin uyuyor ki... Onu uyandırmak istemedim." Sonra, ekledi: "İkinizin karşılaşmamasının daha iyi olacağını düşündüm."

Briony'nin dizlerinin bağı çözülmek üzereydi. Cecilia'nın çaydanlığı doldurmaya yeltendiğini görünce, bir elini dayadığı masadan güç alarak mutfak bölümünden uzaklaştı. Hemen bir yere oturmalıydı. Ama teklif edilmeden bunu yapamazdı; kendisiyse asla rica edemezdi. Bunun üzerine, duvara yaslandığını belli etmeden duvarın önünde durdu, ablasını izledi. Asıl şaşırtıcı olan, Robbie'yi sağ salim görmenin verdiği rahatlamanın, onunla yüzleşme korkusuna dönüşmesindeki hızdı. Odayı geçen erkeğe bakarken öteki olasılık, yani savaşta öldürülmüş olma olasılığı, her şeye karşın, öyle saçma ve uzak görünmüştü ki. Hiç de mantıklı gelmemişti. Gözlerini minicik mutfakta devinen ablasının sırtına dikti. Keşke ona, Robbie'nin böyle sapasağlam dönmesinin ne kadar harika olduğunu söyleyebilseydi. Ağır bir yükten kurtulmak gibiydi. Ama kulağa kimbilir ne kadar basit gelirdi. Ayrıca bunu söylemek ona düşmezdi. Ablasından ödü kopuyordu – ve onun tarafından küçümsenmekten.

Midesi hâlâ bulanıyordu, çok da sıcaklamıştı; alnını duvara bastırdı. Yüzünden daha serin değildi. Bir bardak su için çok şey vermeye hazırdı, ama ablasından herhangi bir şey istemeye hiç niyeti yoktu. Cecilia canlı, seri hareketlerle işini görüyordu; yumurtaya süttozuyla su karıştırdı, bir reçel kâsesini, üç tabakla fincanı masanın üzerine yerleştirdi. Tabak sayısı Briony'nin dikkatinden kaçmadı, ama içini de rahatlatmadı. Yalnızca onu bekleyen görüşmeye ilişkin, kötü önseziyi güçlendirdi. Cecilia böyle bir durumda üçünün oturup iştahla kahvaltı edebileceğine gerçekten inanıyor muydu? Yoksa bir şeylerle meşgul olarak sakinleşmeye mi çalışıyordu? Briony kulak kesilmiş, sahanlıktan gelecek ayak seslerini dinliyordu; böylece dikkati dağılabilir, sesine bir sohbet tınısı

vermeyi başarabilirdi belki. Kapının arkasına asılmış olan, bir ara gözüne çarpan pelerini anımsadı.

"Cecilia, koğuş hemşiresi mi oldun?"

"Evet, öyle."

Bunu konuyu kapatan, kesin bir noktalamayla söylemişti. Aynı meslekte olmaları aralarında bir bağ oluşturmayacaktı. Bu bağı hiçbir şey kuramazdı; Robbie dönünceye kadar konuşulacak hiçbir şey yoktu.

Sonunda, banyo kapısının kilidi çıtırdadı. Erkek sahanlığı geçerken ıslık çalıyordu. Briony kapıdan uzaklaştı, odanın daha karanlık olan bölümüne doğru çekildi. Yine de, içeri giren erkeğin görüş açısındaydı. Robbie sağ elini onunla tokalaşmak istercesine, yarı kaldırmıştı, sol eliyse arkasındaki kapıyı çekmek için gerideydi: Bir şakanın sonradan dank etmesiymiş gibi, ortada dramatik bir şey yokmuş gibi. Gözleri karşılaşınca, erkeğin elleri iki yanına düştü, kıza sertçe bakmayı sürdürürken, iç çekmeyi andıran hafif, soluklu bir ses çıkardı. Ne kadar ürkmüş olsa da Briony gözlerini kaçıramayacağını hissetti. Erkeğin tıraş sabununun belli belirsiz kokusunu aldı. Yüzündeki, özellikle göz çevresindeki yaşlanma sarsıcıydı. Sersemlemiş bir halde, kendine sordu: Bütün bunlar onun suçu muydu? Savaşın hiç mi payı yoktu?

"Sensin, demek?" dedi Robbie sonunda. Arkasındaki kapıyı ayağıyla çekip kapadı. Yanına sokulan Cecilia'ya baktı.

Cecilia durumu kısaca özetledi, ama bunu yaparken –isteseydi bile– sesindeki alaycılığı bastıramazdı.

"Briony gerçeği herkese açıklayacakmış. Önce beni görmek istemiş!"

Robbie yeniden Briony'ye döndü. "Beni burada bulacağından nasıl emin olabildin?"

Briony'nin öncelikli derdi, ağlamamaktı. Böyle bir anda bundan daha aşağılayıcı bir şey düşünemiyordu. Rahatlama, utanç, kendine acıma – hangisi olduğunu bilmiyordu, ama hızla yaklaşmaktaydı. O akıcı, pürüzsüz

dalga yükseldi, boğazını tıkadı, konuşmasını engelledi; sonra, Briony kendini tutar, dudaklarını ısırırken dalga çekildi. Güvendeydi. Gözyaşı yoktu ama sesi acınası bir fısıltıydı.

"Sağ olup olmadığını bilmiyordum."

Cecilia araya girdi: "Konuşacaksak oturalım."

"Bunu yapabileceğimden emin değilim," dedi Robbie. Sabırsızca bitişik duvara doğru ilerledi (yaklaşık iki metrelik bir mesafe), kollarını kavuşturup sırtını duvara verdi, bir Briony'ye bir Cecilia'ya baktı. Hemen hemen aynı anda yeniden hareketlendi, odayı geçip yatak odasının kapısına geldi, fikrini değiştirip durdu, ellerini ceplerine sokup öylece dikildi. İri bir erkekti, odaysa küçülmüştü sanki. Bu sınırlı boşlukta devinimlerinde bir umutsuzluk, bir çaresizlik hissediliyordu; soluk alamaz gibiydi. Ellerini ceplerinden çıkardı, ensesindeki saçları sıvazladı. Sonra ellerini kalçalarına dayadı. Sonra, aşağıya indirdi. Aradan geçen zaman, bütün bu hareketler Briony'nin onun kızgın, çok kızgın olduğunu anlamasını sağladı. Aynı anda erkek sordu: "Burada ne işin var? Sakın bana Surrey'den söz etme. Seni durduran yok. Neden buradasın?"

"Cecilia'yla konuşmak zorundaydım," dedi kız.

"Ah, evet. Ne hakkında, peki?"

"Yaptığım korkunç şey hakkında."

Cecilia erkeğe doğru ilerledi. "Robbie," diye fısıldadı. "Sevgilim." Kolunu tutmak istedi, ama o kolunu çekip kurtardı.

"Onu neden içeri aldığını anlayamıyorum." Briony'ye döndü: "Seninle açık konuşacağım. O sersem boynunu burada sıkıvermekle seni dışarıya çıkarıp merdivenden aşağı atmak arasında bocalıyorum."

Son yaşadığı deneyimler olmasaydı, Briony dehşete kapılabilirdi. Bazen koğuştaki askerlerin umarsızlıklarına isyan ettiklerini duyardı. Böylesine hırslandıkları anlarda, akıllarını başlarına getirmeye ya da onlara güven ver-

meye çalışmak, aptallıktı. İçlerini boşaltmak zorundaydılar; en iyisi durup dinlemekti. Briony şu anda çekip gitmesinin bile, erkeği daha da kışkırtacağını biliyordu. Bunun üzerine Robbie'nin karşısına geçti, gerisini bekledi – hak ettiğini. Ama fiziksel olarak ondan korkmuyordu.

Robbie, nefretten gerilmiş olsa da, sesini yükseltmedi. "İçerisinin nasıl olduğu hakkında en küçük bir fikrin var mı?"

Briony'nin gözünün önünde tuğladan, sarp bir kayalığa açılmış küçük, ulaşılmaz pencereler canlandı; insanlar da cehennemi herhalde aynen böyle hayal ediyorlar, diye düşündü. Başını belli belirsiz salladı. Kendini kapıp koyvermemek için, dikkatini erkeğin değişimindeki ayrıntılarda yoğunlaştırmaya çalışıyordu. Boyunu daha da uzamış gibi gösteren şey, bir tören alanına yaraşan duruşuydu. Hiçbir Cambridge öğrencisi bu kadar dik duramazdı. Olanca öfkesine karşın omuzları iyice geriye atılmış, çenesi eski usul bir boksörünki gibi havaya dikilmişti.

"Hayır, yok elbette! Benim içeride olmam seni keyiflendirdi mi, peki?"

"Hayır."

"Ama kılını bile kıpırdatmadın."

Briony bu konuşmayı pek çok kez düşünmüştü; pataklanmayı bekleyen bir çocuk gibi. Şimdi, sonunda gerçekleşiyordu, ama kendisi burada değildi sanki. Uzaklardan izliyordu; uyuşmuştu. Ama biliyordu; erkeğin sözleri daha sonra canını fena yakacaktı.

Cecilia geri çekilmişti. Elini bir kez daha uzatıp Robbie'nin koluna koydu. Erkek kilo vermiş olsa da, eskisinden daha güçlü görünüyordu: ince kaslı, sırım gibi bir vahşet. Kıza doğru yarı döndü.

"Anımsıyor musun..." diye söze başladı Cecilia, ama Robbie onun sözünü kesti.

"Kuzinine saldırdığıma inanıyor musun?"

"Hayır."

"O sırada inanıyor muydun?"

Briony sözcükleri beceriksizce arandı: "Evet... hem evet hem hayır. Emin değildim."

"Şimdi emin olmanı sağlayan şey nedir, peki?"

Duraksadı; yanıtlamanın bir tür savunmaya, bir gerekçelendirmeye dönüşeceğinin, bununsa erkeği daha da çok kızdıracağının bilincindeydi.

"Büyümek," dedi.

Robbie dudakları hafif aralık, ona bakakaldı. Beş yılda gerçekten çok değişmişti. Bakışlarındaki sertlik yeniydi; gözleri daha küçük ve kısıktı, gözlerinin kenarındaki kırışıklar belirgindi. Yüzü, Briony'nin anımsadığından daha zayıftı, yanaklarıysa bir Kızılderili savaşçının avurtları kadar çökük. Askeri tarza uygun, küçük, fırça benzeri bir bıyık bırakmıştı. İnsanı şaşırtacak kadar yakışıklıydı; bu görüntü yıllar öncesinden, Briony'nin on-on bir yaşlarından çıkıp gelen bir anıyı canlandırdı: bu erkeğe duyduğu tutku; günlerce süren, gerçek bir aşk. Duygularını bir sabah bahçede ona açmış, hemen ardından da unutmuştu.

Briony tetikte olmakta haklıydı. Robbie kendini inanmazlıkla dışavuran bir öfke türünün pençesindeydi.

"Büyümek, ha!" diye yineledi. Sesini yükseltince, kız sıçradı. "Allah kahretsin! On sekiz yaşındasın. Daha ne kadar büyümen gerekiyor? On sekizindeki askerler savaşta can verdi. Yollarda ölüme terk edilecek kadar büyüktüler. Bunu biliyor muydun?"

"Evet."

Acınası bir teselli kaynağıydı ama kızın neler gördüğünü bilemezdi. Tuhaftı; bütün suçluluğuna karşın, kendini erkeğe direnmek zorunda hissediyordu. Ya direnecekti ya da yok olacaktı.

Başıyla hafifçe doğruladı. Konuşmayı göze alamıyordu. Ölüm sözcüğü geçince, ani bir duygu dalgası erkeği içine almış, onu öfkenin ötesine, inanılmaz bir şaşkınlık ve tiksintiye taşımıştı. Solukları düzensiz, ağırdı; sağ eli-

ni yumruk yapıyor, açıyordu. O dik, yırtıcı bakışları hâlâ kızın üzerinde, içindeydi. Gözleri parlıyordu; üst üste, kuvvetle yutkundu. Boğazındaki kaslar gerildi, düğümlendi. O da sergilemek istemediği bir duyguyla boğuşuyordu. Belki çok sayılmazdı ama Briony bir şeyler öğrenmişti – güvenli koğuşta, yatakların başucunda bir hemşire adayının karşısına çıkan ufak, son derece önemsiz kırıntılar. Anıların içeride biriktiğini, üst üste yığıldığını, erkeğinse buna karşılık elinden hiçbir şey gelmediğini görecek kadarını biliyordu. Anılar konuşmasına izin vermiyordu. Bu karmaşaya hangi sahnelerin neden olduğunu Briony hiçbir zaman öğrenemeyecekti. Robbie ona doğru bir adım atınca kız korkuyla çekildi; onun zararsızlığından eskisi kadar emin değildi – konuşamadığı için eyleme geçebilirdi. Bir adım daha atarsa, o ince kaslı koluyla kıza ulaşabilirdi. Ama Cecilia aralarına giriverdi. Sırtı Briony'ye dönüktü; Robbie'ye baktı, ellerini onun omuzlarına koydu. Erkek yüzünü ondan kaçırdı.

"Bak bana," diye fısıldadı kız. "Robbie, bana bak."

Erkeğin verdiği karşılığı Briony duyamadı. Yalnızca karşı koyduğunu ya da direndiğini anlayabildi. Açık saçık bir görüntü sayılabilirdi. Cecilia onu daha sıkı kavrayınca, erkek bedenini şöyle bir kıvırarak ondan kurtuldu, kız uzanıp onun yüzünü kendisine doğru çevirmeye çalışınca, bir an güreşir gibi oldular. Ama erkeğin yüzü geriye yattı, ağzı aralandı, korkunç bir gülümseme taklidiyle dişleri göründü. Şimdi Cecilia iki eliyle onun yanaklarını sımsıkı tutuyordu; büyük bir çabayla yüzünü çevirmeyi, kendi yüzüne yaklaştırmayı başardı. Sonunda Robbie gözlerini onun gözlerine dikti, ama kız ellerini yine de gevşetmedi. Erkeği sertçe çekti, bakışlarını kaçırmasına izin vermeden, yüzünü kendi yüzüne değinceye kadar yaklaştırdı, sonra onu dudaklarından hafifçe ama acele etmeksizin öptü. Briony'nin yıllar öncesinden, bir gece yürüyüşünden anımsadığı bir şefkatle fısıldadı: "Geri gel... Robbie, geri dön."

Erkek başını güçlükle salladı, derin bir soluk aldı, kız ellerini onun yüzünden çekerken soluğunu yavaşça bıraktı. Sessizlikte, oda daha da küçülmüş gibiydi. Robbie kollarını Cecilia'ya doladı, başını eğip onu öptü; derin, uzun, özel bir öpücük. Briony çıt çıkarmadan odanın öteki ucuna, pencereye doğru çekildi. Musluktan doldurduğu suyu içerken öpücük sürdü, genç çifti yalnızlıklarına bağladı. Briony kendini silinmiş, odadan çıkartılmış ve rahatlamış hissetti.

Sırtını onlara döndü, güneş ışığına batmış, suskun, sundurmalı evlere, High Caddesi'nden geldiği yola baktı. Bu uzun öpüşmeden utandığı, onu bekleyen şeylerden ödü koptuğu halde, henüz gitmek istemediğini anlayınca şaşırdı. Sıcağa karşın kalın bir manto giymiş, yaşlı bir kadın gördü. Karşı kaldırımda şiş göbekli, kısa bacaklı, keyifsiz bir köpeği gezdiriyordu. Cecilia'yla Robbie şimdi alçak sesle bir şeyler konuşuyorlardı; bu mahremiyete saygı göstermeye karar veren Briony, biri ona seslenince ye kadar camdan bakmayı sürdürecekti. Kadının bahçe kapısını açışını, arkasından büyük bir özenle, abartılı bir titizlikle kapatışını, sonra, ön kapıya varmadan, yarı yolda durup güçlükle eğilişini, patikanın iki yanında uzanan dar tarhtaki yabani otu koparışını izlemek, yatıştırıcıydı. O sırada köpek badi badi yaklaştı, kadının bileğini yaladı. Kadınla köpeği eve girdiler, sokak yeniden boşaldı. Bir karatavuk gelip bir kurtbağrı çalısına kondu, pençelerini geçirebileceği sağlam bir yer bulamayınca uçup gitti. Bir bulutun gölgesi geldi, ortalığı bir anlığına loşlaştırdı, sonra uzaklaştı. Herhangi bir cumartesi gününden farklı değildi. Bu banliyö sokağında savaşı anımsatacak pek az şey vardı. Yolun karşısındaki bir pencerede, zar zor seçilen karartma perdesi, bir de tuğlaların üzerinde duran Ford 8, belki.

Briony ablasının ona seslendiğini duyunca, döndü.

"Fazla vaktimiz yok. Robbie'nin bu akşam altıda birliğine teslim olması gerekiyor; trene yetişecek. Dolayı-

sıyla, oturalım. Bizim için yapman gereken bazı şeyler var."

Bu bir koğuş hemşiresinin sesiydi. Amirce bile değildi. Yalnızca olguları sıralıyordu. Briony en yakınındaki iskemleye çöktü, Robbie bir tabure getirdi, Cecilia ikisinin arasına oturdu. Hazırladığı kahvaltı unutulmuştu. Üç boş fincan masanın ortasında duruyordu. Robbie kitap destesini kaldırdı, yere koydu. Cecilia çançiçeği kavanozunu devrilmesin diye bir yana iterken, Robbie'yle kısacık bakıştılar.

Erkek genzini temizlerken, gözlerini çiçeklere dikmişti. Konuşmaya başladığında sesi bütün duygulardan arınmıştı. Bir emir listesini okuyordu sanki. Artık Briony'ye bakıyordu. Bakışları sabitti, her şey kontrolü altındaydı. Ama alnında, kaşlarının üstünde ter damlaları vardı.

"En önemli kısmı, zaten kabul ettin. İlk fırsatta annenle babana gidip bilmeleri gereken her şeyi söyleyecek, onları yanıldığına ikna edeceksin. İzin günün ne zaman?"

"Haftaya, pazar."

"O gün gidersin. Jack'le Emily'ye adreslerimizi ver, onlardan haber beklediğimizi söyle. İkincisini, yarın yaparsın. Cecilia gün içinde bir saatlik molan olduğunu söylüyor. Bir avukata, yeminli ifade alan bir yetkiliye gidersin ve verdiğin yeni ifadenin tanık huzurunda imzalanmasını sağlarsın. İlk ifadende yanıldığını, onu geri aldığını mutlaka belirt. Birer kopyasını da bize gönder. Anlaşıldı mı?"

"Evet."

"Sonra bana, çok daha ayrıntılı bir mektup yaz ve konuyla ilgisi olabileceğini düşündüğün her şeyi belirt. Gölün kıyısında gördüğün kişinin ben olduğumu neden ileri sürdüğünü, seni buna inandıran şeylerin ne olduğunu. Emin olmamana karşın, bu öyküyü dava başlayıncaya kadar, aylarca neden ısrarla yinelediğini. Polisin ya da

ailenin sana baskı yapıp yapmadığını bilmek istiyorum. İyice anladın mı? Uzun bir mektup olmalı."

"Evet."

Cecilia'yla bakıştı, başını salladı. "Ayrıca, Danny Hardman'la ilgili herhangi bir şey anımsarsan, olay sırasında nerede olduğunu, ne yaptığını, onu gören birinin olup olmadığını filan... kısacası tanığının, yani babasının güvenilirliğini sarsacak herhangi bir şey varsa öğrenmeliyiz."

Cecilia bir kâğıda adresleri yazıyordu. Briony başını salladı, konuşmaya hazırlandı ama Robbie onu görmezden geldi, konuşmasına izin vermedi. Ayağa kalktı, saatine baktı.

"Acele etmeliyim. Seni metroya kadar geçireceğiz. Son bir saatimi Cecilia'yla baş başa geçirmek istiyorum. Sana da ifadeni yazacak, geleceğini ana-babana haber verecek zaman kalmış olur. Bana yollayacağın mektuba neler yazacağını da düşünmeye başlayabilirsin."

Böylece, Briony'nin yükümlülüklerini kısaca özetledikten sonra masadan ayrıldı, yatak odasına yöneldi.

Briony de ayağa kalktı, "Yaşlı Hardman büyük bir olasılıkla doğru söylüyordu," dedi. "Danny bütün gece onunlaydı."

Cecilia katladığı kâğıdı kız kardeşine uzatmak üzereydi. Robbie yatak odasının kapısında durdu.

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Cecilia. "Ne söylemeye çalışıyorsun?"

"Paul Marshall'dı."

Çöken sessizlikte, Briony her ikisinin de zihnen yaptıkları ayarlamaları kestirebiliyordu. Yıllarca kullandıkları bakış açısını değiştirmek. Öte yandan, ne kadar şaşırtıcı olursa olsun yalnızca bir ayrıntıydı. Temel bir şeyi değiştirmiyordu. Kendi rolündeki hiçbir şeyi.

Robbie masaya döndü. "Marshall mı?"

"Evet."

"Onu gördün mü?"

"Onun boyunda bir erkek gördüm."

"Benim boyumda?"

"Evet."

Cecilia doğrulmuş, çevresine bakınıyordu – sigara avı başlamak üzereydi. Robbie paketi buldu, karşıdan ona fırlattı. Cecilia sigarasını yaktı, dumanı üflerken, "İnanamıyorum," dedi. "Budalanın teki, biliyorum ama..."

"Açgözlü bir budala," dedi Robbie. "Ama onu Lola Quincey'yle bir arada düşünemiyorum; beş dakika sürmüş bile olsa..."

Bütün olup bitenler ve o korkunç sonuçları düşünüldüğünde son derece anlamsız bir gelişmeydi, Briony biliyordu, ama perçinleyici haberi verirken, dingin bir keyif aldı.

"Düğünlerinden geliyorum."

Yine şaşkın ayarlamalar, kuşkulu yinelemeler. Düğün mü? Bugün mü? Clapham'de? Ardından, kısa cümlelerle kesilen düşünceli bir sessizlik.

"Onu bulacağım."

"Böyle bir şey yapmayacaksın."

"Onu öldüreceğim!"

Sonra, "Gitme zamanı."

Söylenecek o kadar çok şey vardı ki. Ama onun varlığından ya da konudan bitap düşmüş gibiydiler. Ya da belki yalnızca baş başa kalmak istiyorlardı. Sonuçta, bu görüşmenin onlar için bittiği açıktı. Bütün meraklar giderilmişti. Briony'nin mektubuna kadar her şey bekleyebilirdi. Robbie yatak odasından ceketiyle kepini aldı. Briony tek şeritli onbaşılık rütbesini fark etti.

Cecilia, "Dokunulmazlığı var. Lola onu ne pahasına olursa olsun koruyacaktır," dedi.

Vesika defterini ararken, dakikalar geçti. Sonunda vazgeçti, Robbie'ye, "Wiltshire'da, kulübede kalmış olmalı," dedi.

Çıkmaya hazırlandılar, kapıyı açıp iki kardeşin geçmesini bekleyen Robbie, "Galiba Tayfa Hardman'a bir

özür borçluyuz," dedi.

Aşağıda, onlar geçerken Bayan Jarvis oturma odasından çıkmadı. Radyodan gelen klarnetleri duydular. Ön kapıdan çıkınca, Briony başka bir güne adım atıyormuş duygusuna kapıldı. Güçlü, kum tanecikli bir esinti çıkmıştı; daha da parlak bir ışığa batmış, gölgeleri daha da azalmış olan sokak keskin hatlı bir kabartmaydı. Kaldırım üç kişinin yan yana yürüyemeyeceği kadar dardı. Robbie'yle Cecilia onun arkasında, el ele yürüdüler. Briony su toplayan topuğunun ayakkabıya sürtündüğünü hissediyordu, ama onu topallarken görmelerine izin vermeyecekti. Araziden kovalandığı duygusuna kapıldı. Bir ara döndü, metroya kadar tek başına yürüyebileceğini söyledi. Ama ısrar ettiler. Robbie'nin yolculuğu için almaları gereken birkaç şey vardı zaten. Sessizce yürümeyi sürdürdüler. Havadan sudan konuşmak, söz konusu değildi. Ablasına taşınacağı adresi sormaya hakkı olmadığını biliyordu; ya da Robbie'ye trenle nereye gideceğini ya da Wiltshire'daki villayı. Çançiçeklerinin geldiği yer orası mıydı? Taşrada bir tatil geçirilmişti. İkisinin bir daha ne zaman görüşeceklerini de soramazdı. Onların, o, ablası ve Robbie'nin konuşabileceği tek bir konu vardı ve bu konu, değiştirilmesi olanaksız bir geçmişte saptanmıştı.

Üç aya kalmadan, hava saldırıları yüzünden o korkunç, ünlü şeklini alacak olan Balham Metro İstasyonu'nun önünde durdular. Cumartesi alışverişçileri ince bir akıntı halinde çevrelerinde dönüyor, onları –hiç istememelerine karşın– birbirlerine sokulmaya zorluyordu. Soğukça vedalaştılar. Robbie yeminli ifade için avukata giderken yanına para almasını tembihledi. Cecilia, Surrey'e giderken adresleri götürmeyi unutma, dedi. Sonra, bitti. Gözlerini ona diktiler, arkasını dönüp gitmesini beklediler. Söylemediği tek bir şey kalmıştı.

Tane tane konuştu. "Çok ama çok üzgünüm. Size korkunç acılar çektirdim." Öylece bakıyorlardı; yineledi:

"Çok özür dilerim."

Kulağa öyle aptalca ve yetersiz geliyordu ki; evin gözbebeği bir bitkiyi devirmişti ya da birinin doğum gününü kutlamayı unutmuştu sanki.

Robbie yumuşak bir sesle, "Senden istediklerimizi yap yeter," dedi.

'Yeter' sözcüğü neredeyse gönül alır gibi çıkmıştı, ama değildi, henüz değildi.

"Elbette," dedikten sonra döndü, uzaklaştı; bilet gişesine doğru ilerlerken arkasından baktıklarını hissedebiliyordu. Waterloo'ya bilet aldı. Turnikeye varınca dönüp baktı; gitmişlerdi.

Biletini gösterdi, sarı, kirli ışığa geçti, cızırtılı, gıcırtılı merdivene adım attı, yürüyen merdiven onu aşağıya, karanlıktan yükselen, insan elinden çıkma esintiye indirdi – bir milyon Londralının, Briony'nin yüzünü yelpazeleyen, pelerinini havalandıran soluğu. Kıpırdamadan durdu, basamakların onu aşağıya taşımasını bekledi; topukları acımadan yol alabildiğine memnundu. Belli belirsiz bir kederin dışında kendini böylesine sakin hissetmesi şaşırtıcıydı. Hayal kırıklığı mıydı? Bağışlanmayı beklemiyordu ki zaten. Hissettiği şey, bir yuvası olmadığı halde yuva özlemi çekmeye benziyordu, daha çok. Ablasından ayrıldığına üzülüyordu. Özlemini çektiği şey, ablasıydı – daha doğrusu, Robbie'nin yanındaki ablası. Onların aşkı. Onu ne Briony ne de savaş yok edebilmişti. Kentin derinliklerine her an biraz daha gömülürken, onu yatıştıran da bu oldu. Cecilia'nın salt gözleriyle erkeği kendine çekişi. Onu anılarından, Dunkirk'ten ya da Dunkirk'e uzanan yollardan geri çağırırken, sesindeki sevecenlik. Eskiden, arada bir kız kardeşiyle de böyle konuşurdu: Cecilia on altı, kendisiyse altı yaşında bir çocukken ve işler kötü gittiğinde. Ya da gece, Cecilia onu bir kâbustan kurtarmaya, alıp kendi yatağına götürmeye geldiğinde. Kullandığı sözcükler bunlardı: *Geri gel. Yalnızca kötü bir rüyaydı. Briony, geri dön.* Bu zorlamasız

aile sevgisi nasıl da çabuk unutulmuştu. Şimdiyse aşağıya, ağdalı, kahverengi ışığa, neredeyse en dibe doğru kayıyordu. Görünürde başka yolcu yoktu, hava ansızın durgunlaşmıştı. Ne yapması gerektiğini düşünürken, alabildiğine sakindi. Ana-babasına göndereceği notla resmi ifadesini bir çırpıda hazırlayıverecekti. Sonra, günün kalanı onundu. Ondan ne istendiğini biliyordu. Basit bir mektup değil; yeni bir metin, bir borç ödeme. Kefaret. Briony başlamaya hazırdı.

BT
Londra, 1999

Londra, 1999

Öyle tuhaf bir dönemdi ki. Bugün, yetmiş yedinci yaş günümün sabahı, Lambeth'teki İmparatorluk Savaş Müzesi'nin kütüphanesini son kez ziyaret etmeyi kararlaştırdım. Son günlerdeki alışılmadık ruh halime çok uygundu. Binanın tam da kubbesinde bulunan okuma odası, eskiden Kraliyet Beytlehem Hastanesi'nin şapeliydi – eski Bedlam akıl hastanesi. Bir zamanlar aklını oynatanların gelip dua ettikleri yerde şimdi bilim adamları toplanıyor, toplu savaş çılgınlığını araştırıyordu. Ailenin göndereceği araba öğle yemeğinden sonra gelecekti; o zamana kadar kendimi oyalamış olurdum: son ayrıntıları gözden geçirmek, hem arşiv sorumlusuyla hem de bütün bir kış, haftalar boyunca inip çıktığım asansörde bana eşlik eden şen afişlerle vedalaşmak. Yaşlı Bay Nettle'dan aldığım uzun, düzinelerce mektubu da kütüphaneye bağışlamaya karar vermiştim. Meşgul insan rolü yaparak bir-iki saat oyalanmak, artık yapılması gereken ve 'ipin ucunu bırakma' diyebileceğimiz o duraksamalı işlemin bir parçası olan, evdeki son ayrıntılarla ilgilenmek, kendime vereceğim bir doğum günü armağanıydı, sanırım. Dün öğleden sonrayı da aynı ruh haliyle çalışma odamda geçirmiştim; elyazmaları, taslaklar tarih sırasına göre düzenlendi, sıraya sokuldu, fotokopileri çıkartılmış kaynaklar etiketlendi, ödünç alınan kitaplar geri verilmek üzere ayrıldı ve her şey ait olduğu dosya kutusuna kondu. Temiz, tertipli sonlardan her zaman hoşlanmışımdır.

Hava çok soğuk, çok nemliydi; kafamsa toplu taşıma araçlarını kaldıramayacak kadar karışık. Regent's Park'

tan bir taksiye bindim. Londra'nın merkezine doğru emeklediğimiz o uzun yolculukta, Bedlam'ın bir zamanlar halkın eğlencesi olan acınası hastalarını düşündüm; yakında onların safına katılacağımı düşünüp kendime acıdım. Beyin taramasının sonuçları çıkınca, dün sabah, doktorumu görmeye gittim. Karşısına oturur oturmaz, haberler iyi değil, dedi. Baş ağrılarının, şakaklardaki sıkışmanın geçerli ve uğursuz bir nedeni vardı. Röntgenin bir bölümündeki tanecikli lekeleri gösterdi. Elindeki kalemin titrediğini fark edince, onun da sinir uçlarıyla ilgili bir illetle boğuşup boğuşmadığını merak ettim. Kötü haber getiren elçiyi vurma havasında olduğum için, inşallah öyledir, dedim. Bir dizi küçük, neredeyse saptanamayacak kadar küçük felçler geçirdiğimi söyledi. Çok yavaş ilerleyecekti, ama beynim, zihnim kapanıyordu. Belli bir noktadan sonra hepimize musallat olan ufak tefek unutkanlıklar giderek daha belirgin, daha kalıcı olacaktı ve sonunda ben, her şeyi kavrama yetisini yitirdiğim için, o boşlukları da fark edemeyecek duruma gelecektim. Haftanın günleri, o sabah, hatta on dakika önce olanlar benden hızla uzaklaşacaktı. Telefon numaram, adresim, hayatımı nasıl geçirdiğim, uçup gidecekti. İki, üç ya da dört yıl sonra, hâlâ hayatta olan en eski dostlarımı tanımayacak, sabah uyandığımda kendi odamda olup olmadığımı bile çıkaramayacaktım. Ve yakında kendim olamayacaktım, çünkü sürekli bakıma gereksinecektim.

Doktor bende "damarsal bunama" olduğunu, ama hemen telaşlanmamamı söyledi. Hastalığın seyrindeki yavaşlığı belki on kez vurguladı. Ayrıca, ruhsal gelgitleri ve saldırganlığı açısından Alzheimer kadar kötü değildi. Şanslıysam bu süreci en az zararla atlatabilirdim. Mutsuz olmayabilirdim – yalnızca bir koltukta oturan, hiçbir şey bilmeyen, hiçbir şey beklemeyen, donuk bir kocakarı. Açık sözlü olmasını ben istemiştim, dolayısıyla yakınamazdım. Sonra beni kibarca kışkışladı. Bekleme odasında sırasını bekleyen on iki kişi vardı. Özet olarak,

mantomu giymeme yardım ederken bana bir yol haritası çıkardı: kısa ve orta vadede belleğin kaybı, önce bazı sözcüklerin (ilk gidenler, yalın isimler olacaktı), sonra bütün bir dilin yok oluşu, denge kaybı, hemen ardından hareket kaslarının denetiminin, son olarak da müstakil sinir sisteminin bütünüyle yitirilmesi. İyi yolculuklar!

Moralim bozulmadı; hemen değil. Tam tersine. Neşelendim, en yakın arkadaşlarıma bir an önce duyurmak istedim. Haberi vermek için telefonun başından bir saat kalkmadım. Denetimi şimdiden yitirmeye mi başlamıştım yoksa? Her şey öyle acil geliyordu ki. Bütün öğleden sonrayı çalışma odamda geçirdim, evde yapılması gerekenleri yaptım; işim bittiğinde rafların üzerine altı tane yeni dosya kutusu dizilmişti. Akşam Stella'yla John geldiler, Çin yemeği ısmarladık. İki şişe Morgon'u bitirdiler. Ben yeşil çay içtim. Geleceğimi tanımlayış biçimim, canayakın dostlarımı yıktı. İkisi de altmışlarındaydı; "yetmiş yedi hâlâ genç sayılır" masalıyla kendilerini kandıracak kadar yaşlı. İşte, taksiyle dondurucu yağmurda, Londra'da adım adım ilerlerken tek düşündüğüm buydu. Delireceksin, dedim kendime. Sakın delirme. Öte yandan, buna gerçekten inanamıyordum. Belki de modern tanı yöntemlerinin bir kurbanıydım; bir başka yüzyılda olsaydık bana yaşlandığımı, dolayısıyla bunamaya başladığımı söylerlerdi. Başka ne bekleyebilirdim ki? Yalnızca ölüyor, bilinmeze karışıyordum, hepsi bu.

Taksi Bloomsbury'nin arka sokaklarından ilerledi, babamın ikinci evliliğinden sonra oturduğu evin, sonra da, ellili yıllarda yaşadığım ve çalıştığım giriş katının önünden geçti. Belli bir yaştan sonra, kentin bir ucundan ötekine yapılan bir yolculuk sinir bozucu bir anma törenine dönüşür. Ölülerin adresleri üst üste yığılır. Leon'un karısına kahramanca baktığı, o haylaz çocuklarını hepimizi hayrete düşüren bir bağlılıkla büyüttüğü meydanı geçtik. Bir gün ben de, yoldan geçen bir taksinin yolcusunda bir anlık, uçucu bir anı uyandıracağım. Regent's

Park'ı çevreleyen bu yol, bu İç Halka, çok bilinen bir kestirmedir.

Waterloo Köprüsü'nden ırmağın karşı kıyısına geçtik. Kentin bu en sevdiğim manzarasını doya doya seyredebilmek için koltuğun ucunda, öne eğik oturuyordum; başımı ırmağın akıntı yönüne (Aziz Paul'e), sonra yukarı kısmına (Big Ben'e) çevirip turist Londra'sının tamamını bir bakışta tararken, baş ağrılarını ve hafif bitkinliği saymazsak kendimi fiziksel olarak sağlıklı, ruhsal olarak da kusursuz hissediyordum. Ne kadar sararıp solmuş, buruşmuş olsam da, ben hâlâ aynı kişiyim. Bunu gençlere anlatmak çok zordur. Sürüngenlere benzeyebiliriz, tamam, ama başka bir cinsin üyeleri değiliz. Oysa birkaç yıla kalmadan, bu yaygın itiraza katılma hakkımı yitireceğim. Ağır hastalar, aklı karışanlar bir başka cinsin, daha aşağı bir ırkın üyeleridir. Kimse beni bunun aksine inandıramaz.

Taksi şoförü küfrü bastı. Irmağın üstündeki yol çalışmaları bizi eski Kontluk Binası yönüne, dolambaçlı bir yola sapmaya zorlamıştı. Oradaki tek yönlü döner kavşaktan Lambeth'e doğru kıvrılırken, gözüme Aziz Thomas Hastanesi ilişti. Hava saldırılarında yerle bir olmuştu (o sırada içinde değildim, çok şükür); yerine yapılan binalar ve o iri, yüksek kütle ulusal bir yüzkarasıydı. Savaşın sonuna kadar üç hastanede çalıştım (Aziz Thomas'ın yanı sıra Alder Hey ve Royal East Sussex'te), ama bütün deneyimlerimi tek bir noktaya odaklayabilmek için, zihnimde üçünü birleştirdim. Yararlı bir çarpıtmaydı; gerçekliğe yaptığım saldırıların en önemsizi.

Şoför müzenin ana girişine ulaşabilmek için yolun ortasında bir U dönüşü yaparken, yağmur hafifledi. Çantamı toparlamak, yirmi poundluk bir banknot bulmak, şemsiyemi açmakla uğraşırken, tam önümüzde duran arabayı fark edememiştim; onu ancak taksi gittikten sonra görebildim. Siyah bir Rolls-Royce'tu. Bir an, boş sandım. Sürücüsü öyle ufak tefekti ki, direksiyonun ar-

dında neredeyse kaybolmuştu. Şimdi anlatacağım şeyin, yalnızca şaşırtıcı bir rastlantı sayılıp sayılamayacağından emin değilim. Ne zaman duran, sürücüsü olmayan bir Rolls görsem, aklıma Marshalllar gelir. Yıllar içinde bir alışkanlık olup çıktı. Evet, Marshall çifti sık sık aklımdan geçer, genellikle de belirgin bir duygu uyandırmaz. Onları düşünmeye alıştım. Arada bir, kurdukları vakıfla ve vakfın tıbbi araştırma alanındaki katkılarıyla ilintili olarak, gazetelerde boy gösteriyorlar. Tate Müzesi'ne bağışladıkları koleksiyonlar; Aşağı-Sahra Afrika'sındaki tarımsal projelere yaptıkları cömert katkılar. Verdikleri partiler, ulusal gazetelere açtıkları yüklü tazminat davaları. Müzenin önündeki görkemli ikiz toplara doğru ilerlerken, Lord ve Lady Marshall'ı anmamda olağandışı bir durum yoktu, ama onları tam karşımdaki basamakları inerken görmek gerçek bir şoktu.

Yetkililerden (müzenin müdürünü tanımıştım) ve bir fotoğrafçıdan oluşan bir grup onları geçirmekteydi. İki genç adam sütunların arasındaki basamakları inen Marshallların başına şemsiye tutuyordu. Tamamen durarak ilgiyi üzerime çekmek istemediğim için, adımlarımı yavaşlatmakla yetindim. El sıkışmalar başladı; Lord Marshall'ın söylediği bir şeye hep birlikte gülündü. Bir bastona yaslanmıştı; bu sarı vernikli değneğin bir tür simge olup çıktığına hiç kuşku yoktu. Karı-koca, müdürle birlikte kameraya poz verdi, sonra da takım elbiseli, şemsiyeli genç adamların eşliğinde yollarına devam etti. Ötekiler merdivende kaldı. Benim derdim, Marshalların hangi yöne gideceğini kestirip onlarla burun buruna gelmekten kaçınmaktı. Sollarına düşen topun yanından geçmeyi seçtiler; ben de aynısını yaptım.

Kısmen havaya kalkık namlularla beton kaidelerin, kısmen de öne eğdiğim şemsiyemin sayesinde görünmemeyi ama güzelce dikizlemeyi başardım. Sessizce ilerlediler. Paul Marshall'ı fotoğraflarından tanımak kolaydı. Kahverengi lekelere, gözlerinin altındaki morumsu tor-

balara, bedeninin de biraz ufalmış gibi görünmesine karşın, sonunda acımasız bir yakışıklılığı olan bir kodamana benzemeyi başarmıştı. Yıllar yüzünü küçültmüş, bu yüze, hep kılpayı kaçırdığı o keskin anlamı nakşetmişti. Asıl küçülen çenesiydi ve bu kemik kaybı, lehine işlemişti. Biraz sarsak, biraz ayak sürür gibiydi, yine de seksen sekiz yaşındaki birine göre oldukça iyi yürüyordu. İnsan zamanla bu tür konularda bilirkişi olup çıkıyor. Ama bir eliyle karısının koluna sıkıca yapıştığı gözümden kaçmadı; bastonsa sırf gösteriş için değildi. Sık sık, dünya için ne kadar yararlı işler yaptığına değiniliyordu. Belki de hatasını bağışlatmak, af dilemek için bir ömür harcamıştı. Ya da belki, hep kendisine ait olan bir yaşamda fazlaca düşünmeden, hiç zorlanmadan, öylesine ilerlemişti.

Lola'ya gelince –benim lüks yaşayan, sigaranın birini söndürüp ötekini yakan kuzinim– işte karşımdaydı; hâlâ bir yarış köpeği kadar zayıf, sağlıklı ve sadık. Nereden nereye? Çıkarının nerede olduğunu bilen, bunu bir görüşte anlayan kadın. Biraz acıtıcı olabilir ama onu çaktırmadan süzerken, aklımdan geçen aynen buydu. Samur bir manto giymiş, başına geniş kenarlı, kızıl bir fötr şapka takmıştı. Her ikisi de, pespayeden çok çığırtkan. Seksenine gelmek üzereydi, ama ayağında hâlâ yüksek topuklu ayakkabılar vardı. Topuklar kaldırımda çok daha genç bir kadının ayak sesleri gibi çınlıyordu. Ortada sigara görünmüyordu. Tam tersine, ondan bir sağlık çiftliğinin, teni kapalı mekânda yanmış birinin havası yayılıyordu. Şimdi boyu kocasından daha uzundu; çok daha dinç olduğu da kuşkusuzdu. Ama onda aynı zamanda gülünç bir yan da vardı – yoksa kendimi mi kandırıyordum? Makyajı çok ağırdı; dudak boyası abartılı, fondöteni ve pudrası bol. Ancak ben bu konuda hep aşırı tutumlu olduğum için, güvenilir bir tanık sayılmam. Bende bir piyesteki hain karakter izlenimi bırakmıştı; kara kuru beden, siyah manto, alev alev dudaklar. Bir ağızlık ve tek

kolun altına sıkıştırılmış bir süs köpeğiyle, işte karşınızda Cruella de Vil.

Birbirimizin yanından geçip gitmemiz, on saniye bile sürmedi. Basamakları tırmandım, sonra alınlığın altında, yağmurda durdum, arabaya binen gruba baktım. Önce erkeğin binmesine yardım ettiler; ne kadar güçsüz olduğunu o zaman fark ettim. Belini bükemediği gibi, ağırlığını tek ayağına veremiyordu da. Onu kaldırıp koltuğuna oturtmaları gerekti. Lady Lola kendisi için açık tutulan öteki kapıdan geçti, müthiş bir çeviklikle koltuğuna yerleşti. Arabanın uzaklaşıp trafiğe karışmasını seyrettim, sonra içeriye girdim. Onları görmek yüreğime ağır bir taş gibi çökmüştü; onları düşünmemek, daha doğrusu hissetmemek için kendimi zorladım. Bugünlük yeterince derdim vardı. Ama çantamı vestiyere bırakıp kapıcılarla selamlaşırken, Lola'nın o sağlıklı hali gözümün önünden gitmedi. Buradaki kural bir görevli eşliğinde asansörle yukarıya, okuma odasına çıkartılmaktı; bana kalırsa amaç, insanları o daracık yerde sohbet etmeye zorlamaktı. Görevimi yerine getirirken (şaşırtıcı soğuklardan, hafta sonunda beklenen düzelmeden söz ederken), dışarıdaki karşılaşmaya ilişkin bir sağlık değerlendirmesi yapmaktan kendimi alamadım: Paul Marshall'dan uzun yaşayacağım belliydi, ama Lola beni kesinlikle gömerdi. Bunun sonuçlarıysa gayet açık. Bu bizim yıllardır süren meselemiz. Yayıncımın bir keresinde dediği gibi: yayınlamak eşittir mahkemelerde sürünmek. Her neyse, şu anda bununla uğraşacak durumda değildim. Aklımdan uzaklaştırmak istediğim o kadar çok konu vardı ki zaten. Buraya kafamı meşgul etmeye gelmiştim.

Bir süre arşiv sorumlusuyla sohbet ettim. Ona Bay Nettle'ın bana yolladığı, Dunkirk'le ilgili mektupları teslim ettim; minnetle aldı. Verdiğim öteki mektuplarla birlikte saklanacaktı. Arşiv sorumlusu bana yaşlı, yardımsever bir albay bulmuştu; bir tür amatör tarihçi olan adam yazdıklarımın konuyla ilgili bölümlerini okumuş,

önerilerini faksla göndermişti. Bu kılı kırk yaran, yararlı notlar şimdi önümdeydi. Tanrı'ya şükür, kendimi onlara çabucak kaptırdım.

"Britanya ordusunda görev yapan bir asker, kesinlikle (altı iki kere çizilmişti) 'çömelin' demez, 'eğilin' der. Böyle bir emri yalnızca bir Amerikalı verebilir. Doğru deyim 'eğilin' olacak."

Bu küçük ayrıntılara, gerçeğe uygunluk adına gösterilen aşırı titizliğe, ayrıntıların kollanmasına bayılırım; bütün bu çabalar insana büyük bir doygunluk sağlar.

"'Yirmi beş atım toplar' deyimini kullanmak nereden aklınıza geldi? Terimin doğrusu ya 'yirmi beşlikler' olmalı ya da 'yirmi beş atımlık toplar'. Sizin kullandığınız biçimiyle bu deyim, Kraliyet Topçu Sınıfı'nda bulunmamış birinin bile, kulağını tırmalayacaktır."

Araştırma ekibindeki bir polis gibi ellerimizin, dizlerimizin üzerinde gerçeğe doğru sürünürüz.

"Sizin RAF'taki delikanlı bere takıyor. Hiç sanmıyorum. 1940'ta, Tank Birliği'nin dışında orduda bere takan yoktu. Adama bir piyade başlığı giydirmeniz çok daha doğru olur."

Sonlara doğru, mektubunun başında bana "Bayan Tallis" diye hitap eden albay, cinsiyetime gösterdiği sabrın taşmak üzere olduğunu belli ediyordu. Kadın halimle bu tür konulara ne diye bulaşıyordum ki?

"Madam (altı üç kez çizilmişti), bir Stuka kesinlikle 'bin tonluk tek bomba' taşımaz. Bunun neredeyse bir savaş gemisinin ağırlığına eşdeğer olduğunun farkında mısınız? Bu konuyu biraz daha araştırmanızı öneririm."

Bir daktilo hatası olmalıydı. Ton değil pound[1] yazmayı amaçlamıştım. Bu düzeltmeleri aklımın bir köşesine kaydettim, albaya bir teşekkür notu yazdım. Kendi arşivim için sıraya dizip fotokopisini çektirdiğim bazı belgelerin parasını ödedim. Ödünç aldığım kitapları görev-

[1] (İng. ölçü birimi) Bir pound ya da bir libre, 454 grama eşittir. (Ç.N.)

liye iade ettim, bir sürü kâğıt parçasını attım. Çalışma alanında benden hiçbir iz kalmamıştı. Arşiv sorumlusuna hoşçakal derken, Marshall Vakfı'nın müzeye yeni bir bağışta bulunmaya hazırlandığını öğrendim. Öteki kütüphanecilerle tokalaştıktan ve yardımları için kitabımda müzenin bu bölümüne mutlaka teşekkür etmeye söz verdikten sonra, beni aşağıya indirmesi için bir kapıcı çağırdılar. Vestiyerdeki kız nazikçe bir taksi çevirdi, genç kapıcılardan biri de çantamı kaldırıma kadar taşıdı.

Kuzeye dönüş yolunda albayın mektubunu, daha doğrusu bu önemsiz ayrıntıları düşünüp keyiflendim. Olgular bu kadar umurumda olsaydı, bambaşka bir kitap yazardım. Oysa iş tamamlanmıştı. Yeni bir taslak yazmayacaktım. Aldwych'in altındaki eski tünelden geçerken, işte bunları düşünüyordum; sonra uyuyakalmışım. Şoför beni uyandırdığında, Regent's Park'taki dairemin önündeydik.

Kütüphaneden getirdiğim kâğıtları dosyaladım, bir sandviç yaptım, sonra da tek gecelik bir çanta hazırladım. Dairemde dolanır, odadan odaya gezinirken bağımsızlık yıllarımın sona ermek üzere olduğunun bilincindeydim. Çalışma masamın üzerinde kocamın, ölümünden iki yıl önce Marsilya'da tutuklanan Thierry'nin çerçeveli bir fotoğrafı duruyordu. Bir gün çevremdekilere, fotoğraftakinin kim olduğunu soracağım. Sinirlerimi yatıştırmak amacıyla, doğum günü şölenimde giyeceğim elbiseyi seçmek için epeyce oyalandım. Bu işlem beni gerçekten de canlandırdı. Geçen yıldan daha zayıftım. Parmaklarımı askılarda gezdirirken, doktorun teşhisini dakikalarca unutmayı başardım. Uzun kollu, güvercin grisi, kaşmir elbisede karar kıldım. Sonrası kolay oldu: Emily'nin işlemeli akik iğnesiyle tutturulacak beyaz, saten eşarp, rugan ayakkabılar –alçak topuklu, elbette–, siyah, kadife baskılı bir şal. Bavulu kapadım, koridorda taşırken hafifliğine şaştım.

Sekreterim yarın, ben dönmeden gelecekti. Ona bir

not bıraktım, yapmasını istediğim işleri belirttim, sonra bir kitapla bir fincan çay alıp parka bakan pencerenin önündeki koltuğa yerleştim. Canımı sıkan konuları zihnimden kovalamakta her zaman başarılı olmuşumdur. Ama okuyamıyordum. Heyecanlıydım. Taşraya yapılacak yolculuk, onuruma verilecek akşam yemeği, aile bağlarının tazelenmesi. Oysa daha dün, bir doktorla o geleneksel sohbetlerden birini yapmıştım. Moralimin bozuk olması gerekirdi. Yoksa şu modern deyişle, bu bir 'yadsıma' çabası mıydı? Bu düşünce, ruh halimde hiçbir değişiklik yapmadı. Arabanın gelmesine daha yarım saat vardı, bense yerimde duramıyordum. Koltuktan kalktım, salonu birkaç kez arşınladım. Çok fazla oturunca dizlerim sızlıyor. Lola'nın görüntüsü başıma musallat oluyordu; o yaşlı, kuru, bol boyalı yüzündeki haşinlik; yüksek topuklu, tehlikeli ayakkabılarla yürüyüşündeki cüret, Rolls'a dalarkenki canlılığı. Şömineyle koltuk arasında, halının üzerinde gidip gelirken onunla boy ölçüşmeye mi çalışıyordum? Sosyete yaşamının, sigaranın Lola'nın işini bitireceğini sanmıştım. Üstelik, daha ellili yaşlarımızdayken. Oysa seksenindeydi ve hâlâ doymak bilmez, açgözlü bir görünüşü vardı. O hep üstün, olgun kız olmuştu – benden bir adım önde. Ama yüz yaşına kadar yaşasa bile, o can alıcı meselede son çalımı atan ben olacaktım. Kitabımı yaşarken yayınlamayacaktım.

Rolls başımı döndürmüş olmalı ki, beni (on beş dakika gecikmeyle) almaya gelen arabayı görünce hayal kırıklığına uğradım. Oysa bu tür şeyleri hiç dert etmem. Küçük, tozlu bir taksiydi; arka koltuk zebra desenli, naylon bir kürkle kaplıydı. Ama sürücü, yani Michael, Batı Hint Adaları'ndan gelme, sevimli, neşeli bir delikanlıydı; çantamı kaptı, arkada rahat edebilmem için ön koltuğu iyice öne çekti. Başımın arkasındaki çıkıntıya takılmış hoparlörlerde gümbürdeyen hiçbir müzik türünü hoş karşılamayacağımı anlayınca asılan yüzü çabucak düzeldi; bundan sonra çok iyi anlaştık ve ailelerden söz ettik.

Babasını hiç tanımamıştı, annesi Middlesex Hastanesi'nde doktordu. Kendisi Leicester Üniversitesi'nde hukuk okumuştu, şimdiyse Üçüncü Dünya'da hukuk ve açlık konulu bir doktora tezi hazırlamaktaydı. İç karartıcı Westway'den Londra'nın dışına doğru yol alırken tezini bana tek cümleyle özetledi: Mülkiyet yok, dolayısıyla sermaye yok, dolayısıyla zenginlik yok.

"Tam bir avukat gibi konuştun," dedim. "Müşteri avına başlamışsın bile."

Kibarca güldü ama beni fena halde cahil bulduğu belliydi. Bu günlerde bir insanın giyimine, konuşma biçimine ya da müzik zevkine bakarak eğitim düzeyini kestirmek neredeyse olanaksız. Galiba en güvenli yol, karşılaştığın herkese seçkin bir aydınmış gibi davranmak.

Bol bol gevezelik ettiğimiz yirmi dakikanın sonunda, araba bir otoyola çıkıp tekdüze bir vızıltıya ulaştığında, bir kez daha uyuyakaldım; uyandığımda bir taşra yolundaydık, alnım mengeneyle sıkılıyormuşçasına ağrıyordu. Çantamdan aldığım üç aspirini çiğnedim, güçlükle yuttum. Uyurken beynimin, belleğimin hangi bölümü minicik bir felç geçirmişti acaba? Bunu asla öğrenemeyecektim. İşte ilk kez o zaman, o küçük arabanın arka koltuğunda, korkuyu andıran bir duygu yaşadım. Panik sözcüğü biraz ağır kaçacak. Bir tür soluksuz kalma, hava alamama korkusu, bir çürüme sürecine kısılıp kalma, çaresizlik ve bir küçülme duygusu. Michael'ın omzuna dokundum, müziği açmasını söyledim. Gönlünü almaya çalıştığımı sandı (çünkü hedefimize varmak üzereydik) ve kabul etmedi. Ama ısrar ettim, böylece o gümbürtülü, tıngırtılı davul solo yeniden başladı; müziğe eşlik eden hafif bariton ses, Karayip vurgusuyla, bir ninniye ya da bir oyun parkında, ip atlayan çocukların ezgisine benzeyen bir şarkı söylüyordu. Bu bana iyi geldi. Beni neşelendirdi. Kulağa öyle çocuksu geliyordu ki; oysa son derece içli duyguların dile getirilmekte olduğundan kuşkulanıyordum. Şoförden sözleri çevirmesini istemedim.

Tilney's Otel'in araba yoluna saparken, müzik hâlâ sürüyordu. Emily'nin cenaze töreni için bu yoldan geçeli en az yirmi beş yıl olmuştu. İlk dikkatimi çeken, park alanındaki ağaçların yokluğu oldu; dev boyutlu karaağaçların hastalığa yenik düştüğünü, kalan meşelerinse bir golf sahası açmak üzere kesildiğini tahmin ettim. Birtakım golf oyuncularıyla, onların çantalarını taşıyan yardımcılarının geçmesi için yavaşladık. Onları özel bir araziye izinsiz dalan kişiler olarak görmekten kendimi alamıyordum. Grace Turner'ın eski müştemilatını kuşatan ağaçlar hâlâ ayaktaydı; araba yolu son kayın dizisini de geride bırakınca ana bina göründü. Geçmiş özlemlerine kapılmak gereksizdi – bu ev oldu bitti çirkindi. Ama belli bir uzaklıktan bakıldığında yalın, sağlam bir görünümü vardı. O parlak, kırmızı ön cepheyi yumuşatan sarmaşık yolunup atılmıştı; tuğlaları korumak için mi? İlk köprüye varmak üzereydik; gölün yok olduğunu buradan bile görebiliyordum. Köprünün üzerine çıkınca kendimizi, bazı eski kale hendeklerinde rastlanan kusursuz bir çimenliğe az yüksekten bakarken bulduk. Bir zamanlar burada neler bulunduğunu bilmeyen biri için, itici bir görüntü değildi – ayakotları, ördekler, iki serserinin ada tapınağında pişirip afiyetle yediği dev sazan. Tapınak da gitmişti. Onun yerinde şimdi tahta bir sırayla bir çöp sepeti vardı. Artık ada olmayan ada, üzeri otla kaplı uzun, pürüzsüz bir tümsekti, eski çağlardan kalma, irice bir höyüğü andırıyordu, üzerinde açelyalar, başka çalılıklar boy atmaya başlamıştı. Kıvrılarak ilerleyen çakıl taşlı patikanın şurasına burasına tahta sıralar, küre biçiminde bahçe lambaları serpiştirilmişti. Bir keresinde, genç Lady Lola Marshall'ı teselli ettiğim noktayı çıkartacak zamanı bulamadım, çoktan ikinci köprüyü geçmiş, evin önündeki asfalt araba parkına sapmak için yavaşlamıştık bile.

Michael çantamı eski holdeki resepsiyona taşıdı. O siyah-beyaz çinileri halıyla kaplamaları ne kadar garipti.

Beni hiçbir zaman rahatsız etmemişti, ama otel yöneticilerinin akustiği dert ettiği anlaşılıyordu. Vivaldi'nin "Mevsimler"inden biri, gizli ses yükselticilerden tatlı tatlı yayılıyordu. Gül ağacından yapılma düzgün bir masanın üzerinde bir bilgisayar ekranıyla bir çiçek vazosu duruyor, iki yanda iki zırhlı giysi nöbet tutuyordu; aynalık tahtasının üzerine bir çift teber çaprazlama tutturulmuş, bir de hanedan arması asılmıştı; onların üstünde de, eskiden yemek salonunda bulunan, büyükbabamın aileye soyluluk katmak için satın aldığı portre. Michael'a bahşişini verdim, mülkiyet hakları ve yoksullukla mücadelesinde içtenlikle şans diledim. Avukatlara ilişkin aptalca şakamı bağışlatmaya çalışıyordum. Doğum günümü kutladı, elimi sıktı (el sıkışı öyle gevşek, öyle iddiasızdı ki), sonra da gitti. Resepsiyondaki ciddi yüzlü, tayyörlü kız bana anahtarımı verdi, eski kütüphaneyi doğum günü partim için –salt bize– ayırdıklarını söyledi. Çoktan gelmiş olan birkaç konuk, yürüyüşe çıkmıştı. Plana göre saat altıda toplanılacaktı. Kapıcılardan biri çantamı yukarıya getirecekti. Arzu edersem asansöre binebilirdim.

Beni karşılayan kimsenin olmaması, hoşuma gitmişti. Onur konuğu rolünü üstlenmeden önce, her şeyi rahatça gözlemlemek, bütün bu değişimi tek başıma sindirmek işime gelmişti. Asansörle ikinci kata çıktım, çift kanatlı cam bir yangın kapısından geçtim, cilalı parkeleri tanıdık bir gıcırtı çıkaran koridorda ilerledim. Yatak odalarının numaralandırılıp kilitlendiğini görmek, yadırgatıcıydı. Oda numaram (yedi) bana hiçbir şey söylemiyordu elbette, ama nerede yatacağımı baştan tahmin etmiştim sanırım. En azından, kapının önünde durunca şaşırmadım. Eski odam değildi, Venus Hala'nın odasıydı: Evin en güzel manzaralı odası olarak kabul edilen, göle, araba yoluna, ormana ve onların gerisindeki tepelere bakan. Bu odayı bana ayıran kişi, partinin örgütleyicisi, yani Pierrot'nun torunu Charles olmalıydı.

İçeri girince hoş bir sürprizle karşılaştım. Her iki

yandaki odalar birleştirilmiş, görkemli bir daire elde edilmişti. Alçak, cam bir sehpada sera çiçeklerinden oluşan, dev boyutlu bir buket duruyordu. Venus Hala'nın yıllarca, hiç yakınmadan yattığı büyük, yüksek karyola gitmişti; oyma ahşaptan komodinle yeşil ipek kaplı divan da öyle. Onlar şimdi Leon'un ikinci evliliğinden olma en büyük oğlunun malıydı ve Kuzey İskoçya'da bir yerde, bir şatoda kullanılmaktaydı. Ama yeni mobilyalar gayet güzeldi, odamdan hoşlanmıştım. Çantam geldi, bir fincan çay söyledim, elbisemi astım. İçinde bir yazı masasıyla şık bir lamba bulunan oturma odamı gezdim; özellikle nefis kokular saçan, kuru yapraklarla dolu kavanozu, ısıtılmış bir rafa, kat kat istiflenmiş havlularıyla banyonun büyüklüğünden etkilendim. Her şeyin illa da zevksizce ucuzlaştırılmadığını görmek rahatlatıcıydı – bu, neredeyse çağın gereği olup çıkmıştı. Camın önünde durup golf sahasına hafif bir eğimle vuran, uzak tepelerdeki çıplak ağaçları cilalayan güneş ışığını hayranlıkla seyrettim. Gölün yokluğunu bir türlü kabullenemiyordum, ama bir gün yeniden yapılabilirdi belki; binaya gelince, şu anda bir otel olarak, benim burada yaşadığım dönemden çok daha fazla mutluluk barındırdığı kesindi.

Charles bir saat sonra aradı; ben de tam giyinmeyi düşünüyordum. Saat altıyı çeyrek geçe beni alıp aşağıya indireceğini söyledi; herkes toplanmış olacak, ben de gösterişli bir giriş yapabilecektim. İşte L biçimindeki dev boyutlu salona böyle girdim; sırtımda şık, kaşmir elbisem, Charles'ın kolunda, elli akrabamın alkışları, kaldırılan kadehler eşliğinde. İçeriye girerken edindiğim ilk izlenim, bu insanların hiçbirini tanımadığımdı. Tek bir tanıdık yüz yoktu! Yaklaşan bunamanın ilk ayak sesleri miydi, yoksa? Sonra, yavaş yavaş yüzler durulaştı. Aradan geçen yılların, kucaktaki bebeklerin on yaşındaki yaramazlara dönüşme hızının hesaplanabilmesi için in-

sana biraz zaman gerekiyor. Ağabeyimi tanımamak olanaksızdı; tekerlekli iskemlesinde iki büklüm, bir yana kaykılmış, birinin içmesine yardım ettiği şampanyanın sıçramaması için boynuna bir peçete bağlanmış. Leon'u öpmek için öne eğildiğimde, yüzünün hâlâ denetleyebildiği tarafında bir gülümseme belirdi. Daha da kuruyup buruşmuş bedeni, pırıl pırıl parlayan keliyle Pierrot'yu seçmem de uzun sürmedi; kafasına şöyle bir dokunmak istedim ama hâlâ eskisi kadar hareketli ve çevikti; ailenin reisiydi. Ablasının adını ağzımıza almama konusunda hemfikirdik.

Odada geniş bir tur attım; Charles yanımdaydı, bana adları anımsatıyordu. Böylesine iyi niyetli bir topluluğun arasında olmak gerçekten keyifliydi. Çocuklarla, torunlarla ve on beş yıl önce ölen Jackson'ın torunlarının çocuklarıyla yeniden tanıştım. İşin doğrusu, odayı bu kadar kalabalıklaştıranlar, ikiz kardeşlerdi. Dört evliliği ve evlatlarına düşkünlüğüyle Leon da elinden geleni yapmıştı elbette. Yaş yelpazemiz genişti: üç aylıktan seksen dokuz yaşına kadar. Hele o gürültü patırtı; garsonlar yeni şampanya kadehlerini, limonata bardaklarını dolaştırırken, salonu boğuktan tize her türlü ses kaplamıştı. Uzak kuzenlerin yaşlanmaya başlamış çocukları beni, izini epeydir yitirdikleri arkadaşları gibi selamladılar. Benimle konuşan her iki kişiden biri, kitaplarımla ilgili nazik bir yorumda bulunuyordu. Gençlerden oluşan bir hayran grubu, okulda benim kitaplarımı incelediklerini söyledi. Birinin burada bulunmayan oğlunun daktiloya çekilmiş romanını okumaya söz verdim. Elime kartlar, notlar tutuşturuluyordu. Odanın bir köşesindeki masanın üzerine armağanlar yığılmıştı, daha sonra (çocukların ricası üzerine, onlar yatmadan önce) hepsini açacaktım. Sözler verdim, el sıkıştım, yanaklardan, dudaklardan öptüm, bebekleri övdüm, gıdıkladım, tam bir yere ilişmenin ne kadar iyi olacağını düşünürken, iskemlelerin yan yana, aynı yöne bakacak biçimde dizilmiş oldu-

ğunu fark ettim. Sonra Charles ellerini çırptı, gürültüyü bastırabilmek için, bağırarak, yemekten önce onuruma bir gösteri düzenlendiğini açıkladı. Lütfen yerlerimize geçer miydik?

Ön sıradaki koltuklardan birine götürüldüm. Yanımda yaşlı Pierrot vardı, solundaki bir kuzenle sohbet ediyordu. Salona kıpırtılı, hışırtılı bir sessizlik çöktü. Bir köşeden, çocukların heyecanlı fısıldaşmaları geliyordu; duymazdan gelmenin daha doğru olacağını düşündüm. Beklerken, daha doğrusu, kendi kendime kalabildiğim o birkaç saniyede çevreme bakındım ve kütüphanedeki bütün kitapların, bütün rafların kaldırılmış olduğunu fark ettim. Odanın gözüme eskisinden çok daha büyük görünmesinin nedeni buydu. Okunabilecek tek şey, şöminenin yanındaki gazetelikte duran taşra dergileriydi. "Şişşt" seslerinin ve bir iskemlenin çekilmesinin ardından, karşımızda omzuna siyah bir pelerin almış bir oğlan çocuğu belirdi. Soluk tenli, çilli ve kızıl saçlıydı – hiç kuşkusuz bir Quincey çocuğu. Dokuz-on yaşlarında olmalıydı. Oldukça sıskaydı, buysa başının olduğundan daha büyük görünmesine neden oluyor, yüzüne narin, uçucu bir anlam veriyordu. Ama gözlerini odada dolaştırır, seyircilerin susmasını beklerken kendinden emin bir hali vardı. Sonunda küçük çenesini kaldırdı, ciğerlerini doldurdu ve duru, tiz bir sesle konuşmaya başladı. Bir tür sihirbazlık gösterisi filan bekliyordum, oysa duyduğum şeyde, doğaüstü bir çınlama vardı.

Bu, yabancı bir erkekle kaçan
fevri Arabella'nın öyküsüdür.
İlk çocuklarının izin almadan, haber bile vermeden
sonunda hastalanacağı, mutsuz kalacağı
Eastbourne'a kaçacağını duyan ana-babanın
çektiği üzüntüdür...

Ansızın, tam karşımdaydı; o telaşlı, kendini bir şey

sanan, çok bilmiş kız; üstelik hâlâ sağdı, çünkü insanlar "kaçmak" sözcüğü üzerine takdirle kıkırdaşırken, güçsüz yüreğim belli belirsiz sıkışıverdi. Oğlan hayran olunası bir berraklıkla, ezberden, benim kuşağımın "Cockney" diyeceği, hafif bozuk bir vurguyla konuşuyordu – gırtlaktan gelen "t" sesinin günümüzde neden bu kadar önemsendiğini de anlayabilmiş değilim. Bunların benim sözcüklerim olduğunu biliyordum elbette, ama doğru dürüst anımsayamıyordum, ayrıca beynime doluşan bunca soru, bunca duygu varken dikkatimi yoğunlaştırmakta zorlanıyordum. Oyunun metnini nereden bulmuşlardı; bu müthiş, doğaüstü özgüven, farklı bir çağın mı belirtisiydi? Komşuma, Pierrot'ya bir göz attım. Mendilini çıkarmış, göz kenarlarına bastırmaktaydı; gözyaşlarının nedeni salt bir büyük-büyükbabalık gururu değildi bence. Bütün bunların onun başının altından çıktığından kuşkulandım. Açılış konuşması beklenen doruğuna tırmandı:

> Tesadüflerin oyuncağı olan ve
> muhteşem prensiyle evlenmeyi bekleyen
> bu kız için güzel günler doğmak üzereydi.
> Ama Arabella'nın ne yazık ki çok geç öğrendiği
> gerçeği sizler sakın unutmayın:
> Âşık olmadan önce, iyice düşünüp taşının!

Coşkuyla alkışladık. Birkaç kaba saba ıslık bile duyuldu. Şu sözlük, şu *Oxford Concise*.[1] Şu anda neredeydi? Kuzeybatı İskoçya'da mı? Onu geri istiyordum. Oğlan bir reverans yaptı, birkaç adım geri çekildi; nereden çıktığını göremediğim dört çocuk gelip ona katıldı – yan tarafta bekliyor olmalıydılar.

Böylece endişeli, yaslı ana-babanın veda sahnesiyle *Arabella'nın Sınanması* başladı. Kadın kahramanı he-

[1] Oxford sözlüğünün kısaltılmış basımı. (Ç.N.)

men tanıdım; Leon'un torununun kızıydı. Chloe. Dolgun, alçak sesi, annesinden aldığı İspanyol kanıyla öyle güzel, ağırbaşlı bir kızdı ki. Birinci yaş günü partisine katılmıştım; daha dün gibiydi. Kötü, rezil kont tarafından (giriş konuşmasını yapan, siyah pelerinli oğlan) terk edilince, gayet inandırıcı bir biçimde yoksulluğa ve kedere yuvarlanışını izledim. On dakika sonra, piyes bitti. Oysa belleğimde, bir çocuğun zaman kavramıyla çarpıtılmış olarak, bir Shakespeare oyunu kadar uzun kalmıştı. Düğün töreninden sonra Arabella'yla doktor prensinin kol kola girdiğini, bir ağızdan, iki dizelik son bir konuşma yaptığını tamamen unutmuştum.

Bu acılı yolculuğun sonunda, yepyeni bir aşka başlıyoruz.

Hoşçakalın, tatlı dostlar, biz günbatımına doğru yelken açıyoruz.

Elimden daha iyisi gelebilirdi, diye düşündüm. Ama bütün salon (Leon, Pierrot ve ben hariç) ayağa kalkmış, alkışlıyordu. Bu çocuklar ne kadar iyi hazırlanmıştı böyle; tekrar tekrar selam verme kısmına bile. El ele, aynı hizada durdular, Chloe'nin işaretiyle iki adım geri çekildiler, sonra yine öne çıkıp eğildiler. Salonu kaplayan şamatada, zavallı Pierrot'nun elleriyle yüzünü kapattığını, kendini kapıp koyverdiğini fark eden olmadı. Annesiyle babasının boşanmasını izleyen o yalnız, korkutucu günleri yeniden mi yaşıyordu? İkizler o akşam, kütüphanedeki piyeste yer almayı öyle çok istemişlerdi ki; işte, sonunda, tam altmış dört yıl sonra gerçekleşiyordu, ama ikiz kardeşi çoktan ölüp girmişti.

Rahat koltuğumdan kalkmama yardım ettiler; kısa bir teşekkür konuşması yaptım. Salonun arkalarında sürekli ağlayan bir bebeğin sesini bastırmaya çalışarak, 1935 yılını, kuzenlerimin kuzeyden çıkıp geldiği o sıcak yazı betimlemeye çalıştım. Oyunculara döndüm, bizim

tasarladığımız gösteri sizinkiyle asla boy ölçüşemezdi, dedim. Pierrot başıyla onaylıyordu; provaların yarıda kalmasının bütünüyle benim suçum olduğunu söyledim; çünkü yarı yolda fikir değiştirmiş ve bir romancı olmaya karar vermiştim. Anlayışlı gülüşmeler, alkışlar duyuldu, Charles yemek zamanının geldiğini duyurdu. Bu zevkli akşam ilerledi – azıcık şarap içtiğim gürültülü yemek, armağanlar, küçüklerin yatma vakti, ağabeyleriyle ablalarının televizyon izlemeye gitmeleri. Sonra, kahveler içilirken yapılan kısa konuşmalar, iyi niyetli kahkahalar; saat ona geldiğinde aklım fikrim üst kattaki nefis odamdaydı; nedeni bedensel yorgunluk değildi, insanlarla bir arada bulunmaktan, bu kibar ama yoğun ilginin odağı olmaktan yorulmuştum. İyi geceler dilekleriyle, vedalaşmalarla geçen bir yarım saatin ardından, Charles'la karısı Annie beni odama çıkardılar.

Şimdi sabahın beşi ve ben hâlâ yazı masasının başındayım, şu son iki tuhaf günü düşünüyorum. Yaşlıların uykuya gereksinmediği iddiası doğru – en azından, geceleri. Düşünmem gereken öyle çok şey var ki, oysa yakında, belki bir yıl içinde bunu yapacak beynim kalmayacak. Son romanımı düşünüyorum; aslında ilk olması gereken romanı. İlk yazılışı Ocak 1940, son şekli Mart 1999, ikisinin arasında da yarım düzine farklı taslak. İkinci müsveddenin tarihi 1947 Haziranı, üçüncüsü... kimin umurunda? Elli dokuz yıllık görevim bitti. Bir suç işledik (Lola, Marshall ve ben) ve ben ikinci müsveddeden başlayarak, onu betimlemeye koyuldum. Hiçbir şeyi gizlememeyi kendime görev bildim – adlar, yerler, o andaki koşullar; hepsini tarihe kayıt düşercesine, tek tek, açık seçik belirttim. Ama yasalar gereği, pek çok editörün de bana yıllardır yinelediği gibi, suç ortaklarım hayatta olduğu sürece bu tartışmalı anılar kesinlikle yayınlanamaz. İnsana yalnızca kendini ve ölüleri yerme hakkı tanınıyor. Marshalllar kırklı yıllardan beri mahkemelerle haşır neşir; o temiz adlarını son derece pahalı bir yırtı-

cılıkla savunuyorlar. Bir yayınevini kolayca batırabilirler. İnsan neredeyse saklayacak bir şeyleri olduğundan kuşkulanıyor, değil mi? Düşünmeye evet ama yazmaya hayır. Bildik öneriler bana da yapıldı, elbette: Yerleri, kimlikleri değiştir, örtbas et. Hayal gücünün sisini kullan! Romancıların işi bu değil mi zaten? Gerektiği kadar uzaklaş; kampını ulaşılamayacak, adaletin parmak uçlarının uzanamayacağı yere kur. Ama bu mesafelerin tam olarak ne kadar olması gerektiğini kimse bilmiyor; ta ki bir mahkeme celbi gelinceye kadar. İşi sağlama almak istiyorsan donuk, kişiliksiz, puslu olmalısın. Evet, onlar ölmeden kitabı yayınlatamayacağımı biliyorum. Ve bu sabah anladım ki, bunun için benim de ölmem gerekiyor. İkisinden birinin gitmesi yeterli değil. Lord Marshall'ın bir deri bir kemik vesikalık fotoğrafı ölüm ilanına nihayet konduğunda bile, Kuzeyli kuzinim bir suç ortaklığı suçlamasını asla kabul etmeyecektir.

Bir suç vardı, evet. Ama aynı zamanda âşıklar da vardı. Âşıklar ve mutlu sonlar bütün gece aklımdan çıkmamıştı. Günbatımına doğru yelken açıyoruz. Sonuçta, o küçük oyunu yazdığımdan bu yana, o kadar da uzağa yol almadığımı görüyordum. Daha doğrusu, konudan öylesine uzaklaşmıştım ki, dönüp dolaşıp kendimi bir kez daha başladığım noktada bulmuştum. Âşıklar bir tek kitabın bu son şeklinde mutlu sona ulaşıyor, ben uzaklaşırken onlar bir Güney Londra kaldırımında yan yana duruyorlar. Daha önceki bütün metinler merhametsizdi. Şimdiyse kendi kendime soruyor, yanıtı bulamıyorum: Okurumu, doğrudan ya da dolaylı bir biçimde, Robbie Turner'ın 1 Haziran 1940'ta Bray Kumulları'nda kan zehirlenmesinden öldüğüne, Cecilia'nın da aynı yıl eylülde, bombalanan, yerle bir olan Balham Metro İstasyonu'nda can verdiğine inandırsaydım, elime ne geçerdi? O yıl onları kesinlikle görmediğime. Londra'nın öteki ucuna

yaptığım yürüyüşün Clapham Park'taki kilisede son bulduğuna, ödlek Briony'nin, kısa bir süre önce dul kalan ablasıyla yüzleşmeyi göze alamadan, topallayarak hastaneye döndüğüne. Sevgililerin birbirine yazdığı mektupların şimdi Savaş Müzesi'nin arşivlerinde olduğuna. Nasıl bir son olurdu, bu? Böyle bir öykü okura nasıl bir duygu, umut ya da doyum sağlardı? Birbirlerine kavuşamadıklarına, aşklarını doyasıya yaşayamadıklarına kim inanmak ister ki? Kendini en çıplak gerçekçiliğe adamış olanların dışında, kim? Bunu onlara yapamam. Fazla yaşlı, fazla korkağım; ömrümün kalan kısmına fazlasıyla bağlıyım. Tam karşımda bir unutma, sonra da unutulma dalgası hızla kabarıyor. Kötümserliğimden aldığım cesareti yitirdim artık. Ben ölünce, Marshalllar ölünce ve roman nihayet yayınlanınca, artık yalnızca benim yarattığım kişilikler olarak var olacağız. Briony, Balham'da aynı yatağı paylaşan ve ev sahibesini öfkeden kudurtan âşıklar kadar hayal ürünü olacak. Romanlaştırma amacıyla hangi olayların, kimlerin çarpıtıldığını kimse umursamayacak. Öte yandan, belli türdeki bir okurun çıkıp şu soruyu mutlaka soracağını biliyorum: Peki ama *gerçekte* ne oldu? Yanıt basit: Âşıklar kurtuldu, mutlu oldu. Son taslağın tek bir kopyası, daktiloya çekilmiş yalnızca bir nüshası olduğu sürece, aklına estiği gibi davranan, fevri ablamla onun doktor prensi aşklarını sonsuza kadar yaşayacaklar.

Elli dokuz yıllık sorun şu: Bir romancı sonuçları belirleme yetkesine, bu mutlak güce sahipken, aynı zamanda tanrıyken, kefaretini nasıl öder? Af dilemek için başvurabileceği, hesabını kapatabileceği biri, onu bağışlayabilecek bir varlık, daha yüce bir varoluş yoktur ki. Ondan başkası yoktur. Sınırları, koşulları saptayan odur – hayal gücüyle. Tanrı için ya da tanrıtanımaz bile olsalar yazarlar için kefaret, borç ödemek söz konusu değildir. Hep olanaksız olmuştur ve mesele de tam olarak budur. Onlar yalnızca deneyebilir.

Camın önünde duruyor, yorgunluk dalgalarının bedenimde kalan son gücü de dövdüğünü hissediyorum. Ayaklarımın altındaki zemin dalgalanıyor sanki. Günün ilk gri ışığının parkı, yok olan gölün üstündeki köprüleri gözler önüne serişini izliyorum. Ve Robbie'yi alıp götürdükleri, beyaz pusa karıştıkları uzun, dar araba yolunu. Âşıklarımı yaşatmayı ve sonunda kavuşturmayı bir zayıflık ya da kaçış olarak değil de, son bir sevecenlik, unutuluşa ve umutsuzluğa karşı bir direniş eylemi olarak görmek hoşuma gidiyor. Onlara mutluluk verdim; üstelik beni bağışlamalarını sağlayarak bencillik etmedim. Tam değil; henüz değil. Kendimde, onları doğum günü partime getirecek gücü bulabilseydim... Robbie'yle Cecilia, hâlâ sağ, hâlâ âşık, yan yana, kütüphanede oturuyor, *Arabella'nın Sınanması*'na gülümsüyor? Olanaksız değil.

Ama şimdi uyumalıyım.